

Jack Schaefer

PÁTÝ MUŽ

Jack Schaefer

Pátý muž

Nakladatelství
Toužimský & Moravec

ProJoan
– byl už nejvyšší čas

Starý muž

V TOM ROCE kdy starý muž přišel, aby s nimi žil ve stále ještě novém domě, který Jerryho rodiče před rokem postavili, bylo Jerrymu Lintonovi deset let. Věděl, že starý muž přijde, věděl to ode dne kdy přišel ten dopis. Když jej jeho matka četla, měla rty pevně stažené do úzké čárky a pak jej odložila na krbovou římsu. Seděl večer potmě se zkříženýma nohama ve flanelové noční košili na podlaze nahoře na chodbě, za koncovým sloupkem dosud se lesknoucího předního schodiště a poslouchal své rodiče jak o tom mluví dole v salóнку. Docela slyšel slabé šustění papíru, když otec dopis rozkládal.

„Omrzly mu nohy,“ řekl otec zřetelně suchým hlasem a definoval tak podstatu věci se svou trvale neměnnou přesností. „Prostě, jednou se tomu starému bláznovi muselo něco stát. Asi to znamená, že si ho sem budeme muset vzít.“

„Jsme jako v pasti,“ ozvala se matka. „Takový to na mě dělá dojem. Když to neuděláme, víš co všichni řeknou. Máme volnou místnost. Jsme asi jediní, kteří si to teď právě mohou dovolit. Jestliže to ale uděláme – co bych povídala, víš dobře jaký je.“

„Ano,“ odpověděl otec. „Vím. Je to ale tvůj příbuzný a tím to končí.“ Tím to tedy končilo, jako vždycky když jeho otec promluvil a Jerry Linton věděl, že přijde starý muž, kterého si stěží dokázal představit, který žil sám někde daleko nahoře v horách a kterého nikdy neviděl. Nikdy se neodvážil na něho zeptat, protože jeho rodiče a celé to příbuzenstvo, když párkrát o starém muži padla zmínka, se dívali jeden na druhého, jako kdyby jen pouhá myšlenka na něho byla prohřeškem a honem spěchali, aby začali mluvit o něčem úplně jiném. Ale Jeny Linton nevěděl co ho čeká a vzrušení, které stále v sobě skrýval, protože jeho matka neměla ráda v domě hluk a nepořádek, dostoupilo naprostého vrcholu tu sobotu odpoledne, kdy stál se svou matkou na přední verandě a díval se na svého otce vracejícího se z nádraží. Řídil jejich novou fordku s těmi lesknoucími se mosaznými olejovými lampami, vjel do jejich uličky, zastavil a vylezl ven docela sám. Přišel k nim, zoufale pokrčil rameny a řekl: „Nechtěl nastoupit do auta. Nechal jsem ho odvézt kočárem z nájemní stáje.“

Potom kočár přijel, zastavil venku a kočí skočil dolů a otevřel dvířka. Jeny Linton byl zpočátku zklamán, protože člověk který pomalu a nemotorně vylezl ven, zády napřed a shrbený, opíraje se při otáčení o stěnu

kočáru, byl jen obyčejný děda, hubený a sehnutý, v pomačkaných špinavých šatech. Kočí ho vzal za paži, aby mu pomohl nahoru na chodník před domem, ale starý muž něco vyštěkl silným, rozmrzelým stařeckým hlasem, setřásl se sebe ruku kočího a znovu se obrátil a sáhl do vozu, aby vytáhl odřenou starou cestovní brašnu s něčím dlouhým, přivázaným k jedné straně a vyčuhujícím na obou koncích. Držel brašnu jednou rukou, nakláněl se na opačnou stranu, aby vyrovnal její váhu a štrachal se po chodníku pomalými krátkými kroky a střídavě opatrně našlapoval na nohy, jako kdyby ho každé stoupnutí na ně bolelo. Šoural se po chodníku, aniž by se za odjíždějícím kočárem ohlédl. Byl to velmi starý muž s napnutou pokožkou na lícních kostech, s nepěstěným šedým, tabákem potřísněným knírem, který mu visel přes ústa a s jasnými starýma očima, hluboko zapadlýma pod huňatým obočím. Zastavil se u schodů na verandu a položil starou cestovní brašnu na zem. To co k ní bylo po straně přivázáno, byla stará ručnice se silnou hlavní. Narovnal se a upřel svůj zrak na ty tři na verandě, na Jerryho Lintona, na jeho matku a otce.

„Dokázal jsem to,“ řekl. „Vsadím se, že jste si mysleli, že to nesvedu. Nebo i doufali. Nejsem na tom zas tak špatně, až na ty zatracené nohy.“ Vystrčil trochu hlavu na Jerryho matku. „Nejsi ty Mary? Holka mladýho Toma.“

„Je to tak, dědečku Jonáši,“ odpověděla Jerryho matka svým vybraně společenským hlasem. „Je to tak pěkné, že tě zase vidíme. Bude to hezké mít tě u nás.“

„Opravdu?“ řekl starý muž a podíval se na ni zpříma. Nastalo krátké rozpačité ticho a Jerryho matka je přerušila obračejíc se k němu. „To je Gerald. Jeny, to je Jonáš Brandt, tvůj pradědeček.“

Stařík pootočil hlavu a jeho jasné staré oči se zahleděly na Jerryho. „Je podobnej na otce,“ poznamenal starý muž, sehnul se, chopil se cestovní brašny a klopýtal po schodech nahoru. „Kam mě strčíte?“

Ale Jerryho matka zpozorovala ručnici. Její hlas se vrátil do obvyklé tóniny a maličko se přiosřil. „Dědečku Jonáši, měli bychom si hned ujasnit některé věci. Jedna z nich je, že nechci mít v domě žádné střelné zbraně.“

„Ne?“

Staroch zaskočen znehybněl, jako by zkameněl uprostřed pohybu, kdy ulehčoval jedné bolavé noze a posunoval ji před druhou. Na jedné straně měl Jerryho Lintona a na druhé stála Jerryho matka a otec. Pohlédl na Jerryho matku a ta mu pohled vrátila. Sklonil hlavu a díval se dolů na podlahu verandy. „Ta nemůže nikoho zranit,“ řekl. „Je pokažená. Nedá se z ní už střílet.“ Otočil hlavu stranou na Jerryho Lintona a zvedl volnou ruku, jako kdyby ho chtěl pohladit po tváři, ale ta ruka se zvedla, jen aby z druhé

strany zastřela jeho tvář. Jerryho vědomí se někde hluboko lehce zachvělo a Jerryho se zmocnila neovladatelná radost, protože starý muž na něho zamrkal. Husté obočí se stáhlo k vysoké, kůží potažené lícni kosti, až se jasné oko v něm ztratilo a potom otec udělal to svoje a tím to končí, když prohlásil: „Nu což, Mary, ta puška skutečně není nebezpečná. Jde jen o to, aby ji uložil někde, kam se chlapec nedostane.“

A tak starý muž u nich zůstal a zpočátku s tím byly potíže, protože Jerryho rodiče nevěděli co s ním, co by mohl nebo chtěl dělat, aby ubil dlouhé hodiny, které měl před sebou jen tím, že žil. Tento problém ležel z velké části, vyjma nedělí, pouze na bedrech Jerryho matky, protože každý všední den jeho otec odcházel hned po snídani úderem půl osmé z domu do práce v bance a byl pryč celý den, dokud hodiny na krbu neodbily šestou, kdy otvíral dveře do domu, vcházel dovnitř a věšel si klobouk a kabát do skříně v předsíni. Ale starý muž ten problém vyřešil sám. Již po několika dnech odložil náhle při večeři svůj nůž, který po celou dobu kdy jedl držel vždy v pravé ruce, zatímco vidličku měl v levé, vysunul hlavu trochu šikmo přes roh stolu na Jerryho otce a řekl: „Platíš hodně tomu topiči?“ Myslel tím člověka, který chodil do domu třikrát denně a obsluhoval ve sklepě kulatý kotel, odkud horký vzduch stoupal cínovými trubkami vzhůru a nastavenými šoupátky byl rozváděn do všech místností v prvním a ve druhém patře.

Jerryho otec sebou překvapením trochu trhnul. Maličko se zamračil a stiskl rty, protože mu bylo proti mysli, aby se u stolu hovořilo o penězích. „Platím mu dostatečně,“ odpověděl. „Možná víc, než za co ta práce stojí.“

„Zbav se ho,“ řekl stařec.

„Podívejte se, dědečku Jonáši –“ spustila Jerryho matka.

„Tyhle zatracené nohy nejsou tak špatný,“ prohodil starý muž. Uchopil zase nůž pravou rukou, z levé ruky pustil vidličku, natáhl se a nožem nabral z misky uprostřed stolu krajíc chleba a začal jej namáčet do šťávy z masa na talíři. Jerryho matka ho pozorovala jak si strká chléb, ze kterého kapalo, houštím svého visícího kníru do úst, jak najeden ráz ukousne polovinu krajíce, krátce jej pokouše a strčí si tam zbytek. Odvrátila hlavu a uviděla Jerryho jak okouzleně zírá, když stařík vyplázl jazyk a projel jím s maličkým srknutím přes svůj knír, aby zachytil stopy šťávy. Podívala se přímo přes stůl na Jerryho otce, zvedla obočí a povzddechla.

„Mám dojem, že mi nikdy žádný jídlo líp nechutnalo,“ prohlásil děda, sáhl po dalším krajici chleba a sklonil hlavu nad talíř, aby se soustředil na zbytek šťávy. Jerrymu Lintonovi proběhlo po páteři malé zamrazení,

protože právě když se stará hlava sklonila, uviděl v očích pod hustým obočím ten záblesk, ten ďábelský prchavý třpyt.

A tak obsluha kotle zabrala starému muži mnoho času. Vstával vždy se začínajícím světlem úsvitu a časně ráno se pomalu šoural do sklepa, vyhrabal za noc nastrádaný popel, naložil do kotle uhlí a hrál si s regulátory a hradítky tak dlouho, dokud oheň dobře nehořel, podle toho jaké bylo venku počasí. Po snídani mu nastala práce s odklizením popele a spečených kusů škváry na velkou hromadu za garáží, kterou vždy koncem jara odvezli. Zbývala hodina nebo dvě, kdy pokuřoval z některé ze svých krátkých starých dýmek. Před obědem než musel znovu ke kotli, sedával když bylo hezky a svítlo sluníčko, před domem na schodech na verandu, při špatném počasí byl v obývacím pokoji u okna, odkud byl pohled na ulici. Po několika hodinách sezení a pokuřování přišel čas k večeři a kotel se musel ještě jednou obsloužit. Když nastalo opravdu teplé počasí, byly tu jiné domácí práce, které dříve topič zastával, jako sekání trávy na úhledném obdélníku kolem domu, který plnil úlohu zahrady, zastříhávání živého plotu na straně sousedící s uličkou, čištění sklepa a odklizení nashromážděných krámů. Starému muži s omrzlými nohama zabraly tyto věci mnoho hodin.

Zbývaly večery a ty byly zpočátku obzvláště náročné, protože Jerryho rodiče se snažili být zdvořilí a pokoušeli se vtáhnout starce aspoň někdy do debaty, ale on prostě nechtěl nebo nemohl přivyknout takovému způsobu hovoru a skoro pokaždé řekl něco, co je popudilo nebo přivedlo do rozpaků. Ale stařec vyřešil i tento problém. Bylo to večer, kdy všichni byli v obývacím pokoji, Jerryho matka v houpací židli pod světlem se svým šitím, Jerryho otec s novinami ve své lenošce u lampy zdobené červenými střapci a Jeny s domácím úkolem z počtů na pohovce s vysokými polštáři. Starý muž seděl na židli s rovným koženým opěradlem u okna na ulici s dýmkou v ruce. Jerryho matka zvedla hlavu od šití a řekla položertem, což znamenalo, že chce něco nadhodit a nedělat kolem toho žádný rozruch: „Dědečku Jonáši, nemyslíte že by bylo pěkné, kdybyste si častěji přistříhl knír?“

Stařec se na ni podíval a zdálo se, že to trvá dost dlouho. Pohlédl na Jerryho otce, který byl za novinami hezky zticha. Odvrátil hlavu a zahleděl se ven z okna, kde jedna městská uhlíková oblouková lampa na vysokém stožáru vrhala na ulici široký kotouč žlutého světla. „Možná jo,“ odpověděl a Jerryho matka se dala zase do šití s malým vítězným úsměvem na rtech. Starý muž se náhle ohlédl a řekl přímo doprostřed místnosti svým stařeckým, trochu nakřáplým hlasem: „Lidičky, děláte někdy něco jinýho?“

Vy děláte pořád v jednu dobu to samý. Jste jak hromada nějakých zatracených budíků.“

Jerryho matka přestala šít. Hleděla upřeně na starce a na tvářích jí vyrazily skvrny. Jerryho otec sklonil noviny a podíval se přes ně napřed na něho, pak na ostatní. „Pravidelnost,“ prohlásil, „je tajemstvím úspěchu.“ Ale tentokrát Jerryho matka nevěnovala jeho otci žádnou pozornost. Složila ruce do klína na šití a upřela svůj zrak na starého muže. Řekla upjatě a ostře: „Dědečku Jonáši, my jsme slušní a vážení lidé. To nejmenší co můžete učinit, je pochopit to. Vy jste ten poslední, kdo nám bude něco povídat o tom, jak máme žít.“

Starý muž se zvedl ze židle a kymácel se na svých bolavých nohách. „Nechtěl jsem vám říct ani zatracenýho půl slova,“ odpověděl. „Jen jsem se divil, proč to děláte.“ Štrachal se přes pokoj na chodbu a slyšeli ho, jak jde pomalu po schodech nahoru.

Hned druhý den se začala projevovat jeho nedoslýchavost. Rychle se zhoršovala a za několik dní neslyšel co se mu říkalo, dokud dotyčný nepřišel blíže a nezakřičel. Bylo to zvláštní, protože podle toho jak otáčel oči a jak se měnil jejich výraz, když se kolem něho mluvilo, budil dojem, že ví kdo mluví a že snad dokonce rozumí, co se říká. Zůstal však zticha, a když někdo mluvil přímo k němu, vystrčil hlavu dopředu, přiložil dlaň k uchu a poznámka nebo otázka se mu musela nahlas opakovat, aby porozuměl.

A tak pro tu jeho nedoslýchavost probíhaly večery bez potíží, protože postrádalo smysl zapřádat rozhovor s osobou, která dobře neslyší. Netrvalo dlouho a žádný na něho skoro nepromluvil, až na případy kdy na něho něco zakřičeli z nutnosti. Netrvalo dlouho a upravil se i jeho večerní pořádek. Po večeři se odšoural do sklepa, nějakou dobu se zaměstnával obsluhou kotle a jeho přípravou na noc a pak se přištrachal zpátky, posadil se v obývacím pokoji u okna a čekal na Jerryho otce až dočte noviny. Když je otec dočetl, složil a položil je na stůl, zvedl se stařík ze židle, přebelhal se přes pokoj, vzal si noviny a šel namáhavě do předsíně a po schodech nahoru do svého pokoje.

První týden byl pro Jerryho Lintona něčím novým a zvláštním a chlapec si nemohl pomoci, aby na dědečka nehleděl a nepozoroval ho. Jerryho matku to znepokojovalo a jednou s ním o tom začala svým typickým způsobem hovořit. „Geralde,“ pravila, „jsi pořád ještě dítě a děti jsou velmi vnímavé. Chci, abys nikdy nezapomněl, že jsi Linton a přeji si, aby z tebe vyrostl džentlmen jako je tvůj otec.“ Jeho matka při podobných rozmluvách toto slovo často používala. Někdy se zdálo, že si myslí, že není nic horšího než nebýt džentlmen. Tentokrát však nemluvila o tom, jak se džentlmen

chová a co džentlmen má či nemá dělat. Mluvila o starém muži. „Jonáš Brandt,“ řekla – obvykle se o něm vyjadřovala, jako kdyby nebyl její dědeček a Jerryho pradědeček, ale nějaký přistěhovalec, který nemá s nimi nic společného – „tedy, Jonáš Brandt je – no, prostě není zrovna příliš řádný člověk. Není to možná tak docela jeho chyba, protože jeho výchova byla v mládí zanedbána a ani jím nemůže být po tom, co provedl. Nechci, aby ses na něho stále díval a třeba se naučil špatným způsobům –“

„Ale mami, co udělal tak špatného?“

„Geralde, není slušné skákat lidem do řeči. Jonáš Brandt se prostě nechtěl usadit a starat se o rodinu, jak to má dělat slušný člověk. S ženou v jiném stavu a s dětmi odešel do divočiny a nežil spořádaně, když mohl mít dobrou práci doma. Stále sám někam odcházel, dělal si co chtěl a na ně ani nepomyslel. Byl čím dál hrubší a neotesanější. A potom – no, promiň, Geralde, ale ještě nejsi dost starý, aby ses všechno dověděl. Musí ti stačit to, co jsem ti o něm pověděla. Koneckonců jsem tvoje matka. Musí žít u nás, protože nemá kam jít a je to nakonec náš příbuzný. To nejmenší co pro mě můžeš udělat je, že si ho nebudeš moc všimát.“

Po několika prvních týdnech to nebylo tak nesnadné splnit.

Pocit novosti z přítomnosti starého muže vyprchal. Stařec tam sice byl, ale stále méně byl vidět a nedával o sobě moc vědět, tak nějak tiše sklouzl nebo byl zatlačován stále dále do pozadí života v domě. Nikdy s nimi nejedl když měli návštěvu a stolovali v jídelně a matka vytáhla na počest lidí z banky nebo členů jejího Klubu přítelkyň knihy a náprstku lněný ubrus a lněné prostírání. Starý muž si zvykl užívat zadní schodiště, úzké uzavřené rameno schodů, vedoucí ze zadní části chodby v patře dolů do kuchyně. Již nespával v ložnici naproti Jerryho pokoje. Když přijela na pár dní teta Ella, přestěhoval se do malé upravené místnosti v podkroví, aby mohla přebývat v jeho pokoji a po jejím odjezdu zůstal nahoře, kde tolik neobtěžoval Jerryho matku, která měla ráda všechno pěknoučké a uspořádané, i když to pro něho znamenalo šplhat se ještě po jedné úzkých schodech navíc.

Když se Jeny vracel ze školy, stařík již nesedával na schodech u přední verandy, byl tam jen před obědem a potom chvíli odpoledne. Jerryho matku zlobilo, že tam vysedává. Co si jen lidé pomyslí, když ho tak vidí špinavého a zanedbaného, jak bafá ze své bublavé dýmky a plije stranou do kroví. O prvních velikonocích mu koupila hezké nové šaty, u nichž sako, kalhoty a vesta pěkně ladily. Něco zabručel a začal je nosit, ale za týden byly stejně pomačkané a špinavé jako ty staré. Něco mu musela říct, protože se přemístil k zadním schodům a později na lavici, kterou si zhotovil za garáží.

Nezdržoval se již v obývacím pokoji ani při špatném počasí, kromě té tiché chvíle každého večera, kdy čekal na noviny. Jednoho deštivého odpoledne se Jerryho matka rozčilila, protože Jeny v předsíni našlapal bláto. Starý muž seděl v obývacím pokoji u okna se svou dýmkou v ruce, s hlavou stočenou trochu na jednu stranu, jako kdyby opravdu slyšel co matka Jerrymu říká. Ta ho zahlédla, otočila se, šla do pokoje a řekla ostře: „Dědečku Jonáši, musíte kouřit tuhle strašnou dýmku v mém domě? Ničí mi to záclony.“ Nečekala, aby se přesvědčila, jestli ji slyšel. Zase se otočila a šla pro smeták a lopatku na smetí, aby zametla schnoucí bláto. Ale starý muž musel slyšet, protože po několika minutách se zvedl a odbelhal se do sklepa a od té doby, když za špatného počasí nemohl být na lavici za garáží, zůstával tam dole a seděl a kouřil na staré kuchyňské čalouněné židli, ve výklenku mezi truhlou na uhlí a schody do sklepa, kde okno právě nad úrovní okolí, které měl za zády, propouštělo trochu světla.

Zůstával tedy tam, jaksi již zevšednělý a stále více se ztrácející v tom jakoby darovaném prostředí denního života. Jeny Linton již sotva kdy na něho pomyslel nebo o něm přemýšlel. Každé ráno se chlapec, ležící ve své posteli v zadním pokoji ve druhém poschodí, z nějakého důvodu náhle probudil. Do okna mu vnikalo světlo začínajícího úsvitu a on slyšel nad hlavou pomalé šouravé kroky, tiché a tlumené, které se ztrácely a pak byly znovu slyšet při chůzi po úzkých schodech z podkroví dolů. Přešly kolem jeho dveří a znovu utichaly na zadním schodišti vedoucím ke kuchyni.

Avšak ani tehdy nepomyslel na starého muže jinak než jako na nějakou osobu žijící odděleně a úplně stranou toho všeho obvyklého každodenního života. Šouravé kroky byly prostě dalším zvukem vybočujícím ze známého koloběhu, který byl měřítkem bytí a jednoduše byly znamením, že je ještě dost času na spánek, který tak nějak nejlépe chutnal než ho matka zavolala, aby se oblékl a šel se dolů nasnídat.

Bylo to dva týdny po Jerryho čtrnáctých narozeninách, když je navštívil ten člověk z dějepisné společnosti. Přijel v sobotu odpoledne v zaprášeném zeleném maxwellu, který řídil celou cestu z hlavního města státu. Dveře otevřel Jeny, protože se nacházel v období, kdy mu bylo vštěpováno, jak džentlmen zdraví cizí lidi. Provedl to velmi dobře, pozval toho člověka dovnitř a uvedl ho do obývacího pokoje, načež běžel pro matku.

Muž seděl v houpací židli proti Jerrymu a jeho matka na pohovce s vysokými polštáři. Představil se jako pan Finley, tajemník státní dějepisné společnosti a sdělil jim, že shromažďuje informace k článku, který píše pro čtvrtletní publikaci, jež společnost vydává. Jerryho matka seděla ještě více zpřímá než jindy, s malým povýšeným úsměvem na tváři a pak znenadání

užasla, stejně jako Jeny, protože pan Finley se vyjádřil, že chce mluvit s Jonášem Brandtem. S Jonášem Brandtem?

Nu ano, jistě. Samozřejmě, to co se v nynější době ve státě odehrává, ten úžasný hospodářský a sociální pokrok, to je skutečně to důležité. Stále však nepostrádá zajímavosti shromáždit údaje o minulosti a čas k tomu nyní nadešel, dokud někteří ze starých osadníků a pionýrů ještě žijí. Je dlužno přiznat, že jejich vzpomínkám se nedá vždy bezvýhradně věřit, ale vědecký přístup, který údaje navzájem ověřuje a prosívá, aby se co nejbližší dobral pravdy, často sklízí vynikající výsledky.

Když pan Finley hovořil o své práci, byl poněkud přehnaně sebevědomý. Jerryho matka poslouchala a zdála se být přitom poněkud znepokojená a tiše si ulehčeně oddechla, když pan Finley prozradil, že jeho článek se týká vzpoury Siouxů v roce 1862 a to z jednoho hlediska. Jde o jeden případ, který byl v množství přístupného materiálu zcela přehlédnut. Má svůj článek dobře zpracovaný. Je s ním skutečně docela spokojen. Ale jeho svědomí vědce ho nabádá, aby prověřil každý pramen jednotlivých skutečností a konečně i rád cestuje, takže kde je Jonáš Brandt?

Ten byl venku na své lavici za garáží, ale Jerryho matka o tom pomlčela. Prostě se omluvila a šla ven pro něho a on se za několik minut po ní přišoural a ze všech míst si vybral velké pohodlné křeslo u lampy s červenými třásněmi, kde se posadil. Seděl na kraji křesla, nakloněný dopředu, ve svých pomačkaných špinavých šatech, ruce položené na kolenou a zkoumavě se zpod svého hustého obočí díval na pana Finleye. „Pane Brandte –“ začal pan Finley.

„Musíte hlasitěji,“ upozorňovala Jerryho matka. „Špatně slyší.“

„Pane Brandte –“ začal znovu pan Finley a skoro zakřičel. „Co na mě řvete?“ ozval se stařec.

„Víte,“ rychle do toho vpadla Jerryho matka, „dnes má asi svůj dobrý den.“

„Pane Brandte,“ zkoušel to opět pan Finley. Mluvil pomalu, odděloval slova, takřka jako kdyby mluvil s dítětem. „V srpnu roku 1862 jste žil v malé osadě, asi deset mil od města New Ulm.“

„Ne,“ odpověděl starý muž. „Jen jsem tamtudy projížděl. Vezl jsem někam nějaké věci.“

Pan Finley si odkašlal. „V každém případě jste tam byl, když Siouxové od řeky Santee, pod vedením Malé vrány, vstoupili na válečnou stezku a začali pobíjet bezbranné ženy a děti.“

„Muže taky,“ řekl stařec. „Muže, kteří bojovali.“ Jeho staré oči se rozjasnily.

„No dobře,“ řekl pan Finley. „V každém případě jste byl jedním z té skupiny, z těch lidí, kteří se rozhodli proklouznout mezi těmi krvežíznivými indiány a dostat se do Fort Ridgely.“

„To jo, souhlasil starý muž.“

„Bylo vás třináct, včetně dětí.“

„Šestnáct,“ poznamenal stařec.

„Výborně, pane Brandte. Jenom jsem zkoušel vaši paměť. A kdo to vedl?“

„Jeden chlapík jménem Schultz. Martin Schultz.“

„Skvělé, pane Brandte. A tento Martin Schultz byl vynikající vůdce, že? Ujal se vedení a –“

„To ne. Byl to úplnej trouba. Moc toho nevěděl. Zvláště o indiánech.“

„Ale, pane Brandte.“ Pana Finleye to nějak podráždilo. „Nedopusťme, aby se nám do toho vloudily osobní pocity nebo možná i žárlivost. Fakta dokazují něco jiného. Bylo vás jen pět mužů, zbytek byly ženy a děti a Martin Schultz to měl na starost a tři dny jste se plahočili k pevnosti, neměli jste skoro co jíst a nemohli jste si udělat oheň, když ti vražední indiáni byli všude kolem – a přesto jste bezpečně prošli. Bylo to tak?“

„To jo.“

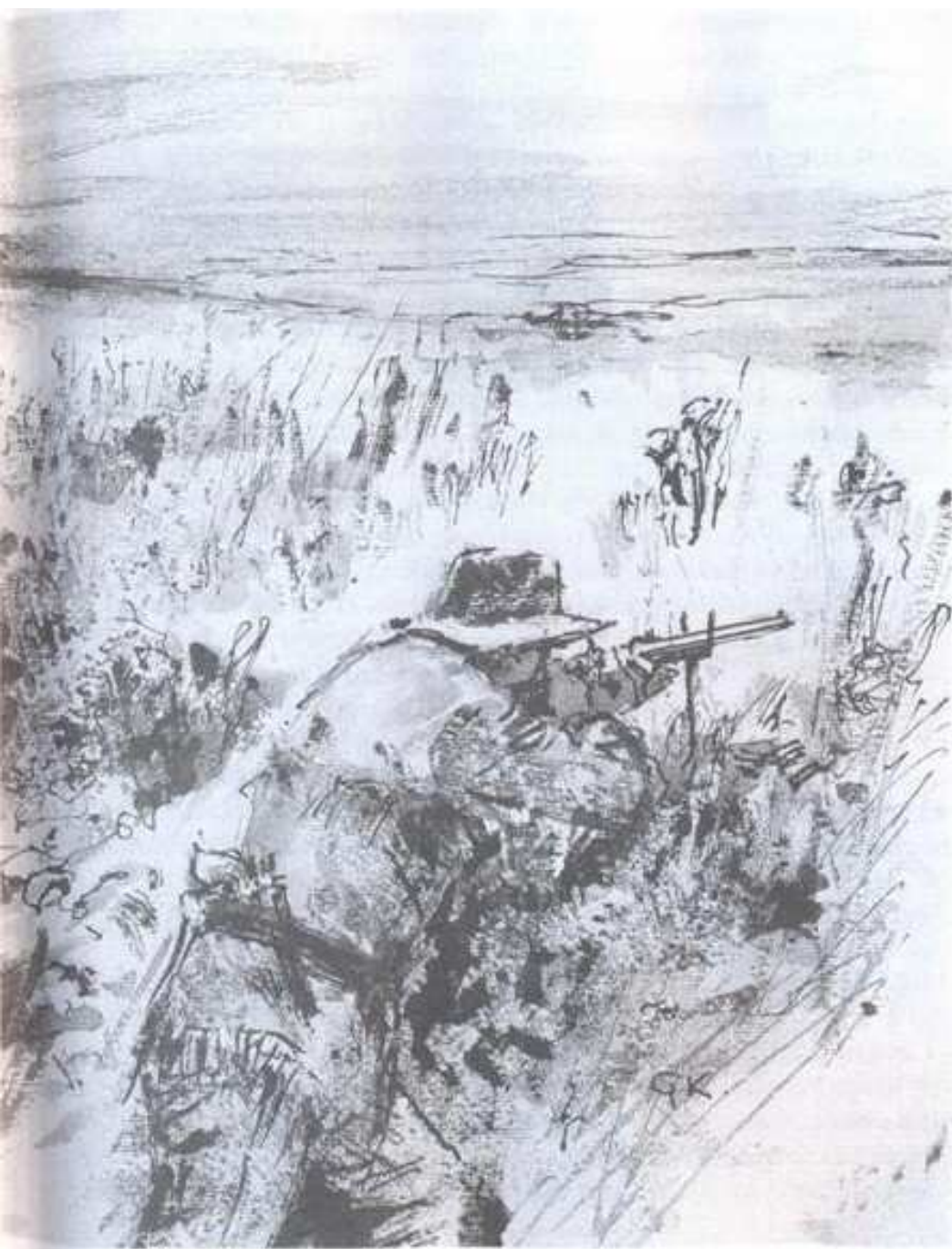
„A poslední den jste měli potíže. Byli jste ukryti v nějaké rokli a jeden indián o kus dál na kopci vás upozoroval, a kdyby dal vědět ostatním z tlupy nebo jim mohl dát znamení, byli byste všichni pobiti. Ale on to neudělal, protože –“

„Máte zatraceně pravdu, on to neudělal!“

Pan Finley byl vzrušen. Vyskočil z houpací židle a začal před ní rázovat sem a tam. „A jsme u toho, paní Lintonová. O tom pojednává můj článek. Ovšem ještě s mnoha dalšími podrobnostmi. Mám to především od samotného Martina Schultze. A dvě z těch žen také ještě žijí. Ve většině bodů to potvrzují. Chápete to? Jistěže to chápete. Jaké vyvrcholení! Ten vražedný indián v dálce na kopci a šestnáct nevinných bělochů, skrývajících se v té rokli. A Martin Schultz popadne svou ručnici, opře ji o balvan a zamíří. Schultz odhaduje vzdálenost na devět set yardů, ale to patrně přehnal. Znáte ty staré pušky. Ale v každém případě to bylo docela pěkně daleko. Šestnáct životů závisí na té jedné ráně. Martin Schultz to ví a možná vyšle k nebesům modlitbu“

„Přestaňte žvanit,“ řekl starý muž. „Marty by vždycky nejraděj všecko sežral sám. Ten tu ránu nikdy nevypálil.“ Staroch zvedl ruce a plácl se jimi do kolen. „Já jsem střílel.“

Pan Finley přestal pobíhat. Pozvedl jednu ruku, podíval se na ni, otočil ji a prohlížel si své čisté nehty. Odkášlal si. „Ano, ano – ovšem, pane Brandte. Po tolika letech, když na to stále tolik myslíte, tak se snad zdá –“

„A taky to bylo dobřech tisíc yardů!“

Pan Finley se podíval na Jerryho matku, zvedl obočí a pokrčil rameny. Znovu si pročistil hrdlo, přešel do malého zakašlání a obrátil se na starého muže. „Nu což, děkuji vám, pane Brandte. Byla to od vás značná pomoc. Alespoň si myslím, že jste ji hodlal poskytnout. Možná se na vás někdy obrátím a požádám vás o váš názor v některých jiných vašich –“

Starý muž se ani nepokoušel ho poslouchat. Zvedl se z lenošky a šoural se do haly. „Myslel jsem, že chcete fakta,“ prohodil a zmizel vzadu v domě.

A tak Jerryho matka stála venku v předsíni u vchodových dveří s panem Finleyem a vykládala mu něco na omluvu a pan Finley sypal ze sebe zdvořilůstky, aby ji uklidnil. V obývacím pokoji seděl Jeny Linton strnule vzpřímený na pohovce s vysokými polštáři vzadu a hluboko v duši se chvěl nezkrotnou radostí a přáním vědět, vědět, vědět –

„Mami, co to bylo to další co udělal?“

„Ach, Geralde, nechci abys přemýšlel o takových věcech. Teď již žijeme v civilizovaném světě. Nenahlížím proč lidé, i když to patří k historii, vyhrabávají tyhle strašné staré věci a připomínají je ostatním. Lidé by se měli prostě snažit zapomenout na takové události, pokud nebyly tak pěkné a pokojné jako jsou nyní. Ráda bych, aby pan Finley, i když je to jistě džentlmen –“

„Mami, co udělal?“

„Tedy... domnívám se, Geralde, že by ses to někdy stejně musel dovědět. On tedy, když mu zemřela manželka – jsem přesvědčena, že ji utrápil k smrti – žil pohromadě s jednou indiánkou. A – a nikdy se s ní neoženil. A je to. Tak jsem ti to řekla. Teď si přeji, abys to vypustil z hlavy a moc o tom nepřemýšlel...“

Vypustit to z hlavy?

A tak Jeny Linton musel čekat až se jeho matka zase zabývala nahoře úklidem a čištěním a potom vyhledat starého muže. Venku za garáží nebyl. Byl ve sklepě na své staré židli, ve výklenku vedle truhly na uhlí. Jeny Linton, který rostl a klátil se do svého patnáctého roku a byl již skoro tak velký jako jeho otec, stál dole na schodech do sklepa a uviděl starého muže, bafajícího ze své bublavé staré dýmky. Začínal mít strach, bál se toho náhle znovu mu cizího starého člověka, hubenějšího a ještě shrbenějšího než když přišel, s očima které teď ztratily výraz, a který přes svou hubenost a stále drobnější postavu naháněl hrůzu a překrýval celý známý obzor přijatého způsobu života.

Jeny Linton stěží dostal to slovo ze sebe. „Dědečku.“

Skutečně to byl starcův dobrý den. Neotočil hlavu a slyšel. „Copak, chlapče?“

„Zastřelil jste... opravdu jste zastřelil toho indiána?“

Trvalo to několik dlouhých vteřin, potom se starcova hlava pomalu obrátila k Jerryemu a přikývla. „Touhle mou puškou. Je to sharpovka, hochu.“

„Oni... oni vám nevěří.“

„To nic neznamená. Jak to můžou vědět? Důležitý je, že to vím já.“

Bylo to zvláštní. Dospělí lidé se se starým mužem nedomluvili, ale chlapec ano. Jeny Linton seděl na druhém schodu od zdola. Bradu měl strčenou do škvíry mezi koleny a nohy objal rukama, kterými je tiskl k sobě. Když maličko pootočil hlavu, viděl na starce.

„Ta indiánka... Proč jste se s ní nikdy neoženil?“

„Tvá matka povídala.“ Stařec se dušeně zasmál. „Pravda je, že jsem to udělal. Po indiánsku. Bylo to dobrý pro ni a stejně dobrý pro mě. Táhla to se mnou dokud neumřela.“ Znovu se zachichotal. „Něco ti řeknu, chlapče. Byla to lepší ženská než ta první...“

Po tomto začátku se soboty staly nevšedními dny, protože vždycky dopoledne, když Jerryho matka obstarávala ve městě nákupy pro domácnost a vybírala zboží, které bude odpoledne dodáno, Jeny byl se starým mužem ve sklepě nebo venku za garáží a jeho stále nové otázky nebraly konce.

„Dědečku, zastřelil jste někdy bizona?“

„Buvola, chlapče? Na to můžeš vzít jed. S jedním kamarádem jsme dělali na kůžích takový dva, tři roky. Jednou jsem jich vezl přes jedenáct set. Pracoval jsem kolem Bismarcku, nahoře v Dakotě...“

A tak to šlo dál, zkrátka prosté a nepříkrášené vyprávění mělo jaksi větší váhu a bylo více vzrušující tou svojí zcela věcnou jednoduchostí a stálo se základem pro rozvíjení obrazotvornosti a důvodem pro pozdější přemýšlení o všech těch věcech.

„Ale proč nechcete jezdit v autě?“

„Je to zatracená mašina. Když se chceš někam dostat, tak na to máš nohy nebo koně. K čemu je ti dobřej takovej krám v divokým kraji? Třeba nahoře v horách? Ani s ním neodřízneš cestu buvolovi. Já jsem se nikdy nedržel silnic...“

„Setkal jste se někdy s Jessem Jamesem?“

„To ne. A taky jsem o moc nepřišel. Jednou jsem viděl Boone Helma. Byl to zabiják. Oddělal spoustu lidí. Lidé tam nahoře v Montaně se sebrali a

pověsili ho. Vídal jsem to místo, když jsem jezdil s nákladem do Virginny City...”

„Ale dědečku, to jste se nikdy nebál? Těch indiánů, divokých zvířat a takových věcí?“

„Co by ne, chlapče, to víš že jsem se bál – mockrát. Bát se, to nevádí. Utýct, to je špatný. Když jsem se začal klepat, řek jsem si, Jonáši, ty zatracenej mezku, spadls do pěkný bryndy, tak se z ní koukej zase dostat – a pak už to nebylo až tak moc špatný...”

Jeny Linton tedy žil v určitém smyslu dvojím životem. Jedním slušným a spořádaným, vypolštářovaným bezpečím a zdvořilými ohleduplnostmi váženého stavu, ohraničený školou, stolováním v rodině, pravidly a téměř neměnným zaběhnutým pořádkem v domácnosti rodičů. Druhým bez pravidel a plným vzrušení, vnikajícím náhodně do dlouhé, ozvěnou se ozývající minulosti jednoho starého muže, který se nikdy nedržel silnic, rozlétající se v představách do prostorů nové země, do divočiny ještě nezkracené, ale již dobývané, kde se muži dívali přes hlaveň sharpovky a dobře mířili. Po nějaké době začaly ty dva životy malými cestičkami téměř nepozorovaně splývat, ale jejich spojení zůstalo neznatelné jen pro samotného Jerryho Lintona. Jednoho dne při hodině dějepisu však obraz Andrewa Jacksona na stránce ožil a Jeny znenadání poznal, že jména v knize nejsou jenom jména, ale lidé a to ne nějakí lidé odloučení a odlišní, avšak obyčejní lidé všedního dne, kteří jedli, oblékali se a svlékali, někdy byli unavení a nemocní, šli dál a pokračovali ve své činnosti, žili a časem zhubli, ohnuli se a zestárlí.

Při cestách do školy viděl ostatní domy s jejich obdélníkovými dvorky, srovnaná nároží ulic, postavených do pravidelných bloků a věděl, že skoro všude venku za městem jsou úhledné výstavné farmy s pečlivě obdělávanými poli a pastvinami, většinou všechno tady i tam venku uspořádané, dobře vypadající a budící uznání. Nebylo tomu tak vždy. Kdysi i po této zkrácené zemi se toulali indiáni, jak se jim zachtělo. Také bizoni. Lidé z ní učinili to, čím byla teď, lidé jako jeho otec, vytrvalí a spolehliví, bedlivě počítající a myslící na budoucnost. A najednou věděl, věděl to jako skutečný poznatek, nejenom něco naučeného ze školy, že ti druzí lidé tu byli první, lidé kteří nechodili po cestách, kteří znali indiány, bojovali s nimi a někdy s nimi i žili, a kteří dokázali přivést jedenáct set bizoních kůží za sezonu. Vítr vanoucí od západu již nebyl jenom vítr. Možná že ten vánek, který cítil na své tváři, přicházel zdaleka, až od hranic této Minnesoty, až od dalekých Černých hor, z míst u Ďáblovy věže, kde starý muž kdysi zabil horského lva nebo dokonce až ze svahů opravdových hor, kde leží pohřben Boone Helm s vazem zlomeným od popravicího provazu.

Šlo to pomalu. I při těch hrách. Když přišel na střední školu, nikdy si moc nehrál se staršími hochy, jen někdy se dvěma mladšími, kteří bydleli v sousedství. Starší hoši zůstávali po vyučování na pozemcích školy a na atletickém hřišti vedle velké budovy. Jeho matka vyžadovala, aby chodil rovnou domů a hrál si kolem domu a na zahradě. Nechápala, proč hoši vůbec mají v oblibě takové hrubé hry. Často se mohli při nich různým způsobem zranit, jako ten hoch z vedlejší ulice, který si při fotbalu zlomil ruku. Teď když Jeny byl prvním rokem ve vyšších ročnících to bylo jiné. Jeho matka si s ním zase jednou po svém způsobu promluvila a řekla mu, že jestli opravdu chce, může zůstat po vyučování dvakrát nebo třikrát v týdně na hřišti, protože je přesvědčená, že se na něho může spolehnout, že nebude divoký a hrubý jako někteří hoši. Tak se tam tedy občas zdržel. Začínal podzim a hrál se fotbal. Zpočátku několik dní jenom tak postával a díval se. Rád by si také zahrál, ale nemohl se zbavit myšlenky na to, že se zraní. Jednou se do toho dal s ostatními. Nechali ho na křídle jen tak do počtu a on dostal na hřišti strach a bál se více než jindy a chtělo se mu odtamtud utéct. A najednou si řekl, aniž by věděl jak a proč, že když už do té bryndy spadl, musí to brát a nějak se z ní dostat, a v jakési nezkrotné radosti, jako by na to zranění čekal a dokázal si, že to zvládne, zabral se do hry a nakonec to nebylo tak špatné. Za chvíli z toho měl ohromnou zábavu, jak tak běhal, křičel a vrážel do jiných hochů, pokoušeje se je zastavit, lapal po dechu a krev mu prudce proudila v žilách.

Přišlo jaro, Jeny Linton dospíval a za necelého půl roku mu mělo být patnáct let. Jednou v sobotu dopoledne se vrátila jeho matka domů z nákupu, několikrát ho volala, až se konečně ozval zezadu od garáže a pak zapomněl, že ho musela volat znovu.

„Geralde,“ řekla, „přeji si, abys přišel když tě volám. Odnes ty balíčky nahoru. To nejmenší co můžeš v tomto domě udělat, je pomoci se vším tím běháním po schodech nahoru a dolů.“ Když pak odnesl ty balíčky na hořejší chodbu, vrátil se a chtěl vyjít kuchyňskými dveřmi, matka ho zastavila. „Geralde, zdá se mi, že trávíš příliš mnoho času s Jonášem Brandtem. Začíná to být vidět na tom jak mluvíš a poslední dobou se stáváš dost hlučný a moc křičíš.“

Jeny Linton stál ve dveřích, přešlapoval z nohy na nohu a jeho matka pokračovala: „Posad' se, Geralde, chci s tebou mluvit. Nenahlížím, že by ti bylo vůbec k něčemu dobré, aby ti nějaký člověk jako Jonáš Brandt pletl hlavu nějakými divočinami a hrůzostrašnými starými příběhy, na kterých velmi pravděpodobně není ani zbla pravdy. Jsem přesvědčena, že se

většinou jen pokouší ospravedlnit a přesvědčit tě, že skutečně něco znamenal. Víš jací jsou starší lidé, jak všechno popletou a začnou si myslet, že se určité věci skutečně přihodily a přitom to není vůbec pravda. Snad si vzpomeneš co se stalo, když ten pan Finley –“

„Ale mamí, on toho indiána opravdu zastřelil!“

Takovým způsobem odmlouval Jeny Linton své matce a také to říkal dost hrubě, takže jeho otec si s ním musel promluvit a logicky to suše a přesně rozebrat. „Jeny, já vím že jsi nechtěl svou matku rozčítit, ale udělal jsi to a tím to končí. Víím, že až si to tady vysvětlíme, půjdeš a omluvíš se jí. Musíš si především uvědomit, že má pravdu. Nepochybně je něco pravdy na těch věcech, které ti tvůj pradědeček vyprávěl. Ale jemu je již skoro devadesát a to všechno se odehrálo velmi dávno. Vzpomínky většiny lidí, zvláště těch starých, jsou velmi omylné, jak se o tom v bance stále přesvědčujeme, když se pokoušíme dát do pořádku poslední vůle, majetkové listiny a podobné věci. Tvůj pradědeček nepodal ve svém životě mnoho důkazů o tom, že má více než zanedbatelný smysl pro odpovědnost. A koneckonců, co se stalo tak dávno, není pro dospívajícího chlapce zase tak důležité, jako to co se děje právě teď. V této době žijeme v reálném světě, který se řídí zásadami obchodního podnikání. Ty by ses měl v první řadě zajímat o školu a snažit se co nejlépe pokračovat ve studiu.“

Jeny Linton se tedy matce omluvil, ale jeho rodiče viděli jak se vzpurně tváří a znepokojovalo je to. Za několik dní jeho otec přinesl domů jeden výtisk čtvrtletníku dějepisné společnosti a ukázal mu článek pana Finleye.

Bylo to tam, s chladnou, jasnou, zcela přesnou a nezpochybnitelnou vahou tištěných slov, celý ten příběh, velmi pěkně podaný a doplněný působivými poznámkami pod čarou. Líčil osud šestnácti lidí, prchajících aby zachránili své životy. Pod vedením nějakého Martina Schultze tři dny unikali krvežíznivým Siouxům. Třetího dne je zpozoroval jeden indiánský zvěd, který však nestačil dát zprávu své tlupě, protože ho zastavila chladnokrevná odvaha a neomylné střelecké mistrovství Martina Schultze. Jediná zmínka o Jonáši Brandtovi byla pod čarou: *Pátý muž byl jakýsi dopravce zboží jménem Jonáš Brandt, který se připojil ke skupině, aby bezpečněji dojel do pevnosti.*

Tak jeho rodiče měli pravdu. Pro Jerryho Lintona přestala existovat sobotní dopoledne za **garáží**. Byl příliš zaneprázdněný hrou s ostatními hochy. Poslouchat starého muže by ho již stejně nebavilo. Jeny Linton ho teď posuzoval rozumově, neovlivněný city a uvědomoval si, že starcova paměť se již nějakou dobu zhoršovala. Někdy si protiřečil, a když se pokoušel upamatovat na nějaké datum, vždycky to popletl. Byl prostě jen pozůstatkem starých časů a nehodil se do moderního praktického světa.

Jerryemu Lintonovi bylo patnáct a byl ve druhém ročníku vyšší střední školy. Jednoho jarního rána se probudil ve své ložnici ve druhém poschodí s prvním úsvitem a měl podivný pocit, že něco není v pořádku. Přistihl se, že naslouchá a nevěděl dobře čemu. Pak mu to došlo. Nad hlavou neslyšel pomalé šouravé kroky. Tiše ležel a přemýšlel o tom a po chvíli upadl zase do spánku, a když ho matka zavolala a on se oblékl a sešel dolů, bylo v domě trochu chladno. Jeho otec byl ve sklepě a rachotil a třískal něčím u kotle. Když snídali, přišel lékař a Jerryho otec šel s ním nahoru. Zanedlouho byli zpátky, lékař si ve spěchu dobromyslně mnul ruce a řekl: „Není to nic, k vůli čemu byste se musel znepokojovat, pane Lintone. Má trochu horečku, ale to se dalo čekat. Bylo to něco jako lehká mrtvička. Musím říct, že jeho tělesný stav je pozoruhodně odolný. Nepřekvapilo by mě, kdyby za pár dní zase běhal.“

Nebylo to však za pár dní. Bylo to hned následujícího dne, brzy ráno, když začalo svítat. Jeny Linton se probudil a slyšel nad hlavou pomalé šouravé kroky, tiché a tlumené, které se ztrácely a pak byly slyšet, jak scházejí po úzkých schodech z podkroví, pokračují kolem jeho dveří a znovu slábnou cestou po zadním schodišti ke kuchyni. Ovládl ho příjemný pocit a Jeny znovu usnul, ale náhle se zase probudil. Byl úplně vzhůru. Kroky se vracely kolem jeho dveří a nahoru po schodech do podkroví, nebyly však pomalé a šouravé, ale rychlejší, lehčí a spěšné. Jeny Linton ležel a poslouchal a kroky se opět vracely po schodech z podkroví dolů a prošly znovu kolem jeho dveří. Vyklouzl tiše z postele, šel po špičkách ke dveřím a pootevřel je. Starý muž právě mizel na zadním schodišti a nesl svou starou ručnici.

Jeny Linton se nejprve nehýbal. Stál tiše a nehnutě, s tváří těsně přitisknutou ke škvíře ve dveřích. Potom dveře otevřel a šel tiše a rychle po chodbě do přední části domu a zastavil se u zavřených dveří ložnice svých rodičů. Hleděl na ty dveře téměř celou minutu. Znenadání se otočil a spěchal zpátky do svého pokoje. Oblékl se co nejrychleji, natáhl si svetr a vyšel ven po zadních schodech.

Starý muž nebyl ve sklepě. Nebyl ani na zadní verandě nebo někde v dohledu na zahradě. Byl za garáží a stál zpřímá, vůbec se nehrbil, starou ručnici držel pevně v ruce, a když pohlédl na Jerryho přicházejícího od rohu garáže, zářily jeho staré oči jasněji než kdy předtím.

„To je dost, že ses vyhrabal z pelechu. Dějou se věci,“ řekl. Podíval se na Jerryho tak zvláštně, ne jako se díval dříve. Hleděl tak podivně, přímo a pronikavě, jako kdyby Jeny byl někdo jiný, než ten který před chvílí vylezl z pokrývek. „Co je to s tebou, Jede?“ otázal se. „Copak to necítíš? Tak páchnou indiáni.“ Ukázal volnou rukou přes prázdný pozemek za nimi a

přes pole k mírnému návrší, za nímž se skrývala městská skládka. V silícím světle úsvitu to Jeny uviděl, poslední tenký proužek kouře vznášející se vzhůru a rozplývající se do ztracena. „To je jenom oheň tam na –“ začal, ale stařec na něho vystrčil hlavu a prudce zašeptal: „Chceš mi říct, že nepoznám indiánský znamení! Někdo musí jít na výzvědy nebo je budem mít za krkem než se nadějeme!“

Starý muž vyrazil, kráčel rychle přes prázdný pozemek a Jeny Linton zaváhal a obrátil se, aby pospíšil zpátky domů, ale zůstal stát. Pomalu se zase otočil a viděl starce jak odhodlaně odchází, s hlavou vysunutou dopředu, rychle rázující dlouhými kroky na svých starých nohách, které ho musely bolet. Zdálo se však, že to nepozoruje. Kráčel kupředu se svou starou těžkou puškou v pravé ruce a hluboko v nitru Jerryho Lintona se něco zachvělo, až se celý otrásl a stále to sílilo a Jeny se dal do běhu, aby starce dohonil.

Když se k němu připojil, starý muž po něm hodil postranním pohledem. „Správně, Jede,“ prohodil, „dva dokážou víc než jeden.“

Přešli prázdný pozemek a dali se rovnou přes pole za ním, a když narazili na ploty, tak je přelezli. Jednou se za nimi rozběhl pes a štěkal na ně. Stařec se po něm ohnal a něco na něj zavrčel, co se nepodobalo lidské řeči a pes přestal štěkat, stáhl ocas mezi nohy, zůstal pozadu a zmizel. Přešli návrší, které skrývalo skládku a šli dál kolem samotné skládky, kde ještě doutnal nějaký oheň, ale starý muž si jej ani nevšiml. Zastavil se, levou rukou si zaclonil oči proti slunci, které se právě začalo ukazovat nad obzorem, rozhlížel se a zkoumal okolí. „Připlíží se tamhletou úžlabinou,“ poznamenal a vyrazil znovu ke kusu neobdělané zvrásněné země, k jediné nezkrocené, farmáři nedotčené půdě v krajině. Zamířil k úpatí obrovského, rozlehlého, pomalu se svažujícího kopce, který se zvedal západně od města. Jeho přilehlý svah, rozervaný a vymletý, spadl do bývalého koryta potoka, suchého a pokrytého roztroušenými balvany. Došli k úpatí kopce a Jerryho Lintona bolely od chůze nohy, ale nemohl se zastavit, i kdyby chtěl. Bylo nepochopitelné, jak starý muž dokázal stále jít na svých omrzlých nohách, kráčel kupředu kývaje hlavou ze strany na stranu, s jasným soustředěným pohledem pod hustým obočím. Vydal se vzhůru po levém břehu vyschlého koryta, které se rozšiřovalo směrem nahoru jako prázdná mělká nálevka a Jerry Linton šel stále za ním, nohy ho bolely a starý muž se zastavil. „Nejde mi to do hlavy,“ řekl. „Siouxové si poslední dobou nevyčesávají vlasy.“ Znovu vykročil, byli již blízko vrcholu kopce a Jeny Linton sotva zvedal nohy. Stařec ho náhle pleskl přes rameno tak silně, že Jerry klesl na kolena.

„K zemi,“ zašeptal starý muž ostře, hodil sebou do trávy a zalezl po čtyřech za balvan. „Tamhle.“

Jerry Linton a starý muž byli tedy za balvanem na okraji široké rokle, tvořené rozlehlým pásem hluboko vymletého úbočí a daleko dole po svahu na druhé straně, jako hezký obrázek, obklopené úpravnými farmami, se rozkládalo pěkné město se svými do pravého úhlu stavěnými ulicemi, kde ještě spali slušní a úctyhodní lidé, z nichž někteří snad již začali ve svých útulných domovech vstávat. Stařec se pozvedl a díval se přes balvan a jeho staré oči napjatě pátraly v široké rokli. „Vykoukni, Jede,“ pobídl chlapce. „Vidíš ho? Za tou skálou co vypadá jako soudek. Přímě naproti a o kus doleji.“

Jerry Linton, celý rozbolavělý a poškrábaný, ale stále vnitřně rozechvělý, vykoukl také za balvanem a konečně daleko na druhé straně široké rokle uviděl kus skály, která vypadala jako soudek. Byl to však jenom kus skály a to bylo všechno.

„Už to mám,“ řekl starý muž. „Jsou to Pawneeové. Plíže se jak hadi, čerti zatracení. A jsou taky tak pomalovaní.“ A potom teprve, když Jerry Linton přimhouřil oči a zaostřil zrak, uviděl nad tím kusem skály, jako malou skvrnu, vystupovat ze země hrbolek červeného pískovce, který se ve vycházejícím ranním slunci leskl a trochu se třpytil.

„Za tím kopcem bude těch rudochů asi celá tlupa,“ poznamenal stařec. Otočil se k Jerrymu a chraplavým hlasem naléhavě zašeptal: „Hod' sebou, Jede, a zburej lidi. Já je tu zdržím než přivedeš pomoc.“

Vnitřní rozechvění Jerryho Lintona zvedlo a postrčilo ho několik kroků zpátky. Potom si připadal hloupě, zastavil se a hleděl na starce. Starý muž ležel vedle balvanu na břiše, strkal starou ručnici před sebe a něco mumlal. Strčil si prst do úst, olízl jej a vztyčil, aby vyzkoušel povětrí. „Vít asi deset mil,“ bručel. „Počítám, že na druhý straně to bude snášet takovejch třicet stop.“ Levou paži měl předsunutou, opíral se o loket a levou rukou držel a ustaloval hlaveň těžké staré pušky. Pažbu přitiskl k pravému rameni a mžoural přes podivné dvojité hledí a najednou stará sharpovka zahřměla jako dělo při oslavách Čtvrtého července. Zpětný ráz otřásl celým starcovým tělem. Převrátil se zase zpátky za balvan, posadil se s puškou stále v rukou a zatáhl za lučik spouště. Závěr se otevřel, stařec sáhl do kapsy a vytáhl takový divný, plátnem obalený náboj a začal znovu nabíjet. Jeho neobratné prsty patronu upustily a také stará puška mu padla na nohy. Celé starcovo tělo ztuhlo a znehybnělo. Pomalu zvedl hlavu a jeho rychle se zakalující oči bloudily kolem a zastavily se na Jerrymu Lintonovi.

„Co tu děláš, chlapče?“ řekl a tělo mu skleslo a jeho ztuhlost se změnila v ochablost. Starý muž spočinul zády na balvanu a potom se svezl stranou k zemi.

Jerry Linton to poznal. Nikdy to předtím neviděl, ale poznal to.

Dlouho se díval na zhroucené tiché tělo. Zvedl hlavu a podíval se přes širokou rokli, kde nad soudkovitým kusem skály byla vidět skvrna červeného pískovce. Pomalu se dal po svahu erozí rozryté rokle, pak šel rychleji a nakonec již běžel dolů a přes prohlubeň na dně znovu nahoru na protější stranu. Potom zpomalil a téměř se bál podívat.

Byla tu ta skála. A tam za ní, dále než se to zdálo z druhé strany, byl ten hrbolek červeného pískovce. V jeho horní části, která vyčnívala nad skálou, těsně u kraje, ale přece jen v ní, byla v kameni čerstvá, vyštípnutá svítící rýha.

Jerry Linton se postavil zády ke kusu pískovce. Vydal se zpátky přes rokli, dělal dlouhé kroky a protahoval je dle jeho mínění do přiměřené délky. Dolů, napříč a zase vzhůru. Jeden tisíc dvacet sedm. Když vzal v úvahu svah dolů a nahoru, nebylo to zas tak daleko.

Jerry Linton vzal starou pušku a podíval se na ni. Na kovových částech nebyla ani skvrnka rzi. Dřevo staré pušky bylo zdravé. „Ano,“ řekl. „Ano, jsem Linton. Ale jsem taky Brandt.“ Řekl to mrtvému tělu starého muže, který ho obdařil tím, co mu nikdo jiný nemohl dát a co mu též nikdo nemohl vzít, protože vždycky, stačilo jen zavřít oči, vždycky uviděl za tisícem yardů pusté, neobdělané země tu rýhu v kusu červeného pískovce.

Otočil se a krácel dolů po svahu směrem k městu za otcem, který svým precizním způsobem, jako řádný a spolehlivý člověk zařídí, aby bylo postaráno o to, co zbylo ze starého muže.

Čest chlapa

TO, CO BUDU VYPRÁVĚT se přihodilo v pustině, kde dálka se vymykala všem představám a kde jenom chomáče stříbrozeleného pelyňku a bezhroté, holé, vystupující skalní hřebety přerušovaly červenohnědé plochy písku a sluncem spečeného bahna. Žádné silnice ani železniční tratě ji nerozdělovaly na měřitelné části. Pustinou se vinuly jenom vyježděné koleje, procházející údolími a rovinami, které tu zanechali dopravci, loudající se jednou za čas se svými těžkými a pomalými vozy z posledního chudého městečka na řece daleko na jihu k rozlehlým dobytkářským oblastem na dalekém severu, na úrodnější vysočině. Přece však tu a tam přicházeli stranou od této cesty první osadníci. Byli od sebe daleko, ukrytí mezi horskými hřebeny, kde krátkou dobu v roce pomalu tekly potoky, které daly život úzkým pruhům zeleně než zanikly v písku. Jejich počet poroste a vzniknou větrné mlýny čerpající podzemní vodu a časem se rozvine po kraji síť silnic a kola budou rozmělnňovat prach vířený horkými větry. Ted' jich bylo málo a byli daleko, ztraceni v nesmírné dálce červenohnědé pustiny pod nekonečnou hloubkou nebes.

Pozdně odpolední slunce se sklánělo nad jeden z vyšších hřebenů a svítilo na skromné počátky nějaké usedlosti. V čistém vzduchu svítilo jasně a horce na dlouhý pruh mělce zorané půdy, která sledovala mírný oblouk téměř suchého koryta potoka, v němž zůstalo několik ubohých kaluží. Svítilo na pobořenou ohradu z klád, kde v nehybném klidu ochable stála jedna dojnice a dva statní těžkopádní tažní koně, a vedle ní na chatrč, zčásti zasazenou do výkopu v malé stráni a zčásti sroubenou z polen zakrslých topolů, které se porůznu rozrůstaly na druhém břehu potoka. Příříznuté větve, svázané dohromady a pokryté jilem, tvořily střechu, ze které vyčnívala rezavá roura od kamen. Na prahu z rozštípnuté klády seděla malá holčička. Její krátké podrápané opálené nožky sotva dosahovaly na zem. Světlehnědé vlasy, vybělené sluncem do světlejších pramenů, se měkce vlnily a splývaly, tvoříce rámeček baculaté tváříčce s tupým nosíkem. Její tmavé oči, zdůrazněné světlými řasami, byly široce rozevřené a jasné. Kolem pasu měla ovitý provaz, dlouhý asi dvacet stop, který byl uvázan na skobě zaražené do zárubně dveří. Byla malá, vážná a velmi tichá. Stahovala si sukni svých šátečků, zhotovených z pytle na mouku, přes holá

kolena a soustředěně a se zaujetím postrkovala nožkou v mokasínu mravence, cupitajícího v prachu přede dveřmi.

Za ní, v zešeřelém koutě chatrče, která měla jen jedno okno, se skláněl vysoký vyzáblý muž nad zchumlanou postelí u zadní stěny a dával ženě, která v ní ležela, navlhčený hadřík na čelo. Mluvil tiše a drsně, ale dotyk jeho ruky byl laskavý. „Co je to s tebou?“ řekl.

Žena k němu vzhledla s omluvným výrazem ve své vyhublé, zardělé tváři. „Nevím,“ zašeptala. „Přišlo to na mě úplně znenadání.“ Její hubené tělo v záplatovaných pruhovaných bavlněných šatech se slabě zachvívalo, jako kdyby jí byla zima, přitom však jí po tvářích stékaly stružky potu. Měla slabý, třaslavý hlas. „Musíš udělat něco k jídlu,“ zašeptala. „V kotlíkuje polévka.“

Muž se netrpělivě ohnal rukou po mouše, která poletovala nad postelí. „Ráno ti bude líp,“ řekl. Náhle se otočil a šel ke sporáku, který stál vpravo u stěny. Žena ho pozorovala. Pokoušela se promluvit a nešlo to. Chvilku tiše ležela a sbírala síly, aby se vzepřela na loktech a přes místnost na něho zavolala. „Počkej. Musíš si s ní zahrát tu hru. Je to pro ni zábava a pomůže jí to v učení.“

Muž otočil hlavu a podíval se ke dveřím. Děvčátko sedělo tiše se skloněnou hlavou, jak zvědavě hledělo na něco u svých nohou. Slunce zapadající za horský hřeben jí prosvěcovalo rozčuchané vlásy na krku. Vrásky starosti a podráždění na mužově tváři se pomalu ztrácely a sevření jeho úst povolilo. Šel ke dveřím a sehnul se, aby rozvázal provaz kolem jejího pasu. Vstala, byla proti jeho hrubé výšce malá a něžná, zaklonila hlavu a podívala se na něho. Zvedla malou ručku a natáhla se, aby ji vložila do jeho velké mozolnaté dlaně. Šli spolu podle přední stěny chatrče k ohradě.

Na rohu se muž zastavil. Volnou rukou plácl na stěnu chatrče. „Co je tohle,“ zeptal se.

Děvčátko se na domek vážně podívalo. „Hej, domku,“ zvolalo.

„Správně,“ řekl muž. Šli dál a zastavili se u starého vozu, zataženého těsně u chalupy. Muž sáhl pod vůz, vytáhl prázdnou dížku na mléko a zvedl ji. Děvčátko na ni vážně pohlédlo. Zamračeně stáhlo obočí. V pochybách vzhledlo k muži a pak znovu upřelo zrak na předmět. „Hej,“ řeklo pomalu, „hej, kbelíku.“

„To je ono!“ Muž se na děvčátko usmál a zastrčil dížku zase pod vůz. Poodešli ke zprohýbaným kládám ohrady. Muž ukázal přes klády na krávu a děvčátko vedle něho se dívalo skrze ně. Najednou rychle a hrdě promluvalo: „Hej, krávo.“

„Jak se ta kráva jmenuje?“

„Bess-ie.“

„Bude z tebe moc chytrá holčička,“ pochválil ji muž. Ukázal přes klády na koně, kteří stáli v rohu vedle sebe.

Děvčátko pohodilo hlavou. „Hej, koníku.“

„Ne,“ řekl muž. „Jsou dva. Víc než jeden. Koní-ci.“

Malé a vážné děvčátko na něho pátravě pohlédlo. Podívalo se znovu kládami na druhou stranu ohrady. „Hej, koní-ci.“

Čtyřicet tři míle na jih a pět mil západně od chudého městečka na řece, kde se země svažovala do prolákliny asi deseti stop pod úroveň okolního terénu, stál osamělý osedlaný kůň s uzdou visící na zem a trpělivě čekal. Na hrušce sedla visel nepřízní počasí poznamenaný klobouk se širokým okrajem. Několik set yardů od řeky sledovala její břeh cesta, prашná stezka táhnoucí se na západ do mizející dálky a na východ k nízkým kopcům ukrývajícím město. Blízko cesty vyčnívaly ze země dva k sobě sražené balvany. Dohromady byly o něco širší než tři stopy a v nejvyšším bodě neměly víc než osmnáct palců. Pozdně odpolední slunce se nad nimi sklánělo a balvany vrhaly malý prodlužující se stín.

Vedle nich, roztažený, s hlavou a rameny ve stínu, ležel na břiše nějaký muž, přitisknutý k zemi. Vedle něho se válela puška. Její hlaveň byla pomazána blátem, aby se neblýskala. Byl to nevelký muž, malý a tlustý, s hlavou která oproti rozměrům silného těla se zdála být malá, posazená příliš nízko mezi shrbenými rameny. Vlasy měl špinavě černé, nenabroušenými nůžkami vlastnoručně nakrátko ostříhané, které bez přerušení přecházely do tmavého strniště na tvářích a kolem jeho úst s úzkými rty.

Pozvedl hlavu, aby se podíval na západní stranu cesty šterbinou, kde se spojovaly vršky obou balvanů. Opíraje se o špičky svých rozbitých, podrápaných, starých vysokých bot, posunul své tělo po kouskách o několik palců doleva, takže ležel téměř přesně souběžně s cestou, neviditelný pro každého, kdo by se zdaleka blížil od západu. Při tom pohybu úderník revolveru, který měl v pouzdře na boku, udělal v zemi malou rýhu. Sáhl na něj rukou, aby si ověřil jak pevně sedí v pouzdře a očistil jej od nalepené hlíny. Jeho tiché mručení se ztrácelo v pustém prázdném prostoru. Byl to jednotvárný, nevýrazný hlas člověka zvyklého na samotu a samomluvu. „Poslední místo, kde by čekali nějaký těžkosti,“ zabručel.

Ležel na břiše, s hlavou položenou na stranu, s uchem přitisknutým k zemi a slunce postupovalo stále níže po obloze a skvrna stínu balvanů se mu šířila po zádech až k opasku s náboji, pobitému mosaznými cvočky,

který měl kolem pasu. Daleko na západě se na silnici objevil malý chomáček prachu a téměř neznatelně se blížil a nepozorovaně se pod perspektivou zkresleným úhlem zvětšoval. Muž postřehl slabé ořesy půdy, zvedl hlavu a podíval se škvírou mezi balvany. Překulil se na bok a přetáhl si starý potrhaný šátek, který měl volně ovázaný kolem krku, přes tvář až na kořen nosu, takže mu byly vidět jen oči a čelo. Převrátil se zpátky do původní polohy, vzal pušku a prostrčil hlaveň mezi balvany. Opřený o lokte, zakřivený konec pušky posazený u pravého ramene a pravou tvář pod šátkem přitisknutou k pažbě, pozoroval chomáček prachu daleko na cestě.

Již to nebyl jen pouhý chomáček prachu. Z něho se vynořoval a již nemizel a stále více byl vidět ve stoupajícím prachu zvřeným kopyty lehký rychlý nákladní vůz, tažený dvěma stejnoměrně klusajícími statnými koni. Na kozlíku seděli dva muži, kočí a ještě jeden člověk s brokovnicí mezi koleny. Pažbou byla opřená o podlahu kozlíku a její hlaveň mířila k obloze.

Muž schovaný za balvany čekal. Čekal až vůz přijel na vzdálenost skoro jednoho sta stop a za několik vteřin by byl střelec přes vršek balvanů vidět. Jeho prst stiskl kohoutek pušky a s prásknutím výstřelu muž s brokovnicí tvrdě narazil na zadní stěnu kozlíku, koně se vzepjali, bili předními kopyty do vzduchu a pokoušeli se ujet. Muž brokovnicí upustil s klapotem na podlahu kozlíku, pokoušel se stát na kolébající se plošině, až se skácel do prachu na cestě a zůstal tiše ležet.

Muž za balvany odhodil pušku na zem, vyskočil a při skoku vytáhl z pouzdra na boku revolver. Oběhl balvany a běžel blíže k vozu a díval se jak kočí zápasí s koni, aby je uklidnil. Pozoroval jak je kočí přinutil k rozechvělému klidu, jak si povšiml, že on tu stojí s revolverem v ruce a jak ztuhl v napjatém tichu. „Tak je to správně,“ řekl. „Nech ruce na otěžích, abych je viděl.“ Přistoupil k pravé straně vozu, levou rukou vytáhl brokovnici z kozlíku a odhodil ji stranou od cesty. Obešel koně na levou stranu, sebral kočímu revolver z pouzdra a mrštil jím k řece. Ustoupil o několik kroků. „A teď pěkně pomalu,“ řekl. „Uvaž otěže kolem té brzdy a dej ruce za hlavu.“ Kočí váhal. Úzce sevřené rty mu zbledly a do tváří mu stoupala červeně. Pomalu se natáhl a ovinul otěže kolem rukojeti brzdy, zvedl ruce a sevřel je vzadu za hlavou.

Muž s revolverem vystoupil na vůz. Dával pozor, aby byl stále obrácen čelem dopředu a měl tak kočího ustavičně v zorném poli. Levou rukou uvolnil provaz, kterým byl vůz převázán a stáhl lehkou plachtu proti prachu. Ukázaly se čtyři krabice, několik malých laťových bedniček a půl tuctu pytlů brambor. Muž se dušeně zasmál, v tom tichu kolem to byl podivně skřípavý zvuk. „Trochu malej náklad na hlídání,“ řekl. Rychlým pohybem hlavy zkontroloval náklad a obrátil se zase na kočího. Jeho hlas

byl náhle ostrý a kousavý. „Kde to je? Víím, že to vezeš.“ Kočí se otočil v bocích, aby ho viděl, upřeně na něho hleděl a nic neříkal.

Muž s revolverem zavrčel a natáhl levou ruku, aby odsunul stranou jeden pytel brambor. Znovu se natáhl a zvedl další pytel. Vsunul ruku do díry, která se otevřela v podlaze vozu, šmátral kolem, až vytáhl malou kovovou krabici. Ustoupil a do ticha opět zazněl ten jeho podivný skřípavý smích.

Sevřenými rty kočího pronikl jeho hlas. „S tímhle nikdy neutečeš, Kempe. Ten pistolnickej opasek bych poznal všude.“

Muž s revolverem pustil z levé ruky kovovou krabici, zvedl ruku a stáhl si šátek z tváře. „To je moc špatný,“ řekl. Zvedl pravou ruku a revolver, který v ní držel, sebou při výstřelu trhl. Kočí se na sedadle vztyčil, prohnul se v náhlé agónii do oblouku a padl stranou přes kozlík. Narazil na oj vozu a odrazil se na zem mezi postraňky. Když rána zazněla, koně se vzepjali, vrhli se vpřed a kola valící se po cestě, přejela drtivě přes tělo kočího. Muž s revolverem skočil za vozem a zastavil se. Znovu zvedl revolver a ve spěchu, téměř bez míření, vypálil čtyři zbývající kulky za řítícími se koňmi. Koně, pobídnutí několika povrchními ranami, uháněli stále dál, otěže se z rukojeti brzdy utruly, vůz se naklonil na bok, prudce změnil směr doleva a levé přední kolo narazilo na balvany, za nimiž se muž dříve skrýval. Jak se kolo rozlomilo, vůz se převrátil, otěže se přetrhly a koně, zbaveni zátěže, se dali po cestě do šíleného cvalu.

Muž odhodil prázdný revolver na zem. Pádil k vozu a kolem něho k balvanům, přeskočil je a popadl pušku. Poklekl na pravé koleno, podepřel si levý loket o levé koleno, aby si ustálil mušku, vypálil a jeden kůň se zapotácel a padl. Druhý, stržený stranou padajícím tělem, vyhazoval divoce kopyty, otěže se utruly a kůň se dal sám po cestě do cvalu. Byl to již vzdálený cíl, který se v dálce zmenšoval a muž stále střílel, dokud nevyprázdnil zásobník. Kulky zanechávaly na cestě po dopadu malé gejzíry prachu a nezraněný kůň běžel tryskem dál k nízkým kopcům. Muž odhodil pušku a vzpřimil se. Trásl se zlostí. Stál tiše a nutil se do klidu, aby zbavil své tělo chvění. Zhluboka se nadechl. „Takhle se to dovědí zatraceně brzy,“ řekl. Rychle zvedl pušku, otevřel závěr, profoukl hlaveň a naplnil zásobník patronami z kapsy své vybledlé staré košile. Spěchal zpátky na místo, kde pohodil kovovou krabici. Dvě mrtvá těla ležela nedaleko v prachu cesty a mouchy se již na ně slétaly. Nevěnoval jim žádnou pozornost. Sebral revolver a nabil jej náboji z opasku pobitého mosaznými cvočky, který měl kolem pasu. Napřáhl se dolů a jednou ranou odstřelil zámek na kovové krabici, odtrhl víko a vytáhl dva malé kulaté kožené váčky a svazek bankovek a nacisty si je do kapes svých starých záplatovaných kalhot. Stále ve spěchu se vzdaloval od cesty přes rozlehlou rovinu k proláklíně vzdálené

několik set yardů, kde čekal jeho kůň. Navyklým pohybem si narazil klobouk na hlavu, zastrčil pušku do pouzdra a přemístil dva malé váčky a bankovky do sedlové brašny. Vyšvihl se nahoru, pobídl koně, přiměl ho k lehkému klusu a zamířil červenohnědou dálkou k severu.

Časné ranní slunce svítilo šikmo z východu na chatrč novousedlíků. Otevřenými dveřmi vytvářelo na zaplněné špinavé podlaze světlou skvrnu ve tvaru úzkého trojúhelníku a pronikalo jemnou září dále do místnosti. Na kraji nízkého krátkého skládacího lůžka u zadní stěny, v nohách velké postele, sedělo děvčátko. Bylo předkloněné a jeho tvářička byla zakaboněná, jak se soustředilo na úkol navléct pravou botičku na pravou nohu. Na posteli ležela hubená žena a nehýbala se. Oči měla zavřené. Jejími víčky to občas škublo nebo se jí víčka zachvěla a pak se ztišila. Ústa měla pootevřená, dýchala jimi pomalu a namáhavě. Na podlaze vedle postele, natažený na staré složené prošívané dece, spal muž, až na nízké těžké boty zcela oblečený.

Devčátko skončilo s obouváním. Sklouzlo na zem a pokoušelo se uhladit starou pokrývku na svém lůžku. Chopilo se postýlky a škublo jí, aby ji odtáhlo několik palců od stěny. Šlo na její opačný konec od postele, otočilo se k ní zadečkem, opřelo se do ní, vzpíralo se nohama a šoupalo ji po podlaze, až ji vsunulo pod postel.

Škrabavý zvuk nohou postýlky, drhnoucích na tvrdé špinavé podlaze, muže probudil. Ohnul se, aby si sedl, ale zakymácel se a klesl zpět. Opřel se oběma rukama o podlahu a podařilo se mu posadit. Skelnýma vytřeštěnýma očima se rozhlédl kolem sebe, uviděl boty a soustředil na ně svoji pozornost. Natáhl se pro ně a namáhavě si je obouval. Zvedl se na bok, opřel se o podlahu a kymácivě se postavil na nohy. Po tváři mu stékal pot a tělo se mu zachvívalo, jako kdyby mu byla zima. Udělal krok, zavrával, padl ke stěně, zachytil se jí a opřel se o ni. Šel podél stěny až k posteli. Jednou rukou na ní spočinul celou vahou, druhou sáhl ženě na rameno a jemně s ní zatřásl. Hlava se jí při tom stisku ochable zakymácela a oči zůstaly zavřené. Narovnal se a opřel se o stěnu. Pomalu si otřel rukou vlhkou tvář a nechal ruku klesnout na bok.

Holčička stála u nohou postele a vzhlížela k němu. Pomalu si ji začal uvědomovat. Dlouho na ni upřeně hleděl a její tvář přelétl prchavý úsměv na přivítanou. Muž se zhluboka vzlykavě nadechl a se vzepjetím vši vůle se odlepil od stěny. Táhl za sebou nohy a při chůzi se podivně kolébal. Sebral starou prošívanou deku z podlahy, sáhl pod postel pro pokrývku ze skládacího lůžka a z police stáhl hromadu prázdných pytlů od mouky. S tím

vším v náruči klopýtal ke dveřím ven a podél stavení ke starému vozu za ním. Zvedl svůj náklad na vůz a těžce dýchaje naklonil se přes bok vozu, aby dosáhl dovnitř. Rozprostřel pytle a položil na ně pokrývku a prošívanou deku. Přemohla ho slabost, ohnul se přes jedno kolo a visel přes ně, zatímco pot mu kapal v drobných lesknoucích se krůpějích s brady na zem. Odstrčil se od kola, otočil se ke stěně chatrče a trhaně se sunul podle ní ke dveřím. Děvčátko stálo ve dveřích a ustoupilo dovnitř. Muž se zachytil veřejí, přitáhl se kolem nich do světnice, učinil pár kroků ke stěně a natáhl se pro postroj k vozu, který visel na dvou dřevěných kolících. Při tom pohybu náhle bezvládně a bezmocně poklesl, zhroutil se v předklonu, narazil na stěnu a sesul se na podlahu. Jeho tělo se natáhlo a převrátilo a muž hleděl několik okamžiků nevidoucima očima vzhůru a potom mu víčka klesla a již nic se v něm nepohnulo, jenom hrud' se mu dlouze a pomalu zvedala.

Děvčátko upřeně hledělo na tiše ležícího muže a svažilo obočí. Pohlédlo na ženu na posteli a znovu na muže na podlaze. Obrátilo se a šlo ke stolu pod oknem ve stěně na pravé straně, vylezlo na židli, která u něj stála a ze židle na stůl. Postavilo se na špičky, naklonilo se a sáhlo jednou rukou do kameninového džbánu na polici u okna a vytáhlo z něj v sevřených prstech suchar. Slezlo dolů na židli a posadilo se na ni. Pohupovalo krátkýma opálenýma nožkama. Vážně se podívalo na předmět ve své ruce. „Hej, suchare,“ řeklo tiše tlumeným hlasem. Rozvážně ukouslo kus sucharu a začalo jej žvýkat.

Půldruhé míle na jihovýchod vysílalo časně ranní slunce dlouhé stíny, vycházející od jednoho muže a koně, který stoupal po prudkém svahu klikatícím se po kameny posetém horském hřebeni. Muž, který na něm jel, nakláněl své krátké tlusté tělo dopředu a slunce se odráželo na mosazných ozdobách opasku, který obepínal jeho pas. Kůň byl unavený a pokrytý potem a zmáhal svah v krátkých poskocích, jak ho muž pobízel kopáním kupředu.

Dostali se na vrchol hřebene, sjeli kousek dolů a zastavili se. Muž seskočil na zem. Sejmul svůj ošuntělý klobouk a plácal jím po sobě, aby sklepal prach s šatů a pak jej pověsil na hrušku sedla. Vrátil se na vrchol hřebene a položil se břichem na holou skálu, aby se přes ni podíval. Žádný pohyb nerušil do daleka prázdnou krajinu. Otočil hlavu a pohlédl na koně, který stál opodál se vzepřenýma nohama a svěšenou hlavou a byl vděčný za ten odpočinek. Uhnízdil se na skále pohodlněji a pozoroval krajinu přes vrchol hřebene. Jak slunce stoupalo vzhůru, stíny balvanů se dole na svahu o něco zkrátily a v dálce na jeho ústupové cestě se poblíž vzduté vlny

navátého písku objevila roztažená řada sedmi maličkých postav. „Čert aby to vzal,“ řekl jednotvárným, nevýrazným hlasem. „Nemůžu je setřást.“ Sedm maličkých postav se plazilo stále blíže, byly čím dál větší a jak se vzdálenost krátila zdálo se, že se zvyšuje i jejich rychlost. Bylo to sedm mužů na koních, šest v nepravidelné, poměrně sevřené skupině a jeden sám v čele.

Muž na horském hřebenu si zaclonil oči před sluncem a prohlížel si člověka jedoucího v popředí, který se teď z menší vzdálenosti dal rozeznat. Byl hubený, měl dlouhé ruce a na sobě měl košili z jelenice. Seděl zpříma v sedle statného šedáka. Byl bez klobouku a jeho dlouhé, ocelově šedé vlasy se v houpavém rytmu jízdy na slunci jasně odrážely. Jel rychlým klusem a občas nakrátko přitáhl koni uzdu a sehnul se v sedle, aby zkoumal půdu vedle sebe a před sebou.

Muž na vrcholu horského hřebene udeřil sevřenou pěstí do skály. „Je to tak,“ řekl. „To jsem si myslel, že po mně půjde.“ Olízl si suché rty a vyplivl prachem zbarvenou slinu. „Nemůžu pořád utíkat, když ho mám v patách,“ dodal. Slezl o několik stop pod vrchol hřebene a v podřepu na podpatcích se otočil a podíval se dolů na přivrácený svah. Dole, kde svah přecházel do rozlehlé roviny červenohnědé země a řídce rostoucího stříbrozeleného pelyňku, několik desítek stop od úpatí, táhlo se podél horského hřbetu kamenité, suché řečiště potoka. Na pravé straně se z blízkého ohybu klikatícího se pohoří zatáčely na rovinu vozové koleje, přetínající suché řečiště potoka, aby se rozběhly v dlouhém oblouku ke vzdálené průrvě ve vedlejším horském hřbetu. Přímo v písečném prachu stezky, byly z výšky dobře viditelné, den staré nekonečné stuhly kolejí od povozů a otisky kopyt mnoha koní, mířících k severu.

Mužovy oči se rozjasnily. Dal se skokem dolů po svahu ke svému koni, vytáhl pušku z pouzdra u sedla a zaujal znovu na vrcholu hřebene polohu na břiše. Těch sedm postav, které se náhle zvětšily a v jasné, čisté sluneční záři vypadaly s těmi dlouhými, stranou vrhanými stíny pitvorně, bylo vzdáleno něco přes půl míle. Vypálil jednu ránu na postavu v čele a dvě na houf za ní, záměrně pomalu za sebou, aniž by příliš dbal na přesné míření. Zvláštním způsobem se chraplavě zachichotal, když uviděl jak se rozptýlili, otočili koně, cválali zpátky a shromáždili se ve zmatku kolem hubeného muže na šedákovi. „To bude stačit,“ řekl. „To jim zabere hezkou chvíli než se propracujou sem na kopec.“ Stáhl se z vrcholu hřebene, běžel ke koni, strčil pušku do pouzdra, narazil si klobouk na hlavu a vyšvihl se do sedla. V rychlém tempu vedl koně šikmo po svahu dolů přes krátkou rovinku a suché koryto potoka a planinou se dal stranou ke kolejím, které tu zanechaly projíždějící vozy.

Jel po této cestě třicet, čtyřicet stop a pak přitáhl koni uzdu až se pomalu zastavil. Držel ho pevně severním směrem a couval s ním po cestě k místu, kde na ni vjel a ještě dál, kde cesta vedla přes vyschlé koryto potoka. Uchopil uzdu nakrátko a silně zatahl hlavu koně nahoru. Když se kůň vztyčil na zadní nohy a předníma hrabal ve vzduchu, trhl mu hlavou prudce doleva a udeřil ho podpatky svých těžkých bot do slabin. Kůň skočil z cesty, stočil se stranou a dopadl na suché kamení v korytu potoka. Muž pevně přitáhl uzdu, aby zabránil poplašenému zvířeti dát se do divokého cvalu. S hlavou skloněnou k jedné straně, hleděl stále pozorně k zemi, vedl koně korytem potoka, vybíral cestu a držel ho při kraji, kde byla vrstva naplavených oblázků nejsilnější.

Otočil hlavu a ohlédl se na vrchol horského hřbetu, který před chvílí opustil. Za vysokou skálou se slabě ozval výstřel a po něm ještě jeden. Podíval se dopředu, kde koryto potoka, táhnoucí se podél hřebene, zahýbalo doleva a mizelo z dohledu. Pobídl koně do klusu a brzy se dostal za ohyb, kde na něho z cesty nebylo vidět. Stočil koně doprava, ven z koryta potoka a na pohodlnějším povrchu z písku a naplavenin ho pobídl do lehkého klusu. Když se terén začal zvedat, zamířil na západ, a jak zase klesal, stočil se na severozápad.

Ranní slunce již bylo výše a svítilo jasně a horce na chatrč usedlíků a opíralo se v ostrém úhlu do vysokých kopců za ní. Čtvrt míle odtud, poblíž dlouhého pruhu mělce zorané půdy, vedle téměř vyschlého potoka nedaleko úpatí horského hřbetu, seděl malý a tlustý muž, skrčený v sedle unaveného a potem zmáčeného koně. Jednou rukou si přidržoval široký okraj svého ošuntělého klobouku nad očima a pozorně si prohlížel celý výhled před sebou. Naprosté ticho neporušil jediný zvuk. Kam dohlédl nebylo vidět živého tvora, kromě dvou koní a staré krávy v ohradě, kteří si trpělivě odháněli mouchy. Přestal si rukou u klobouku clonit oči, sáhl do pouzdra pro pušku a držel ji připravenou na sedle před sebou. Pobídl koně do pomalého kroku podél úpatí kopců a objel stavení, aby se k němu dostal zezadu.

Padesát stop od nízké holé zadní stěny chatrče zastavil a slezl z koně. Tiše vsunul pušku zase do pouzdra, sundal klobouk a pověsil jej na hrušku sedla. Stejným pohybem pokračujícím dopředu vytáhl revolver z pouzdra na boku. Tiše krácel k zadní stěně stavení. Sunul se podle ní k pravému rohu a sehnul se, aby se rozhlédl a pak se podíval přes malé prostranství k ohradě. Viděl, že koně jsou statná tažná zvířata a znechuceně zavrtěl hlavou. Povšiml si naběhlého vemene krávy a jeho neoholená tvář se rozpačitě zakabonila. Když ho kráva uviděla, přitiskla se ke kůlům ohrady a

naříkavě tiše zabučela. Při tom zvuku uskočil zpět k zadní stěně, ale nastalo znovu prázdné, ničím nepřerušované ticho a tak šel dál za roh.

Plíží se kolem vozu zataženého u stěny stavení, když se náhle zastavil, klesl k zemi pod vůz a poslouchal. Z vnitřku chalupy bylo slyšet slabé pomalé vrzání, znovu a znovu, v nepřestávajícím neustálém stejném rytmu. Čekal. Zvuk ustal a v tom tichu se vznášel jiný zvuk, neslyšný, pod hranicí slyšitelnosti, cítěný či tušený a potom pomalé vrzání začalo znovu a rozvážně beze spěchu pokračovalo. Opatrně se pohnul dál kolem předního rohu, podél nezastavěné stěny k otevřenému vchodu. Příkrčený, se zvednutým připraveným revolverem se rychle vyšvihl kolem dveřního sloupku do dveří a tam uprostřed světnice, přímo proti němu, seděla na kraji starého houpacího křesla malá holčička, kývala svým tělíčkem a houpala křeslem. Byl tak překvapený, že strnul v jakési pomatené nehybnosti, zíral na ni, a ona když ho spatřila, vykulila oči a její tělíčko ztuhlo a přestalo se kolébat současně s ustávajícím pohybem křesla. Vážně a soustředěně ho pozorovala. Rty se jí trochu pohnuly v náznaku úsměvu. „Hej, pane,“ řekla.

Pomalou se napřímil. Otočil hlavu a uviděl ženu ležící nehybně v posteli a muže zhrouceného na podlaze a slyšel ten další zvuk, nyní uvnitř místnosti slyšitelný, dlouhý pomalý nevědomý zápas o dech. Ohlédl se na malou holčičku. Najednou si uvědomil, že drží v ruce revolver, obrátil se k ní bokem a při tom pohybu jeho hlava, posazená na krátkém silném krku, zůstala k ní natočená. Rychlým kradmým pohybem zastrčil revolver do pouzdra. Dlouhou chvíli tiše stál s hlavou nakloněnou šikmo přes rameno, díval se na ni a ona na něho vážně hleděla a on nebyl s to odtrhnout od ní zrak. Náhle trhnul hlavou zpět a rozhlédl se, aby zjistil co je v místnosti. Šel k polici u okna a vzal skoro prázdný pytel s moukou, který pod ní ležel a položil jej na stůl. Sáhl na polici, popadl tam několik konzerv a přihodil je do pytle.

Zastavil se, tichý a strnulý, se sevřenými čelistmi a žíly na krku mu napětím vyvstávaly. Otočil se kolem dokola, opřel se o stůl, vysunul hlavu dopředu a naklonil se k holčičce. Jeho hlas k ní dolehl hněvivě a hlučně. „Přijdou lidi! Dostanou se mi na stopu! Oni sem přijdou!“ Upřeně na něho hleděla a z její tváře se nepoznalo, jestli mu rozumí nebo ne. Vzchopil se a sebral pytel se stolu. Vyкроčil ze dveří a šel podél přední stěny stavení dozadu ke svému koni. Nasadil si klobouk na hlavu a šmátral v sedlové brašně, až našel kus provázku a přivázal jím pytel s moukou pevně k hrušce sedla. Nasedl na koně a ten, odpočatý a posilněný, reagoval na pobídku, když se s ním otočil a odjížděl severozápadním směrem k vysokému pohoří.

Jel pomalu se sklopenou hlavou, shrbený v sedle a nechal koně, aby si sám hledal cestu. Nikdo netahal za uzdu, nikdo ho nekopal podpatky do slabin a kůň se zastavil. Muž seděl nehybně v sedle. Zhluboka se nadechl a povzdechl si. Ozval se jeho nevýrazný, jednotvárný hlas. „Třeba mě nenajdou,“ řekl. Znenadání jako kdyby se v něm probudil nával výbušného vzteku, který vyústil v akci. Zlostně strhl koně doprava a dokopal ho k prudkému cvalu. Zamířil na severovýchod ke vzdálené průrvě v pohoří.

Vítr z rychlé jízdy tišil jeho vztek a začal se uklidňovat. Cítil jak se kůň pod ním namáhá a obtížně dýchá. Přitáhl mu uzdu a přešel do volného klusu.

Jel stále dál, malý tlustý muž na unaveném koni, ušpiněný, neholený, ošumělý, ve starých flekatých šatech, jen ty mosazné ozdoby na opasku s náboji, který měl kolem pasu, se leskly. Jel stále dál, malý pohybující se bod v nekonečných červenohnědých dálavách. Projel průsmykem a povlovným svahem za ním a zase nahoru širokou vlnou písečného přesypu. Před ním se objevila vozová cesta, táhnoucí se od obzoru do dálky a třetinu míle odsud jelo po ní sedm mužů na koních, kteří se vzdalovali od něho k severu. Hubený muž na šedákovi a ještě jeden byli v čele, každý na jedné straně cesty. Při jízdě se skláněli v sedlech a pozorovali půdu, ostatních pět jelo za nimi.

Muž na písečném přesypu zastavil koně a vytáhl pušku z pouzdra. Ve sluncem prohrátém tichu bylo slyšet zvláštní chraplavé zasmání, které přerušil výstřel. Viděl jak vedle koně hubeného muže vytryskl prach a všichni se najednou s polekaným trhnutím zastavili, otočili se ve svých sedlech a hleděli směrem k němu. Strčil pušku zase do pouzdra, zvedl koně na zadní nohy, otočil se s ním a hnál ho rychlým cvalem dolů na konec písečného přesypu, odkud přijel. Byl již na dlouhém povlovném svahu a směřoval k průsmyku v pohoří, když se ohlédl a viděl je jak přijíždějí přes písečnou vyvýšeninu a míří plným cvalem přímo za ním. Zuřivě udeřil koně, který se vzchopil a dal se průsmykem přes horský hřbet. Když uháněl na druhé straně dolů k dlouhé rovině a ke stavení novousedlíků, ucítil muž v kroku koně první varovné klopýtnutí a vyrovnání. Chopil se pytle uvázaného ke hrušce sedla, přetrhl provaz prudkým nakloněním a váhou svého těla a nechal pytel spadnout. Kůň pokračoval v klusu, poplašený ubýváním sil se muž se znovu ohlédl. Jeli stejným tempem, nebyli blíže než dříve, ale pohybovali se s houževnatostí hodnou svého cíle. Viděl, jak se na chvílku zastavili a sjeli se dohromady u pytle s moukou a jeden z nich seskočil, chytil pytel a vysypal obsah. Byla z toho metelice mouky a při tom zdržení muž zvýšil svůj náskok. Stavení teď měl přímo před sebou. Trhl uzdou a kůň se před ním zarazil tak náhle, že mu podklouzly nohy.

Muž bleskově vytáhl revolver z pouzdra u boku a vypálil dvě rány ke dveřím, ale tak nízko, že zasáhl jen schod přede dveřmi. Koutkem oka zahlédl uvnitř děvčátko, které při zahřmění výstřelů ucouvlo dozadu. Pobídl koně opět kupředu, kolem ohrady, přes mělce zorané pole a dal se šikmo k vysokému pohoří.

Dojel k úpatí a vyrazil nahoru a kůň, který se teď občas zapotácel, začal namáhavě stoupat. Zastavil se a zapřel chvějící se nohy, v nozdrách mu bublala krvavá pěna. Muž se otočil v sedle doprava a ohlédl se. Před stavením stáli koně bez jezdců a hubený muž v kožené košili stál poblíž a dával ostatním příkazy. Jeden z nich běžel s kbelíkem v ruce k nejbližší tůňce nečisté vody v polosuchém korytu potoka. Jiný kráčel k ohradě s otěžemi pro dvojspreží přes rameno. Následující zvedal oj starého vozu, aby jej odtáhl od stěny domku. A konečně ještě další se posadil na jednoho z osedlaných koní a odjížděl k jihovýchodu.

Muž na horském svahu věnoval každému z nich rychlý pohled a zíral napjatě na holé stěny chatrče, jako by je chtěl proniknout pohledem. Najednou jako kdyby myšlenka a fyzické vědomí splynuly v jedno, otočil se v sedle doleva. Dva z mužů se nezastavili u stavení, projeli rychle na koních kolem a širokým obloukem se blížili k němu. Byli vzdáleni o něco více než tři sta yardů. Jeden z nich se stále přibližoval a druhý se zastavil a zvedal pušku k rameni. Muž na horském svahu trhl uzdou vzhůru a snažil se koně popohnat a ještě než uslyšel výstřel, cítil jak se kůň při skoku třese. Přední nohy se mu podlomily, a když se zhroutil dopředu a padl bokem na svah, muž se skokem včas zachránil. Sehnul se a trhnutím uvolnil pušku a skrčil se za ještě se zachvívající tělo koně. S prasknutím poslal jednu ránu dolů na úpatí kopce a viděl, že oba muži se obloukem vracejí do bezpečnější vzdálenosti, obrazejí koně bokem k němu, slézají a staví se za ně s puškami položenými přes sedla.

Sáhl jednou rukou do kapsy u své staré košile a pátral prsty, aby spočítal zbývající náboje. Otočil hlavu a prohlížel si svah, který se mu zvedal za zády. Tyčila se tam holá skála s menším počtem trhlin a malých děr s hlínou, ve kterých se drželo několik divoce rostoucích keřů. O padesát stop výše se svah vyrovnával do malé římsy, kde se během věků zachytilo při svém pádu několik velkých balvanů. V určitých vzdálenostech nad ní byly další malé římsy. Podíval se zpátky přes tělo koně, vypálil ještě jednou dolů a přikrčený vyskočil a hrabal se po čtyřech nahoru k první římse nad sebou. Zdola se ozvala od obou mužů uzavírací palba a jedna kulka ho udeřila do levého ramene. Otočila ho v pádu a on se skutálel zpátky za koně. Trhaně se posunoval, až dosáhl pravou rukou na pušku. Slunce do něho

nemilosrdně pražilo a oba muži dole ho za svými sedly pozorovali a on tiše ležel a díval se na ně.

Dole na druhé straně rovinky vyšel hubený muž v kožené košili ze dveří chatrče a zašel za roh, odkud bylo dobře vidět na celý horský hřeben a na tělo koně, na tu vzdálenost malé, ale na pozadí skály zřetelně viditelné. Přimhouřil oči a soustředěně se díval, až rozeznal nejasné rozmazané obrysy hlavně pušky, vyčnívající přes mrtvého koně. Šel k velkému šedákovi uvázanému před stavením a vytáhl ze sedlového pouzdra svou pušku. Klidně, aniž by si všímal zapřahání tažných koní do starého vozu, šel na druhou stranu domku a zamířil k horskému úbočí přímo za stavením. Narazil na koleje od vozů a otisky kopyt v prachu směřující do dálky na jihozápad ke vzdálenému průsmyku v horách. Zastavil se a dlouho se na ně díval a pak pokračoval v chůzi. Přišel na úpatí kopce a vylezl po svahu, až byl na něm téměř souběžně s mužem skrčeným za tělem mrtvého koně. Nebylo to ani půl míle daleko. Položil se na malé plošince ve svahu na břicho a upravil si mířidla na pušce. Vysunul hlaveň před sebe, zaujal střeleckou pozici a čekal. Ti dva muži dole na rovině několikrát vystřelili a muž za mrtvým koněm se pozvedl, aby jim odpověděl.

Muž v kožené košili tiskl prst na spoušti pomalým stejnoměrným tahem. Viděl jak ten člověk za koňskou zdechlinou sebou křečovitě trhnul, pokusil se vstát, přepadl dopředu přes tělo koně a zůstal tiše ležet. Viděl jak ti dva dole jdou nahoru a začínají slézat svah hory. Klidně vstal a vracel se ke stavení.

Vůz byl připraven. Vzadu za ním byli přivázáni dva osedlaní koně a nad vozem byla kvůli stínu natažena příkrývka. Pod ní nehybně leželi muž se ženou, obyvatelé zdejšího stavení. Zamlklé děvčátko sedělo schoulené na sedátku mezi dvěma ze skupiny mužů.

„Jed'te klidně, ale pamatujte, že času není nazbyt,“ řekl muž v košili z jelenice. „Najed'te na koleje a pak dál k městu. Možná že cestou potkáte doktora.“

Oba tahouni, čerství a silní, se opřeli do postrojů, postraňky se napjaly a vůz se dal do pohybu. Muž v kožené košili se otočil a hleděl na ty dva, kteří jeli na horský hřeben a teď se blížili a vedli své koně. Na hrušce sedla jednoho koně viselo staré otřískané sedlo a klátila se uzda. Přes sedlo druhého koně zplihle viselo tělo malého tlustého muže s opaskem na náboje, zdobeným mosaznými cvočky.

„Máte to?“ zeptal se muž v kožené košili.

„Ano,“ odpověděl jeden z mužů. „Tamhle v sedlové brašně.“

Muž v kožené košili vykročil, shýbl se a strčil rameno těsně k sedlu pod tělo muže s mosazí zdobeným opaskem, nadzvedl je a přenesl na sedlo

velkého šedáka. Vstoupil do chatrče a vyšel s rýčem v ruce. Druhou rukou uchopil uzdu svého koně a odváděl ho pryč. Se svěšenou hlavou, s pohledem upřeným na zem před sebou, ho vedl kolem ohrady přes téměř suché koryto potoka a nakonec se zastavil u nepravidelné řady zakrslých topolů. Zvedl hlavu. Ostatní muži šli za ním.

„Neblázni,“ řekl jeden z nich. „Odtáhni ho někam pryč a nech ho káňatům a kojotům. Sám byl jako zvíře.“

„Ne,“ řekl muž v kožené košili. Zadíval se zpátky ke stavení a dál do nedozírné prázdné dálky, kudy vedla stopa unaveného koně na severovýchod ke vzdálené průrvě v pohoří a pak se obrátil. „Byl to vrahoun a parchant zlodějskej. Ale byl to chlap.“ Muž v košili z jelenice se klidně sehnul, aby pod horkým, jasně zářícím sluncem splnil ten namáhavý úkol a zarazil rýč do červenohnědé země.

Starý Enos Carr

OPRAVDU TO NEMĚL v hlavě úplně v pořádku. Myers nám poslal jednoho člověka naproti a my jsme se v džípu usilovně prodírali dlouhými zasněženými svahy, až jsme zarazili u venkovského stavení sroubeného z neotesaných klád, u kterého byla řada chatiček. Řidič vynášel naše batohy a Peyton a já jsme se tam motali s puškami v pouzdrech, které jsme vytáhli z jutového pytle, když přitáhl ten divný chlap a vedl do stáje dva unavené koně. Krácel s roztaženými nohama a jeho dlouhé hubené tělo končilo nahoře tváří, která vypadala jako tupá sekera. Hlavu pokrýval zoufale starý klobouk se širokým okrajem, na sobě měl tlustý starý kabát, schumlaný kolem ramen a krku, a montérky jako troubele, které již dávno dosáhly ve zmenšování své délky hranice srážlivosti. Nohy vězely v těžkých starých křápech. Zastavil se a přešel nás pohledem. Obrátil se a opravdu nemluvil k nikomu jinému než k těm dvěma koním.

„Zase jedna várka dravců,“ řekl. Poplácával koně, který stál vedle něho, po krku. „Nedělej si starosti, kamaráde. Po takových jako jsi ty, oni nejdou.“ A šel dál.

Peyton to nedokázal překousnout. „Hej, vy!“ zvolal. „Co tím sakra myslíte?“

Ten chlap se zase zastavil a ohlédl se. „Přijeli jste na vysokou, že jo?“ zeptal se. Hovořil klidně a přátelsky. „Nikdy neuhýbej před pravdou, chlapče.“ Znovu vykročil a šlapal těmi botami pěkně zešíroka.

Vyšel Myers, aby nás osobně přivítal. Peyton nečekal na přivítání a ukázal prstem dolů po svahu. „Kdo nebo spíš co to je?“ Myers vystrouhl široký úsměv, takový k jakému se dopracoval během let, kdy to tu v lovecké sezóně obhospodařuje, každého udržuje v dobré náladě a urovnává neshody. „To je starý Enos Carr,“ oznamoval. „Nenarazili jste na něho, když jste tu byli loni? Asi ne. Má ranč tam za tím prvním vysokým horským hřbetem.“

„Co k čertu,“ reagoval Peyton na ten úsměv a snažil se to nebrat příliš vážně, „co tady k čertu dělá?“

„Jen klid, příteli,“ řekl Myers. „Když tu máme plno, jako zrovna teď, půjčujeme si jeho koně. Jsou to zatraceně dobří koně. Nenechá nikoho, aby se o ně staral. Máme jeho koně a s nimi máme i Carra.“

„Řekl nám, že jsme párek dravců.“

Myersův úsměv nabyl na síle. „Tady se naučte jednu věc, a to abyste se starým Enosem nedali vyvést z míry. On je trochu na hlavu.“ Potom Myers zvažněl, tím úsměvem se nesmíte dát mýlit. „Musíte starého Enose správně chápat. Je to zatraceně dobrý farmář. A taky zatraceně dobrý soused.“ Myers se opět zašklebil, srdečně a důrazně. „To jsou prkotiny, člověče. Musíte ho brát jako součást okolní přírody. Pod tímto zorným úhlem to je prostě jen taková zajímavost.“

Když jsme byli tam nahoře, udála se spousta věcí. Ale o těch nechci psát. Peyton dostal svůj kus, pěkného velkého jelena. Na tom lovu jsem mu dělal partáka a tak si zase on vyšel jindy se mnou, až jsem dostal já svého. Peyton je dobrý chlap, skutečně, jeden z nejlepších co znám. Píše do sportovních časopisů o střelných zbraních a co zná o puškách a co dokáže s puškou, s jakoukoli puškou, vás naplní hrdostí z toho, že ho znáte. Je to pravý sportovec. Čestný a slušný. Také o tom píše a vždycky jedná přísně podle toho co píše. Vůbec by ho nikdy ani nenapadlo, aby vystřelil na něco v době hájení, nebo aby ulovil jediného ptáka nad limit. Se svým partnerem si háže mincí o první ránu, ať jde o lov jakékoli zvěře a dodržuje to za všech okolností. Nezmáčkne kohoutek dříve, dokud neví naprosto jistě co má na mušce. Ví o něm, že nechal projít krásného losa, protože se odloučil od svého partnera a nevěděl určitě, jestli jeho druh není někde mezi ním a tím losem. Ví, že v nevlídném počasí se vydal sám za zraněným jelenem a stopoval ho celou noc v krutém chladu, aby ho vysvobodil z trápení. Ale tohle nepíšu, abych psal

o něm. Píšu o tom chlápkuvi Enosu Carrovi. Není to povídka, nic takového, protože to nemá žádný styl, je to bez děje a nikam se to nedostane. Je to jen taková zpráva o tom, co jsme viděli a co jsme se o něm dověděli. Píšu o tom, protože sbírám takové výstřední typy, tím že je zaznamenávám na papír. Jsou to prazvláštní a zajímaví lidé. Nejsou důležití, protože svět plný takových bizarních postav by byl podivným místem k životu a pravděpodobně by ani nemohl fungovat. Nedá se popřít, že zkoumání těchto lidských kuriozit vám pomůže ocenit normální obyčejné schopné lidi, kteří udržují svět v rovnováze a umožňují, že většina z nás si v něm vydělá na slušné živobytí a má ze života trochu radosti.

Píšu to proto, že tenhle Carr byl jeden z nejdivnějších lidí, s nimiž jsem se setkal, protože Peyton se snese s každým a většina lidí pochopitelně vychází dobře s ním. Tento člověk je pokud vím jediný, kterého nemohl vystát. Nedá se mluvit o nějakých potížích nebo hádkách. Enos Carr mu však šel vyloženě proti srsti, zdálo se, že ho dráždí pouhá jeho přítomnost. Myslím, že Peyton ho prostě nedokázal brát tak jako já, jak nám říkal Myers, jako místní raritu.

Když jsme přijeli, bylo již pozdě odpoledne a protože jsme příští ráno chtěli vyjet ještě výše do hor, zůstali jsme ve srubu a po brzké večeři jsme seděli v rozlehlé společenské místnosti u velkého kamenného krbu, kde bylo útulno a vřídno. S námi tam bylo ještě několik dalších, kteří přijeli rovněž toho dne, nebo se tam již den nebo dva zdržovali. Všichni jsme se cítili dobře, kolovalo mezi námi několik lahvinek a při debatě jsme si vymezovali území, kam která dvojice nebo skupina ráno půjde, abychom si navzájem nekřížili cestu a příliš neriskovali nějaký nešťastný výstřel. V místnosti bylo příjemně. Oheň a světlo znamenají mnoho, když jste nahoře v chladných horách. Oheň v tom velkém krbu, do něhož se pohodlně vešla polena zdélkou čtyř stop, byl uklidňující. A venku bylo slyšet z kůlny nepetržitě bafání běžícího pojízdného motoru, který poháněl dynamo dodávající elektrický proud.

Otevřely se venkovní dveře a dovnitř vešel ten Carr a dupáním si sklepal sních z těžkých starých bot. Přitáhl další pořádnou náruč polen. Šel ke krbu a botou kopl dovnitř, aby udělal místo pro další poleno, které hodil do ohniště. Uskočil před vyletujícími jiskrami a pak si dřepel na jednu stranu na vyvýšený okraj u krbu. Seděl tam sklesle a uvolněně, s tím hubeným, dopředu ohnutým tělem, sundal si svůj zoufale starý klobouk a položil si ho na ohnuté koleno. Byl skoro holohlavý, jenom věnec řídkých, nepěstěných vlasů mu spadl přes uši a vzadu na krk. Ta na stranu skloněná, holá, šikmo posazená hlava se podobala tupé sekeře více než předtím. Byl tam stranou ve stínu, jako takový tichý, podivný tvar na pozadí krbového obložení. Dalo se snadno zapomenout, že tam vůbec je.

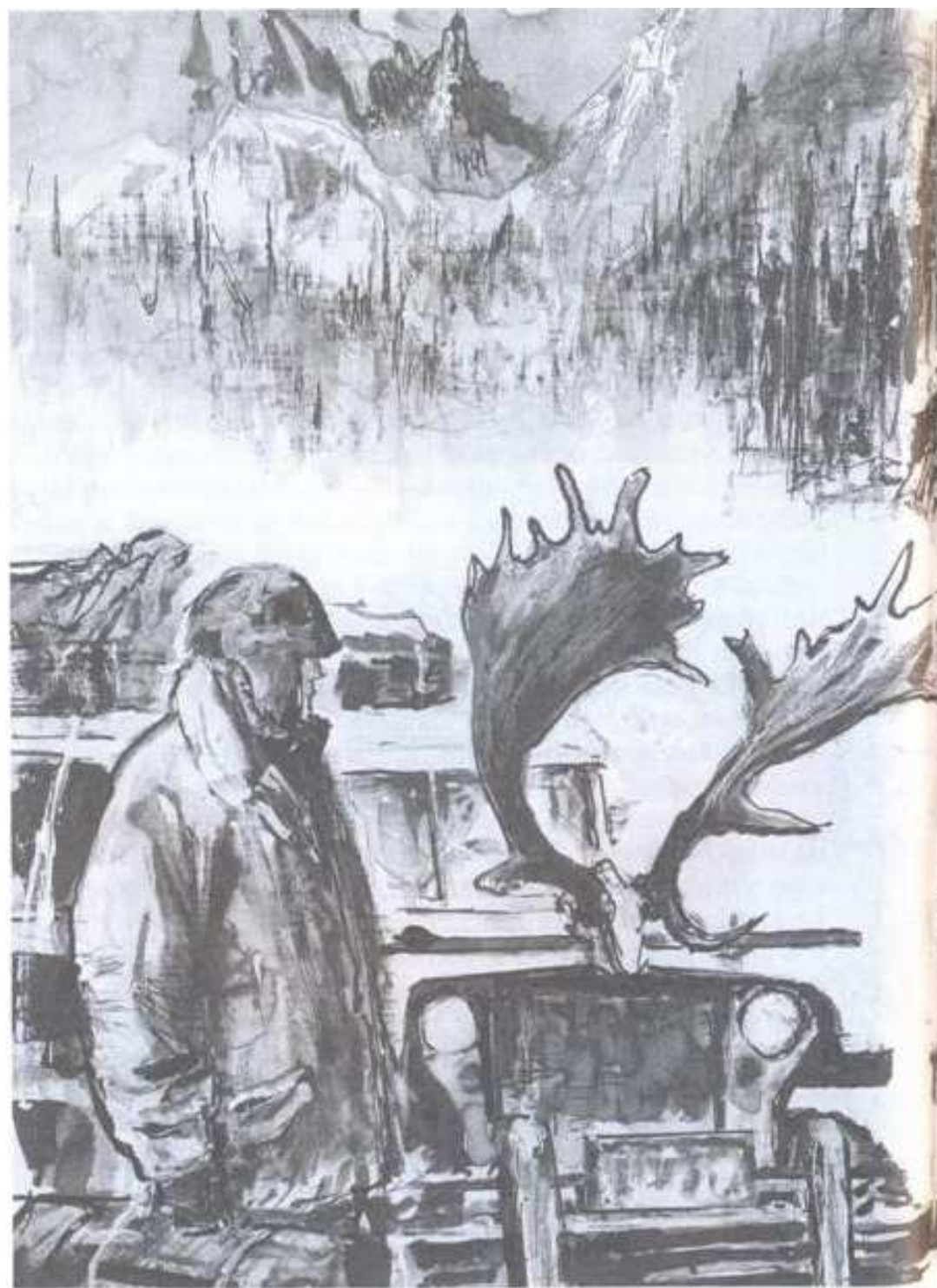
Peyton nemohl zapomenout. Střídavě se pořád na toho starocha díval a zase odvracel hlavu. Nakonec se přestal dívat stranou, a když došlo v hovoru k přestávce, obrátil se přímo na něho. Pokoušel se, aby to vyznělo přímo a přátelsky, jako když si dva muži kamarádsky povídají u ohně. „Vy jste mi dnes odpoledne řekl, že jsem dravec.“

Tak tohle byl Peyton. Vztáhl tu poznámku vyloženě jen na sebe. Mě vynechal. Jestliže zamýšlel vyvolat debatu, která by mohla vést k menší hádce, nehodlal k tomu zneužít přátelství a zatáhnout do toho někoho jiného.

Ten Carr se ani nepohnul. Poznamenal jenom mírně: „Pravděpodobně jsem to řekl.“

„Ano, pane, určitě jste to řekl,“ opáčil Peyton. „Začínám být zvědavý. Lidé, s kterými se tady kamarádím, přenechávají tuto nálepku obvykle živočichům jako jsou vlci a horští lvi. Takže, jak to vlastně myslíte?“

Carr se trochu pohnul. Bylo to jako by ho Peyton odzátkoval a čekala v něm velká zásoba slov, která teď vyrazila ven. Ne rychle, ale plynule, tím

G.K.

mírným hlasem, trpělivě, jako by vysvětloval úkol malému dítěti. „Mým koníčkem jsou slovníky,“ řekl. „Když čtete pozorně a dáváte si věci dohromady, najdete ve slovníku více opravdových myšlenek než v hromadě knih. Já si čtu ve slovníku podobně, jako někteří lidé čtou třeba sportovní časopisy. Stojí v něm, že dravec je živočich, který loví jiné živočichy. I člověk je živočich. Možná je o stupeň výš, ale stejně to je živočich, patří mezi savce. Vy jste člověk. Lovíte jiné živočichy. A to z vás dělá dravce.“

„Protože stílím jeleny?“ otázal se Peyton. Dobře se ovládal. Museli byste ho znát tak důkladně jako já, abyste v jeho hlase vycítili ten poněkud ostřejší podtón.

„To s tím souvisí,“ odpověděl Carr. „Ale musíte vzít v úvahu –“ Přerušil se, protože začal mluvit někdo jiný. Měl takový zvyk, že ochotně nechal kohokoli jiného, aby si řekl svoje. Ten někdo jiný byl tentokrát jeden poměrně mladý chlapík, který tu byl na své první lovecké výpravě a byl z toho vzrušením celý bez sebe. „Fúúj,“ zvolal náhle ostře. Zdálo se, že byl svou prudkostí sám překvapený, ale přesto hned pokračoval. „Takhle by se nemělo mluvit. Takový způsob myšlení radí lidi po bok vlků, kojetů a pum a podobných zvířat a každý kdo má trochu zdravého rozumu ví, že to jsou plíživí, plazící se a zbabělí tvorové.“

„No, víte,“ řekl ten potrhlý Carr, „oni se plíží a plazí, především když je blízko dobře vykrmená zvěř a oni mají hlad a jsou zbabělí, například když se tam vyskytne člověk, zvláště člověk s puškou. To se mu pak co nejrychleji klidí z cesty. Ale až vy se zítra vydáte do hor a budete lovit zvěř, budete se plížit a plazit stejně jako oni, a když vám jeden nebo dva jeleni utečou, budete si přát, abyste se uměli plížit a plazit zrovna tak dobře jako oni. A kdo by měl chuť se vsázet, může určitě vsadit na to, že kdybyste byli tam venku beze zbraně a někdo by tam běhal s puškou, připravený využít první příležitosti, aby vás zastřelil, klidili byste se mu z cesty tak rychle, jak byste to jen dokázali. Je tu ještě jedna věc, ve které se mýlíte jako většina lidí, že totiž tvorové, jako třeba vlci, jsou zbabělí, protože někdy loví ve smečkách. Dívejte se na to správně, to neznamena, že jsou zbabělí. To má prostě svůj účel. Vezměte si nějakou skupinu lidí, nechte je pořádně vyhladovět a představte si, že jedinou potravou v okolí je několik málo kusů zvěře. Pak se taky dají dohromady, aby je ulovili. Někde jsem četl, že tak to dělali dříve, dokud neměli pušky a takové věci. Tenkrát byl lov důležitá činnost k opatrování potravy a ne jenom zábava. Je pravda, že to stejně dělají i dnes, jako třeba u Skinnera, tamhle na severní straně u potoka, kde si tak ohromně dávají záležet na tom, aby každý zákazník ulovil svůj kus, že lovce zavedou na vhodné místo a pomocníci pak běhají

po okolí a zvěř mu nahánějí. To je lovení ve smečce, ať se na to díváte jak chcete.“

Starý Carr toho mladíka usadil. Po něm se ovšem zase ozval Peyton.

„Předpokládám, že vy jeleny nelovíte?“ otázal se.

„Správně,“ odpověděl Carr. „Ani losy nebo krocany. Nevyžaduju ale, abyste mi to nějak zvlášť věřili. Jsem taky dravec. Náležím k lidskému plemeni a to je plémě dravců. A vždycky bylo a bude. Nestřílím vysokou, ale pěstuju dobytek na trh. To je stejné, jenom je to líp organizované. Jím hovězí dost pravidelně a chutná mi. Pokud se jedná o zvěř, tak si ovšem myslím –“

„Tak prr,“ ozval se Myers. Myslím, že Myers již dříve něco podobného zažil a zasáhl, aby dostal starého Carra na jinou kolej. „Tohle je nováček, Enosi. Ještě nikdy neslyšel o tom tvém ,líp organizovaném obchodě. Pěstování dobytka stejné jako lovení zvěře, je jen líp organizované? Jaképak zkažené vejce jsi tentokrát snesl?“

„Určitě je to stejné,“ odporoval Carr. „Jsou tu nějaké rozdíly, ale taky mnoho podobností. Co je v podstatě chov dobytka? Chováte nějaká zvířata, která se rozmnožují, pasou a přibírají na váze. K čemu? Proto aby je zabili, vyvrhli a rozčtvrtili a nechali je zmizet v břiše lidí. A co dělá tahle vláda, pod kterou žijeme, se zvěří? Vydala zákony, aby tu uchránila nějakou zvěř k chovu, aby se zvěř rozmnožovala, pásla a přibývala na váze. A k čemu? Proto aby lovci šli, zabili je, rozčtvrtili a přivezli maso, které zmizí lidem v břiše. Vyjde to nastejno. Když se ale na to podíváte pořádně, je chov zvěře tak trochu takový neuspořádaný. Dobré i špatné, všechno dohromady. Chov se nekontroluje. Odstřel je otázkou náhody, jak který lovec narazí na zvěř a jak umí střílet. A taky ji sám neuměle vyvrhne. To je mizerný pořádek. Pěstování dobytka je proti tomu ohromně spořádané. Chov je pod dohledem, aby vyrostl co nejlepší skot. Zdravá zvířata se vybírají podle věku a váhy na porážku. Pošlou je na místo vybavené k rychlému a účinnému zabíjení a k dalšímu zpracování. Uznejte, že to je mnohem civilizovanější. V mém slovníku stojí, že civilizace je stav, kdy je společnost dobře organizovaná a kultivovaná. Pozoruju, že civilizace se pokouší některé věci před lidmi skrývat. Oddělit všechno co není uhlazené a na co není příjemné se dívat nebo o tom vědět. Jako třeba skutečnost, že některá zvířata se musí zabít a rozporcovat, aby bylo maso na jídlo. Člověk jde do krámu a koupí si kus masa a je to pro něho jen něco dobrého k jídlu. Ani ho nenapadne pomyslet, že je třeba zabíjet, čtvrtit a vyvrhovat vnitřnosti, aby tam to maso bylo. Organizovaná civilizace to před ním všechno skryje. Lov zvěře je takový uválený a ucouraný a lidi v tom neřádu šlapou.“

Ten praštěný Carr zavřel každému hubu. Nikomu se nechtělo rozprávět s podivínem, který to neměl v hlavě v pořádku a plácá takhle páte přes deváté a o lovu skoro nic neví. Stejně se již zvedal, že půjde. Myslím, že vždycky sám včas přestal a Myers to věděl a proto ho nechal povídat. Carrův hlas zněl téměř žalostně. „Mládenci,“ řekl, „raději jste mě neměli nechat mluvit. Vůbec vám nechci kazit radost. Jen si tak povídám pro sebe. Možná že civilizace to nepěkně příliš skrývá. Možná že je dobré znovu a stále strkat lidem nosy do toho svinstva v životě.“

Narazil si ten zoufale starý klobouk na svoji holou, šikmo posazenou hlavu a zešířena kráčel ke dveřím a ze dveří ven.

Bylo ráno. Chci říct, že mělo brzy svítat. Za horami se ukazovalo první slabé šedavé světlo. S Peytonem jsme se nasnídali, navlékli si kabáty a čepice, vzali si balíčky s jídlem, popadli svoji výzbroj, a když jsme šli dolů ke stájím, čekali tam naši osedlaní koně. Nebyli tam jenom koně, byl tam také starý Carr. Byl k nám otočený zády a neviděl nás přicházet. Mluvil k těm koním.

Peyton mě chytil za rameno a zastavil mě. Stáli jsme a poslouchali.

„Nezkoušejte žádný finty,“ říkal starý Carr. „Ani jednu. Je to jasný? Zvlášť ty, Joe. Tohle je práce, pro vaše vlastní dobro. Rozumíš? Vyděláváte peníze a my budeme ty peníze potřebovat než začne zima na nákup krmiva pro vaše hladový břicha. Víte stejně dobře jako já, že bude tuhá. Nač by vám narostl tenhle dlouhý tlustej kabát, kdyby nebyla? Tak žádný podrazy. Vaši lidé dnes zabloudí a vy je přivezete zpátky. Ne k nám domů, ale přímo sem. Je to jasný?“

Myslím že si všiml, že se koně dívají přes něho na nás, protože se otočil.

„Nedělejte si starosti, Carre,“ řekl Peyton. „Dravci jako jsem já, nezabloudí.“

„Nemluvte hlouposti, mladíku,“ řekl Carr. „Žádný mužský se nemusí stydět, když zabloudí. Víte stejně dobře jako já, že se to může stát každému. Zvlášť v zimě. Sníh všechno hodně změní. Dostanete se do ošklivé bouře, nebudete vidět na deset kroků a co potom? Váš kůň vás přinese domů. Člověk je v mnoha věcech chytrější než kůň. Ale v tomhle ne.“

Peyton neměl náladu vést plané řeči. Peyton jel na lov a již se začal chovat způsobem, který jak jsem věděl si podrží po celou dobu, kdy budeme venku. Bude dychtivý, ostražitý a soustředěný na to co dělá. Vyhoupli jsme se do sedel a vyrazili. Ale jak jsem se již zmiňoval, starý Carr dráždil Peytona pouhou svojí přítomností. Neužili jsme ani dvacet kroků, když Peyton otočil koně. „Carre,“ zeptal se, „proč takhle

rozmlouváte se svými koňmi?“ Měl jiný hlas, hlubší a nevýrazný, jakým mluvil Carr. „Víte přece, že vám nerozumějí.“

Ten potrhlý Carr zaváhal. Poprvé jsem na něm viděl, že se rozmýšlí co by řekl. „Možná že přesně nerozumějí mým slovům,“ odpověděl, „ale rozumějí mi. Možná líp než rozumím já jim. A mají to rádi. Lidi tady, jako třeba Myers, se diví, proč mí koně jsou vždycky dobří. Dřu s nimi jako všichni ostatní tady kolem. Ale jsou to dobří koně. No, a něco jim dávám. Pracujou pro mě, tak se jim snažím něco vrátit a ne je jenom krmit.“

Peyton zase zatáhl za uzdu a to plným právem. Měli jsme důležitější věci před sebou než tady postávat a poslouchat pomatené řeči.

Starý Carr trochu zesílil hlas. „A nedělám to jen pro ně. Dělán to i pro sebe.“

Peyton byl v tomto ohledu na svém místě a věděl jsem, že mě nezklame. Nezabloudili jsme. Nestali jsme se závislí na těch koních, aby nás přinesli domů. Projeli jsme až k Hartově hoře a dál kus po hřebenu a na druhé straně rozeklanými průrvami dolů. Uvázali jsme koně a ušli hezkých pár mil různými směry pěšky a v každém okamžiku jsme věděli kde jsme. Namířili jsme si to zpátky ke koním a nikde jsme nebloudili. Když jsme sjížděli zase po Hartu dolů, Peyton dostal svého jelena ranou přímo ze sedla skrze husté stromoví a jelen po jednom skoku klesl k zemi. Peyton ho rychle a čistě vyvrhl a vůbec nenadělal kolem žádné svinstvo. Úlovek jsme tam nenechali viset a nejeli jsme domů a neposlali na tu dálku nikoho s koněm, aby zvěř přivezl. Pevně jsme jelena přivázali přes sedlo na mého koně a celou tu dlouhou cestu jsme se střídali. Jeden šel pěšky a druhý jel na Peytonově koni a pošvihával proutkem. Můžu říct, že to byli dobří koně. Neměli jsme s nimi vůbec žádné potíže.

Peyton se toho večera cítil dobře a měl proč. Carr byl na svém místě u krbu, jen takový tichý, zvláštní a podivně myslící stín a Peytonovi to zřejmě nedalo a šel zase po něm.

„Carre,“ oslovil ho Peyton, „mluvím k vám jako jeden druh dravce, podle vaší definice, kterou nevím jestli jsem ochoten přijmout, k jinému druhu dravce a jsem zvědavý. Včera večer jste začal povídat o tom, co soudíte o jelenech a mám za to, že i o losech a krocanech a nepochybně i o ostatní zvěři a pak jste zakormidloval někam stranou. Rád bych se s tou vaší představou seznámil.“

„Žádné velké představy nemám,“ odpověděl starý Carr. Možná že ho Myers chytil a řekl mu, aby to nepřeháněl. „Jen si myslím, že se nepřidám k té všeobecné soutěži.“

„K soutěži?“ opáčil Peyton. „Máte na mysli soutěž s lovci jako jsem já? Chcete říct, že jste si namluvil, že jste tak ušlechtilý, že zůstanete stranou, abych já a ostatní lovci měli větší šanci? To je směšné. Zákon vám povoluje jednoho jelena. Jeden jelen, to není velký rozdíl.“

„Je to rozdíl jednoho jelena,“ řekl starý Carr.

„Ano, správně,“ souhlasil Peyton. Cítil jsem, že se do jeho hlasu vkradl ostrý podtón a mimochodem jsem věděl, že když přivírá oči, snaží se ovládat. „Nečekejte ale, že budu za to vděčný. Takový zatvrzelý dravec jako já, opět podle vaší definice, kterou nepřijímám, je připravený chopit se své příležitosti v jakékoli soutěži. Neprosí se vás o žádnou ušlechtilost.“

A bylo to. To znovu uvolnilo zátku. „Být ušlechtilý,“ pronesl starý Carr mírně a trpělivě, opět jako když vysvětluje dítěti úkol. „To jste řekl vy. Já to slovo nepoužívám. Můj názor je prostě chovat se trochu slušně a poctivě. Slušně, tak jak si to já představuju. Řekl jsem všeobecná soutěž a myslel jsem tím všeobecná. Včetně ostatních tvorů co mají nohy, jako jsou vlci, kojoti, horští lvi a podobní. V tomhle kraji asi nejvíc horští lvi, kteří na rozdíl od lidí nemají nic jiného na vybranou, když jelenů a jiné zvěře začne ubývat. Dívejte se na to jejich očima, když musejí snášet tak nepěkné zacházení. Lidé jsou tak zatraceně nenažraní, chtějí všechnu zvěř pro sebe, najmou si lesníky a podobné chlápky, kteří to tu prolézají a střílejí horské lvy, aby ubylo konkurence. Pak rádi mluví o tom, že ti lvi, jen protože také chtějí jíst a žít, jsou opovrženíhodní, krutí, plíživí, plaziví a zbabělí tvorové, i když nedělají nic jiného než lidé. Lidé stanoví zákony o honitbě. K čemu? Říkají, že chrání vysokou a ostatní zvířata. Chrání je tak, aby jich bylo stále o něco víc a pak je zabijí. A proti čemu je chrání? Většinou zase proti lidem. Horští lvi zabíjeli zvěř už dávno a pořád bylo zvěře dost. Taky lidé zvěř zabíjejí a bez těch zákonů by za rok nebo za dva bylo po zvěři. Lvi žili v těchhle horách mnohem dříve než lidé. Když se nad tím zamyslíte, tak ta zvěř je jako jejich dobytek. Neorganizují obchod se svým dobytkem, protože to nepotřebují. Nestaví ploty a nepobíhají po kraji, aby vyřadili konkurenci, nevydávají zákony, kolik zvěře se smí zabít a podobně. Nepotřebují to. Příroda udržuje rovnováhu a oni ji zachovávají. Přicházejí lidé, naparují se a myslí si, že celý ten prokletý vesmír byl stvořen jen pro ně, aby se tu poflakovali. Někdy se stane, že podřimuju a zpola ve spánku přemýšlím. Je to snad hloupé, ale dává to trochu smysl. Vidím ty horské lvy jak někde na vrcholu hory sněmují. Ti prokletí dvounozí dravci, říkají, se tady s tím svým zbabělým plížením a plazením moc roztahují a vybíjejí nám náš dobytek. Ani nepřijdou a nebojují o svůj úlovek a nezabijí to zvíře čistě a odvážně. Mají takový nějaký zákeřný vynález, kterým usmrtní zvěř, když je ještě hodně daleko. A tak ti lvi vyberou mezi sebou několik lvů s

ostrými drápy a silnými čelistmi a řeknou jim, my vám budeme dávat maso, což je jakási jejich mzda, a vy celý svůj čas věnujete pronásledování a ničení všech těch prokletých dvounohých dravců zabíjejících náš dobytek, které najdete. Nedělejte si kvůli tomu žádné výčitky, řeknou jim. Ti tvorové jsou psanci, berou nám co je naše a co nám dávno patřilo, již od dob kdy tu žilo naše plemeno. Jsou žraví a chtějí všechno zhltnout sami. Ten potrhlý Carr Peytona zarazil. Peyton měl přivřené oči a já věděl, že by chtěl říct spoustu věcí. Člověk jako Peyton viděl okamžitě, že takové řeči byly v podstatě jen sentimentální povídání plné děr, že by cedník byl proti tomu vodotěsný. Myslím, že si Peyton uvědomil, že nemá smysl zabývat se takovým podivínstvím.

Carr se zase postavil na nohy. „Ti lvi to samozřejmě neudělají,“ řekl. „Nepřemýšlejí takovým způsobem. Neumějí to. Nejsou natolik civilizovaní. Ale já takhle přemýšlím za ně a mám přitom v žaludku plno hovězího masa. Jenom si myslím, že se toho soutěžení nezúčastním.“

Narazil si ten příšerný starý klobouk na hlavu, a že je rozrušený byste poznali jen podle toho, že si ho nasadil obráceně. Zešíroka odkráčel ke dveřím a vyšel ven. Zanechal však po sobě v ovzduší zvláštní pocit. Nic určitého, jenom v koutech velké místnosti zůstalo něco nepříjemného a trapného. Myers to patrně postřehl. Zašklebil se. „Starý Enos to pověděl báječně,“ prohodil. „Ale myslím, že měl přidat ještě jeden dobrý nápad. Měl by nechat své lvy, aby sehnali houf vlků nebo kojotů jako smečku na lov těch dvounohých dravců. Počítám, že to příště vyzkouším na Enosovi.“

V místnosti se ozval tlumený smích. Řekl bych, že stálo za to poslouchat ty podivné povídky, aby se nám dostalo příležitosti vidět, jak na ně reaguje takový velkorysý, slušný a citlivý člověk jako Myers. Natolik velkorysý, aby je snášel a bral s humorem a dokonce se i postavil za takového pomateného starého souseda.

Když jsme vyšli následujícího rána ven, byli tam koně a s nimi ten Carr. Když nás však viděl přicházet, jenom nám zamával, ukázal na koně a odešel ke stáji. Toho dne jsem dostal svého jelena. Naložili jsme ho stejně jako toho předtím. Večer Carr u krbu neseděl a nepřišel si tam sednout ani později. Peyton se na to místo stále díval a Myers nakonec poznamenal: „Enos šel na noc k sobě domů. Rád si každých pár dní zkontroluje, jestli je všechno v pořádku.“

Hovor plynul jako obvykle, až se Peyton zeptal: „Co o něm víš, Myersi? To se u něj během let samo vyvinulo nebo se něco přihodilo?“

Myers dobře věděl o kom je řeč. Poodsedl kousek dozadu, natáhl nohy, přeložil je přes sebe podpatkem na špičku boty a zůstal na ni hledět.

„Obojí,“ odpověděl. „Enos s tím vyrůstal, ačkoliv o tom mnoho nevím, a pak se něco stalo. Přinejmenším si myslím, že to co se událo, má s tím mnoho společného. Byl už v těchto horách, když sem přišel můj táta, aby se tu usadil. Považovali ho za podivína již v době, kdy jsem byl ještě výrostek a začínal jsem objevovat svět. Tenkrát mu bylo něco přes třicet, ale vypadal skoro přesně jako teď. Měl ženu, i když se tomu dá těžko uvěřit, ale její smrt při narození mrtvého dítěte ho poznamenala.

Vždycky se toho spoustu napovíдалo kolem všeho co se událo, ale o tomhle po celá ta léta ani slovo, což asi znamená, že to řálo do živého. Začal si ochočovat všechna možná zvířata. Dovedete si představit, co to dělalo s takovým klukem. Byl jsem u něj velmi často a poznal jsem ho moc dobře. Neznal jsem nikoho, kdo by dokázal tak zacházet s puškou a zasypávat střelami cíl. Nepřekvapilo by mě, Peytone, kdyby ještě někdy vzal tu svou starou enfleldku, která mu visí nad krbem a pořádně vás potrápil, až by začal sázet kulky těsně vedle vašich, vystřelených z té vaší prvotřídní, nejnovější, na zakázku vyrobené zbraně. Ale i tenkrát lovil jenom v hubených letech, když skutečně potřeboval maso. Říkal že to nemá smysl, aby ukazoval sobě i lidem co umí, když už zatraceně dobře ví co dokáže. Tehdy to začalo. Jedno z těch ochočených zvířat bylo příčinou všeho co se stalo. A hrom do toho, nikdy to nepřestanu proklínat, že jsem to musel být já, kdo to udělal. Už jsem byl tehdy velký, otec mi zemřel a já se staral o hospodářství a byl jsem na to dost pyšný. Tenkrát jsme tu nahoře měli ovce a dobytek a založili jsme takové dobytkařské družstvo. Já jsem byl při jeho zakládání hlavní mluvčí a sousedé mě ten rok udělali předsedou.“

Myers zvedl opatrně nohu, která ležela nahoře a položil ji vedle druhé. Hleděl jenom do ohně a na nikoho se nedíval. „Prostě,“ pokračoval, „byl to kojot. Docela malý. Enos ho měl už jako malé neposedné štěně. Nikdy jsem se nedověděl, jak k němu přišel. Jeden ovčácký pes, fenka kolie, ho pro něj odkojila. Bylo to nesporně roztomilé zvířátko. A chytré. Mělo dorůst do docela pěkné velikosti ovčáckého psa a při tom dobrém žrádlu, které mu dával, mělo velmi pěkný kožíšek. Ano, bylo to k pohledání pěkné, psu podobné stvoření. Potíž byla v tom, že Enos s ním zacházel jako se psem a také ho tak cvičil. Nechal ho volně pobíhat po farmě jako tu kolii. Třeba si pomyslíte, že přeháním, ale zanedlouho naučil kojota, aby mu vždycky ráno a večer přiháněl krávu k dojení. Řeknete si, že taky přeháním, když řeknu že mu kojot pomáhal s ovci. Přiměl ho napodobovat kolii a kojot rychle pochopil. Netrvalo dlouho a kolie lenošila a ten zatracený kojot pracoval za ni.“

Myers na chvíli ztichl a díval se do ohně. Ani z ostatních nikdo nepromluvil. Tak to bývá, když se za lovecké sezóny sedí nahoře v horách

kolem ohně. Někdo začne vyprávět a vy ho necháte, ať si to řekne jak chce a umí.

„Zkrátka,“ ujal se opět slova Myers, „není třeba dlouho vysvětlovat, co z toho pošlo. Kojot zůstane kojotem, není to pes. Spíše se stává, že někteří psi se občas chovají jako kojoti. Začalo to tím, že deSilvovi dole v údolí, už se odstěhoval, se ztratilo několik kuřat. V okolí byly stopy po kojotovi. Potom Skinner našel mrtvé jehně a za několik dní další. K podobným věcem docházelo asi jeden nebo dva měsíce a začalo se o tom mluvit. Lidé přišli za mnou, protože jsem byl předsedou družstva. Věděl jsem jak jim je, protože sám jsem taky ztratil jedno tele. Zpočátku je asi nenapadlo pomyslet na Enosovo ochočené zvíře, protože se tu potulovalo několik divokých. I teď jich tuje pár a asi tu vždycky budou. V každém případě lidé říkali, že bych s tím měl něco dělat, položit otrávenou návnadu, zavolat lovce nebo tak něco. Potom na to přišel deSilva, který pěstoval krůty. Báł se o ně a nakladl pasti. Jednou ráno za mnou přišel a cestou přibrál ještě sousedy. Našel sklaplou past a v ní konce tlapek. Byly od kojota. Šel po stopě kapek krve a viděl kam směřují.“

Myers zvedl opět stejnou nohu, položil ji na druhou a díval se na ni. „Nemusím vysvětlovat, co jsme museli udělat. Tři z nás se vydali na Enosovu farmu. Řekli jsme mu, že jeho kojot je mezi těmi kdo to dělají a možná že to dělá sám. Nechtěl tomu věřit. Bylo to zatraceně těžké, aby člověk, kterýkoli člověk, tohle o svém zvířeti věřil. Ptali jsme se ho, jestli se ten jeho ochočený kojot nepřibelhal domů a není kratší o špičky tlapek. Nic o tom nevěděl. Kde je to zvíře? Zahvízdal a volal a pod verandou domu to zašramotilo a ten zatracený kojot vylezl ven a sotva se belhal. Bylo to jako kdyby někdo vzal starého Enose klackem po hlavě. Věděl kolik uhodilo. A ten zatracený kojot to věděl taky. Odplížil se zpátky, odplazil se po břiše zase pod verandu. Nemělo smysl to protahovat, bylo to čím dál trapnější a nepříjemnější. Zeptal jsem se Enose, jestli ho zastřelí sám nebo jestli chce, abychom to udělali za něj. Podíval se na mě tak nějak nepřítomně, šel do domu a vrátil se s takovou portmonkou, co se zavírala nahoře na patentku, kterou tam měl někde schovanou. Chtěl, abychom mu řekli, jak velká je způsobená škoda, že to vyrovná.“

Myers zvedl ruku, prsty si prohrábl svoji hustou kšticí a ruku položil zase do klína. Díval se stále jenom na špičky svých bot a na nikoho ani nepohlédl. „Je jasné, že to nestačilo. Takové věci se nevyřeší penězi. Zvláště ne mezi sousedy, kteří se navzájem znají a občas, když je potřeba, si podají pomocnou ruku. Nikdo z nás by se kvůli takové věci nedotkl ani jediného centu z Enosových peněz. Když ale pes začne dávit dobytek, pak je na to jen jediný recept a to zabít psa. Takové pravidlo platí od dob, kdy

lidé chovali psy a řekl bych, že pochází z dávnověku, kdy žili v jeskyních a začali se učit zacházet s ovci a s dobyt看. A tady se ani nejednalo o psa, byl to jenom zatracenej kojot, kterého Enos chtěl vycvičit jako psa. Pokusil jsem se ho přesvědčit, aby se na to díval jako my. A tehdy se rozčílil. Myslím že teď se dá tomu těžko uvěřit, ale tenkrát se Enos dokázal rozčílit. Ne že by jen něco řekl, ale choval se jako nějaký bláznivý kazatel na duchovním shromáždění. Pořád opakoval, že ten zatracenej kojot za to nemůže, že to je všechno jeho vina. Stále říkal, že ho učil, aby se nedotýkal ničeho kolem jeho stavení, ale že byl tak hloupý a nenapadlo ho, že kojot neví, že to platí i pro ostatní farmy. Prohlašoval, že to zvíře by nemělo pykat za jeho hloupost.“

Myers trochu zvedl hlavu, rozhlédl se po nás a potom se zase zadíval na špičku boty. Ano,“ pravil, „všichni víte jak to chodí. Když člověk musí něco udělat, tak se tomu nevyhne. Kdybychom to zvíře nechali naživu, nebylo by to poctivé vůči družstvu, které jsem vedl. Nebylo by to poctivé ani vůči samému Enosovi. Lidé by na něho zanevěřili. Každý utrpěl nějakou ztrátu a v každém případě by si připadal jako hlupák. Podle toho jak se choval jsem nevěděl co vyvede, tak jsem kývl na ty dva co byli se mnou, aby ho podrželi. Každý ho chytil za jednu ruku. Vzal jsem svou pušku z pouzdra u sedla a podíval se pod verandu. Moc jsem toho neviděl, jenom oči a vyčeněné zuby. Namířil jsem přímo mezi ty oči a bylo po všem.“

Myers se odmlčel. Nikdo nic neříkal. Nakonec promluvil Peyton, řekl jen dvě slova. „A Carr?“

„Ach, ten nic nedělal,“ odpověděl Myers. „Když ho ti dva pustili, jenom tam chvíli stál. Choval se jako kdybychom tam vůbec nebyli. Šel do kůlny, kterou tam měl a přinesl lopatu. Když jsme odjeli, vyhrabal v malém sadu za domem jámu. Zůstal jsem ještě chvíli na kopci, odkud jsem viděl na jeho farmu. Když kojota pohřbil, vešel dovnitř a zavřel dveře. To bylo na hezky dlouho, co jsem ho já i všichni ostatní naposled viděli. Prostě se před lidmi uzavřel a nikoho ani nenapadlo se vnucovat. Pak jsme tu nahoře v kopcích měli silné deště a potok se na téhle straně vylil na mé louky. Odnesl kus plotu a několik mých nejlepších býčků, které jsem krmil zrním. Řekl jsem si, že než je půjdu hledat, spravím napřed plot. Pracoval jsem na tom, když se objevil Enos na jednom z těch svých koní a přiváděl můj dobytek. Slezl s koně a pomohl mi dodělat plot. Byl to pořád ten stejný Enos. Byl jen klidný a vyrovnaný a mluvil tak jako vždycky, znáte to, mírně a trpělivě, jako když učitel něco vysvětluje dětem. Myslím, že to jde na nervy, dokud si na to nezvyknete. O tom co se stalo, nikdy neřekl ani slovo. Nikdy.“

Myers se trochu napřímil a rozhlédl se. „Toho zatracenýho kojota jsem zastřelil snad stokrát,“ řekl. „V noci jsem ležel, nespál jsem a přemýšlel.

Učinil jsem správně. Dnes bych to udělal znovu. I zítra a pozítří. Přesto ale, kdykoli starý Enos začne tu u mě vykládat ty svoje rozumy, tak je vykládá a nikdo ho nezastaví. Jedině snad já. A já to dělat nemusím. On přestane sám.“

Následujícího rána jsme s Peytonem vyjeli. Myers nám půjčil džíp k dopravě našich úlovek dolů do městečka, kde jsme nechali náš vůz. Odtud jsme je mohli převézt na blatnících. Myers později někoho pošle, aby džíp přivezl zpátky. Měli jsme sbaleno a byli jsme připraveni k odjezdu, když jsme dole u stáje zase spatřili toho podivínského Carra. Co se mne týče, mohl tam klidně stát. Již jsme si ho poslechli, a i když to bylo podivné vyprávění, jakmile jste je jednou, pokud jste byli ochotni, pochopili, mohli jste to v sobě přemítat, jak dlouho jste chtěli. Dověděli jsme se jeho příběh a byl docela zajímavý, jak takové neobvyklé příběhy bývají, ale bylo to zároveň i o Myersovi. Starý Carr a Myers za tím udělali hezkou tečku a nemělo smysl něco k tomu přidávat. Peytonovi to však nestačilo. Ten podivín mu šel na nervy, stačilo aby ho jen uviděl. Peyton řídil, zajel s džípem ke stáji a zastavil.

„Carre,“ zavolal na něj, „co k čertu chcete těmi svými řečmi naznačit? Kam vás sakra ty vaše bláznivé úvahy přivedou?“ Snažil se udržet lehký tón, dokonce sám užil pojmenování, kterým ho Carr obdařil, aby to vyznělo přátelsky. „Vedou vás snad k názoru, že my všichni dvounozí dravci bychom měli zanechat soutěže a přenechat to lvům?“

Toho zvláštního člověka jste nevyvedli z míry. Vždycky měl odpověď pohotově. Napadlo mě, že když si doma nečte v tom svém slovníku, tak jenom tak posedává a vymýšlí odpovědi na všechno možné, na co by se ho někdo mohl zeptat. „Ne,“ odpověděl mírně a trpělivě, tím provokujícím způsobem, o němž se Myers zmiňoval. „Nechci lidem určovat nějaká pravidla. Ta mám jen pro sebe. Rozhodně ale budou lidé a lvi mezi sebou soutěžit tak dlouho, dokud budou běhat po tomhle našem staříckém světě. Obě strany to mají prostě v povaze.“ Umlkl a přitáhl si starý vetchý kabát ke krku, aby se chránil před ranním chladem.

„Pokračujte,“ pobídl ho Peyton. „Vím moc dobře, že jste ještě neskončil.“

„No, podívejte se na to takhle,“ řekl Carr. „Jsme lidé. Já, vy, každý člověk. Všichni jsme stejně poznamenaní. V jistém smyslu je to taky moc pěkné, být člověkem. Je to něco jako být nejlepší stvoření na světě. Být dravci je naší přirozeností, jako je tomu u všech živoucích tvorů. Jsou už takoví. Vždyť i jeleni žerou trávu a listí a podobné věci a ty taky mají svůj život. Tak už to chodí. Nemá smysl se snažit nebýt dravci, protože by to

bylo proti přirozenosti a zároveň skoro nemožné. Jak říkám, jsme živočichové. Jsme však myslící živočichové a v tom je trošku rozdíl. Můžeme uvažovat o tom, co děláme. Ne často, ale můžeme. Lvi a ti ostatní nemůžou. Nemyslí jako my. A to nás jaksi zavazuje. Zdá se mi, že my všichni, včetně mě, bychom si měli uvědomit, že i ostatní živočichové zápasí se životem, mají taky své místo v tom obrovském světovém propletení, na jehož vrcholu sedíme. Určitě by maličko prospělo věci, kdybychom dokázali přidat něco víc než naši pýchu nad tím, že jsme lidé a myslet si, že celý ten ztracený vesmír, i s tím našim rozumem, je stvořený výlučně pro nás.“

Znovu se odmlčel. Viděl jsem jak Peyton přimhouřil oči a doufal jsem jen, že uvolní spojku a pojedeme.

„Jen dál,“ pobízel Peyton. „Co byste, k čertu, chtěl ještě přidat?“

„To se dá těžko vyjádřit,“ řekl Carr. „Snad se to správné slovo ještě nevymyslelo. Mnohokrát jsem se díval do svého slovníku a nenašel jsem ho. Jedno slovo je mu nejbližší, ale ještě to není to pravé.“

„Dobrá,“ pronesl Peyton, ale podle jeho hlasu jsem poznal, že s tím není spokojený. „Jaké je to slovo?“

„Pokora,“ odpověděl Carr. „Připadá mi, že když jí bude trochu víc, bude na světě líp a člověku to prospěje.“

Na okamžik jsem se obával, že Peyton dá průchod svému podráždění z takové otrepané řečnické fráze. Ale neučinil tak. Peyton takový není. S cvaknutím pustil spojku, otočil volantem a již jsme klouzali k silnici. Sjížděli jsme po dlouhých křivolakých svazích, džíp ve vyježděných kolejkách v hlubším sněhu znatelně zpomaloval, ale viděl jsem, že Peyton s přimhouřenýma očima svírá volant pevně. Zkoušel jsem několikrát navázat s ním hovor, ale nepronesl ani slovo. Začal jsem mít na toho bláznivého Carra dopal, že rozzlobil takového člověka jako je Peyton a patrně pokazil závěr našeho společného loveckého výletu.

Projížděli jsme sněhem dolů. Potom se Peyton trochu otrásl. „Máme dost času,“ poznamenal. „Až se dostaneme k vozu, u dálnice se otočíme. Je tam blízko jeden známý, který má novou pušku Fanzoi. Dělalí mu ji v Rakousku a chce, abych se na ni podíval.“

Narovnal se za volantem. „To je člověk pro tebe. Josef Fanzoi. Žije v městečku jménem Ferlach. Slyšel jsi někdy o tom místě? Zbrojířů je tam víc než dost a jsou to ti nejlepší na světě. Začínají v tom pracovat už jako děti. Mají na to dokonce ztraceně dobrou školu...“

Pohodlně jsem se usadil a poslouchal Peytona jak vykládá o věcech, které znal tak dobře jako nikdo jiný, o puškách a o těch, kteří je vyrábějí.

Díval jsem se jak řídí džíp, tak jako dělal všechno do čeho se pustil, lehce, s jistotou a spolehlivě. Všechno bylo zase v nejlepším pořádku.

Keanův kus země

JE TO MALÉ MĚSTEČKO v západním Coloradu. Hlavní část obchodní čtvrti je asi půldruhé míle po proudu, v místech kde železniční trať překračuje řeku. Proti proudu se na obou březích rozkládá předměstí, které se táhne údolím vzhůru. Tady, na levém břehu mezi údolní silnicí a řekou, zcela nevhodně a nepatříčně položený v těsném sousedství postavených rodinných domků, nárožních obchodů, benzinových stanic a sídlišť, je uprostřed ostrůvek vzorně obdělávaných polí. Místo porostlé stromovím, jakási farma, zaskočená, obklíčená a uvězněná rozrůstajícím se městem, ale stále ještě úplná a nedotčená ve své nenarušené celistvosti. Skládá se z malé stodoly, z nízkého stavení s plochou střechou, které kdysi sloužilo jako přístřešek na krmivo pro dobytek a z malého domu, který je zčásti původní dřevěný srub a zčásti dostavěný.

Na verandě přístavku sedí starý muž. Sedí pohodlně ve staré houpací židli, na nohou má těžké pracovní boty a na sobě vybledlé levisky a dříve jasně barevnou flanelovou košili. Jeho robustní kostra, kdysi obalená mocnými svaly, je nyní věkem sešlá a vyzáblá, ale oči září životní energií, kterou stáří nedokázalo oslabit. Hovoří s mladším člověkem, zabývajícím se psaním povídek o americkém Západu, který bývával a již není.

Tak to byl Jeff Martin, co vás za mnou poslal. Neviděl jsem Jeffa od osmnáctého roku, co se odstěhoval, ale Jeffův přítel je i mým přítelem, na to můžete vzít jed. Snad bych se měl omluvit, že jsem vás přivítal tak nevlídně, když jste tu zastavil. Myslel jsem, že jste jeden z těch mazaných realitních agentů. Tenhle týden tu byli už tři. Stále zvyšují nabídku. Asi se mi nepodaří vtlouct jim do hlavy, že cena tu nehraje žádnou roli. Já to prostě neprodám.

To víte, rádi by se toho pozemku zmocnili. Je to sto šedesát akrů dobré půdy. K čemu jim bude? Nastaví tu nějakou stovku pitomých moderních baráků, kterým říkají farmářské domy. Opravdový farmář by v nich nežil ani kdyby byly zadarmo. Oni ale na tom vytřískají spoustu peněz, což je dnes zřejmě to nejdůležitější o co se každý snaží.

Tomu říkají pokrok. V posledních letech po mně jdou, zvláště když nedávno začala ta konjunktura. Dvakrát mi zvýšili daně. Celou oblast rozdělili na pásma a tak jsem přestal chovat krávy a koně taky. Teď musím jezdit s traktorem. Pěstuju ale nějakou zeleninu a něco dají pole a tak s tím

co mám v bance vystačím. Všechny starosti leží ale na mých bedrech. Děti jsou už velké a mají své vlastní děti. Rozeběhly se odsud na všechny strany a vedou si dobře. Nemají k tomuhle místu takový vztah jako já a taky k tomu není žádný důvod. Stejně však říkají, tati, jestli to opravdu chceš a zkusíš jít na ty agenty s větším kalibrem a potřebuješ snad peníze na kauci, stačí zavolat. Slíbil jsem Lettie, to byla moje žena, že to neprodám a že to tu budu držet až do konce a ani jsem to slibovat nemusel, protože jsme oba cítili stejně. Tak to tu držím. Až budu pod kytičkama, tak ti žrouti pozemků se utlučou navzájem nabídkama a mezi děti se rozdělí pěkný balík peněz, ale to já už neuvidím, co se s tím tady stane...

Tak Jeff vám řekl, že mám co vyprávět. O tom jak to tu zuby nehty držím. No ano, skutečně mám v hlavě takový příběh o tomhle místě. Jak jsem sem přišel, abych žil v tomto domě, samozřejmě napřed v té starší půlce. Ten skutečný příběh však začíná hodně dávno a skončil dřív, než jsem se sem přistěhoval. Já v něm moc nevystupuju. Byl jsem jen u toho a viděl jsem co se děje. Sám jsem do věcí moc nezasahoval, jenom jednou, když jsem dole ve městě odemkl dveře vězení. Kdybych býval věděl, co z toho vzejde, asi bych to neudělal.

O tom, co se tenkrát přihodilo než Lettie zemřela, jsem s nikým nemluvil. Letos na podzim to budou čtyři roky, kdy jsem ji pohřbil. Nemám komu bych to vyprávěl. Lidé, kteří teď tady kolem žijí, se o staré časy nezajímají. Mají moc napilno, vydělávají peníze nebo se o to pokoušejí a honí se po té silnici sem a tam ve vozech, které nejsou nikdy úplně zaplacené, protože je vždycky vymění za nové. Mají plnou hlavu starostí, aby stihli zaplatit splátky za všechny ty zatracené vynálezy, kterými si dnes zaneřád'ují domy a představují si, že to patří ke slušnému životu. Považují mě za potrhleho, podivínského starého blázna. Aspoň to tak říkají. Možná jsem takový jak mě vidí. Často říkám, že v téhle zemi má člověk stále právo být potrhlý a podivínský, když chce takový být. Ale zkuste těm lidem vykládat, jak to všechno bylo a proč se nevzdám téhle farmy a oni to prostě nepochopí.

Vy to snad pochopíte. Zdá se, že Jeff Martin si to myslí. Ale já vás varuju, není to nic pěkného. Ta směsice práva a bezpráví ztěžuje lidem správný úsudek. Jestli se tím začnete zabývat, můžete má slova upravit a dát jim přesný smysl tam, kde jsem to zašmodrchal. Nepokoušejte se ale nějak napravovat to, co se stalo. S vámi spisovateli je ta potíž, že jste rádi když události pěkně plynou a zapadají do sebe, ale ve skutečném životě je to jinak. Problém je v tom, že chcete mít všechno pěkně uhlazené, aby všechno nakonec dobře dopadlo a zatím ve skutečnosti to je často naopak.

Já to nijak zkrášlovat nebudu. Řeknu vám to prostými slovy, jen tak jak to umím. Povím vám o sobě a o tom, co jsem zažil...

Vyrůstal jsem na východě v Nebrasce, v rovinatém kraji. Rodiče tam měli hospodářství a já byl jejich jediné dítě. Při mém narození se matce něco přihodilo a nemohla mít další děti. To ji však v ostatních směrech nijak neomezovalo. Byla tu dobrá půda. Otec ten pozemek musel koupit, protože v době kdy tam přišel, byly veřejné pozemky už rozdělené. Musel si vzít velkou hypotéku, aby ten pozemek získal. K nejbližší osadě bylo dost daleko a tak jsme byli hodně odkázáni na sebe. Dobře si vzpomínám, že jsem jako chlapec pracoval dvanáct až čtrnáct hodin denně, pokud nebyla škola, do které jsem chodil několik mil pěšky. Mám před očima ty dva, otce a matku, jak se spolu hašteří a hádají. Hádali se kvůli nějaké hlouposti každou chvíli, ale nejvíc kvůli mně. Od malička jsem byl pěkně velký a můj otec si myslel, že když jsem všechno co má, tak mě využije na veškerou práci, kterou zvládnou. Vždycky věřil v práci, říkával že práce je nejlepší lék na všechny lidské neduhy. Matka si myslela pravý opak. Byl jsem všechno co měla a tak byla pevně rozhodnutá, že ze mě něco udělá. To něco byl v její představě vzdělaný člověk. Zastávala názor, že mám méně pracovat a víc se učit. Ti dva na sebe pořád doráželi, vymýšleli si důvody a navzájem si je předhazovali. Byli z toho tak rozpálení, že když jsem pracoval s otcem venku a viděl, že najednou praštil se vším co měl v ruce a hrnul se s dupáním do domu, hned jsem věděl, že zase přišel na nějaký nový argument a spěchá, aby to matce vytmavil. Teprve když jsem byl skoro dospělý, pochopil jsem, že to mají docela rádi, a že si tím koření svůj těžký život. Můj otec měl silný hlas, a když spustil, tak matku seřval, ale přesto jsem si všiml, že matka si obvykle udělala všechno po svém. Prosadila svou i toho roku, kdy jsem cestoval do Illinois s bankovní směnkou v kapse. Vždycky jsem někoho poprosil, aby mě svezl a tak jsem se dostal až do Galesburgu a dal se zapsat na Knoxovu kolej.

Jenže nemůžu říct, že jsem si ten rok nějak užíval, přinutili mě tam studovat. Od té doby jsem to občas dělával, a myslím že jsem se hodně naučil. Někdy jsem musel vyučování přerušit a moje matka to neviděla ráda. Byl jsem ale velký a neobratný a přišel jsem právě z farmy jen s omezenými školními znalostmi a nikdy jsem nebyl nijak družný nebo, jak vy byste to nazval, společenský. Čím více jsem pozoroval jiné studenty a obdivoval je, protože měli trochu peněz, a poslouchal ty hloupé žvásty, štedře rozdělované snobskými učiteli v městských šatech a viděl jejich panské způsoby, tím více jsem vzpomínal na svého otce daleko na farmě, který nikdy v životě neměl pěkný slušný oblek, a když četl, tak si na slova

ukazoval prstem a slabikoval. Přitom každý den udělal práce za dva a ještě si našel čas, aby s rámusem vběhl do domu a pověděl matce co si o ní myslí, pohádal se s ní, seřval ji a nakonec udělal to co chtěla ona. Přípravoval jsem se, že s tím koncem roku praším, když přišel dopis od souseda, že doma vypukla cholera.

Jel jsem vlakem jak daleko to šlo a na zbytek cesty jsem si najal koně, ale stejně jsem přijel pozdě. Když jsem dorazil, byli oba už po smrti a dokonce je pohřbili, protože lidé kolem byli z té cholery jako šílení a zbavovali se mrtvých těl jak mohli nejrychleji. Tehdy jsem zjistil, že oba zatížili farmu vysokou hypotékou, aby mi mohli dát tu bankovní směnku. Ten podvodník, který měl o tom doklady, se už dostavil a prohlásil hypotéku za propadlou. Prohlédl jsem si ty papíry a dověděl se, že to udělal v den, kdy byli pohřbeni. Možná jsem mu mohl začít dělat těžkosti, ale byl jsem na to příliš sklíčený. Bylo mi tehdy sedmnáct nebo osmnáct let. Zůstaly mi nějaké peníze z té směnky. Měl jsem taky lístek od otce, který dal pro mě sousedovi v poslední den svého života. Byla to škrábanice s pravopisnými chybami, napsaná pokroucenými, hranatými, velkými tiskacími písmeny. Jinak psát neuměl. Měl jsem ho ještě někde zastrčený. Nevěnoval jsem mu velkou pozornost, ale ukázalo se, že to je to nejlepší, co mi mohl odkázat, *milí synu – bratr scott pomůže – v kolorédu*.

Jak říkám, zpočátku jsem tomu nevěnoval pozornost, jenom jsem lístek zastrčil na památku do peněženky. Neměl jsem zájem žádat někoho o pomoc nebo uhánět nějakého příbuzného, natož strýce, kterého jsem nikdy neviděl a jenom o něm několikrát slyšel, když otec mluvil o své rodině, se kterou se rozešel, protože v občanské válce stranil Unii. Chtěl jsem jen, aby mě nechali na pokoji, a aby celý ten prašivý svět šel k čertu. A tak jsem odtáhl a vlekl se opuštěný a osamělý Kansasem a přes cíp Oklahomy do Nového Mexika.

Tenkrát jsem už dorostl do své plné výšky a vypadal jsem starší než jsem ve skutečnosti byl. Lidé mě považovali za dospělého muže a tak jsem zkoušel jednat jako dospělý. Začal jsem pít víc než jsem snesl a amatérsky jsem hazardoval ve farau. Netrvalo dlouho a byl jsem na suchu. Potuloval jsem se a bral různé příležitostné práce, mezitím jsem si vyžebbral trochu jídla a nikdy jsem nezůstal dlouho na jednom místě. Později jsem se dostal k dopravě, k těžkým nákladům ze Santa Fé, taženým volskými spřeženími. To mi šlo. Tehdy jsem byl svalnatý chlapík. Rozumu málo, ale spousta svalů. Podepsal jsem smlouvu na cestu tam a zpátky, a když jsme zase přijeli a dostali výplatu, nechal jsem toho a potloukal se, až mi došly peníze. Potom jsem se vrátil a znovu podepsal. Vozkové v té době byli tvrdí chlapi. Mužský, který si denně nevypil svoje dvě penty a nedokázal

rozbít bečku jednou ranou pěsti, neměl mezi nimi co dělat. Vyvolali rvačku a rozbořili hospodu, jen tak pro tu legraci. Já se držel trochu zpátky-, protože jsem chtěl v době, kdy jsem nepracoval, vystačit chvíli s penězi, ale potom jsem si zase připadal jako chudák a tak jsem začal s nimi pít a občas jsem se i popral a ráno jsem se probral někde na smetišti s rozbitou hlavou, nebo ve vězení, že jsem rozbil hlavu někomu jinému.

Byly chvíle, myslím v tom vězení v Santa Fé, kdy jsem se musel nad sebou zamyslet. Táhlo mně na dvaadvacet a nevedl jsem si tak dobře, jak byste si snad představoval. V těch nekonečných hádkách, které vedli spolu mí rodiče, jsem nestál na straně žádného z nich. Ano, tu a tam jsem pracoval. Nepracoval jsem však tak jako můj otec, vytrvale a úporně. Neměl jsem žádný cíl, což pro něho bylo splatit hypotéku, vlastnit nepopíratelně a jednou pro vždy tu půdu a zvelebovat farmu, a přestože toho cíle nikdy nedosáhl, měl to stále před sebou a směřoval k němu. Já jsem nesměřoval k ničemu. Neměl jsem ani pocit, že bych měl mít před sebou nějaký cíl, jedině snad obecně vzato dělat dlouhý nos na své postavení v životě. Určitě jsem se příliš nepřiblížil tomu vzoru, jakého mě matka chtěla mít a jak si mě malovala ve svých představách. Při myšlenkách na rodiče jsem si vzpomněl na ten lístek. Moc jsem se nehodil do prostředí, v němž jsem se nalézal, stejně jako tomu bylo při studiích v Knoxově koleji a neměl jsem ani ponětí, kam bych se vrtnul. Ten lístek byl pro mě takový pokyn, který se dal rovnou uskutečnit. Hned jak jsem mohl odjet, namířil jsem si to sem do Colorada a hledal jsem strýčka Scotta.

Moc jsem toho o něm nevěděl, kromě toho, že je o několik let mladší než otec a po skončení občanské války vyrazil stejně jako on na západ k rodině, do hor v Kentucky. Jednou otec povídal, že není velký a s pluhem to moc neumí, ale přesto se zatraceně dobře pere, když jde do tuhého, ačkoli za to že se připojil k rebelům by mu měli zmalovat zadek. Vzhledem k tomu, že byli ve válce každý na jiné straně a po válce si šli svou cestou a ani jeden neuměl napsat dopis, nikdy jsem nepochopil, jak se otec dopídil vůbec nějaké stopy, kde strýc žije.

Nevěděl jsem ani, kde se v tom státě nalézá a jestli tam vlastně ještě je, ale netrvalo dlouho a zjistil jsem to. Vydal jsem se cestou k Taosu a dál přes hranici proti proudu Rio Grande a všude jsem se vyptával. Kousek od Nel Norte jsem narazil na člověka, který o něm slyšel a poslal mě do oblasti Mesy. Cestou jsem pokračoval ve vyptávání a divil jsem se, jak dobře ho všude znají. Byl jsem překvapený i jinak. Když jsem řekl, že hledám Scotta Hammona, lidé na mě rychle a ostře pohlédli a změřili si mě očima než začali mluvit. Za nějakou dobu jsem přišel na to, o co jim vlastně jde. Dívali se, jestli nemám u sebe revolver. Ten jsem neměl, a když to zjistili,

tak se trochu uvolnili. Moc mi toho však neřekli a poslali mě jen o kus dál směrem k tomuhle místu.

Tak jsem se dostal sem do údolí. Tehdy tady toho moc nebylo, jen taková malá osada, kterou byste sotva nazval městem. Byla to jen zastávka k přepřahání pro několik dostavníkových linek, které se tu křížovaly. Bylo tu několik obchodů a pár hospod, objevila se i kovářská dílna, která sloužila lidem z okolních rančů, roztroušených po kraji a těm, kteří přišli do státu za zlaté horečky, kutali tady kolem a měli dost zdravého rozumu, aby nechali té honby za sny a usadili se, protože tuje pěkná krajina. Ne, tenkrát tu toho moc nebylo, jen tu bylo hezky. Dole v těch suchých písčínách jsem si neuvědomoval jak hodně mi chybí pohled na zemi, ze které něco roste, dokud jsem se nedostal sem nahoru, kde byla široká zelená údolí a stromy, které byly opravdu stromy a ne pokroucené, ostnaté, zakrnělé klacky. Nebyla to jednotvárná rovina, jak jsem ji poznal na východě v Nebrasce. Pokaždé, když zvednete hlavu, uvidíte ty v dálce se tyčící hory, které vám řeknou, abyste narovnal páteř a postavil se v celé své výšce jako ony. To byla země, jakou jsem měl rád. Je to pořád ta země, ale změnila se. Rozhlédněte se, ty hory tu jsou stále, ční do výše a mezi nimi prosvitají skály. Ale skoro všude, kde se nahromadí spousta lidí, jako v tomhle údolí, ten zmatek, nepořádek a podlost, malichernost a kouskování půdy nějak vymazává většinu toho dobrého. To jsem však odbočil od toho, co jsem vám chtěl říct...

Jak říkám, nakonec jsem doputoval až sem. Vylezl jsem z dostavníku, kterým jsem jel kus cesty, bylo to asi v těch místech, kde je teď uprostřed města budova banky. Bylo dopoledne. První, koho jsem uviděl byl nějaký chlápek v zástěře, který se opíral o zábradlí a vyhříval se na slunci. Položil jsem svou otázku, on si mě chvíli prohlížel a pak ukázal na dvouposchodový dům, který stál na opačné straně ulice asi o sto stop dál. Byl dost široký, s jedněmi dveřmi uprostřed a s vyvýšenou plošinou podél celého průčelí, která kdyby měla střechu, dala by se považovat za verandu. Přešel jsem ulici a vstoupil na tu plošinu. Dveře byly otevřené, tak jsem nahlédl dovnitř. Chodba vedla domem dozadu k dalším dveřím kolem schodiště, kterým se šlo nahoru. Šel jsem chodbou a objevil jsem na obou stranách dveře. Vybral jsem si ty vpravo a nahlédl dovnitř. Uviděl jsem velkou místnost, jejíž délka odpovídala hloubce domu, zařízenou jako shromaždiště lidí a provizorní soudní síň. Nikdo v ní nebyl. Otočil jsem se, abych to zkusil u druhých dveří a spatřil jsem na nich připíchnutou cedulku: Kancelář šerifa. Dveře byly pootevřené, strčil jsem do nich a za nimi byla malá místnost se starým stolem, se dvěma židlemi a s dalšími dveřmi, které byly otevřené a vedly do něčeho, co bylo za nimi. Tato

místnost byla taky prázdná a já se rozmýšlel, jestli mám jít dál, když jsem uslyšel hlas svého otce, přicházející z těch otevřených dveří uvnitř. Byl to hlas mého otce, stejně nevýrazný, trochu protahovaný, jak se v Kentucky mluví, ovšem nebyl to on, protože byl o něco ostřejší, nepostrádal určité britkosti. „Už jste vystřízlivěl, co? Zkuste to a jděte po té křídou nakreslené čáře.“

Tiše jsem krácel k těm vnitřním dveřím, nakoukl dovnitř a tam jsem ho uviděl. Stál asi osm stop ode dveří, zády ke mně a přesně tak jak jsem ho poprvé spatřil, si ho stále nejlépe pamatuju. Hned jsem věděl, proč si lidé, když o něm mluví, dávají pozor na jazyk, protože u boku mu visela velká pětáctyřicítka s ošoupanou rukojetí, zastrčená ve starém naolejovaném pouzdře. Byl takový jak říkal můj otec, nevysoký, ale pouhý pohled na něho, i zezadu, jak tam stál vojácky vzpřímený a dokonale se ovládající, nepochybně prozrazoval, že je zatraceně dobrý rváč při všemožných trampotách, bez ohledu na to, na čí straně by stál.

Místnost, ve které se nalézal, byla dost velká, zabírala zbývající část budovy za malou kanceláří. Její zadní polovina byla zařízená jako vězení, oddělená mřížemi a uprostřed rozdělená, takže v ní byly dvě cely. Byl obrácený tváří k té levé, ve které byl malý ošumělý mužik, jenž soustředěně, s jakousi pošetilou vzteklou vážností, kladl jednu nohu po druhé na čáru, nakreslenou na podlaze křídou. Byl obrácený tváří ke mně. Uviděl mě jakmile zvedl hlavu a v tom okamžiku byl můj strýc Scott ve střehu, otočil se a změřil mě pohledem. Neznal mě a nic o mně nevěděl, ale stačil mu jeden pohled, aby poznal, že jsem jenom velký a neškodný mladík. „Posad'te se,“ vyzval mě. „Hned jsem u vás.“ Nepřišlo mi zatěžko ho poslechnout a tak jsem odstoupil a posadil se na židli u okna vedoucího na ulici. Slyšel jsem v zadní místnosti šramocení zámku a potom ten ošumělec vešel a zůstal zamračeně stát. Můj strýc přišel za ním, přistoupil ke starému stolu a otevřel jednu zásuvku. Vytáhl z ní revolver, přikročil k muži a zastrčil mu ho do pouzdra. Ustoupil a zůstal stát s rukama volně svěšenýma u boků. „Včera v noci jste si tu trochu zabouchal,“ poznamenal. „Řekl jsem, že nedostanete svůj revolver zpátky, dokud nevystřízlivíte. Teď jste střízlivý a máte revolver.“

Ten člověk stál strnule jako přimrzlý a nehýbal se. V hrdle mu to chraptělo, až se konečně ozval. „Nechte toho, Hammone. To ze mě mluvila whisky.“

„No dobrá,“ řekl strýc Scott. „Nenapadá mě jediný důvod, proč byste měl pobývat v tomto městě. Váš ano?“

Muž se zhluboka nadechl. „Ne,“ odpověděl.

„Výborně,“ prohodil strýc Scott. „Koně máte vzadu. Na cestování je dnes docela pěkně.“

Muž se otočil a vytratil se zadními dveřmi. Strýc se vrátil ke svému stolu, posadil se za něj a pohlédl na mě. „Tak co, kamaráde, co vás trápí?“

Polkl jsem a nevěděl jak začít. „Jsem Ben,“ řekl jsem. „Ben Hammon.“

Zůstal na mě upřeně hledět, tak jak to uměl. „Johnův chlapec?“

„Ano,“ přisvědčil jsem.

Ještě se na mě chvíli díval. Promluvil opatrně, jeho hlas nic neprozrazoval.

„Jak se teď Johnovi daří?“

„Je po smrti,“ řekl jsem.

Strýc Scott sklouzl očima mimo mě a zadíval se z okna. „Kdy?“

„Před čtyřmi lety. Matka je taky mrtvá. Zemřeli na cholera.“

Strýc Scott se díval z okna hodně dlouho. Pak pohlédl zase na mě. „Co tu děláš?“ Tápal jsem v mysli a nemohl jsem přijít na to, jak bych řekl co jsem chtěl říct, tak jsem sáhl do kapsy u košile, kde jsem teď nosil ten lístek a vytáhl jsem ho. Naklonil jsem se, položil ho před něj na stůl a zase se posadil. Najednou mi bylo do breku, protože sáhl po něm stejně, jako by to udělal můj otec, držel ten pomačkaný papír jednou rukou a druhou si na něm ukazoval prstem a slabikoval. „Trvalo ti dlouho než jsi sem dorazil,“ řekl, aniž by zvedl hlavu. Na to se nedalo nic říct a tak jsme jen seděli, já na židli u okna a on za tím starým stolem, stále s pohledem upřeným na ten lístek. Potom ke mně vzhlédl a slovy, která vyřkl, jako by mě udeřil. „A co bys teď chtěl? Peníze?“

To stačilo. Zbavilo mě to všech zábran. „Zatraceně, to ne!“ vykřikl jsem. „Starám se o sebe sám! Hledám místo, kam bych patřil! Tady to určitě není!“ Vyskočil jsem ze židle a pádil ke dveřím, když mě stroze zastavil. „Posad’ se.“ Bylo to skoro stejné, jako kdyby mě chytil lasem a přitáhl mě na tu židli zpátky. Vrátil mi ten lístek a pozoroval mě, jak si ho strkám do kapsy. „Tvůj otec,“ promluvil, „byl velký, uřvaný, umíněný, tvrdohlavý osel. Ty jsi asi zrovna takový. Šel svou cestou a já šel taky svou. Ale když jsme byli kluci a já byl takový malý hubený prcek, spráskal vždycky každého klacka, který mě otravoval. Možná že sem patříš a možná ne. To se uvidí. Bydlím nahoře a je tam pokoj i pro tebe. Běž si pro –“

„Počkejte okamžik,“ vyhrkl jsem. Nechtěl jsem to říct, protože jsem nevěděl jak to přijme, ale říct jsem to musel. Vstal jsem a pohlédl mu do očí. „Možná že vy,“ řekl jsem, „možná že vy jste byl stejně umíněný a tvrdohlavý.“ Ulevilo se mi, že jsem to řekl a malé vrásky kolem jeho očí se vyhladily. „Panebože, chlapče,“ vzdychl. „To víš, že jsem byl. A pořád jsem. Jsem Hammon, jako byl tvůj otec. Čekal až umře, než se na mě obrátil. Asi bych to provedl stejně. Ale zatraceně dobře věděl, že to může udělat, vid’? Jdi si pro věci a nastěhuj se.“

„Ano, pane,“ začal jsem.

„Takhle ne,“ řekl. „Jmenuju se Scott.“

„Tak jo, Scotte,“ řekl jsem. „Všechno co je moje, mám právě teď na sobě.“

Ostře na mě pohlédl a vrásky kolem očí se ještě více vyhladily. „Pečoval jsi o sebe opravdu skvěle, co? V každém případě nás to zbavuje starostí se stěhováním.“ Zvedl se od stolu. „Pojď se mnou, ukážu ti, jak to tu vypadá.“

To taky udělal. Vzal mě ven, ukázal mi všechno co bylo poblíž, obchody, hospody, kováře a krámy, kde se dala koupit výstroj všeho druhu. Zavedl mě do těch několika domů v okolí, každému mě představil, žádné zdvořilůstky, jen jim pověděl kdo jsem, že jsem přijel na návštěvu, a když se mi tu bude líbit, najdu si nějaké zaměstnání a zůstanu tady. Nejprve na mě velmi zapůsobilo, jak se lidi ke mně chovali ohleduplně a přátelsky, jak mě brali jako někoho, kdo je rovněž ohleduplný a přátelský a nekladli mi žádné otázky, kromě takových, kterými chtěli ve mně vzbudit stejné pocity. Potom jsem na to přišel, proč to tak je. Vůbec to nebylo kvůli mně. Bylo to tím, že mě představil muž jménem Scott Hammon, který za mnou stojí a to jim stačilo. Nezáleželo na tom, že mu u boku visí velká pětačtyřicítka v opotřebeném starém pouzdru, na které bylo vidět, že je často používaná, ale prostě to byl Scott Hammon, kterého měli rádi a byli hrdí na to, že to je jejich soused a zároveň šerif, jenž v jejich městečku udržoval pořádek, takže lidi mohli být k sobě ohleduplní a přátelští.

Poznal jsem to všechno po několika dnech, něco jsem se dověděl od něj, ale většinu od ostatních lidí. Nosil odznak v jednom kraji a pak znovu jednu dobu v oblasti, kde se dolovalo a udělal si jméno, když uklidnil několik divokých táborů. Lidi říkali, že je rychlý při zacházení s pistolí. Ne tak rychlý jak se povídalo o některých opravdových pistolnících. Taky byl několikrát postřelen do ruky nebo do nohy, ale jakmile měl jednu revolver venku, uměl se s ním ohánět tak ztraceně perfektně, že se to o něm brzy všude vědělo a i ti nejlepší si to raději dvakrát či spíše třikrát rozmysleli, než by ho přinutili, aby ho vytáhl. Nikdy v rozhodujícím okamžiku necouvl, ale v žádném případě nehnal věci do krajnosti, když se tomu mohl vyhnout. Pokud to bylo možné dělal to tak, že když měl někoho zatknout a věděl, že to nepůjde bez násilí, dostal se chlapovi k tělu a rychle tu zábavu ukončil. Udeřil ho silně revolverem do hlavy a vynesl ho bezvědomého ven. Nejedna z nich, když se nad tím později zamyslel, mu byl vděčný, že to tak dopadlo. A to plným právem, protože vždycky je lepší mít bolavou hlavu než zůstat ležet mrtvý.

Potom přibrzdil. Ne doopravdy, jen ve svém pohledu na běh věcí. Snad to bylo tím, že se oženil. Vzal si ženu, která přišla do hor za zdravím, měla nemocné plíce. Měl v sobě tolik taktu, že se upřímně snažil chovat se

pokojně než se zjistilo, že přišla příliš pozdě. Usadili se tu, protože je zde pěkný kraj a je tu klid. Pracoval na přepřehací stanici a o ženu se staral, dokud nezemřela. Potom dal výpověď a jen tak celý den posedával a díval se na ty hory. Lidé z města dostali dobrý nápad, dali hlavy dohromady a požádali ho, aby se o ně staral a dělal jim šerifa. Vstal a sundal ten starý revolverový pás z hřebíku, kde visel a připnul si ho zase kolem pasu. Jen několikrát musel vytáhnout revolver na výtržníky, kteří tudy projížděli, nebylo to nic vážného, než se rozkřiklo kdo je tady šerifem, a že bude rozumnější vyhledávat hádky někde jinde. Od té doby bylo ve městě klidněji.

Abyste mi dobře rozuměl. Ne tak klidno, jak jste na to zvyklý dneska. Za starých časů i v takovém malém hnízdě jako bylo tohle vždycky tu a tam docházelo k hrubým žertům nebo dokonce ke rvačkám. Kovbojové přijížděli ve dnech kdy dostávali výplatu a křičeli a stříleli kolem sebe jen tak pro radost z toho rámusu a utráceli své peníze za různé hlouposti. Jako jednou dvě party, které se stále navzájem předstihovaly, zorganizovaly zápas mezi oslím samcem a medvědem. Jedni se zabývali kromě jiného chovem mul a měli zdatného starého oslího samce, který obhájil své vedoucí postavení na jejich pastvinách tím, že málem zabil statného hřebce, jenž byl jednou tak velký. Začali se naparovat, že to osel nandá každému, na koho si vzpomenou a ti druzí řekli, že by ho medvěd sežral k snídani. A tak jich několik vyjelo na lov a pěkně se pobavili, když do několika las chytili medvěda. Byl to velký černý medvěd, ne grizzly, protože věděli, že takového by nedokázali přivléct. Dohodli se, že je oba vypustí do ohrady u stanice a uvidí, co se bude dít. Uzavíraly se sázky, a ne zrovna malé, a každý kdo tam byl, stál na něčí straně. Já jsem vsadil na osla, snad protože jsem byl chlapec z venkovské farmy, ale ti zatracení živočichové se nechtěli prát. To znamená, že vůbec nešli proti sobě. Podívali se na sebe a každý mizel na opačnou stranu. Medvěd přelezl hrazení, rozehnal zástup lidí a pádil pryč, a když se můj strýc Scott dost nasmál, dalo mu trochu práce než urovnal všechny ty sázky. Ale to jsem zase odbočil. Chtěl jsem jen říct, že se tu občas něco přihodilo. Lidé, kteří venku o samotě tvrdě pracovali, a bylo jich tu takových hodně, museli vypustit páru. Strýci Scottovi to nevadilo, věděl že to je normální. Zakročil jen tehdy, jestliže někdo skutečně překročil meze. Stejně ale když to srovnám se Santa Fé, kde jsem žil, byl tu celkem klidný život.

„Scotte,“ otázal jsem se, „po tom všem, co jsi kde dělal a kde jsi všude byl, není to tu pro člověka jako jsi ty trochu nudné?“

„Nudné?“ podivil se. „To není nudné, když vidíš ten život kolem sebe – když se žije, jak se má žít. Lidé se chovají k sobě slušně a přátelsky.“

Nechají každého být, ať si dělá co chce, pokud nešlápne někomu na palec moc surově. Není mnoho takových, co se navzájem neznají a nemají pro sebe dost místa. Je správné, když město roste pomalu a noví lidé přicházejí ponenáhlu a mají možnost se s ostatními seznámit a usadit se a sžít se s tím místem. Je správné, jestliže se snaží nějak uspět, ale neměli by rychle hromadit majetek na úkor jiných. Osady, které se moc rychle rozrůstají mi šly na nervy. To jak tu život běží, mi vyhovuje.“

Mně to taky vyhovovalo. Jak jsem říkal, byl to kraj jaký jsem měl rád. Za necelý týden jsem se tam cítil jako doma. Spal jsem se Scottem nahoře a stravoval se s ním u paní Morrisonové, manželky toho obchodníka, který mě k němu první den poslal a měl jsem už nějakou práci, abych zaplatil za své zaopatření. Dopoledne jsem chodil o kus dál a pomáhal jsem kováři s těžší prací. Byl to takový pomešší tlouštík, vypadal jako soudek a jmenoval se Rufe, Rufe Martin. Když mu bylo do řeči, pronesl za dopoledne takových dvacet slov. Jo, byl to Jeffův otec, jenomže Jeff tenkrát měřil tři stopy a čtyři palce, byl to malý kluk, který hrál s mámou takovou hru, neustále za ním běhala ze strachu, aby se v dílně nespálil. Dopoledne jsem pomáhal strýci Scottovi v jeho úřadování.

Vlastně jsem to papírování dělal sám, protože kdyby záleželo jen na něm, neudělalo by se vůbec nic. Hned asi druhý den jsem ho přistihl, jak se za svým stolem mračí nad nějakým dopisem a pomáhá si při slabikování prstem. Vzal jsem dopis a přečetl mu ho. Byl od nějakého komisaře z okresního úřadu, vzdáleného asi sedmdesát mil, který kňučel, že od strýce nedostali nějaké výkazy ani odpovědi na jejich dopisy. V některých dávali najevo, že jsou kvůli tomu dost naštvaní. Když strýc viděl, že se dokážu potýkat se slovy, aby to dávalo nějaký smysl, vstal prostě od stolu a řekl mi, abych se dal do toho. Vytáhl jsem zásuvky a v nich byly ty nejpříšernější hromady lejster a krámů, jaké si dokážete představit. Celá léta strkal všechno do těch zásuvek.

„Výkazy?“ řekl. „Všechny výkazy, které potřebuju jsou tady v mé hlavě. Zavřu chlapa pro výtržnictví, vím proč jsem ho zavřel a tím to končí. Pokud jsme někoho soudili, no tak od toho je tady Morrison, smírčí soudce, ten se o takové věci stará a jak o každém případě rozhodl, to tam všechno někde mají. Lidi to vždycky slyší a mají nějakou paměť, ne? Každý opravdu vážný případ jde k nim na okres, tak co řvou? Jestli chtějí výkazy a ty se na to cítíš, tak jim je dáme.“ Tak jsem se do toho dal, vyhodil jsem všechno co bylo starší než čtyři roky a zbytek jsem začal vyřizovat, jak jsem nejlíp uměl. Strýc seděl u okna, díval se na lidi jak venku chodí kolem, povídal si s těmi, kteří vešli dovnitř, aby jim uběhl čas a odpovídal na mé otázky, když jsem něco nemohl rozluštit. Byla to docela příjemná práce. Ale přesto

jsem ho stále pozoroval a bylo mi mizerně. Našel jsem ho a on byl všechno co jsem měl a každý si ho tu vážil, ale stejně jsem se cítil osamělý. Byl tak zatraceně dokonalý a sebevědomý, tak jak ho utvořil život a ta jeho tvrdošíjná neústupnost. Připadalo mi, že se s ním nikdo nedokáže sblížit. Potom jednoho dne, asi čtrnáct dní po mém příjezdu mě pořádně překvapil. „Bene,“ řekl mi, „umiš zacházet s pluhem, jako to uměl tvůj táta?“

„Ne,“ odpověděl jsem. „Táta dokázal tlačit ten krám v zemi před sebou. Já k tomu potřebuju koně.“

„Mám na mysli koně,“ řekl. „Starý Brent Kean si zlomil nohu. Ještě ses s ním neseznámil, ale budeš mít to potěšení. Jestli mu někdo brzy nezorá zahradu, propase sezónu.“

Vyšli jsme ven a Scott osedlal svého silného šedáka a já hodil sedlo na velké hnědáka, kterého mi slíbil za to, že mu dám do pořádku jeho papíry. Vedl mě na tu farmu cestou, kde je teď silnice.

Nejprve jsem spatřil oplocenou pastvinu, támhleto první pole, a na ní půl tuctu krav, vlastně býčků a dva jezdecké koně. Pak jsem uviděl tady ten dům, tehdy tu byl jenom srub a za ním, tam co je teď ta stodola, oraly dvě ženské pěkný kus pole. Pokoušely se orat. Vyoraly už několik brázd, no něco takového jste ještě neviděl. Křížem krážem, jednu přes druhou. Ti dva tažní koně se dost snažili, ale pluh byl velký a ty dvě ženy to nezvládaly. Jedna držela opratě a vedla koně. Druhá držela pluh a zápasila s ním a každých pár vteřin boj prohrávala, protože rukojeti pluhu vyskakovaly a házely s ní na všechny strany. Strýček Scott pobídl svého šedáka a zatočil přímo k nim. „Poslyšte, vy dvě, nechte těch hloupostí,“ řekl. Zastavily se a zůstaly na nás koukat.

Ta co držela opratě byla velká žena, vysoká a kostnatá, přicházející do let, s chomáčky šedivých vlasů. Tak unavenou ženskou jsem snad ještě v životě neviděl. Stálo za to se dívat, jak se jí rozzářila tvář, když uviděla strýčka Scotta. Odhodila otěže a dala si ruce v bok. „Právě dnes ráno jsem říkala Brentovi,“ spustila, „že jestli si dnes někdo udělá čas, aby se sem podíval, tak to bude ten malej kohout Scott Hammon.“ Bylo jasné, že nás ráda vidí.

Ne tak ta druhá. Nebo to nechtěla dát najevo. Byla taky velká, stejně stavěná, jenom o hodně mladší a ještě štíhlá, jak bývá děvče, ze kterého jednou vyroste pořádný kus ženské, ale nemá zatím muže ani svoji rodinu. Byla na ni hezká podívaná. Měla spoustu tmavých vlasů, spletených do dvou dlouhých copů, obtočených kolem hlavy. Začaly jí padat dolů a rozmotávat se. V tváři byla celá zpocená a umazaná, jak si ji otírala zablácenou rukou. Byla pořádně našťvaná. Později mi řekla, že nikdy předtím nepocítila takový vztek. Měla zlost na ten pluh. Zlobila se na svého

otce, že byl takový zatracený hlupák a ve svém věku šel zase na lov, hněvala se i na tu horskou kozu. Upadl a zlomil si nohu a musel se plazit devět mil a táhnout ji za sebou, než ho donesli domů. Byla rozhorlená i na nás, že jsme ji zastihli v takovém stavu. Měla tenkrát vztek na všechno, na co si jen vzpomněla. „Vy se tak mazaně uculujete, pane Scotte Hammone,“ řekla. „Jistě mi povíte jak to udělat, aby na té zahradě něco vyrostlo a nemusela se přitom orat!“

„No přece,“ odpověděl Scott, „to je úplně jednoduché. Ta zahrada se musí zorat. Přivedl jsem vám sem toho nejlepšího oráče v sedmnácti okresech a ještě pár akrech k tomu. Tady můj synovec Ben Hammon se poflakoval po městech tak dlouho, že skoro onemocněl touhou dostat zase pluh do rukou.“ A víte, že měl pravdu? Ta vůně čerstvě obrácené půdy a pohled na ty tažné koně, stojící tam jak to takoví koně dělají, a já to z dřívějšíka dobře znal, trpělivě čekající a připravení na pobídnutí zabrat a ten velký starý pluh, vyčnívající šikmo ze země, jako výzva jestli to dokážu, to vše způsobilo, že jsem dostal chuť seskočit s koně, vyhrnout si rukávy a dát se do práce. Tím nechci říct, že jsem se zase cítil jako farmář. Člověku se dělalo špatně jen při pohledu na to zatracené orání, sázení, setí, obdělávání a při pomýšlení na ty starosti s dobyt看kem. Nikdy nebyl čas na všechno, co se muselo udělat, a když jste jednou začal, musel jste to dokončit, i kdyby dráteníci padali a dnes sotva někdo s tou prací usnadňující mašinérií ví, co to tenkrát znamenalo. Já jsem se těšil na to, že mi trocha orání vyžene vrtochy z těla, ale strýček Scott začal hovořit.

„Bene,“ pravil, „chci aby ses seznámil tady se Sárou Keanovou, která mě zflíkovala dohromady, když jsem doklopýtal do tohoto údolí při honbě za jedním lotrem, který přepadával na silnici do Leadvillu. Uviděl mě dřív než já jeho a vpálil mi kulku do těla. Sára nejméně už třicet let plní ten takřka nemožný úkol, že totiž dělá starého Brenta tak šťastným a spokojeným, že se chová jako lidská bytost. Tamhle ten kus dynamitu s krátkým zapalováním je jejich dcera Lettie. Dnes se podobá svému otci. Těžko se tomu dá v této chvíli uvěřit, ale viděl jsem ji vydrhnutou a tak vyparáděnou, že se každý mužský na ni rád podíval.“ Chtěla něco říct a podle toho jak vypadala by to byla pěkně kousavá poznámka, ale Scott ji rychle přerušil. „Pojďme do domu. Ben se bude chtít seznámit s Brentem, než převezme ty vaše domácí práce.“

Pomalu jsme došli až ke srubu, to jest Scott, Sára Keanová a já, protože to děvče Lettie se někam vytratilo a sotva jsme vlezli do dveří, zahřímal na nás někdo silným hlasem, který se klidně vyrovnal hlasu mého otce. Vycházel z úst muže sedícího u postranního okna s výhledem do údolí na židli, která byla vystlaná několika buvolími příkrývkami. Jednu nohu měl v

dlahách, nataženou a opřenou o malý soudek s hřebíky. Seděl na židli vzpřímený a vypadal jako zpola zavřený kapesní nůž, protože byl dlouhý a hubený. Dnes pod tím pojmem rozumíme vytáhlý a křehký, ale on byl jako starý houževnatý lesní vlk, vyzáblý a celý jakoby udělaný jenom z chrupavek a surové kůže a neměl nikde ani špetku nadbytečného masa nebo tuku. Z mohutné hřívy šedých vlasů, huňatého obočí a hustého vousu prosvítal široký, ostře řezaný obličej. Ty vousy již celá léta nepoznaly břitvu, jenom nůžky, kterými se udržovala jejich délka v přijatelných mezích.

„Vypadni z mýho domu, ty břichatej chřestýši,“ hulákal strýčkovi Scottovi přímo do tváře, až chrastil hrnek na policiče u kamen. „Kdo ti napovídal, že bych zrovna teď chtěl vidět takovýho nafoukanýho prašivýho kojota, jako jsi ty? Už ses sem několik měsíců ani nepodíval! Jen jsem si lehl, už tady čmucháš a budeš nade mnou krákat. Myslíš, že jsem tě neslyšel, jak se tam venku na mě domlouváš? Orat místo mě! Abych ti byl zavázanej! Kdybych tu měl po ruce pušku, tak bych –“

„Drž hubu!“ zařval strýček Scott a hrnek na policiče zachrastil ještě o něco víc. Nevěděl jsem, že má tak silný hlas. Sára Keanová si toho křiku vůbec nevšimla, jen se tak pro sebe trochu usmívala a šla ke sporáku a začala tam něco dělat s hrncem na kávu. „Drž hubu!“ zařval znovu strýček Scott. „Já ti tu nohu utrhnu a nějakou ti s ní ubalím!“

„Dobrá, Scotte, dobrá,“ řekl ten starý Brent překvapivě mírným hlasem a vyznělo to trochu komicky, protože představa jak se Scott s takhle zmrzačeným a pomláceným Brentem potýká holýma rukama, vyvolávala ve mně obraz chňapajícího malého teriéra, který se pustil do vyhublého starého grizzlyho. „Bene,“

pravil Scott, obrací se ke mně, „neřekl jsem ti venku, že tenhle moly prožranej vrak mě sem tenkrát přinesl na to zflikování. Našel mě nahoře v horách, které zná jako svůj dvorek. Běhal po těch horách tak dlouho, že se do značné míry podobá zvířeti, ale občas se u něj projeví i něco lidského.“

Starého Brenta to vůbec nevyvedlo z rovnováhy. Podíval se na mě. „Je velkej, co?“ řekl Scottovi. Potom oslovil mě: „Vidíš támhleto bednu, chlapče? Podíváme se, jestli ji zvedneš.“ Šel jsem k ní a nebyla tak velká, ale pěkně bytelná a musely v ní být nějaké těžké krámy, protože když jsem ji popadl, zdálo se mi, že je přibitá k podlaze. Slyšel jsem jak se starý Brent pochechtává a to mě naštvalo, tak jsem si dřep, objal ji pažemi, trochu ji naklonil a opřel ji o ramena, abych pod ni dostal ruce. Narovnal jsem se s ní, a jen abych se tomu starému zavírákovi na židli předvedl, zvedl jsem ji nad hlavu a podržel několik vteřin. Pak jsem ji pokládal a dával jsem velký

pozor, abych ji položil bez bouchnutí. „Dobrý,“ prohodil starý Brent. „Docela ucházející. Tak proč nejsi venku a neoráš?“

Začínal jsem mít vztek a chtělo se mi taky něco zakřičet, ale všiml jsem si, že strýček Scott mě pozoruje, jako by byl zvědav, pro co se rozhodnu a Sára Keanová předstírala, že je zaměstnaná přípravou kávy, v podstatě však dělala totéž. Ovládl jsem se tedy a viděl jsem, že Brentovy oči v té široké, výrazné, zarostlé tváři nemají v sobě ani stopy po nějaké zlomyslnosti a nějaká zábrana, která zůstávala ve mně dlouhý čas bezpečně uzavřená, se prolomila a já si uvědomil, že to můžu beze všeho udělat. „Tak jo, vy stará zřícenino,“ řekl jsem Brentovi. „Nevychlastejte mi všechnu kávu, protože potom bych si rád trochu dal. Jdu ven a to pole bude poprvé pořádně zorané a bude rádo, že jste si tu nohu zlomil a nemůžete ho tím pluhem zase zmravit.“

A taky jsem to udělal. Šel jsem ven a prohlédl si ten kus země. Rozpoznal jsem hranice pozemku, protože byl obděláván předešlá léta, ale špatně. Zorali ho vždycky napříč, dolů po mírném úrodném svahu směrem k řece. To znamenalo, že když přišel déšť, voda stékala brázdami a brala s sebou půdu a v době setí možná částečně i setbu. Otočil jsem potah s pluhem a začal ukrajovat brázdy po délce. Když jsem kráčet za tím velkým pluhem, cítil jsem se báječně a koním se šlo taky pěkně, protože hned poznali, jak to koně umí, že mají za sebou člověka, který ví co dělá. Vyoral jsem asi pět brázd a byl jsem u konce blízko srubu a otáčel jsem se, abych začal další, když jsem uviděl Lettie jak se na mě dívá. Poznal jsem co dělala, protože měla vydrhnutý obličej, vlasy měla zase upravené a copy svázané stužkou. Pokračoval jsem v orání za jejího dohledu, a jen abych jí ukázal co umím, nechal jsem jednu ruku volně viset a držel jsem pluh druhou rukou jen za pravou rukojeť a vykračoval jsem si hrdě pořád dál. Obrátil jsem koně a vrátil se zpátky a Lettie popošla blíž. „Jezdíte nesprávným směrem,“ podotkla. „Ó jistě,“ řekl jsem. „Všechno je špatně. Vy jste takový znalec, vy to musíte vědět.“ A načal jsem další brázdu.

Vrátil jsem se a ona nepromluvila ani slovo a to mě mělo varovat, protože když Lettie nic neříkala, vždycky to znamenalo, že se připravuje něco udělat. Když jsem se otáčel, abych zase znovu začal, sebrala ze země kámen, hodila jím a udeřila jednoho koně. Kůň vyskočil a začal sebou házet, načež skákali oba a pluh se převrátil a skoro mě porazil. Musel jsem trochu křičet a škubat opratěmi, abych to všechno uklidnil. Zůstal jsem naštvaně stát, a když začala povídat něco v tom smyslu, že jsem těžko chápavý a teď si snad dám říct, popadl mě vztek, a i když jsem to tenkrát nevěděl, musel to být podobný vztek, jaký lomcoval mým otcem, když se hádal s matkou, protože v něm nebylo ani trochu zloby. Přidupal jsem k ní

a jak byla velká, chytil jsem ji pod paží a přihnul jsem se s rámusem do srubu a praštil s ní na židli. Rozhlédl jsem se po ostatních. „Budu orat to pole tak, jak se má orat,“ prohlásil jsem. „Jestli se mi bude do toho někdo plést, rozsekám tuhle zatracenou boudu na kusy.“ Hřmotně jsem odcházel, a když jsem byl u dveří, zaslechl jsem hlas starého Brenta. „Jen do toho, chlapče. Ale že je ta holka pěkný kus do náruče, co říkáš?“ Vyšel jsem ven a vrhl jsem se do toho orání s takovou vervou, že jsem celou tu zahradu zoral najeden zátah bez zastavení. Byla to doba, kdy bylo prostě pěkné žít.

Když jsem skončil, čekala mě chutná večeře a pak jsme seděli kolem stolu a povídali, totiž Scott a starý Brent povídali a Sára Keanová se občas přidala a já poslouchal. Lettie si mě po celou tu dobu nevšímala, jako bych tam nebyl, ale zatraceně dobře o mně věděla a já věděl zase o ní. Nejvíc toho namluvil Brent a Scott mu jen přizvukoval. Ten Brent byl tedy vypravěč, když se do toho dal, ovšem neměl mnoho posluchačů. Něco jsem se přitom o něm dověděl, i později, když jsme se Scottem byli venku. Obdělal jsem oranici branami z klád se zatlučenými hřeby, aby ženské mohly sázet a pak jsem měl čas trochu pro sebe.

Brent přijel z Anglie, odněkud z northumberlandské vysočiny. Když ho rodiče přivezli do této země, nebylo mu víc než deset, jedenáct let a byl tady v horách tak dlouho, že všechno anglické z něho od té doby dávno vyprchalo. Jenom někdy, když byl hluboce zaujatý tím co říkal, sklouzl do odměřeného, přesného způsobu vyjadřování, pečlivě volil slova a člověk si uvědomil, že v těch dřívějších letech, pravděpodobně někde v Anglii, chodil do nějaké dobré školy a těch několik starých, v kůži vázaných knih, které měl na polici, se nerozpadlo jen proto, že byly staré. Vzpomínám si, že měl několik knížek od Waltera Scotta, na které nedal dopustit. Měl taky pušku, visící na stěně nad těmi knihami, opakovačku winchestrovku, poslední z řady pušek, která začínala kentuckou předovkou s dlouhou hlavní. Několik knížek a puška, to vypovídalo o starém Brentovi hodně.

Jeho rodina se usadila v Tennessee, ale brzy, muselo to být někdy ve čtyřicátých letech, to tam začalo být pro něho nezajímavé. Když mu bylo asi šestnáct, odebral se na západ. Řídil spřežení nějaké skupině vystěhovalců a své rodiče již nikdy nespatřil, ačkoli několikrát, když měl dobrou sezónu, jim poslal peníze a tu a tam o nich uslyšel, dokud nezemřeli. Když jsem ho poznal, bylo mu skoro sedmdesát a byl živoucí historií rozsáhlé části celé této krajiny. V těchto horách lovil a kladl pasti a prošel je křížem krážem. Byl v oddílu kapitána Stansburyho, který v Utahu vedl průzkum kraje kolem Solného jezera. Jednu dobu dělal zvěda u armády a průvodce horskými průsmyky a někdy zase, když potřeboval peníze, dodával maso do hornických táborů. Znal indiány z doby, kdy ještě

byli indiány a žil s nimi a několik let měl pravděpodobně indiánskou ženu, jako mnoho mužů v té době, protože byl pořádný kus chlapa a stále jím ještě byl, když jsem ho poznal.

Když se mu blížila čtyřicítka, pomýšlel na to, že se usadí, to jest že provede, co si pod tím pojmem představoval a poohlížel se po ženě, která by ho dokázala připoutat k jednomu místu. Uviděl Sárú, za svobodna se jmenovala Blanchardová, jak kráčí dlouhými kroky za vystěhovaleckým vozem a žene krávy a záložní muly. Ta výbava patřila její sestře a jejímu manželovi a ona se jim přilepila na paty, protože v místě odkud pocházeli, myslím někde v Missouri, nebylo nic co by ji tam drželo. Pro tu sestru to bylo štěstí, poněvadž jim zastala většinu práce. Sára nebyla tehdy již nejmladší, ani nepřitahovala zraky mužů, s nimiž se potkávali. Na první pohled nebyla hezká, nevypadala něžně nebo nějak zvlášť žensky. Byla velká a spoustou tvrdé práce zocelená, měla dobrou vyřídilku a nedovolila nikomu žádné drzosti. Zkrátka, Brent ji uviděl a šel s tou skupinou pár dní a opatřil nějaké maso, aby jim vypomohl. Pak šel přímo k ní a řekl, že si ji prohlédl a že by mohla být pro něho ta správná ženská a ona mu odpověděla stejně, že si ho prohlédla a že by mohl být pro ni ten správný mužský. Brent nato řekl, že musí pochopit, že on není z těch, kteří nosí ženám nějaké módní sarapatičky nebo se udřou k smrti, aby vydělali hromadu peněz, a že očekává že potáhne s ním bez fňukání a bude žít jak on je zvyklý, to jest prostě a bude spokojená, když se někde usadí, bude mít co jíst a nikdo jim tam nebude šéfovat. Ona řekla, že jí to vyhovuje, jenom děti že by se měly naučit číst a počítat a on souhlasil, že to zařídí a proč už si prý sakra nebalí věci.

Usadili se tady, když tu ještě nebylo po městě ani potuchy. Postavili si tu srub, byla tu voda, tráva a dříví a kolem plno zvěře. Brent se staral o živobyty, lovil a chytal zvěř do pastí. Později, když sem přišlo víc lidí a zvěře ubývalo, opatřili si nějaké krávy a pár koní, Brent oplotil pastviny a sekal a sušil trávu na zimu na krmení. Začali být více závislí na zahradě, dokonce něco z úrody odprodávali a občas prodali i nějaký dobytek. Vedlo se jim dobře a žili tak jak chtěli žít. Všichni kolem je znali, ale nemůžu říct, že je všichni měli rádi, protože Brent dokázal být nevrlý jako starý jezevec a s lidmi, které považoval za hlupáky, se moc nemaloval a pitomí byli pro něho skoro všichni. Ale i ti, s kterými se nemazlil, by snad ani nechtěli, aby se změnil, protože byl něco jako součást přírody, která občas vybuchla a šla jim na nervy, ale patřila sem.

Měli jednoho chlapce a dali mu taky jméno Brent, ale v pěti letech zemřel na záškrť. Pohřbili ho na malé mýtině, odtud ji nevidíte, je za těmi stromy na druhém břehu řeky. Sára souhlasila, že se nebudou pokoušet o

další a tak byli překvapeni, když po několika letech přišla Lettie. Vychovali ji řádně, vedli ji k pravdě a poctivosti a k sebedůvěře, jak byli vychováni sami. Brent ji naučil číst, psát a počítat a ona si myslela, že těm dvěma se nikdo nevyrovná a svým způsobem měla pravdu. Zvláště co se týče starého Brenta. Byla přesvědčena, že ať otec dělá co chce, je to správné a nedá se to udělat jinak. Jako s tím oráním.

Jak jsem říkal, seděli jsme po večeri u stolu a Brent se dal do vyprávění. Líčil jak se Sárou prošli pořádný kus země a co se nahledali než si vybrali tohle údolí a usmyslili si, že to bude jejich domov. V té oblasti bylo ještě mnoho indiánů, většinou Utů. Lidé v jiných údolích měli s nimi zpočátku potíže, ale on se Sárou nikdy. To proto, že s nimi jednal čestně a choval se k nim jako k lidem, kterými také byli. Nejprve šel na zvědy a našel nějaké indiány nahoře v údolí, vrátil se a vzal si ještě jednu pušku, kterou měl jako záložní. Řekl Sáře, aby šla s ním a ona ho jako vždycky poslechla. Bylo jí to ale divné, tak jí vysvětlil, že jdou jenom na návštěvu, a že nemusí mít žádné obavy, protože to poslední co by slušní indiáni udělali, by bylo ublížit někomu, kdo je přišel přátelsky navštívit a byl hostem v jejich táboře. Vůbec nepochyboval o tom, že se nemýlí, protože znal indiány. Přitáhl sebou jelena a všichni, to jest Brent, Sára a ti Utové uspořádali slavnost. Spali ve stanu místního náčelníka a příští den svolali shromáždění. Znal pár jejich slov a dost se vyznal v posunkové řeči. Přesvědčil je, že miluje jejich zemi a že chce žít tady v tom údolí a že není z těch, kteří tu pobíhají a zabíjejí zvěř jen tak pro zábavu, on že loví jen pro svoji potřebu. Jeho srub bude vždycky otevřený pro každého z nich, kdo se u něho zastaví a požádá o jídlo, a aby ukázal, že má srdce na pravém místě, daroval náčelníkovi tu záložní pušku. Utové chvíli rokovali a dali si na čas, jak je u indiánů zvykem a asi taky pomohlo, když viděli Sáru jak přátelsky rozpráví s ženami a pokouší se pomoci jednomu nemocnému dítěti. Nakonec mu sdělili jak nejlíp uměli, aby to pochopil, že se naučili nedůvěřovat moc bělochům, ale že se jim líbí, jak k nim poctivě přišel a pohovořil s nimi. Protože se ukázal jako přítel, nedají se od něho takovým slušným jednáním zahanbit. Přišel v míru a oni na tom nebudou nic měnit. Prohlásili, že počínaje tímto dnem, bude v jejich zemi se svou ženou v bezpečí. Rozhlásí to po kraji a pokud on dodrží to co jim řekl, žádný příslušník jejich kmene nezvedne proti němu ruku.

„A taky žádný z nich mi nikdy neublížil,“ řekl nám starý Brent. „Dokonce i v devětasedmadesátém roce, když je odsunovali a ti na severu u Bílé řeky začali dělat potíže a zabili vládního zmocněnce Meekera, který v jednání s indiány byl každopádně hloupý packal, takže museli přivolat vojsko a vzbouření proniklo taky až sem do těchto končin, neměli jsme tu

žádné problémy. Několik srubů nedaleko odtud vypálili. Za nejbližším horským hřbetem odehnali dobytek a zabili jednoho muže. Ostatní lidé utekli po řece k nejbližší pevnosti. Já se Sárou jsme zůstali tady, dveře jsme nechali jako vždycky otevřené a nikdo nás neohrožoval. Řekli, že nebudou a drželi slovo. Důvěřoval jsem více mnoha indiánům, které jsem znal, než většině známých bělochů. S některými indiány jsme se dobře seznámili. Někdy se u nás zastavili a nechali Sáru, aby je obskakovala a naplnila jim žaludky a udělali to třikrát nebo čtyřikrát, až jsem si myslel, že té dobroty zneužívají. Pak jsem si ale vzpomněl, že kdybychom potřebovali, rozdělili by se s námi o poslední sousto. Později jsem jednou ráno našel na prahu položené dvě pěkné kůže a věděl jsem, kdo je tam dal. Připadalo mi hanebné, když je všechny nastrkali do rezervace v Utahu. Byla to jejich země a byli tu před námi. Já se Sárou jsme to tak vždycky cítili, že jsme tehle kus země dostali od nich, jako by nám ho darovali.“

„Brente,“ řekl strýček Scott, „v životě jsem nepotkal chlapa, který umí tak skvěle střílet z pušky jako ty, ale na ostatní věci jsi puncovanej osel. Mluvit o indiánech jako by to byli lidi, když každý ví, že to jsou zlodějští skunkové, kteří se s kolosální drzostí první zmocnili země, která správně patří bělochům a ti se prostě tenkrát ještě nedostali k tomu, aby ji objevili. Mluvit o tom, že ti ten tvůj pozemek darovali. Takový vlastnický nárok neobstojí u žádného soudu. Vsadím se, žeš na ten kus země ještě neuplatnil nárok.“

„Nárok?“ opáčil Brent. „Myslíš, jestli jsem zaregistroval svůj nárok? Já jsem ho zaregistroval tím, že na tom kusu země žiju už sedmadvacet let. Každý tady kolem ví, že patří mně. Ostatně tehle kraj ještě neuvolnili k osídlování.“

„Uvolnili,“ řekl Scott. „Minulý měsíc. Celý okres s výjimkou území, kde je nějaké nerostné bohatství. Ohlásili to před několika týdnů. Správa okresu na to zřídila pozemkový úřad. Nikdo se sem k vůli tomu nehrne a asi to tak zůstane. Jsme moc daleko od trhů. Přesto předávám tu zprávu takovým natvrdlým starousedlíkům jako jsi ty, aby tam zajeli a dali věci podle zákona do pořádku.“

„Podle zákona?“ vykřikl starý Brent. Udeřil rukou do dlah na své noze, až sebou bolestí trhnul, což ho ještě víc rozpálilo. „Takhle to dopadá, když se sem začne cpát spousta zatracených lidí! Všechno musí být podle zákona! Kdekdo bude vykládat, co se smí a co se nesmí! Hromada pitomců daleko ve Washingtonu, kteří tuhle zemi v životě neviděli a nevědí o ní ani co by se za nehet vešlo, vyrobí řůru nesmyslných nařízení a ty si myslíš, že to nějaký mrňavý kryse s odznakem, jako jsi ty, dává právo, aby nás tu komandovala –“

„Drž hubu!“ zařval Scott. „Já nejsem federální šéf policie a kašlu na federální nařízení! Já jsem šerif v tomhle okrese a pravidla si většinou určuju sám! Nikdy jsem tu nikoho nekomandoval! Pokud jde o mě a všechny ostatní co tu žijou, je to tvá země! Ty ale nebudeš žít věčně! Budeš ji chtít zanechat tady Lettii a potom –“

„Lettii,“ řekl zase Brent překvapivě mírným hlasem. „Míříš správně, zanechám ji Lettii. To chci já i Sára. Kdysi ten kus země patřil Utům. Teď je to Keanova země.“ Chvilí se díval na Scotta a pak si tak trochu povzdychl. „Tak dobrá, Scotte. Hned jak tahle noha bude v pořádku, zajedu tam a uplatním svůj nárok.“

Tady to máte. Teď snad začínáte mít představu, o čem to všechno je. Přivandroval jsem tam stejně jako strýček Scott a ti tři Keanové a ostatní obyvatelé té malé osady, tak snad pochopíte jak mi bylo, když jsem se jen tak potloukal a nikam jsem nepatřil a pak jsem našel tenhle kraj a ty lidi. Netrvalo to však dlouho. Život se nám změnil. Starému Brentovi nebylo dopřáno, aby počkal až se mu noha zahojí. Když to důkladně uvážíte, možná by v tom nebyl velký rozdíl, kdyby tu příležitost dostal. Stále narážel na zákony. Stalo se to asi o dva měsíce později, když se začínal belhat s pomocí berle, kterou si vyrobil, že se dostal do opravdových potíží. Život nám změnila železnice. Lidé od železnice šli na to zchytá. Stavba směřovala do tohoto koutu státu a jim se nelíbilo, jak je spekulanti předbíhali a dravě skupovali pozemky, kde pravděpodobně měly být stanice a hnali pak ceny nahoru. Předstírali tedy, že trať povede průmyskem asi devadesát mil na jihu a najednou změnili plán a ukázalo se, že koleje poběží tady kolem a překročí řeku přímo u našeho města. Poprvé jsme se o tom dověděli, když se tu objevil jejich předvoj, lidé kteří vykupovali potřebnou půdu a vytyčovali trasu. Potom do našich končin přišly hloučky dělníků, kteří urovnávali terén a tábořili v okolí. Do města vpadla skupina pověřená stavbou mostu a všude kolem to kypělo činností, ačkoli okamžik kdy sem dorazí koleje byl ještě daleko před námi.

Město se rozrostlo téměř přes noc. Hemžili se tu lidé všeho druhu. Stavěly se stany a chatrče namačkané na sebe rostly jak houby po dešti. Několik týdnů potom co to začalo, už tu bylo sedm hospod, některé jen ve velkých stanech, všechny jely na plné obrátky a snažily se předstihnout jedna druhou dechovými kapelami, najatými tanečnicemi a podobně. Randál trval vždycky celou noc a ve většině podniků se taky hazardně hrálo. Ceny parcel ve městě vylítly nahoru a ti žraloci, co kšeftovali s pozemky se činili, až se z nich kouřilo. Lidé zatloukávali kolíky do země všude, kde si jen mysleli, že se dá kolík zapíchnout, aby si zajistili nárok.

Dokonce i na pozemky, které překupníci dosud neuchvátili a které byly bezcenné, v naději že jejich cena brzy stoupne.

Zpočátku jsem si myslel, že to je vzrušující, pak jsem ale poznal jak to chodí a úplně mě to znechutilo. Dřívější pěkné městečko se proměnilo ve stále se rozrůstající zmeť sprostoty, nepořádku a hluku. Připouštím, že někteří lidé, kteří se sem v zástupech hrnuli, byli docela slušní a hledali jen dobré místo, kde by se usadili a žili. Ale většina z nich toužila po rychlém a snadném zbohatnutí a nezáleželo jim moc na tom, jak ho dosáhnou. O město neměli zájem, protože se přesunovali na další železniční zastávku, jakmile se to tam rozjelo stejným způsobem.

Můj strýček Scott byl z toho zhnusený od prvního dne. Když ten shon dostupoval vrcholu, začal mluvit o tom, že vrátí odznak a odjede do hor, kde je mír a klid, ale ostatní jako Morrison a dokonce i Rufe Martin, který se přinutil říct pár slov, ho žádali, aby to nedělal. „Tak dobrá,“ prohlásil. „Nikdy jsem před ničím neustupoval a jsem moc starý na to, abych s tím začínal. Honba za pozemky není rozhodně tak zlá jako tábor zlatokopů. Lidé nejsou tak houževnatí, jsou jen mizernější a sprostší. Všechno se uklidní, až položí koleje a ta banda se hne dál. Já si zatím stanovím nějaká pravidla a nacpu je těm mizerným hochštaplerům do chřtánu.“ Taky to udělal a dal mi je napsat na pořádný kus lepenky a připíchnout je venku u vchodu do úřadovny šerifa. Bylo to jen několik jednoduchých zásad, jako zavírací hodina ve výčepech o půlnoci, nestřílet pod trestem vyhnání z města a vyřizovat dluhy z her přímo mezi hráči, bez stížností na podvodníky u šerifa.

Vzal mě do přísahy jako zástupce a nařídil mi, abych se staral o kancelář, protože ať se propadne, jestli v ní bude vysedávat a bavit se s lidmi, kteří se v jednom kuse courají dovnitř a ven, vyptávají se na tisíc různých věcí a stěžují si na hlouposti. „Musí se jim natlouct do hlavy, že v tomhle městě ještě není pořádek jaký by měl být,“ řekl, „takže musejí brát věci jak jsou. Zacházej s nimi slušně, dokud se budou sami slušně chovat. Když někdo spustí povyk, vyhoď ho ven. Když začne bejt zlej, strč ho raději do basy. Já to pohlídám venku.“ To byla jeho práce. Hlídkoval ve městě, ne snad že by prováděl pravidelné obchůzky nebo něco takového, jen se tak procházel a nějak se mu vždycky povedlo, že se objevil zrovna na místě, kde se něco dělo. Bylo docela zajímavé pozorovat, jak se vždycky po jeho příchodu ovzduší zklidnilo. V prvních týdnech měl vážnější potíže s tou zavírací dobou, ale to netrvalo dlouho. Noví podnikatelé si stěžovali, že škodí obchodu a oháněli se svými právy svobodných občanů státu. „Možná škodím,“ říkal jim, „ale jestli tu zamýšlíte zůstat a stát se občany města, tak

asi za šest měsíců budou volby, ve městě už bude pomalu pořádek a vy můžete někomu dát své hlasy a zvolit si nového šerifa. Zatím držím ruku na pokličce. Chcete s tím něco dělat?“ Stál tam s tou svojí velkou pětačtyřicítkou, vystavenou v pouzdře, připravený reagovat na každý pohyb a oni na něho jen civěli, připomněli si, co o něm slyšeli a s brčením ustoupili.

Byl tam ale jeden jménem Ballard, Tim Ballard, který měl drzé řeči a choval se podle toho. Nestěžoval si. Nechal prostě svůj podnik otevřený. Scott ho jednou několik minut po půlnoci varoval, chvíli počkal a pak se přiloudal ke dveřím, odjistil tu starou pětačtyřicítku a čtyřmi výstřely rozstřílel čtyři lampy. Odskočil od dveří a volal, že má v revolveru ještě jeden náboj a další v opasku, kdyby snad někdo uvnitř měl námitky. Nikdo se neozval a bylo to. Tom však poslal dopis na okres, protestující proti, jak se vyjádřil, svévolnému jednání a dostal od nějakého úředníka odpověď. V ní stálo, aby jim dal vědět, jestli přijde na nějaký bezpečný způsob, jak přimět toho bojovného kohoutka, aby se choval jinak. A co kdyby přestal remcat a udělal to co oni, totiž nechal ho být, ať si jede po svém, protože to nedělá zas tak špatně. Ballard přišel do kanceláře a ukázal ten dopis Scottovi a mně. „Vyhrál jste, Hammone,“ řekl. „Ať se propadnu, jestli tu místo toho stanu, ve kterém teď jsem, nepostavím dům a neusadím se tu. Netušil jsem, že vůbec někde najdu takové lidi, jako jste vy a takové místo, jako je tady.“ Z toho Ballarda se stal dobrý člověk, ovšem lidí toho druhu nepřišlo s tou honbou za pozemky mnoho. Ale to zase odbočuju. Chtěl jsem jen říct, že kdybychom to kšeftaření s pozemky udrželi v rozumných mezích, aby po dosažení vrcholu při stavění dráhy ustalo, asi bychom z toho vyšli se zdravou kůží. Samozřejmě, došlo k dohadování o nárocích na pozemky a několik právníků z okresu tu z toho vytřískalo spoustu peněz. V menším rozsahu se vyskytly nějaké zábory půdy a spory o ně, ale události se nám nevymkly z rukou. Opravdové těžkosti nastaly až při skupování pozemků ve velkém, organizovaném zvenčí.

První osadníci v kraji, stejně jak tomu bylo skoro všude, měli nejlepší půdu. Bylo to pochopitelné, mohli si první vybrat. Když otevřeli pozemkový úřad, někteří si pospíšili a uplatnili své nároky. Ale jiní se k tomu z toho či onoho důvodu nedostali a dokonce někteří z těch, kdo tak učinili, právní nároky neprokázali. Zákony o přidělování půdy a předkupním právu měly spoustu zálučných kliček, jako ten malý paragraf, na kterém ztroskotalo mnoho lidí. V tom paragrafu stálo, že každý může zaknihovat pozemek jen jednou a v případě, že jednou ohlásí zábor veřejné půdy a pak se ho vzdá a odstěhuje se jinam, nemá nárok na další půdu. Mnoho lidí, kteří jak se postupně otvíralo jedno území za druhým, táhli

stále na západ a zkoušeli to pokaždé znovu, si prostě změnili jméno a uplatňovali nový nárok, ovšem bylo tu stále nebezpečí, že budou objeveni. A tak některé velké společnosti, které zbohatly skupováním veřejných pozemků pomocí politického vlivu a všemožných rafinovaných praktik, vymyslely způsob jak se lacino zmocnit dobré půdy. Najaly lidi na uplatňování nároků na pozemky prvních osadníků, kteří svoji půdu ještě nezaregistrovali nebo svůj nárok právně neprokázali. Takto se zmocnily části nejlepších pozemků, z nichž některé byly již značně kultivované. Jejich činnost přesahovala hranice zákona, protože představitelé těchto společností ho sami porušovali a zneužívali ke svým účelům. Bylo přece naprosto jasné, že veřejná půda se přidělovala lidem, kteří na ní zamýšleli žít a postavit si na ní své příbytky, a kteří nejednali jako agenti za někoho jiného. Ovšem člověk, který se zmocnil půdy, vyhověl přitom všem zákonným požadavkům, obdržel na ni dekret a pak znenadání si to rozmyslel a rozhodl se, že tam žít nebude a lacino ji prodá některé té společnosti, jednal v mezích svých práv, vidíte? Jak byste chtěl dokázat, že ve skutečnosti ho od počátku k tomu najali, zvláště když byste to musel dokazovat před soudem, který měly ty společnosti pod palcem? Počínaly si stejně i v jiných částech státu a možná i v jiných státech a naučily se všem podfukům a švindlům, až nakonec se jedna taková objevila v našem městě.

Její agenti si celou oblast pečlivě prověřili a všechno naplánovali a zorganizovali. Bylo to jasné od toho dne, kdy první várka těch najatých podvodníků vpadla do města a jejich zástupce se dostavil do kanceláře. Byl to jeden z těch uhlazených týpků, ze kterých se vám ježí vlasy na hlavě, na pohled zdvořilý a nenucený, dobře oblečený, až poněkud přehnaně elegantní, obratný řečník, ale pod kůží prohnáný a podlý, jak tito lidé bývají. Scott zrovna po obchůzce odpočíval v kanceláři a ten pán se představil jako Herbert Goss, řekl že je právník a šel hned přímo k věci.

„Skupina nových občanů vaší obdivuhodné obce,“ pravil, „skutečně tak nových, že dnes právě dorazili, mě požádala, abych jednal jako jejich představitel, tak říkajíc jejich právní zástupce. Jako právník vás mohu ujistit, že mají doklady v pořádku, že u pozemkového úřadu náležitě uplatnili své nároky na půdu, hodlají na ní postavit svá obydlí a zvelebovat ji podle zákona. Naneštěstí na některých těch pozemcích žijí lidé, kteří na ně nemají právní nárok. Proto jsem vás navštívil.“

„Dokonce až tady nahoře,“ poznamenal Scott, načež se odmlčel. Jenom se na toho Gosse díval a žádný, kdo ho znal, by se pod tím pohledem necítil dobře.

„Pane Hammone,“ řekl Goss, „mluvím s vámi. Sdělil jsem vám, že jednám jako představitel skupiny –“

„Asi chcete říct,“ přerušil ho Scott, „že jste do tohoto města přivedl bandu podvodníků, kteří pracujou pro vás a vy pracujete pro nějakou společnost, která okrádá lidi o pozemky.“

„Ale jděte,“ odpověděl ten Goss. „Tak chytrý člověk, jakým se zdáte být, ví jak se tyhle věci mají. Předpokládejme, že byste měl náhodou pravdu. Jak byste ji mohl někdy dokázat? A proč byste to vůbec chtěl dělat? Všechno v této záležitosti je plně legální a naprosto nenapadnutelné. Nechceme mít žádné potíže. Chceme jen, aby ti co půdu neprávem obsadili, to jest rušitelé držby, odtáhli pokud možno bez problémů. Zařídil jsem, aby sem poslali zástupce okresního šéfa policie, ale bude to trvat pár dní než přijede a my máme naspěch. Víte, každým ztraceným dnem se splnění požadavků na osídlení o den opozdí. Kdyby místní šerif spolupracoval, měl by z toho jen užitek. Jinde tomu tak bylo. Mám u sebe seznam míst a těch, kteří je neprávem obsadili a kdybyste –“

„Držte hubu,“ řekl Scott. Nevykřikl to. Jenom to vyslovil, ale úlisná slova plynoucí z úst toho Gosse to zastavilo, jako byste je odřízli nožem. „Držte hubu. A vypadněte.“

Goss se nezdál být příliš dotčen. Možná to čekal a vážné jednání jen předstíral. Povzdechl si, jako kdyby litoval, že zůstal nepochopen a chystal se k odchodu, když ho strýček Scott zastavil. „Počkejte. Ukažte mi ten seznam.“ Goss ho vytáhl z kapsy, položil ho na stůl a Scott ho vzal a začal si ukazovat prstem a slabikovat jména. Poněkud doleji přestal číst, sklonil více hlavu, přimhouřil oči a chvíli tak seděl a potom hlavu zvedl. „S tímhle to zařídím,“ řekl.

„Proč?“ ozval se Goss rychle a ostře. „Proč jenom s jedním?“

„Protože se jmenuje Brent Kean,“ odpověděl Scott. „Když tam půjdete, třeba i s pultuctem okresních šerifů, tak vás zastřelí. Možná by to byla docela dobrá věc. Ale ne pro něj.“

Tak jsme Scott a já zase osedlali koně a vyjeli k té farmě stezkou, která se pomalu měnila v silnici. Tu a tam stála nová chalupa. Nemá smysl to odkládat, mýnil Scott, protože má-li se něco pro starého Brenta udělat, musí to být přísně podle zákona, tak jak to předstírá ta společnost. Prvním krokem bude dostat Brenta z pozemku a předejít střetnutí. Sjeli jsme z cesty. Byl začátek léta a všude rostla pěkná tráva a na tom kusu země, kde jsem oral a vlácel, se v zelených, zdravě vyhlížejících řádcích začaly ukazovat rostlinky. Lettie byla venku s motýčkou a přišla nás pozdravit. Sára nás musela vidět přicházet, protože když jsme vešli dovnitř, hrnec na kávu byl už na plotně. Brent se svou poraněnou nohou seděl u postranního okna na židli a mlčel. Čekal, protože viděl jak se Scott tváří, když jsme vstoupili. Povšiml jsem si, že ti dva, můj strýček Scott a starý Brent Kean,

když si museli o něčem vážném promluvit, nikdy nekřičeli a nikoho nejmenovali. Mluvíli tiše, téměř vlídně a přímo k věci, mezitím občas mlčeli a očima si řekli skoro tolik jako slovy.

Scott nečekal na kávu, ani neřekl pár vět úvodem. Dal se hned do toho a pověděl co se stalo. Brent seděl tiše a nepohnul ani svalem, jen jeho ošlehané staré tváře nad vousem se napjaly a oči mu zapadly hlouběji.

„Tak takhle to vypadá.“ řekl Scott. „Nárok na tuhle čtvrtinu čtvereční míle si dal zapsat nějaký člověk jménem Malley. Když to venku prohledáš, najdeš někde v rohu zapíchnutý klacek s jeho jménem. Já ho nemusím vidět, abych se přesvědčil, že tam je. Dal ho tam tajně někdy v noci a se svědkem. Ta banda to dělá důkladně. Ale tenhle obchod s pozemky je plný kliček a dají se v něm dělat různé triky. Vy tři si teď sbalte nějaké věci a přestěhujete se na chvíli do města, aby se neporušilo nebo neopomnělo nějaké zákonné nařízení. Fred Morrison má dost místností. Absolvoval taky nějaké právnické školení a nedávno se podrobně zabýval těmi předpisy o pozemcích. Vymyslí pro vás způsob, jak udržet ten případ otevřený a získat zákonný nárok.“

Sára a Lettie měly napětí v tváři, ale mlčely. Věděly, kdo je hlavou rodiny a kdo má ve vyostřených svízelných situacích právo rozhodovat. Starý Brent se pomalu otočil a díval se z okna. Po chvíli se obrátil a pohlédl na Scotta. „Asi nedůvěřuju žádným právnickým výmyslům,“ řekl. „Myslím, že se nebudu stěhovat. Teď ani později.“

„Pak budu muset s tebou udělat to, co jsem dřív dělat nikdy nechtěl,“ odpověděl Scott. „Budu muset trochu komandovat. Jsem tu jako zástupce zákona.“

Brentovy oči zalétly k pušce, visící nad poličkou s knihami a vrátily se zpět.

„Brente,“ řekl Scott, „oba víme jak jsme na tom. I kdybys neměl pochroumanou nohu, vpálil bych do tebe pár kulek dřív než bys po té pušce sáhl. Jenomže ty jsi tak zatraceně odolnej, že bys mě taky provrtal, než by ses složil. Skápli bychom oba. Odešli bychom ze světa, na kterém, jak se zrovna teď zdá, nestojí za to žít. Je třeba však myslet na Sáru a na Lettie.“

„Ty bys vytáhl revolver?“ zeptal se Brent velmi tiše. „Na mě?“

„Došel jsem k závěru, že takhle to bude nejlepší,“ odpověděl Scott. „Tak jsem to naplánoval a budu se toho držet.“

Brent pomalu otočil hlavu a pohlédl z okna. Obrátil se zpátky a pohlédl na Sáru. „Brente,“ řekla, „třicet let jsem ti stála po boku ve všem co jsi dělal. Nejsem teď jiná,“ Pomalu pokývl trochu hlavou, znovu ji otočil a podíval se na Scotta. „Nebojím se tvého revolveru,“ promluvil.

„Já vím,“ řekl Scott.

„Tak to stačí,“ prohlásil Brent. Zhluboka se nadechl, narovnal se, stočil oči na mě a vykřikl dunivě silným hlasem: „Tak chlapče, na co čekáš, ty makovice vyklepaná! Proč nejsi venku a nezapřáháš?“ Vyskočil jsem a vyběhl ven a slyšel jsem, jak uvnitř burácí dál. „Sáro! Lettie! Sbalte nějaké šaty! Zkusíme na chvíli jak se žije ve městě!“

Hodil jsem na koně postroje a zapřáhl je do Brentova velkého vozu, ale daleko jsem nedorazil, protože Scott mě poslal, abych sehnal dobytek, který byl na oplocené pastvině blízko MacPhersonovy farmy, o pár mil dál, kde začíná ten prudký svah a kde je teď to velké přepychové nákupní středisko. Mac byl taky jeden z těch prvních osadníků, to jest byl tam asi deset let, ale zajel hned na okresní úřad a dal si svůj nárok na půdu včas zapsat. Byl to poctivý chlap a nikdo by se neodvážil činit na něj nějaký nátlak. Velmi ochotně souhlasil, že vezme zatím Brentův dobytek do ohrady ke svému stádu a pořádně se naštal, když jsem mu pověděl co se děje. „Pověz tomu starýmu chřestýšovi,“ řekl mi, když jsem odcházel, „že jestli dojde k tomu, že budeme muset ty nezvané podvodníky vypráskat z okresu, já budu se svou brokovnicí na místě.“

Sehnat dobytek a vrátit se do města zabralo nějaký čas. Když jsem tam dorazil, byli Keanovi již nastěhovaní u Morrisonů, kteří měli za skladem docela velký dům. Našel jsem Scotta s Brentem v naší kanceláři a s nimi tam byl i Fred Morrison. Měli zamčené dveře a musel jsem tlouct, abych se dostal dovnitř. Scott a Brent patrně seznamovali Morrisona s podrobnostmi, protože když jsem přišel, začínal si právě uvědomovat všechny souvislosti a myslel nahlas. S rostoucí konjunkturou jeho obchod vzkvétal, musel přibrat prodavače, obchodoval i ve městě a nebyl proti tomu, že se mu hrnuly peníze. Ale stejně tak byl jedním z pamětníků a ty podvody s pozemky se mu nelíbily o nic méně než MacPhersonovi. „To byl dobrý tah,“ prohlašoval, „především odejít z farmy. Teď se tu nemůžou vznášet nějaká obvinění, která by působila zmatek a zamlžovala podstatu věci. Nikdo nemůže říct, že jsme nebyli poslušní zákona. Bez dalšího velkého hloubání je jedna věc jistá. Můžeme podat žalobu a tady Brent si spočítá, kolik ho stál srub a další zvelebování, jako oplocení a podobně. Když to stavěl, tak nebyl rušitelem držby. Ten pozemek tenkrát ještě nikdo neobsadil.“

„Na to zapomeň,“ ozval se Brent. „Tady se jedná především o půdu.“

„Dobrá, dobrá,“ pokračoval Morrison. „Jen jsem tak uvažoval. Ale v zákonu o přidělování půdy nebo v některém upraveném dodatku, nevím už ve kterém, ale bylo to potvrzeno, je opatření, že když se přidělování státní půdy zahájí, pak původní osadníci, kteří tam žili již určitou dobu před

přidělováním půdy, mají tři měsíce času na to, aby uplatnili svůj nárok. To znamená tři měsíce ochrany. No, bylo to o něco déle než tři měsíce, co v této oblasti zahájili přidělování půdy

„Tři měsíce a jeden den,“ poznamenal Scott. „Říkal jsem vám, že tahle banda pracuje důkladně.“

„Dobrá, dobrá,“ nedal se zarazit Morrison. „Ale jak jsem od vás dvou vyrozuměl, od chvíle kdy se tady Brent o přidělování půdy dověděl, celá tato lhůta dosud neuběhla. Z jeho hlediska ochrana stále trvá. Ne z hlediska zákona, ale z jeho hlediska. Neuplynuly dosud tři měsíce od doby, kdy byl v určitém smyslu úředně zpraven. A jeho pochroumaná noha je další zvláštní okolnost. Nemohl si dost dobře se zlomenou nohou zařizovat uplatnění nároku a pozemkový úřad přísně dbá na to, aby se každý dostavil osobně. Můžeme ten případ právně zpracovat tak, že bude budit docela dobrý dojem. Mohli bychom to u soudu vyhrát, za předpokladu že budou s námi jednat poctivě. Já si ale myslím, že k tomu nedojde. Připravíme to pěkně předem a rozhlásíme, že u soudu vyšly najevo různé podvody při skupování půdy a znepokojíme toho Malleyho tak, že se prostě vypaří a vzdá se nároku. Ve skutečnosti ovšem znepokojíme tu společnost, ale ti se na veřejnosti neukážou, jednají pouze jeho prostřednictvím.“

Morrison si mnul ruce, jak to vždycky dělal, když si myslel, že udělal dobrý obchod, nebo když se mu něco povedlo. Obrátil se přímo na Brenta. „Výborně, Brente. Doufám, že máš doklady v pořádku.“

„Doklady?“ opáčil Brent. „Jaké doklady?“

„Doklady o státním občanství,“ řekl Morrison. „Narodil ses přece v Anglii, ne?“

Brent na něho jen zíral a Morrison zavrtěl hlavou. „Ty chlape,“ řekl, „copak nevíš, že státní půda se přiděluje jenom občanům tohoto státu nebo lidem, kteří zažádali o naturalizaci, dostavili se k soudu a podali prohlášení o svých úmyslech?“

„Státní občanství,“ hlesl starý Brent. Nekřičel. Mluvil tiše, hlubokým a jaksí zatrpklým hlasem. „Do této země mě přivezli mí rodiče, protože tu chtěli žít. Šedesát let jsem žil v téhle zemi a přispěl jsem jí svým dílem. Pracoval jsem pro ni a bojoval pro ni a nikdo mi nikdy žádné občanství nepředhazoval. Když Stansbury prováděl průzkum Solného jezera a přijímal mě jako zvěda, o ničem takovém nemluvil. Za indiánské vzpoury v roce 1864, když za mnou přiběhli a byli rádi, že jsem se přidal ke coloradským dobrovolníkům, se taky o tom nezminili. Přes tyhle hory jsem vodil výpravy vystěhovalců. Zavedl jsem skupiny zeměměřičů do míst, o kterých neměli ani tušení, dokud jsem jim je neukázal. Mnohokrát jsem prošel tuto zemi všemi směry, že se sotva najde někdo podobný, protože v

ní znám každou skálu a řeku a každou její čtvereční míli jsem skropil svým potem a svými slinami. Ted' když z ní chci kousek, abych na něm žil a předal ho své dceři, kus země, který byl sedmadvacet let můj, řekneš mi, že když několik bláznivých poslanců daleko ve Washingtonu –“

„Zadrž,“ vpadl do toho strýček Scott. „Nebyl tvůj otec naturalizovaný?“

„Určitě byl,“ odpověděl Brent. „Napsal mi to jednou v dopise.“

„A máme to,“ řekl Scott. „To se vztahuje i na tebe.“

„Možná,“ prohodil Morrison, „možná. Záleží na tom, kdy. Jestli byl Brent ještě nezletilý, pak ano. Byl-li ale starší než jedenadvacet let, potom byl odpovědný sám za sebe a na něho se to nevztahuje. Dobrá, dobrá, Brente. Byl jsi nezletilý?“

„Jak to mám, sakra, vědět?“ odpověděl Brent. „Bylo to skoro před padesáti lety. Možná jsem byl, možná ne. A neptejte se mě, jestli mám ten dopis. O všechny takové krámy jsme přišli, když jsme vyhořeli. Bylo to asi druhý rok, co jsme se tu se Sárou usadili. Několik Utů nám pomáhalo znovu stavět. Říkali, že jsme blázni, když chceme mít dřevěný srub, ale pomohli nám. Povídal jsem vám, že nám náš pozemek darovali. To je pro mě dostatečný právní nárok. Všechny ty vaše tanečky kolem zákonů přinášejí do věci jenom zmatek, dokud tu nejsou důkazy o tom, co je pravda a co ne a vám nezbývá než čekat, co řekne nějaký stranou pošilhávající soudce. Když lidé chtějí, vycházejí spolu dobře a nepotřebují k tomu žádnou hromadu zákonů. Řekněte prostě tomu Malleymu, že může mít kus mé země, když se na ni usadí, bude poctivě žít a nebude mi moc chodit na oči. Nepotřebuju celou čtvrtinu míle. Já půjdu zpátky a jestli se tam někdo objeví a bude zabírat půdu, no tak od toho mám svou pušku. Skoro celý svůj život jsem důvěřoval té pušce a ne nějakému švindlování se zákony a je to –“

„Člověče,“ přerušil ho Morrison, „nežijeme za časů Divokého západu. Máme rok tisíc osm set devadesát šest. Chceš, abych ti pomohl nebo ne?“

„Ano,“ vpadl do toho rychle Scott. „Ano, chce.“

„Dobrá,“ řekl Morrison. „Dobrá a znovu dobrá. Podám za tebe žádost, Brente, aby Malleyho nárok na pozemek byl zrušen. Pozemkový úřad je zavalen případy z doby stavby železnice, takže to bude chvíli trvat než tvoje žádost přijde na řadu a to nám poskytne čas, abychom vyřídili tu záležitost s občanstvím. Napíšeš tam, kde žili tví rodiče, bylo to v Kentucky, že –“

„V Tennessee,“ prohodil Brent.

„Tak tedy v Tennessee,“ pokračoval Morrison. „Tennessee. Pošli to úředníkovi okresního soudu v okrese, kde žili. Zjisti správné datum, pak už si poradíme. Mezitím, pro jistotu, budeš moct dokulhat na okresní úřad,

hned jak bude zasedat soud, soud tohoto státu, protože federální soud je moc daleko a zdejší soud bude stačit a ohlásíš svůj úmysl získat potvrzení o svém státním občanství. Než tvoje věc přijde na řadu, budeme se mít o co opřít.“

To bylo všechno, co se v tom okamžiku dalo dělat a to znamenalo čekat, což je vždycky dost špatné. Nevím, jestli si Morrison opravdu myslel, že by Brent mohl svoji při vyhrát, nebo mu to chtěl jenom ulehčit, aby něco dělal než přivykne myšlence, že přijde o svoji půdu a stejně ztratí ten vybraný kus země. Zatím dá do pořádku své občanství, aby mohl později, kdyby chtěl, uplatnit nárok na pozemek někde jinde. V každém případě Morrison nikdy neřekl Scottovi ani mně, tehdy ani později, že ať to dopadne jak chce, je všechno ztraceno. Dal se do toho a popsal celý ten případ, říkal tomu můj dopis a šel s tím na okres. Měl nějaké potíže, protože společnost tam měla silnou pozici, ale podařilo se mu obratně se protlačit na program jednání. Jakmile se vrátil a řekl, že to rozjel, Scott vyhledal Gosse a sdělil mu, že by měl raději toho svého člověka Malleyho varovat, aby si dal pořádně pozor na to, co tam venku na tom pozemku dělá. „Nedovolte mu, aby bydlel v tom srubu,“ upozorňoval Scott, „nemůžu ručit za to, co by Kean mohl provést. Neručím ani za sebe. Ten případ právě začal.“

„Právě začal?“ řekl Goss. „Ten případ už skončil. Ta vaše právnická šaškárna je k ničemu. Jenom otravujete. Zákon je na naší straně – pardon, na straně Malleyho, pokud jste na tyto věci tak háklivý. Potíž s vámi a s Keanem jev tom, že jste oba ze starého světa, vaše doba už minula a vy jste jen párek chodících památek. Tak chytrý člověk, jakým se zdáte být, by si to měl uvědomovat.“

„Jsou lepší věci než být chytrý,“ odpověděl Scott. „Jsem staromódní, to je pravda. Natolik staromódní, že si přeju, abyste měl kuráž nosit zbraň a dost zmužilosti na to, abyste ji použil.“ Goss se jen zasmál tím svým podlým, trochu skřípavým smíchem. „To mám právě na mysli,“ řekl. „Jednání bez zábran. To je váš způsob. S takovými staromódními názory byste měl stát někde v muzeu ve vitríně. Obratně zacházet se zákony je mnohem lepší než zacházet s revolverem. Je to bezpečnější a víc to vynáší. No a člověk tak chytrý jako –“

Ale Scott ho nenechal domluvit, prostě odešel a co řekl, zřejmě zapůsobilo, protože když jsem vyjel za něho na obhlídku, viděl jsem, že Malley se srubu vyhýbá a zařídil se ve stanu, který tam postavil.

Konjunktura zatím prudce stoupala. Šířila se na všechny strany, protože s postavením železnice se doprava na trh zjednodušila. Objevilo se několik dalších skupin podvodníků s pozemky a placených osídlovačů, ačkoli poprask trochu polevil, protože party dělníků upravující terén se hnuly dál a

ve městě zůstala jen skupina, která stavěla most. Ve městě byla přechodně zřízena pobočka pozemkového úřadu. Handrkování ohledně výkladu zákonů týkajících se městských pozemků a stavebních parcel se vyskytovalo tak často, že dva dny v týdnu přijížděl okresní soudce přímo sem, aby ty případy projednával. Dostavil se též zástupce okresního šerifa, ale ten nebyl k ničemu. Možná že ho platila federální vláda, ale ve skutečnosti pracoval pro Gosse.

Vzduch byl plný napětí. Záležitosti se vyvíjely podle přání společnosti, ale většina starousedlíků a také někteří z těch novějších, ti slušní, s tím hromadným vykupováním půdy nesouhlasili. Část lidí protiprávně zbavených svých nároků prostě zmizela, odjeli aniž by vznesli jedinou námitku. Byli to zřejmě takoví, kteří věděli, že stejně by svůj nárok nedokázali obhájit. Jiní spustili pokřik, působili zmatky a museli je vyhnat, takže došlo k několika potyčkám, ale Goss když prováděl úřední ohlášení, měl vždycky s sebou půl tuctu pořízků a za několik dní ten zástupce okresního šerifa jednal stejně. Strýček Scott většinou posedával v kanceláři, hleděl upřeně na podlahu a něco si pro sebe tiše bručel, protože všechno se dělo podle zákona, samozřejmě jen na oko a nemohl dělat nic jiného než co dělal, totiž že se odmítal toho účastnit. Jen jednou se do toho zamíchal, když Goss se svou bandou přišel vyhnat jednoho člověka a ten se tak rozzuřil, že zalezl do svého domku, popadl pušku a vypálil několik ran. Naštěstí nikoho netrefil, zabouchl dveře a zatarasil je.

Ti lumpové se tam venku motali, větší část se shlukla a vedli divoké řeči, že ho pověsí a ten zástupce okresního šerifa by asi jen stál někde opodál a díval se někam jinam, ale někdo to pověděl Scottovi a ten tam na ně běžel. Přiměl Gosse a toho zástupce šerifa ke slibu, že toho člověka z ničeho neobviní, když ho dostane v klidu ven a pak šel ke dveřím, prohlásil se svým jménem a ten člověk ho pustil dovnitř. Co mu tam Scott napovídal, to věděl jen on, ale za několik minut vyšel s tím člověkem ven. Ti podvodní darebáci byli rozhodně drsná a všeho schopná banda, jinak by se k takovým věcem nepropůjčili. Začali se shlukovat kolem a vyhrožovat a Goss a ten zástupce okresního šerifa se k tomu ke všemu otočili zády a odcházeli. Scotta popadl strašný vztek. To co v něm tak dlouho vřelo, vybuchlo. Proklet celou tu smečku takovým způsobem, že to ještě v životě neslyšeli a zuřivě na ně řval, aby si to jen zkusili a něco začali. Poznali, že ho svrbí. ruka, aby odjistil tu svou pětáčtyřicítku a dali se na ústup. Vzal toho člověka i s několika málo jeho věcmi do města a nehnul se od něho, dokud neodjel.

Někteří lidé, které vyhnali, si našli ubytování ve městě a potulovali se tam. Snad čekali jak to dopadne s Brentem, protože věděli, že se vzepřel

společnosti u soudu, a kdyby vyhrál, mohli by se taky o něco pokusit. To nepřispívalo ke klidu, poněvadž lidé z těch rodin mohli kdykoli narazit na nějakého toho lovce pozemků a došlo by k hádkám. Rádi by považovali Brenta za jakéhosi vůdce, povídali si s ním u stolu a dali průchod svému rozhořčení, ale on nic takového nechtěl. Byl ve městě, ale sotva byste ho někdy zahlédl. Většinu dne strávil se Sárrou v pokoji, který jim dal Morrison do užívání, četl ve svých starých knihách nebo předstíral, že čte a díval se na zeď, jako kdyby skrze ni viděl do dálky. Možná že viděl, tak daleko, že se to nedalo vyjádřit jen v milích, ale i v čase. Byl poslední ze starých zálesáků a ještě ze zvláštního plemene. Měl trpělivost, kterou tito lidé museli mít, takovou že ji, bylo-li třeba, tiše chovali ve skrytu po celé dny a nebezpečí na své cestě překonávali čekáním. Smířil se s tím, když mu Scott řekl, že to zkusí pomocí zákona a jako ti jeho spřátelení Utové, když slíbil že něco udělá, tak to udělal. Vycházel jenom pozdě v noci, když už skoro nikdo nebyl venku, zpočátku se šoural o berli, později bez ní. Jen trochu kulhal, ušel v kruhu několik mil, vyhýbal se stavením a vracel se zase domů do svého pokoje.

Sára pomáhala paní Morrisonové ve všem, k čemu ji pustila a většinou zůstávala taky doma. Lettie pracovala v obchodě. Někdy si se mnou večer vyšla na procházku, ale jindy zase, když jsem pro ni přišel, tak mě předešel nějaký jiný mládenec a pak jsme se navzájem znervózňovali a snažili se vydržet na návštěvě déle než druhý, až jsem se naštvál a s dupáním odešel. Stejně ale být v její společnosti nebylo, jak byste to nazval, příliš potěšující. Ty podvody s pozemky ji strašně soužily a neustále se tím trápila. Myslela si snad, že Scott a já jsme do toho nějak zapleteni, protože jsme zastupovali zákon a právě zákon starému Brentovi škodil.

„To je federální zákon,“ upozornil jsem ji. „My se zabýváme jenom místními zákony. Copak nevidíš, že Scott dělá co může, a že uchránil tvého otce od vážných potíží, ze kterých by se už nedostal? Ted’ nanejvýš ztratí svůj pozemek, ale vždycky může ještě někde jinde dostat nový.“

„A copak ty nevidíš,“ odpověděla mi, „že se nejedná jen o nějaký pozemek, ale právě jen o tenhle kus země? Když ho nebude mít, nebude chtít dál žít.“

„Nesmysl,“ řekl jsem. „To je ten nejbojovnější kohout, jakého jsem kdy poznal. Ten by mohl hned začít znovu a přetrumfl by všechny nás mladé.“

„Ale proč by to dělal?“ obořila se na mě a jediný způsob jak ji umlčet byl zeptat se jí, co si pro všechny svaté myslí, že můžeme dělat.

To bylo tenkrát, co jsem vyvedl taky pěknou věc. Procházeli jsme se a už se stmívalo, zbývalo jen trochu světla a navraceli jsme se mezi stromy vzadu za Morrisonovým domem. Zastavila se a hleděla na mě a já začal

myslet na ta děvčata ze Santa Fé, s kterými se nemusíte moc bavit, jen si je vezmete a chystal jsem se, že ji políbím a něco maličko jí předvedu. Objal jsem ji a ona se docela poddala a sklonila hlavu, jako by se ostýchala. Najednou trhla hlavou prudce nahoru a praštila mě do brady takovou silou, že jsem ji pustil a o krok ustoupil. Odcházela k domu a já se připravoval, že půjdu za ní a nebudu se s ní moc mazlit, když jsem uslyšel ze strany přidušený smích. Otočil jsem se a viděl jsem, že ke mně kulhá starý Brent.

„Zatraceně!“ vybuchl jsem. „Co tu děláte? To nás špehujete?“

„Jen klid'ánko, chlapče,“ řekl. „Jdu tudy náhodou. Lettie mi nedělá starosti. Buď rád, že tě nevzala kolenem. Pojď se mnou a přidej do kroku.“ Vyrázil a ohlédl se na mě. Nedalo se nic jiného dělat, tak jsem šel za ním. Při tom kulhání se dokázal pohybovat rychle, aniž by to vypadalo, že spěchá, klidně a lehce, jako dokonalý klouzající stín.

„Pokud jde o Lettie,“ vysvětloval, „to není taková ta upejpvá panenka, která škádlí mládence. Sára a já jsme ji vychovali jak se patří. Až si vybere svého muže, nebude ji muset moc přemlouvat, aby ji směl obejmout. Jestli se ten hoch nedokáže vyjádřit přímo, ona to udělá za něj.“ Šli jsme dál a já se přistihl, že se pokouším napodobit jeho způsob chůze, přestával jsem dupat a těžce došlapovat na podpatky, ale kladl jsem nohy na zem celou plochou a přenášel na ně při pohybu dopředu svou váhu. „Podívej se tamhle na tu chalupu,“ řekl. „Tam za těmi stromy. Vzpomínám si, že jsem tam jednou zastřelil medvěda. Byl velký, černý a vypasený. Měl tolik sádla, že nám to vystačilo na vaření a na vdolky několik měsíců. Já vím, na světě je plno dobrých věcí, kterým lidi říkají pokrok. Jako třeba máslo. Medvědí sádlo je dobré, ale máslo je lepší. Přesto si člověk rád vzpomene, jak smažil na medvědí sádle a mastil si jím hrdlo.“ Tak jsme pokračovali, většinou tiše a on občas na něco vzpomenu. Pak jsem si uvědomil, že mě vede okruhem, aniž by hledal cestu, a že jsme se vrátili k Morrisonovým z druhé strany. „Nespěchej na ni, chlapče,“ řekl. „Prožívá teď těžké chvíle.“ Zastavil se a zadíval se do tmy. „Já se Sárou taky.“ Náhle jsem měl pocit, že se stydí za to co řekl. Prudce se otočil a odcházel k domu.

Šel jsem domů a vyšel po schodech nahoru. Scott spal na svém skládacím lůžku a probudil se, když jsem sedal na svoji postel a zašramotil. „Ke všem čertům, Scotte,“ řekl jsem, „nemůžeme něco udělat nebo spíš nemůžeš ty něco udělat s těmi lumpárnami kolem přihlašování pozemků?“ Trochu se pohnul a já jsem začínal chápat, proč tam tak leží a trhá sebou. „Myslíš, že si s tím dost nelámu hlavu?“ zabručel. „Dělám všechno co teď můžu dělat, to jest sám tomu nepomáhám a dohlížím, aby se lidé při hádkách nepostříleli.“

„To není mnoho,“ poznamenal jsem. „Proč to neudělat tak, jak někteří lidé chtějí, dokonce i MacPherson. Proč bychom se nemohli s tebou a s Brentem v čele dát dohromady a ty podvodníky odsud vyhnat?“

„K čemu by to bylo?“ otázal se. „Nastaly by jen nepokoje a na obou stranách by byla spousta zraněných a možná i zabitých. My bychom porušili zákon, nikdo by se za nás nepostavil. Měli by za sebou vládu. Nezapomínej, že jsme taky vinni. Pustili jsme to z ruky. I Brent si to zavinil. Neuplatnil včas nárok. Já jsem vinen. Nedotlačil jsem ho k tomu. Ale možná se najde řešení. Ten zákon není tak špatný. Je široce založený, musí takový být, když má řešit tolik problémů. Když si ty případy rozebereš, musí se najít nějaká cesta. Možná se nám podaří soud přesvědčit. Kdyby člověk nemohl důvěřovat zákonu, jak by mohl žít?“

„Ale co když se to nevyřeší?“ namítl jsem. „Co budeš dělat potom?“

Tiše ležel a zíral před sebe. „To nevím,“ řekl po chvíli. „To opravdu nevím.“

To bylo na tom to nejhorší. Nemohli jsme dělat nic jiného než čekat až případ přijde na řadu a doufat, že soudce bude natolik poctivý, aby si uvědomil, že přesné znění zákona není tak důležité jako jeho duch, který je v něm obsažen. Morrison důkladně prostudoval sebemenší fakt, o kterém se domníval, že by pomohl. Takové skutečnosti, jako že Brent dělal vládního zvěda, nebo že sloužil ve vojsku, i když nebyl v pravidelné armádě, ale jen ve sboru dobrovolníků. Mohlo to mít svůj význam, protože zákon při rozdělování státní půdy upřednostňoval staré vojáky.

Ale ten případ se nikdy nedostal na řadu. Něco do toho přišlo. Sára onemocněla.

Jak jsme se dověděli, nebyla to nová nemoc. Říkala tomu trápení. V její rodině se to vyskytovalo již několik generací a také ji samotnou to poslední léta sužovalo, zatím jen občas a ne příliš. Domnívám se, že to byl nějaký druh rakoviny uvnitř těla a stejně usuzoval i lékař. Měli jsme tehdy jednoho ve městě, i když v té době o té nemoci mnoho nevěděli. Taky si myslím, že dříve jí to tolik netrápilo, protože tam venku byla s Brentem šťastná a měla plné ruce práce, když se starala o něj a o Lettie a činila se na farmě. Když to všechno prožívala, její organismus nedovolil nemoci, aby převládla. Brzy potom co se odstěhovali do města a ona neměla dohromady co dělat, jak říkala a stále měla před sebou tu starost o pozemek a před očima starého Brenta, zírajícího den co den na stěnu, úplně poklesla na duchu a přestala proti ní bojovat, aniž by si uvědomovala co dělá. Jednoho dne ji nemoc těžce zkusila a od té chvíle skoro stále trpěla a za několik dní musela ulehnout. Rychle se ztrácela před očima. Většinu času byla v bezvědomí, což bylo pro ni

požehnáním, protože bolest teď vůbec nepolevovala. Brent nebo Lettie, obvykle ale oba, byli stále u ní. Jednou večer se probudila, zvedla se na posteli a promluvila zase svým normálním hlasem.

„Lettie,“ řekla, „neprozrazuj otcí, co jsem ti povídala dnes ráno. Nemyslela jsem to opravdu vážně.“ Podívala se na Brenta. „Ty mizernej, starej, vychrtlej prevíte,“ zašeptala, „byl jsi mi jedinej mužskej od první chvíle, kdy jsem tě zahlídla.“ Sklesla zpátky na postel, a když k ní přispěchali, byla opět bez sebe a za několik hodin zemřela.

Pohřbili ji následujícího odpoledne na velkém pozemku, který byl vyhrazen pro městský hřbitov. Je to jediné místo, tam poblíž centra, které je pořád stejné jak bývalo. Teď je ovšem obklopené budovami a tak přeplněné hroby, že se skoro nedá projít. To je pokrok. Není už dost místa pro mrtvé, aby v klidu odpočívali, natož pro živé, aby normálně žili. Ale jak jsem říkal, další den jsme ji pohřbili a musel se toho ujmout Scott, protože starý Brent byl úplně otupělý. Bylo překvapující, jak rychle se to rozneslo a kolik přišlo lidí. Nevím jestli s tím měl něco společného Scott nebo se o to zasloužil Goss, ale ten nebyl nikde vidět a uklidil i tu svoji sebranku, včetně těch, kteří ubíjeli čas poflakováním po ulicích a během pohřbu panoval ve městě úctyhodný klid. Co mně ale dělalo starosti, bylo Brentovo chování. Chodil a nikoho si nevšímal a ani neodpovídal, když ho někdo oslovil. Celé dny málo spal a tu noc před pohřbem nespál vůbec. Pokožku na tvářích nad vousem měl napjatou, až příliš napjatou a oči měl zapadlé. Ve skutečnosti nebyl otupělý. Všechno vnímal a moc dobře věděl, co se kolem něho děje. Poznal byste to na jeho hluboko v důlcích zapadlých očích. Prožíval jen dále svou bolest a nepřipustil, aby ho v tom někdo rušil. Nikdo by neuhodl, co si opravdu myslí.

Lettie byla s ním a s ní to bylo stejné. Měla tvář jako z kamene, s nikým nemluvila a tak jí lidé po čase přestali projevodovat soustrast. Když jsem se ji pokoušel vzít za ruku a jít kousek s ní, setřásla mě a dívala se na mě, jako by mě neznala a ani nechtěla poznat. Ale když bylo po všem a Scott jí řekl, aby odvedla Brenta zpátky k Morrisonovým a nechala ho odpočinout, přikývla a udělala co jí nařídil. Netrvalo však ani dvě hodiny, město bylo ještě ponořeno do ticha a klidu, když Lettie divoce pádila ulicí k našemu domu, vpadla do kanceláře a křičela na Scotta „Nemůžu ho najít!“ Opakovala to stále znovu a znovu, jako by nedokázala přestat. Scott vyskočil, popadl ji, zatřásl jí a jednu jí vrazil a Lettie sebou trhla a přestala. Posadil ji zprudka na židli a dřepł si před ní. „No tak, děvče,“ řekl. „Pomalu a s klidem. Co se stalo?“

Zavedla starého Brenta do pokoje k Morrisonovým a Brent se nijak nezdráhal. Sotva byli uvnitř, hned spustil: „Co ti to Sára říkala?“ Nedal jí

pokoj, dokud mu to neřekla. Potom se uklidnil a zdálo se, že se tím spokojil. Když mu řekla, že by si měl odpočinout, šel si lehnout a ona se domnívala, že bude spát a tak si sedla do křesla a jak byla utahaná, taky si zdřímla. Najednou se probudila, podívala se na postel a on tam nebyl. To ji poplašilo a pak ji něco vyděsilo a Lettie běhala po celém domě i venku kolem domu a hledala ho. Potom ji nenapadlo nic jiného než běžet za Scottem.

„Jen klid,“ řekl Scott. „Co to bylo, co ti Sára pověděla a tys mu to prozradila?“

„Že si přeje,“ začala Lettie, „že si vždycky přála, aby byla pohřbená doma, vedle svého synka.“

Scott vstal. Mluvil tiše, skoro šeptal. „A tebe vyděsilo, že zároveň s ním zmizela i jeho puška.“

„Ano,“ přikývla.

Takhle se to stalo. Ten příběh se vám snad už teď začíná trochu rýsovat. Starý Brent Kean s dávnými vzpomínkami v hlavě a s puškou v ruce. O tom je ten příběh. Skutečný příběh. Popadl pušku a ta s ním byla až do konce, který přišel o týden později.

Napřed jsme o ničem nevěděli. Scott něco tušil a řekl mi, abych dal pozor na Lettii. Šel ven a nasadil svému šedákovi uzdu, nezdržoval se s osedláním a bez sedla ho hnal cestou nahoru. Když tam ale přijel, bylo už po všem a ti zloději pozemků se začínali sbíhat. Měli výhrušné řeči a rozdělovali se do skupin, aby prohledali okolní krajinu. Scott si jich moc nevšímal, zjišťoval jen co potřeboval. Potom sehnal povoz, naložil ty tři chlapy, jednoho mrtvého, jednoho umírajícího a třetího, samotného Malleyho, ve špatném stavu. Zavolal k nim lékaře a vrátil se do kanceláře. Podle toho co viděl a slyšel a co jsme se později dověděli, byla celá věc celkem jasná.

Starý Brent vyklouzl z Morrisonova domu a dal se cestou, ne přímo po ní, ale po straně, aby ho nebylo vidět. Ještě trochu kulhal, ale to mu příliš nevadilo a pohyboval se rychle. Když dorazil sem na tohle místo, Malley ještě se dvěma dalšími sekali trávu na louce. Jeho trávu. Malley sekal sekačkou a ti druzí dva dávali trávu do kupek. Brent vystoupil z úkrytu a šel přes louku k nim. Malley ho uviděl přicházet, přestal sekat a ti dva nechali práce a šli k Malleymu. Všichni tři se shlukli a pozorovali ho. Přišel až přímo k nim. „Vypadněte z mého pozemku,“ řekl jim. Mluvil velmi tiše a to by je mělo varovat, ale oni se jen smáli a řekli mu, aby mazal pryč a přestal je otravovat. „Vypadněte z mého pozemku,“ opakoval, „nebo vás všechny tři zabiju.“ Ale ti jen poklepávali rukama na revolvery, které jim

visely u boku a smáli se, že jestli se chce takový starý trouba jako je on dostat do průšvihů, že mu to zařídí. Otočil se a šel na konec pole, kde byla pastvina oplocena, přešel plot, obrátil se a opřel si hlaveň pušky o vrchní břevno. Díval se přimhouřenýma očima po hlavni a uvolnil celé tělo, aby žádný sval nebyl napnutý a nerozhýbal mu pušku. Zamířil a začal pálit. První kulka zasáhla Malleyho do pravého ramene, dost nízko aby roztrhla část plic, srazila ho ze sedadla sekačky, ošklivě ho zranila, ale ne tolik, aby nestačil rychle zalézt za stroj. Brent si pro sebe bručel, že střílí lajdácky a vystřelil znovu. Jeden z těch dvou, který se natahoval pro svoji pušku to dostal přímo doprostřed levé strany prsou a byl mrtev dříve než se zhroutil na zem. Třetí muž vyndal revolver, shýbal se a uskakoval a posílal kulky směrem na Brenta, ale Brent mířil pomalu a pečlivě a sundal ho kulkou do břicha, dříve než se stačil přiblížit. Brent viděl Malleyho nohu, vyčnívající za sekačkou a dával pozor, ale Malley se nehýbal. Potom uslyšel z dálky křik a viděl jak z nejbližší farmy běží lidé přes cestu. Přešel znovu plot, zamířil do lesa a zmizel.

Scott sotva stačil dopovědět Lettii a mně, co se dověděl, když se do kanceláře vrátil Goss. Byl tak rozčilený a vzteklý, že nedokázal mluvit uhlazeně. Začal povykovat. „Vy jste šerif!“ křičel na Scotta. „Proč nepronásledujete toho vraha spolu s policejními oddíly!“

„S policejními oddíly?“ opakoval Scott. Byl unavený a unaveně zněl i jeho hlas. Jednal jako by se sám nutil k tomu, co je potřeba udělat, jako by k tomu neměl jiný důvod, jen tu povinnost jednat. „Vy říkáte té pitomé chátré policejní oddíly? Jenom zbytečně plýtvají časem.“

„Vy jen tady budete sedět,“ řval Goss, „a necháte ho utéct?“

„Budu tady sedět,“ odpověděl Scott. „Ale něco vám řeknu. Jestli ho někdo přivede, budu to já. Udělám to po mém. A vy a ti vaši najatí chlapi u toho nebudou.“

Goss se vzpamatoval a zapadl zase do svého obvyklého způsobu chování. „No dobře,“ řekl, „ale budete-li takto jednat, odmítám odpovědnost za to co se stane, když ho chytí.“

„Vy zas tak přísně zákony nedodržíte, vidíte,“ prohodil Scott. „Zvláště když se vám nehodí do krámu. A teď koukejte zmizet.“ Goss ho uposlechl, Lettie za ním hleděla s rozevřenýma očima a pak se obrátila na Scotta. „Co tím myslíš, že budou – že budou –“

„Lettie,“ řekl Scott, „Brent je nahoře v horách, které zná jak své boty. Nedostanou se mu na stopu, kdyby se zbláznili. Víím, že bych to sám nedokázal a to jsem docela dobrý zálesák. Nedostanou ho.“

„Ale i tak,“ odpověděla, „musíme něco dělat. Nemůže se pořád jen schovávat a utíkat.“

„Lettie,“ ozval se zase Scott, „já se o něho postarám jak nejlépe budu moci. Přemýšlej trochu, znáš ho přece líp než já. Nikdy v životě před ničím neutekl. Co teď udělá?“

Dívala se upřeně na Scotta a po chvíli pomalu přikývla. Nerozuměl jsem jim. „Jak to myslíte?“ zeptal jsem se.

„Uvidíš ráno,“ řekl Scott. Doprovodil Lettii přes ulici k paní Morrisonové a nastal vzrušený večer, kdy město jen hučelo, muži jezdili na koních sem a tam a přinášeli všechny možné zvěsti. O Brentovi se říkalo, že odjel na tu stranu nebo na druhou a možná na všechny strany najednou. Ten zástupce okresního šerifa to objížděl kolem dokola, dával rozkazy, pak je zase měnil, ale nikdo si ho stejně moc nevšímal. Ten chlap, kterého Brent střelil do břicha, zemřel asi v jedenáct hodin, což vyvolalo nový rozruch. Tvořily se nové oddíly, které odjížděly a lidé jako Morrison nebo Rufe Martin stále chodili do kanceláře a chtěli vědět, proč Scott není venku, přinejmenším aby udržel události pod kontrolou, kdyby Brenta dopadli, ale on jim jen pořád unaveně říkal, aby odešli a dali mu pokoj.

Když se brzy ráno ukázalo slunce, město se zdálo být skoro opuštěné. „Půjdem,“ řekl Scott. Osedlali jsme koně a jeli nahoru po cestě. Všude byl klid a mír, pronásledovatelé byli daleko. Srub tu stál tichý a mlčenlivý, jako kdyby se nikdy nic nestalo.

Jeli jsme přímo k němu. Dveře byly zavřené. Scott zvedl závoru, vešli jsme dovnitř a tam byl starý Brent. Seděl na židli u předního okna a na kolenou měl položenou pušku. „Čekám na tebe, Scotte,“ promluvil.

„Ano,“ řekl Scott. „Ano, já vím.“ Přitáhl si další židli, pomalu se na ni unaveně posadil a trochu ji posunul. Oba tam seděli vedle sebe a dívali se z okna.

„Brente,“ ozval se Scott. „Člověk má někdy bláznivé myšlenky. Napadlo mě, že bychom mohli zabarikádovat dveře a každý si vzít jedno okno. Ty a já. Dřív než by nás dostali, nasypali bychom do nich spoustu olova. Ty a já. Bylo by v tom jisté zadostiučinění.“ Dívali se pořád z toho okna a pak Scott dodal: „To ale nemůžeme udělat.“

„Ne, nemůžeme,“ souhlasil Brent. „Seděl jsem tu a přemýšlel. Včera v noci jsem ležel chvíli na jednom místě nahore v horách, jako jsem to dělával. Člověku to dělá dobře, když vidí tu velikost kolem sebe, to širé, čisté nebe. Čas se ale nedá vrátit zpátky. Neměl jsem pravdu. Udělal bych to znova, ale bylo to špatně. Takovým lidem se to snad ani nedá klást za vinu. Dělají jen to, za co dostali zapláceno a lidé jako jsou oni se najdou vždycky. Vždycky.“ Podíval se na pušku a rukou pohlídl hlaveň po celé délce. „Možná jsem jenom žil moc dlouho,“ dodal.

Oba dva tam seděli klidně a tiše a dívali se z okna. „Brente,“ řekl Scott, „taky jsem uvažoval, že bychom se mohli tady na všechny vykašlat, i na to co v téhle zemi provádějí a vyrazit na sever, kde je ještě volný prostor bez těch lidských vší. Ty a já, Brente.“ A po chvíli dodal: „To ale nemůžeme.“

„Ne,“ řekl znovu Brent. „To nemůžeme. Člověk má jít po cestě, kterou si zvolil. Ta moje teď vede do tvého vězení.“ Vstal a ohlédl se na mě a pak se mi skoro zastavilo srdce, protože jsem zahlédl ten starý známý svit v jeho očích a jeho mocný hlas na mě zahřímal: „Tak co, chlapče! Ty makovice vyklepaná! Proč nejsi dole ve městě a nehlídáš Lettii?“

A bylo to. Tohle mi vždycky dělal. Udeřil na mě tím svým mohutným hrímavým hlasem, kterým by asi mnoho lidí naštal a vychrlil na mě slova, která by někomu mohla připadat protivná a nevrlá, ale ve skutečnosti to znamenalo, že mi podává ruku a zve mě do svého vlastního světa, považuje mě za rovnocennou lidskou bytost a říká mi, drž se chlapče a zůstaň svůj, a když budeš stát při mně, bude z nás dobrý pár.

„Nejsem ve městě,“ odpověděl jsem, „protože někdo se musí postarat o takového starého kulhavce jako jste vy. Přijel jsem na koni. Vy ho budete potřebovat na cestu se Scottem a já půjdu po svých.“

Tak jsme taky vyrazili, Brent na mém koni a Scott na svém jeli vpředu a já šel za nimi pěšky. Pozoroval jsem je, jak se vlečou přede mnou k městu, jedou spolu a nepromluví ani slovo, protože to nepotřebují. Prostě jedou spolu, jeden vedle druhého.

Potom události jen letěly nebo se to tak zdálo, uběhlo sotva pět, šest dní. Brent zůstal v našem vězení, ne snad že by to tak Scott chtěl, nebo že by měl jen stín podezření, že Brent uteče, ale prostě z toho důvodu, že vězení bylo pro něj to nejbezpečnější místo. Scott si rozložil v kanceláři skládací lůžko a začal spát tam místo nahoře a dával moc dobrý pozor na každého, kdo vstoupil do kanceláře. Bylo štěstí, že pátrání nikdo neorganizoval. Byly to jen nahodilé skupiny mužů honících se nazdařbůh a to znamenalo, že se ti lidé přivlekli současně v jednom houfu, unavení a otrávení, a když se dověděli co se stalo, mleli něco o tom, co by byli udělali kdyby, a pak jen koukali, aby se najedli a vyspali. Tím se stávalo, že jich nikdy nebylo poblíž moc najednou. Goss tloukl na dveře kanceláře každých pár hodin, aby zjistil jestli Scott zákonu pomáhá nebo překází, a jestli informuje příslušné úřady, aby mohl začít soud. Goss měl velké starosti. Chtěl vidět Brenta viset na konci oprátky a to velmi rychle. Nechtěl, aby to co Brent provedl, nakazilo jiné a přimělo lidi vzít zbraně a vyhnat ty jeho darebáky z pozemků, které neprávem obsadili. Myslím, že Scott s Gossem se shodli v jediné věci, totiž že soud by se měl konat a ukončit co nejrychleji. Scott

znal Brenta a věděl, že to je i Brentovým jediným přáním, a že sedět ve vězení je pro takového člověka nesnesitelné.

Scott poslal bez odkladu Morrisona na okres, aby to zařídil. Chtěl dostat Brenta z našeho města, kde panovaly pro něho nebezpečné nálady, raději tam, kde jak se domníval, se bude konat soud tak jako tak. Morrison se však vrátil a s ním další tři muži. Ukázalo se, že to je nový soudce, přísedící soudu a jeden právník, kterého vzali do přísahy, aby zastával místo veřejného žalobce. „Mají tam toho tolik,“ vysvětloval Morrison, „že by to trvalo měsíce, než by se tento případ dostal na řadu. Nejlepší co můžou udělat, a oni na tom trvají, je uvolnit tyto lidi na několik dní, aby se soud mohl odbýt přímo tady. Není to obvyklé, ale je to v rámci zákona.“ Scott byl zklamaný, ale když si to promyslel, trochu ožil. „Možná to bude ze všeho nejlepší,“ konstatoval. „Tady u nás pořád ještě zůstalo něco z toho ducha starých časů.“

Měl pravdu. Ve městě to viselo ve vzduchu. Nejvíc řečí a rámusu nadělali ti podvodníci s pozemky a ti co stáli při nich. Mysleli si, že staré časy již minuly, a že je to dobře, protože to byli ošuntělí otrapové, kteří měli hluboko do kapsy, tak jen do toho, ať se to točí a ať vyděláme peníze, protože to je to nejdůležitější co má každý dělat a kdo tomu překáží, s tím zameteme. Určitě tu nechceme mít nějaké nespokojené vztekouny, kteří střelí po lidech. Ale tu a tam se našli lidé, kteří tu žili déle a pamatovali, jak to tu bývalo za stara a považovali Brenta za jednoho ze svých, jako něco co k nim zvláštním způsobem patří, třeba jako starý hraniční kámen nebo ticho skalnatých hor kolem. I kdyby jim nevadilo rozrůstající se a stále rušnější město, nemohli se smířit s bandou přistěhovalců, kteří vyháněli lidi a přebírali půdu a připravovali je o klid. Na hlavní ulici a v hospodách bylo plno hádek a potyček. Když asi čtvrtý den začal soud, byla provizorní soudní sín v místnosti naproti kanceláři nacpaná k prasknutí.

Musím říct, že soudce byl spravedlivý. Úkol, kterým byl pověřen, se mu moc nelíbil, ale jednal poctivě, vyznal se v zákonech a měl takový ostrý a suchý způsob vyjadřování – tady rozhoduju já – který pomáhal udržovat pořádek. Vybírání porotců zabralo celé dopoledne. Morrison zastupoval Brenta, který o zjednání právníka nechtěl ani slyšet. „Nechci žádné právnícké kličky nebo švindlování,“ prohlásil. „Chci jen starého přítele a čestného člověka a tady Fred je obojí.“ Morrison se dohadoval s tím prokurátorem o některých porotcích, ale když skončili, měl Morrison co chtěl. V porotě bylo pět starých osadníků.

Po polední přestávce jsme Scott a já přivedli Brenta a celá ta věc začala. Trvalo to déle než bylo třeba, valnou část odpoledne, protože ten prokurátor trval na tom, že předvolá za svědka skoro každého, kdo přiběhl hned po

tom střelení na místo činu. Dokonce chtěl, aby Malleyho přinesli jako svědka na nosítkách, ale lékař byl v tomto ohledu neústupný a nedovolil to. Malley byl na tom s těmi roztrženými plícemi stále špatně a lékař nechtěl, aby s ním hýbali. Prokurátor starého Brenta neznal, jinak by věděl, že to je všechno zbytečné, že nedojde k žádnému popírání faktů ani k překrucování událostí. Bude jen přímá pravdivá výpověď, nedojde k žádnému uhýbání před odpovědností a k žádným nářkům. Toho se také dočkal, když se Brent postavil na své místo.

Zatímco to všechno probíhalo, Brent tam seděl, vedle něho na jedné straně Scott a na druhé já. Seděl tiše a klidně jako skála, díval se přes místnost nad hlavy poroty, kterou měl proti sobě, hleděl přímo skrze protější stěnu, někam do veliké dálky. Když ho zavolali, vystoupil na malé podium a posadil se tam na židli, a když prokurátor na něj vyrukoval, naklonil hlavu trochu dopředu a díval se přímo na něho. Na první otázky odpovídal docela zdvořile. Potom viděl, jak to ten prokurátor rozpatlává a to ho kapánek namíchlo. „Synu,“ řekl, „to co sledujete nebo za čím byste měl jít, je prokázat co se stalo. Ten váš výklad zabere celý den. Zavřete hubu a já vám to povím.“ Prokurátor začal něco breptat, ale soudce ho ostře a suše zarazil a dodal, že to je docela dobrý nápad. A tak Brent vyprávěl, co se tam přihodilo, upřímně a jednoduše a všechno to navazovalo na výpovědi svědků, kteří líčili co jim řekl Malley, když k němu příběhli. Když jste poslouchal Brenta, tak jste věděl, každý věděl, že to bylo přesně tak.

K opravdovým tahanicím došlo, až když slovo dostal Morrison. Nemohl ospravedlnit co Brent učinil, ale snažil se osvětlit, proč se tak stalo. Držel Brenta na svědecké lavici hodnou chvíli, odhalil pozadí celého případu, zaryl i do podvodného nabývání nároků na půdu a skoro za každou otázkou, kterou položil, prokurátor vyskakoval a vykřikoval námitky a nastávalo dohadování, jestli se to vztahuje k projednávanému případu nebo ne a soudce to musel rovnat. Po celé místnosti zaznívalo reptání a ozývaly se různé poznámky. Až mu Brent řekl, aby toho nechal. „Přestaň s těmi protesty, Frede,“ řekl. „Myslíš to dobře, ale jenom to všechno komplikuješ. Každý v té porotě to zná a ví proč jsem to udělal, nebo jsou hloupější než vypadají.“ Většina porotců se vsedě narovnala, zahleděla se na něj upřeně, v místnosti nastal klid a Brent pokračoval. „Ujasněme si to. Zabil jsem ty dva muže. Malleyho jsem nezabil jen proto, že jsem nedbale střílel. Zbývá jediná otázka, jestli si tahle porota myslí, že jsem k tomu měl dostatečný důvod. Asi si to nemyslí. Nevypadají, že by mě měli moc rádi.“

Soudce na něho hleděl s přimhouřenýma očima, jako by nikdy nenarazil na člověka Brentonova ražení. V celé místnosti bylo ticho a v tom tichu byl náhle slyšet jakýsi zvuk, nadechnutí promísené vzlyky. Byla to Lettie,

sedící v zadní řadě mezi paní Morrisonovou a paní Martinovou, která jen s vypětím všech sil potlačovala pláč. Starý Brent se na ni podíval. „Lettie,“ oslovil ji, „nic takového. Neříkal jsem ti snad vždycky, jak se má člověk chovat? Když se rozhodne něco udělat, pak to má provést a čelit následkům.“ Brent se obrátil ke stolu, kde seděl soudce. „Pane soudce,“ řekl, „jednáte čestně, podle svých pravidel. Nemůžete tu záležitost uspíšit?“ Vstal, vztyčil se v celé své výšce, sestoupil s podia, posadil se mezi Scotta a mě a nikdo nehrnul ani prstem, aby ho zastavil.

Soudce se to snažil uspíšit, ale nemusel ani nikoho moc nutit. Prokurátorovy připomínky porotě byly stručné a věcné. Myslel že už má výhru v kapse, když ji Brent sám stvrdil tím, že všechno přiznal a nakonec ještě podráždil porotu. Také Morrison to vzal zkrátka. Teď již věděl, že se stane co se má stát, bez ohledu na to co řekne, a jestli udělal něco užitečného, pak to bylo při vybírání porotců. Potom soudce proslovil své poučení, rovněž stručné, a poslal porotu nahoru do našich pokojů, aby se poradila a nastalo čekání.

Slyšeli jsme jak tam nahoře chodí a občas jsme zaslechli hlasy, ale slovům nebylo rozumět, jen jsme poznali, že se hádají. Byl čas k večeři a hodně lidí se vytratilo, aby se najedli a někteří se vrátili a při tom čekání se courali dovnitř a zase ven. Soudce i oba úředníci odešli a zase se vrátili a já se Scottem jsme se vystřídali. Starý Brent se vrátil do cely a jedl tam. Lettie mu přinesla jídlo jako vždycky, prošla beze slova dovnitř a ven kolem mě a Scotta, jako bychom neexistovali a my jsme ji s ním nechali o samotě jako vždycky.

Asi v devět hodin přišel předseda poroty dolů. Byl červený v obličeji a jen to v něm vřelo. Ohlásil, že mají přestávku a prokurátor si jen odrkl a první porotce pokračoval, jestli by to nemohli na noc odtroubit a vlítnout na to zase ráno. Soudce ale řekl ne, jeho čas k tomu určený ubíhá a bude je tam nahoře držet tak dlouho, dokud neoznámí výrok poroty. Nemohl jim zabránit, aby si tam někde nelehli a trochu si nezdřímli a poslal jim tam nahoru jídlo, ale to bylo všechno.

Trápili jsme se celou noc bez výroku poroty. Soudce nařídil, aby ho zavolali, jestli k tomu dojde a s oběma úředníky odešel a někde se vyspal. Já se Scottem jsme se uchýlili do kanceláře. Druhý den dopoledne to pokračovalo. Celé město čekalo. Na hlavní ulici se hemžili lidé, rozmlouvali a hádali se a bloumali sem a tam. Hospody praskaly ve švech a vydělávaly jako ještě nikdy. Goss a jeho kumpáni se usídlili v jednom koutě soudní síně a snažili se hrát nebo spíš předstírali, že hrají poker a byli každou minutou vzteklejší. Většina jeho placených osadníků se toulala někde ve městě. Soudce byl stále netrpělivější. Počítal, že odjede večerním

dostavníkem. Seděl na lavici u svého stolu a hrál pasiáns, až měl karty celé ošoupané. Starý Brent ve své cele seděl chvílemi na židli a chvíli zase ležel na prýčně, tiše a klidně, jako by byl z kamene a díval se skrze věci kolem sebe do velké dálky.

„Sakra, Scotte,“ nedalo mi to, „proč nejsi tam u něj a nepromluvíš s ním? Je úplně sám.“

„Ne,“ odpověděl Scott, „on je tak daleko, že za ním nemůžu. Byl mnohem dál než já a udělal víc než jsem já kdy dokázal. Teď se cítí nejlíp, když je sám.“

Tak jsme čekali dál. Pozdě odpoledne se ozvalo dupání a celá porota scházela po schodech dolů. Vypadali, jako kdyby dostali pořádně zabrat. Všichni ve tváři jen hořeli a moc se jeden na druhého nedívali. Hlavní porotce ani nečekal až se dostane soudci na dohled. „My to vzdáváme!“ ohlašoval. „Na začátku to bylo sedm proti pěti pro pověšení a stlačili jsme to na devět proti třem a na tom jsme se zasekli a jdeme od toho!“

Soudce se na ně znechuceně podíval a ovládl se. „Dobrá,“ prohlásil. „Měli bychom tu mít vězně a ohlásit to formálně, ale nebudu zdržovat. Zprošťuji vás závazku jako porotu neschopnou dojít k rozhodnutí. Vyhláшу nový proces. Datum bude stanoveno co nejdříve. Peníze za úřední výkon dostanete během několika dní. A teď se klid'te, musím chytit dostavník.“ Událo se to tak rychle, že se to ještě nedostalo ven a v místnosti ani nebylo mnoho lidí. Členové poroty se trousili domů. Ostatní lidé šli za nimi, nedočkaví roznést tu novinu a zůstal jen Goss se svou bandou. Praštili s kartami, stáli v hloučku a tvářili se zle, zvláště Goss. Jeho manipulování zákonem neprobíhalo podle plánu. A zdálo se, že soudce ví o tom, co se za tím vším skrývá, více než jsem si myslel. „To se týká též vás, pane Gossi,“ řekl. „Vyklizuji tuto soudní síň.“ A Goss nemohl udělat nic jiného než jít ven a ten jeho spolek s ním.

My co jsme zůstali, to jest Scott a já, soudce a ti dva úředníci, jsme šli do kanceláře, aby si mohli uspořádat své záznamy. Ztratil jsem se do části domu, kde bylo vězení a pověděl jsem o všem

Brentovi. Jenom se trochu zvedl na prýčně a řekl: „Tak ještě to neskončilo. Taky na to nevypadali. Neshodli se ani mezi sebou.“ Zase si lehl a já jsem spěchal ven, protože jsem chtěl přeběhnout ulici a říct to Lettie. Musel jsem se prodírat mezi hemžícími se lidmi, poněvadž zpráva se rychle rozšířila. Vrazil jsem do domu, ale dveře od jejího pokoje byly zavřené, tak jsem na ně zabouchal a křičel jsem něco o porotě a pak jsem volal, jestli mě slyší. Najednou prudce rozevřela dveře a vypadala opravdu špatně, celá strhaná, unavená, oči zarudlé. „Nemohli se dohodnout,“ řekl jsem, „tak je soudce rozpustil.“ Tvář se jí rozzářila, jako když škrtnete sirkou. „Znamená to, že

ho pustí?“ zeptala se. „Ne,“ musel jsem říct. „To znamená, že bude nový soud.“ Tvář jí zkameněla a Lettie se do mě zabodla pohledem. „Vy s vašimi zákony,“ řekla. „Jen si s ním pohráváte a protahujete to. Je to čím dál horší.“ Práskla dveřmi a mně nezbyvalo, než se vrátit do kanceláře.

Soudce byl právě na odchodu a ostatní dva s ním. „Abyste mi rozuměl,“ říkal Scottovi, „mě k téhle věci přinutili, tak ji dělám. Houby mi záleží na tom, jestli bude viset nebo ne, zajímá mě jen, jak se k tomu dospěje, ale ten člověk má v sobě notnou dávku kuráže a takových je dnes málo. Záleží na porotě, jak rozhodne. Udělám co se dá. Postarám se o přemístění a dám vám vědět.“ Odešli směrem ke stanici dostavníků a Scott za nimi zavřel vchodové dveře a zajistil je závorou. Vrátil se do kanceláře a usadil se na židli u okna do ulice.

„Bene,“ obrátil se na mě, „nejsem tvým otcem, nehodil bych se k tomu a nemohl bych ho ani zastupovat. Nevím jak to všechno dopadne, ale myslím že to chápeš, někdy se najde východisko. Mám na mysli zákon. Být šerifem neznamená vždycky umravňovat lidi, naparovat se s odznakem a udělat si jméno. Někdy jsi uprostřed událostí a právo je pomíchané s bezprávím a nezbyvá ti než nasadit kurz, o kterém si myslíš, že je správný a držet se ho. Je tu ten čertův slouha Goss, tomu bych nevěřil ani v nejmenším. Naproti tomu Brentovi bych kdykoli svěřil svůj život, přestože čeká ve vězení na další soud, který ho může stát krk. Bene, můžeš z toho ještě vycouvat. Jsi mladý a máš pořád všechno před sebou. Asi by to byla rozumná věc.“

Podíval jsem se na něho, jak tam tak seděl. Nebyl velký, ale byl to zatraceně dobrý bojovník, jedinečný a dokonalý, nebojující jen zbraní nebo silou svých svalů, ale čestností a vytrvalostí. Byl snad tvrdohlavý a paličatý, ale po celý svůj život a při všem svém konání, dobrém i zlém, ve velkých věcech i v maličkostech, byl čestný a vytrvalý. Pomyslel jsem na starého Brenta tam v cele, krácejícího po cestě, kterou si zvolil a na Scotta, sedícího zde a udržujícího kurz, který nasadil a pochopil jsem, že vyhnout se tomu všemu by pro mě postrádalo smysl. Snad jedna z mála věcí, které smysl mají, je lpět na tom, čemu věříte, ať je to co chce a vidět cíl života v něčem jiném než v radovánkách. Přestože jsem dosud nic podobného nezažil, nikdo by mi nezabránil, abych v tom pokračoval.

„Ne,“ prohlásil jsem, „já z toho nevycouvám. Ne proto, že by se mi tak líbilo, co jsem z působení zákona viděl. Spíše z mnoha jiných důvodů. Jeden z nich asi bude, že můj otec jednou spráskal lidi, kteří na tobě stále hledali chyby a já vím proč to udělal.“

Podíval se na mě. „Děkuju ti, Bene,“ řekl prostě a klidně. „To znamená hodně. Myslím, že jsi správný Hammon. Teď jdi nahoru a trochu tam uklid'. Asi tam nadělali nepořádek.“

Byla to pravda. Byl tam pěkný svinčík. Chvíli mi trvalo než jsem to vyčistil, a když jsem se zase vrátil dolů, Scott seděl ještě u okna. „Nelíbí se mi to,“ poznamenal. „Soud skončil a oni vědí jak to dopadlo, a že nový hned tak nebude, ale těch lidí neubývá. Rozhodně ne nějak příliš. Drží se od našeho domu dál a to je dobře. Ale pořád se tu kolem potloukají.“

„Nechceš abych šel ven a trochu to tam oběhl?“ zeptal jsem se.

„Ne,“ odpověděl. „Nikdo z nás odsud nepůjde. Snad si dělám zbytečné starosti, ale zůstaneme sedět na místě.“

Díval jsem se z okna s ním a měl pravdu. Bylo tam příliš mnoho lidí. Nezdržovali se na otevřeném místě před domem, ale viděli jsme je jak přecházejí po ulici sem a tam, procházejí se a hovoří v hloučkích, ztrácejí se směrem k hospodám a zase z nich vycházejí. Příliš mnoho z nich byli lidé, kteří přišli do našeho kraje a řídili se příkazy od Gosse. Drželi se však v povzdálí. Dívali se k budově a několikrát jsem viděl, že na ni ukazují, ale to bylo všechno.

Seděli jsme u okna, slunce bylo nízko, vrhalo venku dlouhé stíny a chystalo se zájit na západě za hory a pak se objevila Lettie, přecházela ulici s tácem plným jídla. Odemkl jsem jí vchodové dveře a zase je zamkl. Vešla do kanceláře a na nikoho z nás se nepodívala, ani nepromluvila. Patrně se obávala, že by se zhroutila, ale nedalo se to říct určitě, protože její tvář byla naprosto nehybná. Položila na Scottův stůl talíř s několika silnými obloženými chleby. „To je od tebe hezké, Lettie,“ poznamenal Scott. „To je od paní Morrisonové,“ řekla a šla hned s tácem dál do zadní místnosti a zavřela za sebou dveře. Jedli jsme chleby a ona za chvíli vyšla, zase se na nás nedívala a mířila si to ke dveřím. „Lettie,“ ozval se Scott a ona šla dál. „Lettie,“ opakoval ostře, skoro hrubě a ona se zastavila. „Přestaň se chovat jako blázen,“ řekl. „Až se vrátíš, pověz Fredovi Morrisonovi, aby to obešel a zaběhl sem zadem a řekl mi, jak to venku vypadá.“ Lettie jen přikývla a já jsem jí otevřel závoru. Vyšla ven a přešla ulici na druhou stranu.

Netrvalo dlouho a Morrison klepal na dveře na zadním konci chodby. Čekal jsem na něho a pustil ho dovnitř. Tyto dveře měly taky dobrou závoru a já jsem ji, hned jak byl uvnitř, zasunul. Začal mluvit hned na chodbě. „Dobrá, Scotte, dobrá,“ halasil, „jsem rád, žeš mi poslal ten vzkaz. Měl jsem plné ruce práce, abych dohnal účtování v obchodě a tu situaci venku jsem nesledoval. Ale nemyslím, že budeš mít nějaké potíže. Hodně se o tom mluví. Ano, ano. Co jiného bys čekal. Zákon je moc zdlouhavý. Nic není jisté. Snad by se mělo něco dělat. To vše s obvyklým proklínáním a nadávkami a s těmi hanebnými řečmi, že by se všemu měl udělat rázný konec. Ale nikdo není tak navztekáný, aby to spustil. Došlo k jedné rvačce. Jeden z poroty, který protahoval jednání, byl tak neprozřetelný, že postával

na ulici a právě před chvílí se jich několik na něj vrhlo a než utekl, dostal výprask. Bylo to surové, ale možná to bylo k něčemu dobré. Mají o čem mluvit a trochu v nich povolilo napětí.“

„A co Goss,“ otázal se Scott. „Co dělá Goss?“

„Ano,“ pokračoval Morrison. „Ano. Jestli někdo může způsobit opravdovou nepříjemnost, pak je to on. Objednává pití. Objednává na co mají chuť, pro všechny, kteří mluví proti Brentovi. Nevím co jim vykládá, protože když jsem šel kolem, tak měl hubu zavřenou. Neřekl bych, že by chtěl skutečně něco začít, ačkoli předtím byl dost navztekáný. Nevypadá to, že by žádali Brenta.“

„Snad,“ řekl Scott. „Byl ale pro oběšení a nedostal ho. Není si teď vůbec jistý. Ví taky, že ti jeho nohsledové se nebudou cítit bezpeční, dokud on sám nebude pevný v kramflecích.“

„No dobrá, ano,“ souhlasil Morrison. „Snad je to tak. Ale odklad nestačí na to, aby došlo k výtržnostem. Goss se takhle nikam nedostane. Jenom je opije. Za chvíli se sotva budou držet –“

Morrison se zarazil. Trochu povyskočil. Myslím že jsme sebou trhli všichni. Někdo zase tloukl na zadní dveře. Scott měl v ruce svoji pětačtyřicítku. Nevím jak se to stalo, ale najednou tam byla. Pokynul mi, abych otevřel dveře. Učinil jsem to a osoba, která byla venku vrazila dovnitř. Byl to Tim Ballard, hostinský, se kterým se Scott pohádal, když ve městě začala konjunktura. Kývl na nás na všechny. „Hammone,“ řekl, „myslím, že byste to měl vědět. Malley právě zemřel.“

Na chodbě nastalo ticho a daleko venku na ulici jsme zaslechli zaječení, které utichlo a jediný zvuk, který byl slyšet bylo měkké klouznutí kovu po kůži, jak Scott zasunoval revolver do pouzdra.

„Nějaký člověk přiběhl s tou novinou ke mně do podniku,“ vyprávěl Ballard. „Viděl jsem jak to hoši přijali. Pak přišel Goss a měl spoustu řečí a vypadal až moc potěšeně na to, aby se mi to líbilo. Proto jsem přišel.“

Morrison si povzdechl. Najednou vypadal starší a takový nějaký smutný. „Tak to jsem se mýlil,“ řekl.

„Hammone,“ ozval se Ballard, „s tou vaší zatracenou zavírací dobou jste mě připravil o dost peněz. Rozbil jste mi čtyři lampy, za které mi dosud nikdo nezaplatil ani cent. Nevím proč se do toho pletu, ale nějak mi to nedá. Můj barman se o hospodu postará. Jestli vám to nevádí, zůstanu tady chvíli s vámi a počkám jak se to vyvine.“ Sáhl rukou do kapsy kabátu, který měl na sobě a povytáhl ji, aby ukázal, že v ní má revolver. „Nejsem žádný pistolník,“ podotkl, „ale jistou dobu jsem s ním docela dobře zacházel.“

Zadní dveře se zase otevřely. Morrison odcházel pryč. Hrozně mě to překvapilo. To jsem si o něm nemyslel. Spěchal jsem zavřít dveře na závoru. „Zůstaň tam,“ přikázal mi Scott. „Hlídej ty dveře. Člověk nikdy neví.“ Šel pak s Ballardem do kanceláře, odkud mohli hlídat ulici z okna.

Zůstal jsem u zadních dveří a zase jsem slabě zaslechl to zaječení. Jak to v těchto horách bývá, na kraj rychle padl soumrak, na chodbě se zešeřilo a byla tam čím dál větší tma. Potom jsem uslyšel, nebylo to klepání, ale jenom takové škrábání na dveře. „Kdo je tam?“ zeptal jsem se. Scott s Ballardem přišli okamžitě za mnou na chodbu. „Morrison,“ ozval se hlas zvenku. Bylo to jen takové tiché, přidušené zašeptání, ale byl to jeho hlas, tak jsem otevřel dveře a on vešel a v ruce nesl starou brokovnici a za ním se valil Rufe Martin, tlustý jako soudek. „Zajisti ty dveře závorou,“ poručil a já ho uposlechl. „Scotte,“ řekl, „Lettie je v bezpečí doma. Nařídil jsem manželce, aby ji tam udržela za každou cenu. Rufa a mě napadlo, že bychom mohli dostat Brenta ven, ale všude kolem jsou hlídky.“

Zamrazilo mě, když jsem pomyslel, že jsme nacpáni v tom domě jako v kurníku a kolem dokola nás hlídají muži, kteří nám v žádném případě nedovolí odejít, ale pak to přešlo, protože můj strýček Scott promluvil. „Začíná jít do tuhýho,“ poznamenal. Neřekl to nějak bůhvíjak ustaraně. Dokonce jsem v jeho hlase postřehl náznak nedočkavosti, jako kdyby ho těšilo jak se věci vyvíjejí, protože se mu snad konečně naskytne příležitost, aby mohl jednat bez zábran. „Nevědí co to je, když jde do tuhýho,“ prohodil. „Teď to poznají.“

Vedl nás do kanceláře a v houstnoucí tmě občas zakopával. Rozsvítil lampu a postavil ji za stůl do kouta na podlahu, takže světlo se šířilo po místnosti jen tlumeně a pronikalo částečně i na chodbu a my jsme viděli dostatečně, abychom se tam mohli pohybovat. Přistoupil ke staré skříni v protějším rohu, odemkl visací zámek, vyndal z ní pušku, nabil ji a podal ji Martinovi a pak ještě jednu mně. „Nestřílet,“ upozorňoval, „jen kdyby nás napadli. Kolikrát jsem se z takových situací vyhlal.“

Tu jsme uslyšeli znovu to zaječení, hlasitější a z menší vzdálenosti. Opět pomalu zanikalo, jenomže tentokrát přímo před námi, na protější straně ulice. Z okna jsme je viděli, tmavé obrysy postav na vzdálenějším okraji volného prostoru před domem a na ulici. Byl jich celý zástup, odhadoval jsem, že jich je přes stovku. Někteří lidé totiž, přestože nepatří mezi tu luzu, táhnou s nimi jako hypnotizovaní, chtějí se dívat a vidět krev a dají se třeba i strhnout k účasti. Byl tam hlouček asi patnácti lidí stojících u sebe, kteří se odlišovali od davu a na ty bylo třeba dávat pozor. Asi šest jich opatrně přešlo ulici a volnou plochu a přišli až ke vchodu. „Hammone,“ volal někdo, „chceme s vámi mluvit.“

„Jen mluvte!“ křikl Scott.

„Někde, abychom vás viděli,“ volal ten člověk.

„Chtějí mluvit,“ šeptal nám Scott. „To je dobré znamení. Ještě nejsou tak rozpálení.“ Vstal z místa, kde se krčil u okna. „Jdu ven,“ oznámil. „Postavím se ve dveřích, abych ukázal, že se té čeládky nebojím. Ukážeme jim, že jsme na ně připravení.“ Postavil nás za sebe na chodbu, aby nás v matném světle z kanceláře bylo vidět. „Ustupte od dveří,“ zvolal, „jdu ven.“ Odsunul závora a jak se závora uvolnila, ti lidé vrazili zvenku do dveří, až se rozletěly a odhodily Scotta stranou. Dva z nich se nacpali mezi dveře, ale v témže okamžiku se ve Scottově ruce objevila jeho pětačtyřicítka a mířila na ně. Zároveň uviděli nás, jak stojíme proti nim s připravenými puškami. Ztuhli na místě a ani se nehnuli. „Tak mluvte, rychle,“ pobídl je Scott.

„Co to je, k čertu?“ řekl jeden. „To je Ballard.“

„Kovář je tu taky,“ podívil se druhý.

Byli celí překvapení. Neklidně sebou vrtěli, ale neustoupili.

„Myslel jsem, že mi chcete něco říct,“ prohodil Scott.

„Hammone,“ ozval se hlas přede dveřmi. Podle hlasu jsme poznali Gosse. „Nemluvím za sebe. Hovořím jen tady za ty muže, kteří –“

„Nechte toho, Gossi,“ ozval se jiný hlas. „Chceme jen, Hammone, abyste to tady vyklidil. Vykašlete se na odznak, ztraťte se a nic se vám nestane. Nebudeme čekat na nějakou porotu, vezmeme to do svých rukou.“

„Hromada opilců jako vy,“ řekl Scott. „Měl bych vás všechny pozavírat, ale nemám na to čas. Mysleli jste, že jsme tady jen dva. Jestli si něco začnete, čeká vás tu pět dobrých bouchaček. Ale vy nezačnete. A teď vypadněte z těch dveří.“

„Tohle je veřejná budova, ne?“ křičel někdo. „Máme právo tu být jako každý jiný.“

„Řekni něco,“ zašeptal Scott Morrisonovi a Morrison, který dokázal mluvit jako když zmáčknete knoflík, začal ze sebe sypat něco o spravedlnosti a pořádku a nařizoval jim, aby se rozešli, odebrali se domů a dobře si všechno rozmysleli. Moc jsem z toho však neslyšel, protože Scott mi šeptal: „Kdybychom začali střílet, tak celé město vybuchne jak sopka. Mohl bys uvolnit ty dveře?“ Znenadání mě zaplavil nádherný pocit. Pořád jsem myslel na to, že tu nejsem skoro k ničemu, protože i s puškou v ruce bych toho moc nedokázal, neuměl jsem moc střílet. Byl jsem jen taková velká vyklepaná makovice. Ale byl jsem pěkný pořízek a měl jsem svaly. Natáhl jsem se v tom šeru a opřel pušku o stěnu. Sklonil jsem trochu hlavu a náhle jsem vyrazil dopředu. Objal jsem oběma rukama ty dva chlápky ve dveřích, vynesl jsem je ven a vrhl se zároveň s nimi do těch, co byli venku.

Razil jsem si cestu stejně, jako když jsem se v mládeneckých letech opíral do rukojetí velkého pluhu a celá ta tlupa se rozlétla na obě strany, někteří spadli se schodů před vchodem a já jsem rychle mazal zpátky a Scott zabouchl dveře a zasunul závoru.

„A teď, Rufe,“ řekl, „ty a Ballard si vezměte na starost okna v soudní místnosti, to přední a boční. Frede, ty pohlídáš zadní dveře. Já zůstanu u okna v kanceláři. Bene, ty buď připravený, kdybychom tě k něčemu potřebovali. Všiměj si vchodových dveří, ale ty jsou celkem zabezpečené. Kdyby se k nim někdo přiblížil, dostane se do křížové palby z oken.“ Všichni se rozešli na svá místa a Scott se skrčil u okna v kanceláři a trochu je pootevřel. „Všechny dveře a okna hlídáme,“ zavolal. „Raději toho nechte a jděte domů.“

Ti co byli blízko dveří, odklusali na ulici, v obavě že za nimi pošleme pár kulek. Jak jsem na ně vyrazil, asi jsem jich pár pochroumal. Na druhé straně ulice byl velký randál, lidé mluvili, křičeli a sbíhali se ze všech stran. Zdálo se, že je jich tam víc než předtím, ale postávali stranou od vchodu do budovy.

„Je tu moc světla,“ prohlásil Scott, „u okna poskytuju snadný cíl. Ale trochu světla potřebujeme.“ Vzal lampu z kouta, otevřel dveře do zadní místnosti a postavil ji dovnitř na podlahu, kousek stranou, takže dveřmi procházelo jen málo světla. Lampa ozářila velkou zadní místnost s holými stěnami a část domu s vězením, kde jsme viděli starého Brenta. Seděl na okraji pryčny a pozoroval nás. Když světlo dopadlo na jeho zapadlé oči, bylo jasné, že všechno pochopil. Přes tu slabou příčku všechno slyšel a věděl jak se věci mají. „Scotte,“ promluvil a bylo trochu k smíchu, že nám povídá jak to vypadá venku. „Scotte, chystá se špatné počasí. Bude pořádná bouřka.“

„Nic co bychom nezvládli,“ odpověděl Scott. „Nedělej si starosti.“

„Nedělám si starosti,“ řekl. „Ne kvůli tomu.“ Scott se otočil a spěchal zase ke svému oknu a Brent mě zadržel malým trhnutím hlavy. Přistoupil jsem blíž a on mi pokynul, abych šel až ke mřížím. „Chlapče,“ zašeptal, „kde je Lettie?“

„U Morrisonových,“ odvětil jsem.

„To je dobře,“ řekl. „Tohle není nic pro ni. Má ještě všechno před sebou. Já jsem si svoje prožil. Když Sára zemřela, jsem zase sám, jak to má být. Tak jak to bylo dřív než jsem ji poznal, kdy jsem byl jen já a ta obrovská země kolem a teď –“

„Nesmysl Brente,“ odporoval jsem, „nejste sám, je tu –“

Zvedl ruku a zarazil mě. „Myslíš, že to nevím? Je to bláznivý, šílený svět, chlapče. Tam venku je plno lidí, kteří se přestávají ovládat, a jestli

něco začnou, riskují že jim ustřelí ty jejich pitomé hlavy a celý tenhle kraj se rozdělí ještě víc než už je a lidi si dlouho budou dělat naschvály a prát se mezi sebou. A tomu zatracenému malému kojotovi Scottovi možná taky někdo ustřelí hlavu, i když mu to dá práci. A jsi tu taky ty, chlapče. A ti ostatní. Třeba ten Ballard. Kdo by to do něj řekl? A až se to přežene, a rozhodně to nebude dlouho trvat, zůstane tu nakonec hromádka kostí. To budu já. Měl bych se cítit důležitý, ale necítím se.“

„Brente,“ řekl jsem, „nemusíte to být zrovna vy.“

„Nevymlouvej mi to, chlapče,“ povzdechl. „Budu to já, přímo tady a právě teď.“ Venku vypukl znovu řev a on pře se mě pohlédl ke dveřím. „Běž se podívat co se děje,“ vybídl mě.

Pospíšil jsem do kanceláře a skrčil se u okna vedle Scotta. O kousek dál na ulici zapálili oheň a přikládali na něj dříví. Přijel vůz a člověk, který ho řídil, zatočil s ním blízko k ohni, zastavil koně a jiný muž vylezl nahoru na kozlík, postavil se na něj a začal řečnit. Neslyšeli jsme ho, ale uslyšeli jsme občasný výkřiky a v záři ohně bylo celkem dobře vidět. „Ať se propadnu,“ řekl Scott. „Na tom voze mají mrtvého člověka. To musí být Malley. A ten co mluví je Goss.“

Kolem vozu byl hustý zástup a Goss nahoře na sedačce musel křičet, aby ho bylo slyšet, ale stejně jsme mu nerozuměli, protože lidé hemžící se kolem hlučeli a k nám to doléhalo jako směs zlostných výkřiků. Až jeden hlas zazněl hlasitěji než ostatní: „Vypalte je!“

Scott se přitiskl újeji k oknu a mě něco přimělo, abych se podíval do zadní místnosti. Brent byl na nohou a stál těsně u zamřížovaných dveří své cely. Kýval na mě. Vyklouzl jsem od okna a Scott byl tak zaujatý tím co se dělo venku, že si toho ani nepovšiml. „Tak co, chlapče?“ otázal se Brent. „Chtějí nás vypálit,“ řekl jsem. Podíval se na mě a ten pohled mě zadržel, čekal jsem bez hnutí a on pak zašeptal tiše, tichounce: „Dobrá, chlapče. Odemkni ty dveře.“

Bezpočtukrát jsem přemýšlel, proč jsem to udělal. Snad mě napadlo, že kdyby ten dům zapálili, nebylo by správné, aby tam zůstal zavřený. Nevzpomínám si ale, že bych o tom nějak přemýšlel. Pamatuji si jen, že jsem to udělal. Bylo to prostě samozřejmé, protože mi to řekl starý Brent Kean. Navíc ještě to bylo jednoduché. Pušku, kterou jsem držel v ruce, jsem opřel vedle o mříže, sáhl jsem do kapsy pro velký plochý klíč, který byl stejný jako ten co měl Scott ve své kapse a odemkl jsem.

Otevřel dveře a vyšel ven. Přestože kulhal, pohyboval se rychle a lehce, jako velká hubená stará kočka. Natáhl ruku, na okamžik mi ji položil na rameno a druhou rukou popadl tu pušku. Stál před celou několik vteřin a hbitými zkušenými prsty zkontroloval, jestli je puška nabitá. Potom zamířil

do kanceláře a jak jsem říkal, o tom je ten příběh, ten skutečný příběh o starém Brentu Keanovi, který pamatuje dávné časy a v ruce drží pušku.

Vklouzl tiše do kanceláře a puškou u boku mířil na Scotta. Scott si uvědomil jeho přítomnost teprve když řekl: „Nic nedělej, Scotte. Nehýbej se.“ Scott, skrčený u okna, ztuhl a jenom otočil hlavu a vzhlédl, střílil pohledem po mně a po Brentovi a pak se s přimhouřenýma očima zadíval na Brenta. „Budu střílet,“ varoval Brent. „Na tebe. Chci jen jedinou minutu. Jednu minutu pro sebe než vůbec začneš něco dělat.“

Scott na něho hleděl. Připadalo mi, že se dá do pláče, že by chtěl jen sklonit hlavu a brečet. „Nebojím se tvé pušky,“ řekl a pak se mu zlomil hlas a dodal rozřeseně: „Nebojím se žádného člověka, který by na mě mířil. Ani těch venku, ať už chystají co chtějí.“

„Já vím,“ odpověděl Brent a oba na sebe hleděli. Potom se ozval zase pevný Scottův hlas: „Necháme toho. Nebudu ti bránit.“ Starý Brent se otočil, vyšel na chodbu a slyšeli jsme jak odsouvá závoru na předních dveřích. Zaslechli jsme jak Morrison vzadu na chodbě něco překvapeně říká a pak se vchodové dveře otevřely a Brent stál na prahu.

Přiskočil jsem k oknu vedle Scotta a oba jsme se dívali ven. Rýsoval se přede dveřmi hubený a vysoký ve slabém světle, které sem dopadalo z ohně hořícího na ulici. Pak ho uviděli. Mnozíci se výkřiky naznačovaly, že poznali koho mají před sebou. Kráčel dolů na volné prostranství, zvedl pušku a vypálil jednou, dvakrát a první výstřel, který mu odpověděl, byl ozvěnou jeho třetího výstřelu. Potom po celé ulici začaly z hlavní pušek a revolverů šlehat plameny. Zapotácel se, klesl na kolena a pomalu se zhroutil na bok. Zůstal tiše ležet.

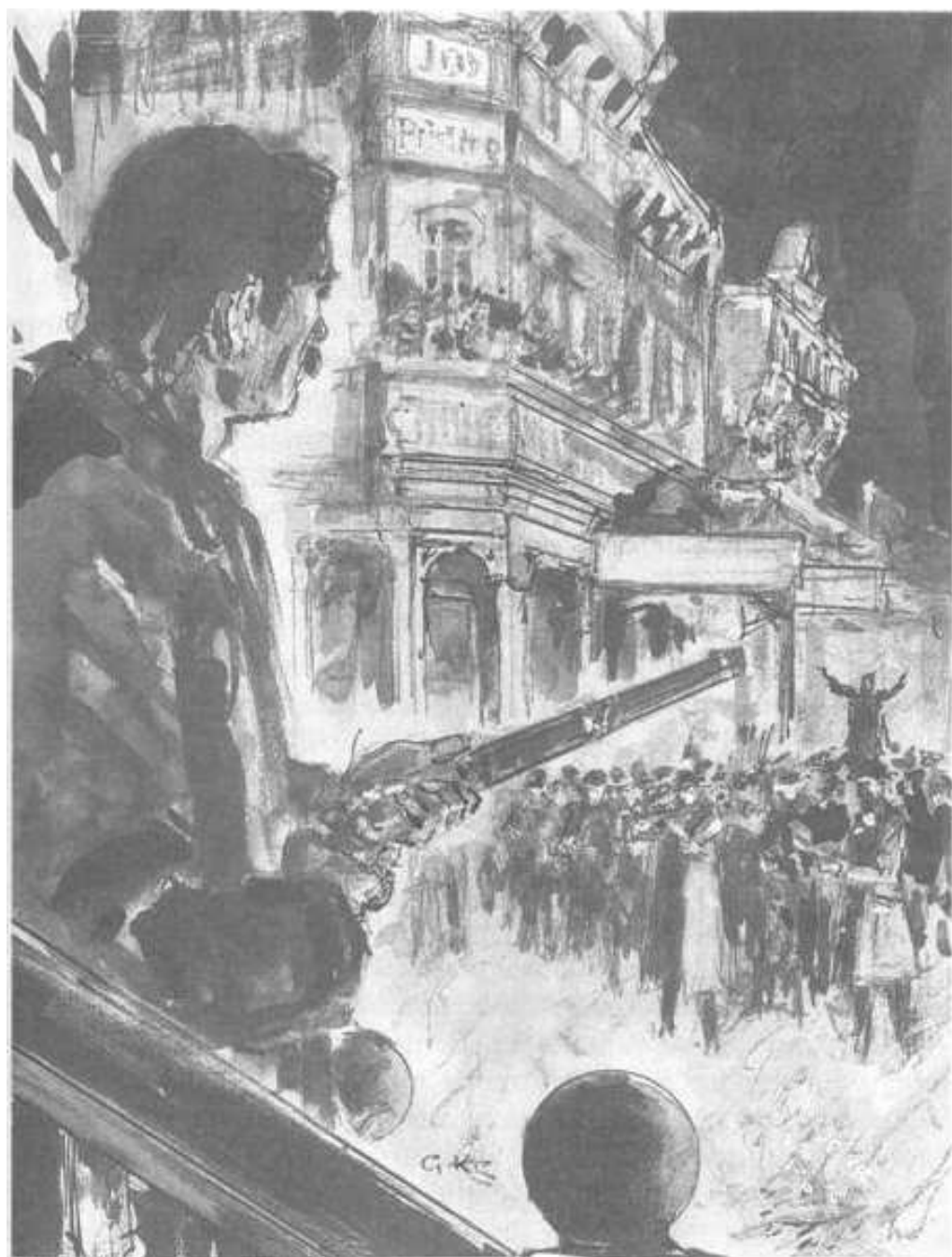
Venku nastalo náhlé, ani sebemenším zvukem nerušené ticho. Pak se ozval klapot pádících nohou a my všichni, co jsme byli v domě, jsme vyběhli před dům. Lidé na ulici se rozutíkali a mizeli ve tmě, vůz rychle s drkotáním odjížděl a zvuk jeho kol postupně slábl. Zůstal jen oheň, ozařující tu prázdnotu. Pohlédli jsme na tělo starého Brenta, které ochable a tiše leželo na zemi. „Zatracený starý vlk,“ ozval se Tim Ballard. „Chtěl zemřít v boji.“

„Ne,“ řekl Scott.

Civěl jsem na něho, protože jsem mu zpočátku neporozuměl.

„Střelil běžícího jelena na tři sta yardů,“ poznamenal Scott. „Tady venku byla spousta lidí. Byli od něho snad sto dvacet stop. Dívejte se dobře. Vidíte snad, že by tam ležel někdo zraněný nebo zabítý?“

Dívali jsme se. Byla tam jen prázdná ulice a oheň, který ji zčásti osvětloval a vysílal po ní mihotavé stíny.

„Frede,“ oslovil Morrisona Scott, „půjdeš za Lettii. Ostatní ho odneseš dovnitř.“ Scott sestoupil se zápraží a odcházel pryč. Spěchal jsem za ním. „Kam jdeš?“ zeptal jsem se.

„Za Gossem,“ odpověděl. Šel stále dál. Prošel kolem Brentova těla, aniž by se zastavil. Zaváhal jsem, ale pak jsem ho následoval, a když jsem míjel mrtvého Brenta, zvedl jsem pušku, která ležela vedle něho. Hlavou mi vířila spousta všemožných bláznivých nápadů, celý ten zatracený svět se mi hnusil a neustále jsem myslel na to, že i když z té pušky neumím moc střílet, nadělám s ní spoustu škody, když ji použiju jako kyj. Ale měl jsem si to uvědomit. Byl tu Scott Hammon. Nemohl být ničím jiným. Měl svá vlastní pravidla a držel se jich.

Zastavili jsme se u první hospody a podívali se dovnitř. Bylo tam několik lidí, ale ne tolik, kolik bych čekal. Stáli v hloučku u baru a byli nezvykle klidní. Uviděli Scotta ve dveřích, dívali se po sobě a stranou a nervózně přešlapovali. Goss mezi nimi nebyl. Našli jsme ho až ve čtvrté hospodě. Vešli jsme dovnitř a Scott šel dál, zastavil se asi deset kroků před ním a osazenstvo v hospodě se rychle ztrácelo.

„Tak co, Hammone,“ začal Goss, „snad nechcete –“

„Držte hubu,“ řekl Scott. Nespouštěl z Gosse oči a mluvil pomalu a chladně. „Člověk tak chytrý, jak se já zdám být, ví dobře, že to co se stalo, se nedá nikomu přišít. Po technické stránce Kean uprchl z vězení. Rozhodně není možné dokázat, čím kulka ho zasáhla. Je tu ale kousek z toho mého staromódního zákona, který můžu uplatnit. Vyženu vás z města. Porušujete klid a popouzíte lidi k výtržnostem. Dávám vám jednu hodinu, abyste odsud vypadli. Jestli vás tu potom nebo kdykoli později najdu, zastřelím vás bez výstrahy.“

Goss se vytratil. Již jsme ho nikdy neviděli.

Společnost k nám samozřejmě poslala jiného člověka, ale ten byl opatrný, jenom se u každého zastavil, aby zjistil situaci a nikoho nenutil. Znásilňování vlastnických práv v našem kraji silně polevilo. Již k nám neposílali ty darebáky, kteří se zmocňovali pozemků a někteří z těch prvních toho nechali a odešli, ačkoli mnozí z nich nakonec získali nárok a inkasovali peníze než se také ztratili. Společnost dělala co uměla, vyzískala ještě co se dalo, jak to takové organizace dovedou.

Druhý den ráno jsme starého Brenta pohřbili na městském hřbitově vedle Sárý. Jedna věc přitom byla zvláštní. Lettie se vůbec neukázala. „Je u sebe v pokoji,“ řekl Fred Morrison. „Nechce nikoho vidět.“ Ale Lettie byla z Keanova rodu. Měla v sobě krev starého Brenta a taky Sárý a něco vydržela.

Téhož dne brzy odpoledne jsme se Scottem seděli v kanceláři. Scott seděl u okna a moc toho nenamluvil. Nezmínil se ani o tom, že jsem odemkl dveře vězení. Nikdy mi o tom neřekl ani slovo, ani v pozdějších letech. Již mu jich moc nezbývalo, ale děti ho poznaly ještě před tím velkým blizardem, když byly malé.

Tenkrát pomáhal prorazit cestu k rodinám, které byly odříznuty sněhem. Omrzla mu noha, ta ve které měl špatný krevní oběh, protože byl do ní jednou postřelen. Dostal do ní sněh a ta ho vyřídila v několika málo dnech. Myslím, že i když ho děti poznaly tak málo, přestojím to pomohlo, aby z nich vyrostli dobří lidé.

Jak jsem povídal, Scott seděl u okna a já u stolu a bylo mi tak mizerně, jako ještě nikdy, přestože jsem tu měl Scotta, který byl Hammon jako já. Tentokrát se nezdál být tak dokonalý a vnitřně silný, ale nezhroutil se a nedal mi nic znát. I když tu byl se mnou, měl jsem pocit, že nikam nepatřím, dokonce ani sem ne. Nechtělo se mi zůstat trčet v té kanceláři, po tom co se stalo. Nevěděl jsem co budu dělat, neměl jsem žádný cíl, ke kterému bych směřoval a nedokázal jsem ani na něco takového myslet. Pak jsem začal přemítat o tom, jak jsem oral ten kus zahrady a jak to bylo pěkné, když jsem dělal to, co opravdu dobře umím a jak mě Lettie pozorovala a pořádně mě namíchla a vzbudila ve mně takový ten jásavý vztek, jaký míval můj otec, když se hádával s matkou. To mě ještě víc sklíčilo, protože po tom co jsem provedl, byl neodvolatelně všemu konec. A Scott povídá: „Venku je nějaký vůz.“

Podíval jsem se ven a tam stál Brentův starý velký vůz a v něm zapražení jeho koně. Zastavil přímo před vchodem a na sedátku seděla Lettie a řídila.

Zůstal jsem na to koukat a Scott řekl: „Běž ji přivítat.“

„Nemůžu,“ odpověděl jsem. „Po tom co jsem udělal to nejde.“

„Ještě ses ničemu nenaučil?“ zeptal se mě. „Jsou lidé a lidé. Tam venku, to je Lettie Keanová. Dcera Brenta Keana. A teď koukej mazat.“

Šel jsem ven, protože jsem jí musel něco říct. Nechtělo se mi, ale musel jsem. Seděla tam, dívala se dolů na mě a vypadala dost mizerně. Nemohla zadržet slzy v očích, kanuly jí po tvářích a ona si je utírala rukou zaprášenou od otěží, která zanechávala po sobě špinavé šmouhy.

„Lettie,“ řekl jsem, „to jsem byl já, kdo ho pustil.“

Dívala se na mě a ani nezamrkala. „Chtěl, abys to udělal, ne?“ zeptala se.

„Ano,“ odpověděl jsem.

Dívala se na mě a maličko přikývla a pak mně došlo, že sedí na tom voze.

„Kam jedeš?“ otázal jsem se.

„Jedu domů,“ odvětila. „Chtěl, aby to byla Keanova země. Chtěl, aby na tom místě žil nějaký Kean. Malley je mrtvý a nemá žádné příbuzné. Ten kus země zůstal bez majitele. Já jsem občanka tohoto státu. Narodila jsem se tady a jsem plnoletá. Byla jsem na úřadě a uplatnila jsem na ten pozemek svůj nárok.“

„Lettie,“ řekl jsem, „to přece nemůžeš udělat. Samotná žena nedokáže hospodařit na farmě.“

„Myslela jsem,“ prohodila, „myslela jsem, že to třeba nebudu muset dělat sama.“ A pak si mě připoutala na celý život. Zvýšila hlas, nebylo to opravdové křiknutí, jen ozvěna toho mocného starého hlasu, který jsme oba tak dobře znali. „Ty makovice vyklepaná,“ zvolala, „proč si nevylezeš nahoru na vůz?“

Stoupl jsem na náboj předního kola, vylezl na sedátko a posadil se vedle ní. Vzal jsem jí opratě z rukou a jeli jsme domů.

Stejné šance

NĚJAKÝ PŘÍBĚH? Já? Myslíte že mám plnou hlavu nějakých historek, jen spustit? Já jsem si dal raději hubu na zámek, protože ty příběhy už jsou pravděpodobně trochu zatuchlé. Sedím tu u ohně a poslouchám vás mladé, jak vyprávíte. Všiml jsem si, že ty svoje příběhy pěkně nafukujete. Lov je podle vašeho vyprávění čím dál nebezpečnější. A ta zvířata, která jak říkáte jste ulovili, jsou čím dál větší. Je to docela přirozené. Při vyprávění příběhů se to stává. Následující příběh musí být vždycky zajímavější než předešlý, nebo nestojí za to, aby se vyprávěl. Nicméně tohle vyprávění mi připomíná jednoho člověka, kterého jsem znával.

Je to už pěkná řádka let. Tenkrát tu ještě byl Charlie Forespell, měl hezký kus pozemku několik mil odtud, na té rovině na západ od města. Stavení patřící k ranči stála asi tam, kde je teď seřadiště nákladních vlaků. Byla to tehdy volná země, nespoutaná ploty, které se teprve začínaly plazit po okrajích. Starý Charlie patřil k těm, kteří pouhé pomýšlení na plot nenáviděli, ale zima v šestaosmdesátém mu dala za vyučenou. Skoro ho úplně vyřídila, stejně jako ostatní dobytkaře v těchto končinách. Dobytek tu zimu na nechráněných pastvinách nesl. Nevydržel v těch bouřích. Nedostal se sněhem k trsům uschlé trávy. Hladověl a mrzl. Když přišlo jaro, potácel se tam vždycky tak jeden kus z deseti. Starý Charlie na to nikdy nezapomněl. Zimy potom trochu polevily, ale Charlie nikdy nezapomněl. Postavil si svůj plot. Zbudoval si zimní ohradu pro krmení, pěkně velkou, měla jistě dobrých sto akrů a přes ty drsné měsíce tam držel svůj nejlepší dobytek. Několik jeho hochů přijelo každé ráno s vozem k blízkému plotu a naházeli seno do ohrady.

V té době, o které vyprávím, nebyla zima tak hrozná, bylo málo sněhu a panovalo teplejší období. Jednou ráno ti hoši co vozili seno příběhli do domu pro starého Charlieho, vzali ho s sebou k ohradě a ukázali mu, že něco leží na zemi za plotem. Byl to jeden z jeho nejlepších býků, čtyřroček. Ležel tam se zlomeným vazem a scházely mu pořádné kusy masa z břicha a z boků. Nemusel to být ani takový starý kozák jako Charlie, aby poznal kolik uhodilo. Stopy byly zřetelné. Ten kousek provedl grizzly, podle všech známek obrovský grizzly, velký a zkušený, který příběhl z hor přímo k ohradě, vzdálené asi čtvrt míle od stodol a od ubytovny a přešel plot, aby povečeřel. Nepoplašil ostatní býky a neposkytl jim důvod, aby spustili povyk. Vybral si jen toho jednoho v rohu z návětrné strany. Překvapil ho,

když se ukládal k spánku a býk se postavil na nohy a dal se do běhu. Medvěd ho třemi skoky dohonil, jedním mávnutím tlapy ho udeřil po hlavě a zlomil mu vaz.

Charlieho to pořádně naštvalo. Jestli ten medvěd vzhledem k teplému počasí nezaleží do douště k zimnímu spánku, začal se toulat, nenacházel potravu a musel srazit k zemi jednoho z jeho v ohradě chovaných býků, to by Charliemu tak nevadilo. Tenkrát takové věci patřily k riziku chovatele dobytka. Nařídil ovšem svým hochům, aby popadli pušky, když už jsou venku a posvítili si na všechno co má chlupy, ale nebral by to nijak osobně a nekazil by si kvůli tomu náladu. Ten zatracený medvěd se ale neobtěžoval s žádným volně se pasoucím dobyt看kem. Přišel rovnou k farmáři a vybral si pěkný kus.

Charlie zahvízdal, osedlali koně a dali se po stopě. Sledování bylo snadné, protože místy byl sníh a medvěd nikam neuhýbal, namířil si to přímo, jako by se nestaral co je za ním a zanechával za sebou zřetelné a výrazné stopy. Charlie s hochy našel místo, kam zalezl na malé zdřímnutí a pak vstal a šel dál a nebyl již před nimi příliš daleko. Nijak se nešetřili a jeli dlouho. Stoupali vzhůru do nepřístupných končin, až utahali koně a pak stopy slábly. Vypadalo to jako by si ten medvěd řekl, že jim dá zabrat a nakonec se rozhodl, že je seřese a taky to udělal. Chystali se na střetnutí, ale tam kde byl hustý porost moc nespěchali, protože viděli jak byly ty stopy veliké. Vraceli se domů za tmy, unavení a otrávení, uskakující před každým stínem.

To byl ovšem teprve začátek. Čtvrtou noc se ten medvěd vrátil, vybral si ve vzdáleném koutu ohrady dalšího býka, s chutí se nažral a odešel. Tentokrát Charlie poslal za ním dva mládence se zásobami na soumarovi, aby šli po stopě a pročesali celý kraj, kam stopa vedla. Za tři dny byli zpátky, a že dají raději výpověď, než dělat takovou práci. Kvůli tomu zatracenému medvědovi museli se sedet dolů a roztrhali boty. Připadalo jim, že medvěd ví co tam pohledávají a chce je utahat. Stopy, které našli a sledovali, je vedly cestami, jež by dělaly potíže i horským kozám, do míst kde museli jít pěšky a strachovat se, že je to zvíře každou chvíli napadne. Potom se jim stopy ztratily a oni strávili celé hodiny pátráním a byli tak zmožení, že toho chtěli nechat, ale objevily se nové čerstvé stopy, jakoby zvlášť zanechané pro jejich potěšení a všechno začalo zase znovu. V noci byli přesvědčeni, že zvíře je někde poblíž a snad se rozmyšlí, jestli má okusit nový druh masa a to nepřispívalo ke zdravému spánku. Po dvou dnech a nocích zahlédli z medvěda jen malý chomáč chlupů se stříbřitými konečky v ostružinovém houští. Ráno třetího dne našli poblíž pěkný vzorek čerstvých stop a řekli si, že to ještě jednou zkusí. Šli po nich čtvrt míle,

možná o něco dál, když uslyšeli vzadu ve svém táboře randál. Klusali tam s připravenými puškami a zjistili, že tam byl medvěd, který zase utekl. Soumar přetrhl provaz a byl už patrně na půl cesty k Missouri a věci v jejich táboře byly rozházené a roztroušené na půli akru. Pozorně se kolem rozhlíželi, ale věděli předem, že tak chytré zvíře nikdy ani nezahlédnou. Začali rozebírat situaci a během několika minut se domluvili, že se vrátí na ranč. Starý Charlie jim vynadal, ale ne příliš. Sám některé ty stopy viděl a uměl si představit, co takový medvěd dokáže. Uklidnil se natolik, že zavedl noční službu. Ohradu s dobyt看 hlídali každou noc dva muži od setmění do východu slunce.

To byl jeden způsob jak na to. Zajistit býkům bezpečí znamená nepustit k nim medvěda. Ten se patrně připlíží a pochopil co se děje, protože pokud se konaly noční hlídky, byl klid. Byl v tom ale háček. Muži, kteří se celou noc chvěli chladem a napětím a jezdili na střezném úseku, aby se zahřáli, nebyli další den tělesně ani duševně schopní zastat nějakou práci. Charlie musel nechat svoje noční hlídače přes den odpočívat a protože měl málo lidí, znamenalo to, že běžná práce vázla. Asi po týdnu to noční hlídání zarazil, aby zdržení dohnal a medvěd zase přišel na hostinu a zabil dalšího býka.

Říct, že to teď Charlieho opravdu namíchlo, by bylo málo. Chodil a mumlal si něco pro sebe a přísahal, že si z kůže toho medvěda udělá rohožku a bude si na ní čistit boty. Vyzkoušel všechno co se jen dalo vymyslet. Podél plotu nakladl pasti, ale chytil jen osamělého starého kojota a jednoho svého koně, který utekl z ohrady a vyšel si na výlet. Toho koně museli zastřelit, jak mu ta past zřídila nohu. To Charliemu náladu moc nezvedlo. Nechal zdechlinu toho posledního býka ležet v ohradě a dal do ní pořádnou dávku jedu a domníval se, že medvěd to zkusí podruhé, jak by to udělala většina medvědů, ale to zvíře to buď poznalo nebo prostě nemělo rádo vystydlé maso a zásobilo se čerstvým. Pozval si z města Cala Whipmana, který měl smečku psů, na kterou byl strašně pyšný. Strávili stopováním celý dlouhý den a přišli pozdě, unavení a rozlámaní. Medvěda ani nezahlédli, ale psi ho asi dostihli, protože dva se vůbec nevrátili domů a ti zbývající přitáhli se staženými ocasy a budili dojem, že si napříště už neporadí ani s králíkem.

Charlie to začal brát všechno hrozně osobně. Připadalo mu, že ten medvěd je nabručený jenom na něho samotného. Několik dalších rančů nebylo dál než na krátkou vyjížďku koňmo, což pro takového medvěda nebyla žádná vzdálenost, ale ti neztratili ani jedno dobytče. Samozřejmě, Charlie to mohl považovat za další důkaz, že pěstuje nejlepší dobytek v celém kraji, ale on ho pěstoval na prodej a ne jako potravu pro medvědy. Jak byl starý, začal

vyjíždět na noční lov sám, noc co noc, a chladem a nedostatkem spánku se tak vyčerpával, že ho hoši na příkaz lékaře uložili do postele a přivázali.

Druhý den ráno mu přišli říct, že je další býk po smrti. Od chvíle, kdy to všechno začalo, již sedmý a o starého Charlieho se pokoušela mrtvice. Vždycky měl tvrdou hlavu a věci si vyřizoval sám nebo se svými lidmi a nikdy nikoho neprosil o pomoc, ale ten prokletý medvěd mu dal na frak. Ležel na posteli a kousal si knír. „Rozvažte ten provaz,“ řekl, „a nedělejte si starosti, že provedu nějakou pitomost. Už si nebudu hrát na mladíka.“ Tak ho hoši odvázáli od matrace a on se vyhrabal na koně a jel do města navštívit Cala Grahama, který při mnohých naléhavých povinnostech, plynoucích z provozu jeho výčepu, vydával ještě malý týdenní plátek. „Pět set dolarů,“ prohlásil starý Charlie. „Vytiskněte to v těch vašich novinách velkými písmeny. Zaplatím pět set tvrdých amerických dolarů každému, kdo mi přinese kůži toho šediváka, který mi plundruje farmu.“

Tohle tedy pěkně rozvířilo hladinu. Charlie musel držet svoje vlastní lidi pevně na uzdě, jinak by celý čas prolézali křoví a práce by stála. Jednu dobu bylo v těch kopcích, kde se medvěd schovával, lidí s puškami jako švábů na pivě. Ti pitomci vyplývali spoustu munice, pálili do houštin jen tak pro všechny případy, aby to zvíře vyplašili. Povedla se jim jen jedna věc, že jeden trouba střílel do místa zarostlého křovím a střelil do nohy druhého, který stál na opačné straně a chystal se provést totéž. Několik jiných tvrdilo, že medvěda viděli a pokaždé byl větší než předtím, ale takovým povídačkám se nedá moc věřit. Ten medvěd zřejmě, jaký už byl, pochopil hned první den, oč tu běží a přes den trávil čas někde vysoko nahoře, odkud pozoroval tu švandu, a když se setmělo, proklouzl dolů a nadělal tam šlápoty, aby nadšení nevyprchalo. V každém případě se nic mimořádného nestalo a po nějakém čase lidé přicházeli na to, že těch pět set dolarů tak nutně nepotřebují a pokud je potřebují, najdou se možná snadnější způsoby, jak je získat. Ovšem brzy nato, když všichni odešli, netrvalo ani dva dny a medvěd se zase přiloudal k ohradě a srazil dalšího býka. Ale starý Charlie to mezitím úplně vzdal. „Myslím, že to musím brát tak nějak jako daně,“ prohlašoval a bloumal nečinně po domě.

Tehdy přišel ten člověk. Příklusal jednou pozdě odpoledne na ubohém sukovitém plavákovi, kterému chybělo jedno ucho a vedl soumaru se srstí hrubou jako rejžák, obříženého jeho výstrojí. Šel rovnou k domu a přímo do dveří. Uviděl Charlieho jak apaticky sedí v houpací židli. „Ještě pořád nabízíte pět stovek?“ otázal se ten člověk. „Ano,“ odpověděl Charlie. „Vyzvedněte si je z banky,“ řekl ten chlapík. „Brzy si pro ně přijdu.“ Otočil se a vyšel zase ven, odstrojil své koně, zahnal je do ohrady a zamířil k noclehárně, kde se hoši dávali do parády na večeri. Vešel bez rozpaků

dovnitř, pod jednou paží nesl pokrývky a v druhé ruce měl pušku. Hodil pokrývky na prázdné lůžko a pušku opatrně opřel o stěnu. Choval se velkolepě a výkonně. „Jak se máte, zdravím vás a všechny tyhle kecy,“ řekl jim, zatímco hoši ho odhadovali a usoudili, že je jedním z nich, napůl kůň a napůl lidská bytost, to vše pěkně navzájem prorostlé. „Dobře si mě prohlídněte,“ vyzval je, řekl své jméno a udeřil se do prsou. „Já jsem ten, kterého hledáte,“ pravil. „Slyšel jsem, že vám spadlo srdce do kalhot, že vás vystrašil medvěd. Já když nemám nic důležitějšího na práci, tak si dávám medvědy k večeři. Já tu kůži dostanu, když se vy poseroutkové bojíte vylézt v noci ven.“

To nebyl zrovna nejlepší začátek, ale hoši znali to jméno, kterým se představil a řekli si, že stojí za trochu vychloubání. Ten člověk nebyl příliš starý, nebylo mu víc než pětatřicet, ale byl jeden z těch, kdo přežívali ze starých časů, kdy se muž uživil puškou a kladením pastí a sbíral prémie za zabité vlky, za jednoho nebo dva medvědy a jednou za uherský rok za kuguára. Byl dobrý, jen co je pravda, protože se živil ještě po stáru, ačkoli zvířat bylo čím dál méně a byla stále plašší a člověk musel za nimi do míst, kde jsou šance téměř vyrovnané. Hoši se ani moc nenaježili. Nechali ho chvástat a on vyprávěl, dokud večeře neskončila a zároveň dokázal nemožné, že totiž snědl víc než svůj příděl a přitom pořád mlel jazykem. Na noclehárně vyprávěl dál a každý další jeho příběh byl ještě napínavější, zvířata v něm větší a byl dočista plný toho dvoupísmenkového slůvka „já“, že ho nakonec někdo musel pojmenovat. Tu práci převzal Long Bullard.

„Koukněte,“ rozváděl své myšlenky Long, „vy se tu napařujete, že jste udělali tohle a tamhleto a zabili takovouhle obrovskou pumu a medvěda jak slona a já vám povídám, že to jsou větším dílem jen žvásty. Když vás tak člověk poslouchá, tak by myslel, že jste ty potvory chytili do drápů a vlastnoručně zakousli. Já vám říkám, že to neudělaly ani vaše kosti a ty svaly co máte pod kůží, ani ten ždíbec mozku co má ten moula, kterej dřepí tamhle na kavalci. Něco vám povím,“ pokračoval Long Bullard a ukázal na svoji pušku opřenou o stěnu. „Udělala to puška. Na světě je spousta ohromně chytřejch lidí, který když kýchnou, tak je v tom víc rozumu než vy byste dali dohromady za deset let života. Ti spoustu let vynalézali, až vyrobili pušku. Něco takovýho byste nedokázali ani za řídu životů. Tihle lidi udělali pro vás náboje, který lítají přesně a mají sílu kopnutí obrovskýho bizoního bejka a vy ty náboje vezmete, strčíte je do té pušky, namíříte na nějaký zvíře a zmáčknete kohoutek. Když je třeba mačkáte ho znovu a ta puška obstará zabíjení a vy se pak nafukujete a vykládáte všude, že jste to zvíře zabili. Trochu jste tomu napomohli, to je vše. Bez pušky

budete pro ty zvířata a zvlášť pro toho medvěda, kterej vás travuje, neškodní jak pisklavá myška.“

Ten chlapík seděl na kavalci s otevřenými ústy a svěšenou bradou. Nebyl tak hloupý, jak Long tvrdil. Jenom ho dříve něco podobného nikdy nenapadlo. Ale rozpálilo ho to a nemínil nechat si líbit, aby se někdo doněho takto navážel. „Vy si myslíte,“ ozval se, „vy si myslíte, že bych nedostal toho medvěda, kterej si z nás utahuje, bez pušky?“

„Jestli si to myslím?“ opáčil Long Bullard. „Já to vím a vy to víte taky.“

„Budete se na to dívat jinak, až přinesu tu kůži,“ řekl ten chlapík. „Jestli v ní najdete díru po kulce, můžete si ze mě dělat legraci od teďka až do vánoc.“

Říct něco takového vypadalo jako pěkná hloupost, ale ten člověk to řekl a hoši ho slyšeli a Long se tím dostal do úzkých. Vyrázil hned druhý den časně ráno na tom svém sukovitém plavákovi a se soumarem, na něhož naložil část výstroje, kterou si myslel, že bude potřebovat. Zamířil rovnou do hor, kde ten medvěd měl svůj soukromý rajón. Byl to pustý kraj, pustý a drsný, a když to na člověka dolehlo, připadal si v něm úplně opuštěný a maličký. Když poprvé narazil na medvědí stopy, zastavil se, prohlédl si je a tiše pro sebe hvízdal. Od té chvíle si začal dělat trochu starosti. Nikde se neutábořil. O medvědech věděl své. Znal medvědy černé a tmavohnědé, ale i ty velké šedé. Je pravda, že někteří lidé dříve říkali, že je sám skoro jako zvíře a proto prý má při lovu kožešin stále ještě úspěch. Rozhodně neplýtvat moc časem přešlapováním kolem stop. Dal se do prozkoumávání výše položených míst. Představoval si, co by dělal, kdyby byl starý nevrlý medvědí samec, pán celého území, toužící po troše soukromí a unavený zábavami, které mu přináší život. Vybral úsek, kam by pravděpodobně zalezl, na těch skalnatých římsách, kde hladká skála neposkytovala nohám oporu. Šel do těch míst, ne však příliš blízko. Musel jít pěšky a kus cesty vést koně, až našel rovinku chráněnou před větrem a trochu trávy nezakrytějšího a tam se utábořil.

Druhý den vylezl z pokryvek brzy ráno, nasnídal se a dal se do obhlídky terénu. Našel strom, o který se medvěd otíral, s chomáči chlupů ulpívajících na kůře a poznal, že si vybral správně. Našel další strom s rozervanou kůrou nahoře, tak vysoko, že tam dosáhl, jen když si stoupl na špičky. Ustoupil a měřil očima vzdálenost od země k těm stopám po čelistech a do duše se mu opět vkrádaly obavy. Přesto ale nechal pušku ležet kde byla, zabalenou v táboře do kusu starého plátna a vzal si s sebou na obchůzku jen sekeru a svůj kolt bez pouzdra, který zastrčil za opasek. Celý den strávil pročesáváním svahů, mli na každé straně a vybíral si místa. Následující den umísťoval a ukrýval těžké ocelové pasti, do kterých

již chytil mnoho zvěře. Jako návnadu nasadil do nich plátky sušeného hovězího masa, které přivezl s sebou. Do tábora se vrátil hladový a plný naděje. Když ráno přišel, zjistil že medvěd pasti obešel, nějakým způsobem je uvolnil, aby sklaply, vzal si maso, zanechal tam několik urážlivých navštívenek a šel dál.

Long začal mít před medvědem opravdovou úctu a jeho obavy nabývaly reálné podoby. Tři dny chodil po území medvěda, který zřejmě od prvé hodiny o něm věděl a možná ho měl v patrnosti, zatímco Long celou tu dobu nepostřehl ani pohyb ve křoví. Samozřejmě se nepokoušel to zvíře objevit, jak by se snažil, kdyby měl s sebou pušku a chtěl střílet. Přes to přese všechno však mohl říci, že o existenci medvěda soudí jedinečně z toho, že ji tak nějak cítí ve vzduchu, byl přece napůl zvíře, jak se o něm říkávalo, a z toho co medvěd natropil s jeho pastmi. Takový medvěd mohl být pěkně prohnáný, jestli měl zálsusk na jeho kůži, jako on měl na tu medvědí. Jediné co bránilo přílišnému růstu jeho obav a zdržovalo ho, aby se nerozeběhl pro svoji pušku bylo to, že si byl téměř jist, že medvěd má velký respekt i před ním. Nikdy nebyl na dohled, nepřibližoval se k jeho tábořišti a dával si pozor, aby nezanechal stopy, podle kterých by ho mohl sledovat.

Prostě, tam nahoře v horách se z toho začínala vyvíjet taková hra. Mezitím si medvěd zase odběhl k ranči pro dalšího býka, ale to tehdy ten muž nevěděl. Zabýval se v myšlenkách svými plány. Longovi Bullardovi se zdálo, že to zvíře přemýšlí o něm stejně, jako on o medvědovi a byl pevně odhodlán dostat jeho kůži bez díry po kulce. Více pudem než čím jiným cítil, že o tom medvědovi, kterého dosud ani nespatrił, ví víc než kdy věděl o nějakém jiném zvířeti. Věděl po jakých stezkách chodí, jakými zvyklostmi se řídí, když neshání potravu, že leze vždycky jen po holé skále a v suti a na skalních římsách, kde nezanechával žádné stopy. Domníval se, že ví jak se to zvíře podle počasí každý den cítí, proč někdy bylo na stromech, o které se třelo, více chlupů a proč jindy byly nové jizvy v kůře stromů, do nichž kousalo. Všechno co se ve svém životě o takových věcech naučil, vložil do svých plánů, jak ho dostat bez použití pušky. Vyzkoušel každý druh pasti jakou dříve kladl, nebo o jaké slyšel a některé nové, které vymyslel. Zkusil pasti se smyčkou i takové, kde ohnutý stromek působí jako nastražené pero. Čtyři dny strávil stavěním pevné klece. Jenom plýtvat časem a obstarával tomu medvědovi malé občerstvení mezi hlavním jídlem a po nějaké době to pochopil, ale nechtěl si to připustit. Byl tam nahoře tři týdny a spotřeboval všechnu návnadu a pro vlastní potřebu mu zbylo jen trochu mouky a hrozinek. Kávovou sedlinu vyvařoval třikrát či čtyřikrát po sobě. Přišel den, kdy přes hodinu dřepěl a hleděl upřeně na kus plátna, do

něhož zabalil pušku, tu slavnou .303 Savage a ve svém nitru cítil vztek a hořkost, která stále stoupala. Popadl pušku, vsunul do ní náboje a vyrazil. Ušel několik mil a prohledával místa, která přicházela v úvahu. Jednou si myslel, že ho uviděl, jen takový stín prchající křovím a přistihl se jak křičí, zatímco ozvěna zkomírala. Když se však dostal na to místo a opatrně se rozhlížel, nic tam nebylo. Snad tam ten medvěd byl, snad nebyl. Když se ale vracel před setměním do tábora, potkal svého plaváka s utrženým provazem, kterým ho uvázal ke kolíku a poblíž tábora našel ležet soumara s přeraženým vazem a v rozervané kůži stopy drápů.

Každý si o tom může myslet co chce. Ten muž to pochopil po svém. Možná si řeknete, že v jeho myšlení nastal posun. Teď se díval na mrtvé tělo soumara a začal uvažovat. Poslední dobou moc nepřemýšlel a dával si na čas. „To zvíře ví co dělá,“ vyrazil ze sebe nahlas, jako kdyby ho někdo mohl slyšet. „Porušil jsem pravidla. Nejednal jsem čestně.“ Podíval se na mrtvého koně a znovu se zamyslel. „Tady je návnada,“ řekl opět nahlas. „Zkusím to ještě jednou naposled.“

Tu noc toho moc nenaspal. V duchu procházel celým územím a vybíral vhodné místo. Ráno osedlal plaváka, ke zbytkům soumara připevnil provaz a odtáhl zdechlinu na zvolené místo. Bylo to dosti velké, skryté, kapse podobné dno skalnaté rokle, která se příkře zvedala do výše více než třiceti stop. Přitáhl tam svoje ocelové pasti a poschovával je pečlivě kolem dokola. Pochopitelně ho ani ve snu nenapadlo, že by do nich toho medvěda chytil. Vtip byl v tom, oklamat medvěda, aby si myslel, že to chce udělat. Byl si skoro jistý, že se medvěd přijde podívat, co tam dělal, přesvědčí se kde jsou pasti, nějakým způsobem je uvolní, neboje prostě obejde a potom si udělá hostinu. Když pasti dobře ukryl, obešel je velkým obloukem a vylezl na okraj rokle. Takhle si to představoval, proto vybral toto místo svažující se k okraji, až ke příkrému spádu dolů. Přímo nad zdechlinu soumara dal největší balvan. Za ním navršil ostatní a trochu je rozložil. Byly velké, tak velké, aby jimi stačil pohnout. Každý opatrně usadil a opřel o ten vpředu, až tam měl hromadu, která kdyby se dala do pohybu, rozdrtila by všechno, co by jí stálo v cestě. Zadržoval ji jenom ten největší balvan, na kterém vše záleželo. Až se páka uvolní, celá hromada se zřítí přes okraj rokle dolů. Našel si silnou větev, přisetí ji a zaklínil jedním koncem za hlavní balvan. Sám tu past spustí. Bude nahoře a v pravý okamžik zapáčí tou větví a balvany se uvolní.

Tento muž tedy připravil velikou past, snad největší jakou kdy samojediný člověk zhotovil, kde jako návnada sloužily jiné pasti a koňské maso, které již začínalo pod odpoledním sluncem na okrajích trochu zahnívat, jak to někteří medvědi mají rádi. Běžel do tábora a připravil si

jídlo z mouky a hrozinek a staré kávy. Spěchal, aby využil ubývajícího světla, a když se úplně setmělo, byl zpátky na okraji rokle, natažený na bříše u volného konce své páky ze silné větve, kde stačilo jen zvednout hlavu a trochu natáhnout krk, aby viděl přes okraj srázu. Ani mu příliš nevadilo, že je už noc. V horách pod svítícími hvězdami se nikdy nesetmí, jedině snad v hustém lese, kde člověk nerozezná obrysy ani pohyb. Vycházející měsíc mu přicházel na pomoc, ten muž však měl tehdy stejně oči jako divoké zvíře. Položil se pohodlně na skálu a čekal.

Měsíc vyšel podle očekávání a vítr občas ve výšce truchlivě zavzdychal. Pronikal ho již polevující chlad posledních zimních dnů. Ležel a čekal. Krátil si čas napínáním a uvolňováním svalů, napřed jedné nohy, pak druhé, potom paží, zad a břicha, aby si udržel dobrý krevní oběh, aniž by se na vrchu rokle pohyboval. Měsíc již byl vysoko a stále se nic nedělo. Myšlenky se mu zatoulaly a přistihl se, že myslí na toho medvěda, jako kdyby to byla nějaká bytost, která by se mohla rozzuřit a začít ho honit, jako on honil jeho. Popadl ho strach, ale pak jej přemohl. Tiše ležel, šla na něho ospalost a možná párkrát zavřel oči a pak se náhle probouzel. Pokaždé sebou trochu trhl a přestože bylo chladno, po těle mu stékal pot. S určitostí věděl, jeho zvířecí instinkt ho upozornil, že medvěd je blízko. Natáhl krk, vykoukl ven a prohlížel dno rokle až kam dohlédl. Nikde se nic nepohnulo, jediným zvukem byly vzdechy vanoucího větru. Konečky nervů vyvolávaly v jeho těle krátké záchvěvy. Přitiskl se těsně ke skále, chvění přestalo a mravenčení se ztrácelo a Long jako dříve bezpečně věděl, že medvěd odešel. Byl někde dole a teď je pryč. Tiše ležel a přel se sám se sebou, jestli má dále čekat a náhle se v něm opět probudilo silné a otřesné vědomí a dech se mu proti jeho vůli zadržával v hrdle. Jedním pohybem se překulil a posadil a svaly mu ztuhly a strnuly. Byl tam medvěd, stál ani ne patnáct stop od něho na vrchu rokle, čelem k němu. Byl velký a z místa, kde Long seděl, dosahoval jeho obrys až k obzoru. V životě tak velkého medvěda neviděl, byl větší než jakékoli zvíře, o němž ve svých sáhodlouhých historkách vyprávěl. Viděl jak se měsíční světlo ztrácí ve stříbrných konečcích jeho zimního kožichu a matně se leskne na dlouhých drápech těch předních tlap, které dokázaly jediným úderem přerazit vaz vzrostlého býka. Viděl jeho masivní tělo pokryté dlouhými chlupy zimního kožichu, zabírající půl oblohy, které bylo zosobněním moci a síly celé širé horské divočiny. A on tam dřepěl na skále, přímo za zády měl okraj rokle a jeho puška .303 Savage byla daleko odtud v táboře. Po ruce měl jen svůj kolt, který by na takového medvěda účinkoval jako dětská špuntovka. Stejně ho nemohl použít, protože kdyby se pohnul, aby ho vytáhl, měl by medvěda na sobě dřív než by dostal revolver z pouzdra.

A tak tu byli, stojící medvěd, nehybně hledící na toho muže a sedící muž, nehybně pozorující medvěda a čas jako by se zastavil, pokud vůbec nějaký byl a mezi nimi zůstávalo jen patnáct stop nočního ticha. Ten muž po prvním ohromení z toho co spatřil, nepocítil strach. Překročil hranici, kdy se člověk bojí. Pociťoval prázdnotu, jako by ho něco posunulo přes nějaký práh v jeho vědomí. Uvědomoval si, že na stavu věcí nemůže nic změnit, ať již udělá co chce. Měl pocit, že medvěd má ve své moci jeho i celý svět, že sevření těch mocných čelistí nebo švihnutí tlapou by všechno zničilo a proměnilo v nicotu. Díval se na něho, jak tam stojí velký a nehybný a sám sobě se zdál být čím dál menší a to nejen velikostí. Viděl jak medvědovi v chladném vzduchu stoupá od čenichu tenký proužek páry a slyšel svůj dech, který dosud zadržoval, vyřáčet z plic. Viděl jak se medvěd beze spěchu pomalu otáčí a tiše jak přišel odchází, vrací se zpět a ztrácí se z obzoru.

Z mužova těla vyprchalo napětí. Znovu se položil, tentokrát na záda. Ležel tam, hleděl nahoru a na nic nemyslel, protože myslet nepotřeboval. Do morku kostí byl přesvědčen, že ví co musí udělat. Jenom ležel a hleděl vzhůru a ani necítil chlad, až se na východě ukázaly první paprsky světla. Potom se celý ztuhlý zvedl a v kloubech mu praskalo. Vytáhl kůl zasazený za největším balvanem jako spoušť ke zřícení laviny a odhodil jej stranou. Slezl do rokle, vyhrabal pasti nastražené kolem zdechliny soumara a svázal je smyčkou, aby je mohl nést. Odebral se rovnou do tábora, kde je složil, snědl trochu hroznů a zbytek si nacpal do kapsy. Popadl pušku, zkontroloval, jestli má plný zásobník a opět vyrazil.

Vracel se stejnou cestou, kterou přišel a místo, kde připravil největší past ze všech pastí, obešel velkým obloukem. Vylezl na vedlejší horský hřbet, který vystupoval asi o dvě stě yardů dál a našel si vyvýšenou plošinu, rovnou římsu, dosti širokou, aby se mohl pohodlně položit na břicho, s puškou vedle sebe. Na druhé straně dole viděl útes, kde strávil noc a ještě doleji, na místě podobném kapse, zdechlinu soumara a všechny stezičky kolem jako na dlani. Zase tiše ležel a nedíval se ještě příliš pozorně, protože při tomto lovu byl jako zvíře, jenomže měl lidské smysly a pociťoval odpovědnost. Věděl, že medvěd bude někde spát zalezlý v brlohu a pravděpodobně to bude chvíli trvat, než se ukáže. Věděl také, že bude hladový, protože neměl dost potravy a zřejmě se probudí s kručícím žaludkem a rozpomene se na to vyzrálé koňské maso, které tam leží nedotčeno. Byl si tak jistý, že jeho představa je správná a slunce mu tak pěkně hrálo do zad, že zadřímá. Když slunce zapadlo za vrchy a zahalil ho chladný stín, probudil se a byl na stráži.

Opatrně pohnul rukou, nahmatal v kapse pár hrozin, vsunul je do úst a pomalu a vytrvale žvýkal. Stejným pohybem si přitáhl pušku blíž k sobě, aby mohl na tu vzdálenost nastavit hledí. Trochu se usmál do vousů, které mu za ty tři týdny, kdy se neholil, narostly, protože věděl co s tou puškou dokáže i na vzdálenost dvakrát nebo třikrát větší. Tiše ležel a znenadání pocítil to mravenčení. Dole u zdechliny soumara byl medvěd, ani ho neviděl přicházet, ale byl tam, čenichal na dně rokle a ohledával místa, kde dříve byly pasti. Na tu vzdálenost dvě stě yardů po svahu dolů se zdál být malý a muž pocítil slabý záchvěv zklamání, ale pak uviděl jeho trup v porovnání se soumarem, viděl jak se medvěd shýbá, bere zdechlinu soumara do čelistí a zvedá ji, že jenom nohy táhl po zemi a odnáší těch nejméně osm set liber mrtvé váhy jako kočka myšku. Uvědomil si, že se dívá na obrovského samce, největšího ze všech šedých medvědů, jací kdy běhali v těchto horách. Viděl jak táhne zdechlinu dvacet stop od skalní rozsedliny, pouští ji, zvedá hlavu, větří na všechny strany a zase ji sklání a dává se do žraní. Začal pomalu sunout pušku před sebe.

Obezřetně, kousek po kousku, posouval muž pušku do střelecké polohy. Patku pažby zapřel do pravého ramene. Vysunutá hlaveň spočívala v levé ruce, jejíž loket opřel o skálu a předloktí držel svisle vzhůru. V duchu odměřil a vedl přímku do místa, kam vnikne kulka, zezadu pod velkou lopatku, přímo k srdci. Ustálil hledí a mušku na ono místo, hluboce se nadechl, jak to vždycky dělal, maličko vydechl a zadržoval dech, aby se hlaveň ani nepatrným pohybem hrudi a ramene nezachvěla. Napnul pravý ukazováček na spoušti, aby provedl konečný pohyb, jenomže jej nedokončil a kohoutek nestiskl. Vypustil zbytek zadržovaného dechu, vypadalo to jako přidušené zasmání, nebylo v něm však ani špetky radosti. Vstal a odcházel, aniž by se jedinkrát ohlédl.

Toto tedy ten muž učinil. Velkým obloukem se vrátil do svého tábora, osedlal plaváka a naložil na něj svou výstroj jak nejlépe uměl. Jel rovnou na Charlieho ranč, kde se mu dostalo od chlapců notné dávky škádlení a žertů za to, že přišel s prázdnýma rukama a ještě k tomu bez soumara. Na oplátku toho moc neřekl. Sebral si zbytek svých věcí, odjel do města a prodal tam všechnu svou loveckou výstroj. Sehnal si práci kus dál v nížině jako ošetřovatel koní, a myslím že to je všechno, co se dá o tom říct.

Jo, chtěli byste vědět, co se stalo s tím medvědem? Abych řekl pravdu, ani to pořádně nevím. Přišlo jaro a jako vždycky přineslo medvědům dostatek přirozené potravy všeho druhu a býci starého Charlieho již vedli poklidný život. Ten medvěd patrně nahlédl, že nepotřebuje zrovna prvotřídní hovězí nebo se prostě odstěhoval dále a výše do hor. V létě dva kovbojové objíždějící hranice ranče narazili na jednoho medvěda, byl to

taky grizzly a nebylo to daleko od míst, kde prováděl své kousky ten, o kterém jsem vyprávěl. Dalo jim to práci než ho zabili. Tvrdili, že to je ten hledaný, ale Charlie jim dosud nezaplatil a rozhodně to ten pravý nebyl. Je pravda, byla to docela velká kůže, ale ne zas tolik.

A co dál? Jak to, že tolik vím o tom, co ten člověk dělal a co cítil tam nahoře, sám uprostřed hor? Víte, on mi nic nevyprávěl. Nebylo to třeba. To si prostě sami domyslíte. Na jednu noc jsem toho napovídal až dost.

Obchod Nata Bartletta

V TĚCH DOBÁCH bylo South Licks pěkné městečko. Nemohlo soutěžit s kvetoucími dobytkářskými městy podél železnice v ruchu, hlučnosti a v různých nepřístojnostech a ani se o to nepokoušelo. Vedlo si docela dobře jako zásobovací a tržní středisko pro stále rostoucí počet hospodářství a malých rančů v okolí, a vyvinulo zvláštní obchodní činnost pro uspokojování potřeb lidí, kteří cestovali dostavníkem. Bylo to hezké městečko, ne tak dokořán otevřené neřestem jako některá jiná a méně hlučné, nicméně tolerantní k lidem, kteří si chtěli užít, když na to měli. Byl v něm také obchod Nata Bartletta.

Nate byl rodilý Yankee z Nové Anglie, zkušený léty, kdy vyrůstal v nových Státech a na územích, kde bylo více než dost prostoru pro rozvíjení ducha a to byla kombinace k nepřekonání. Svého času se pouštěl do mnoha věcí a vydělal si svou hromádku peněz. Vykolíkovoval dílec na bohatém nalezišti a prodal jej za slušnou cenu důlní společnosti. Když se porozhlédl, usadil se v South Licks, v místě kde chtěl dělat to, co si vždycky přál, totiž vést obchod. Z těch let, kdy byl ještě dítě, si pamatoval na obchod svého dědečka kdesi na východě a vzpomínal na pronikavé vůně, které se v něm vznášely, a na příjemné domácí prostředí. Nikdy se nezbavil představy, že úspěšné vedení prospívajícího podniku je pro muže příjemný způsob, jak strávit svá zralá léta. Postavil solidní dřevěný dům s průčelím na hlavní ulici a s obytnými místnostmi pro sebe v jeho zadní části. Dům zásobil vším možným, co ho jen napadlo a na břevno vyčnívající ze střechy budovy zavěsil štít, který si dal zhotovit a ten tedy stál za to.

NATHANIEL P. BARTLETT

zde koupíte
VŠECHNO

ve velkém i v drobném, spokojenost zaručena

„Co nemáme, to dostaneme.“

Takový štít zaručoval, že vyvolá četné komentáře, a že vleje do městečka trochu života. Bylo to nedlouho předtím, co obyvatelé South Licks začali

být hrdí na Nata a jeho obchod. Povšimli si, že je plný výrazných vůní, a že je v něm zvláštní příjemné ovzduší a činilo jim potěšení vyzkoušet Natovy služby. Zašli k němu procházkou a s pochichtáváním se ptali, jestli má takovou či onakou drobnost. Bylo více než pravděpodobné, že Nate to někde ve svém skladu vystrachal. Dokonce, i když to neměl, nikdy ani nemrkl, jenom poznamenal, že mu tohle zboží zrovna došlo, a že ho za den nebo za dva dny bude mít. Chvilku po zavření už byl na stanici dostavníků a bavil se s telegrafistou. Netrvalo dlouho a během několika dní měl tu věc na skladě a to za poctivou cenu, náklady plus obvyklé procento. Jako jednou když AI Foster, co měl ten restaurant Good Licks, přišel a chtěl šle v barvě červené, bílé a modré. Nate vzhlédl od zasílatelského katalogu, který si prohlížel, aby vybral další zboží, jímž by zaplnil své police. Nevzrušený klid jeho tváře nenarušil nikdy ani stín úsměvu. „Nějaký zvláštní vzorek?“ otázal se. „Ovšem, zajisté,“ řekl AI Foster. „Červené pásky s modrými proužky a bílá poutka.“ Nate si přemýšlivě poklepal na čelo, jako by zkoumal, co všechno má. „Myslím, že jsem nějaké takové měl,“ odpověděl, „ale zrovna došly. Zastavte se tu příští týden.“ Zanedlouho, neuplynul ani týden, šel AI kolem obchodu a Nate na něho zavolal. Skutečně měl ty šle, přesně takové jaké AI objednal. Napsal do továrny a dal je zvlášť vyrobit. AI byl těmi šlemi a tou pozorností jakou vzbudily tak polichocen, že si na podzim nějaký čas poležel se zápallem plic, protože čekal příliš dlouho, než začal přes ně nosit kabát.

Asi dva nebo tři měsíce po příchodu Nata do South Licks, kdy tam Nate otevřel svůj obchod, uviděl poprvé ten vývěsní štít Kemp Ackley.

Kemp byl rodilý Texasan, který žil mimo hranice svého rodného státu již dosti dlouho, aby se zbavil slupky chvastounství a obhroublosti a projevil vlastnosti pravého muže, pod ní skryté. I to byla kombinace, které se hned tak něco nevyrovnalo. Nedávno překročil třicítku, dobře jezdil na koni, tvrdě pracoval a rád si zahrál karty. Jednou večer si napěchoval kapsy, když rozbil bank ve farau a brzy tu hotovost investoval do dobytka a začal si budovat stádo. Měl ranč asi osm mil od South Licks, v těch končinách byl největší ze všech. Obhospodařoval ho sám, ještě se čtyřmi či pěti honáky, kteří s ním dokázali držet krok ve všem co dělal, ať to bylo v práci nebo ve hře v karty, nebo prostě jen při řvaní na měsíc. Produkty svého hospodaření nedával na trh v South Licks. Jednou za čas hnal vybrané kusy dobytka cestou necestou do některého města při železnici. Dostal za ně své peníze, ale nikdy je tam neutratil, ačkoli byl s těmi svými honáky zralý na to, aby je pořádně roztočil. Kemp Ackley byl každým coulem místní patriot. Považoval South Licks za své město. Domníval se, že jestli on a ti co táhli s ním, mají ztropit v nějakém městě pořádný bengál, naplnit večerní vzduch

cinkotem sklenic, chřestěním hracích známek, zpěvem písní a výstřely z revolverů, pak musí být takto poctěno jediné město South Licks. Zamířil k němu od železniční stanice, a když se dostal blíže, přibíral po cestě žíznlivé džentlmeny z menších rančů, až jich byla dohromady skutečně pořádná tlupa. V mracích prachu a s ječením se s nim vřítily do South Licks, aby mu pomohli utratit značnou část peněz za prodaný dobytek a zbavili se všeho, co vyškřábali ze svých kapes.

Tentokrát Kemp přijel za vydatného ječení v čele celého houfu, a když zahrnul na Hlavní ulici, první co uviděl byl ten vývěsní štít, který mu zářivě a odvážně visel nad hlavou. Zarazil, až si kůň sedl na zadek a ostatní se zastavili s ním. Zahleděl se na štít visící nahoře. „A heleme se,“ vykřikl, „tady máme něco novýho, co přispěje k obveselení lidí, národů a tak různě. To je přece skvělej terč!“ Vytáhl revolver, zatočil jím obratně kolem prstu prostrčeného lučíkem spouště, sevřel pažbu dlaní a zvedal ruku k výstřelu, když koutkem oka zachytil starého Nata, stojícího ve dveřích obchodu. Nate se pohodlně opíral o dvevní sloupek, držel dvouhlavňovou brokovnici s nataženými kohoutky u boku a mířil jí na Kempa.

„Na vašem místě bych to nedělal,“ poznamenal Nate.

Kemp se zarazil uprostřed pohybu. „Je nabitá?“ zeptal se.

„Na vašem místě bych to neriskoval,“ řekl Nate. „Slyšel jsem vás jak přijíždíte celou poslední míli.“

„Dobrá,“ rozhodl se Kemp. „Myslím že máte pravdu. Držíte v ruce dva pádný důvody.“ Kemp pomalu spouštěl paži, dával si přitom pozor, kam revolverem míří a zastrčil jej zpátky do pouzdra. „Do háje,“ řekl, „měl byste vědět, že praskat do vývěsních štítů patří k zábavě. Jistě jste jich za mlada taky pár provrtal.“

„Asi ano,“ odpověděl Nate. „Ale taky jsem se v té době naučil rozlišovat. A teď právě učím rozlišovat vás.“

„Nedá se nic dělat,“ prohlásil Kemp, „počítám, že se tím opravdu právě zabýváte.“ Něco ho na tom starém kohoutovi Natovi, jak se tam tak tiše a klidně opíral o dveře a možná to myslel smrtelně vážně, pobavilo. „Hoši,“ zvolal, „tuhle jedinou tabuli vynecháme.“ Pobídl koně ostruhami, rozjel se dál po ulici a zabočil k hospodě Eda Laffertyho.

O něco později, když měl Kemp v sobě asi šest až osm panáků a se svou partou zapadl k Al Fosterovi, aby se všichni nakrmili a posilnili na celovečerní zábavu, začal si uvědomovat, že mu ten vývěsní štít nejde z hlavy. „Domejšlivej dědek,“ bručel si pro sebe. „Má prej v tom krámě VŠECHNO. Ještě si to dá namalovat velkejma literama. Myslím, že bysme ho měli vyzkoušet.“ Hodil do sebe zbytek drinku a vykřikl. „Jdeme, hoši. Musíme vyzkoumat, jestli všechno znamená vůbec něco.“ Nate uklízel

krám a připravoval se, že bude zavírat, když se ta banda přihnula. Odložil koště a zaujal své obvyklé místo za pultem.

„Nic ve zlým, co se stalo je za náma,“ začal Kemp. „Jenom se nemůžu zbavit myšlenky, jestli si opravdu stojíte za tou tabulí venku?“

„To je jasné jako den,“ odpověděl Nate. „Stojím si za každým slovem.“

Kemp se dušeně pochechtával a pomrkával na své kumpány.

„Tak jo,“ povídá, „já a tady chlapi máme strašnou chuť na několik právějchjednodolarovejch doutníků.“

Nate si zamyšleně poklepal na čelo. „Tento druh doutníků jsem zrovna doprodal,“ odpověděl, „ale možná že tyhle by vyhovovaly.“ Štrachal chvilku pod pultem, vytáhl ozdobnou krabici, odstranil pečeť, zvedl víko a uvnitř byly tlusté doutníky, každý ve zvláštním obalu a na víku bylo ozdobným písmem, plným kudrlinek, napsáno, že to jsou super extra luxusní panatelas, dolar pětadvacet centů za kus.

„Koukám na to jak tele na nový vrata,“ řekl někdo z té party. „Převezl tě, Kempe. Musíš zaplatit.“

Kemp zaplatil. Musel ze svého svitku bankovek odloupnout pár kousků, aby mohl ty doutníky rozdat, ale zaplatil. Moc si z toho nedělal. Vadilo mu, že ho Nate tak krásně trumfnul. Zapálil si doutník, rozhlédl se kolem a znovu na své věrné zamrkal. „No, dobrá,“ řekl. „V tom jste mi vyhověl a já vám zaplatil. Ale teď si já a tady hoši myslíme, že by bylo hezký zakončit dnešní večeři něčím, čemu říkají kawy-ár.“

„Víte určitě, že chcete tohle?“ zeptal se Nate. „Ta věc je jenom pro silné žaludky.“ Hluboko v Natových očích to zajiskřilo, ale mluvil pomalu a váhavě, jako kdyby ho to poněkud znepokojovalo.

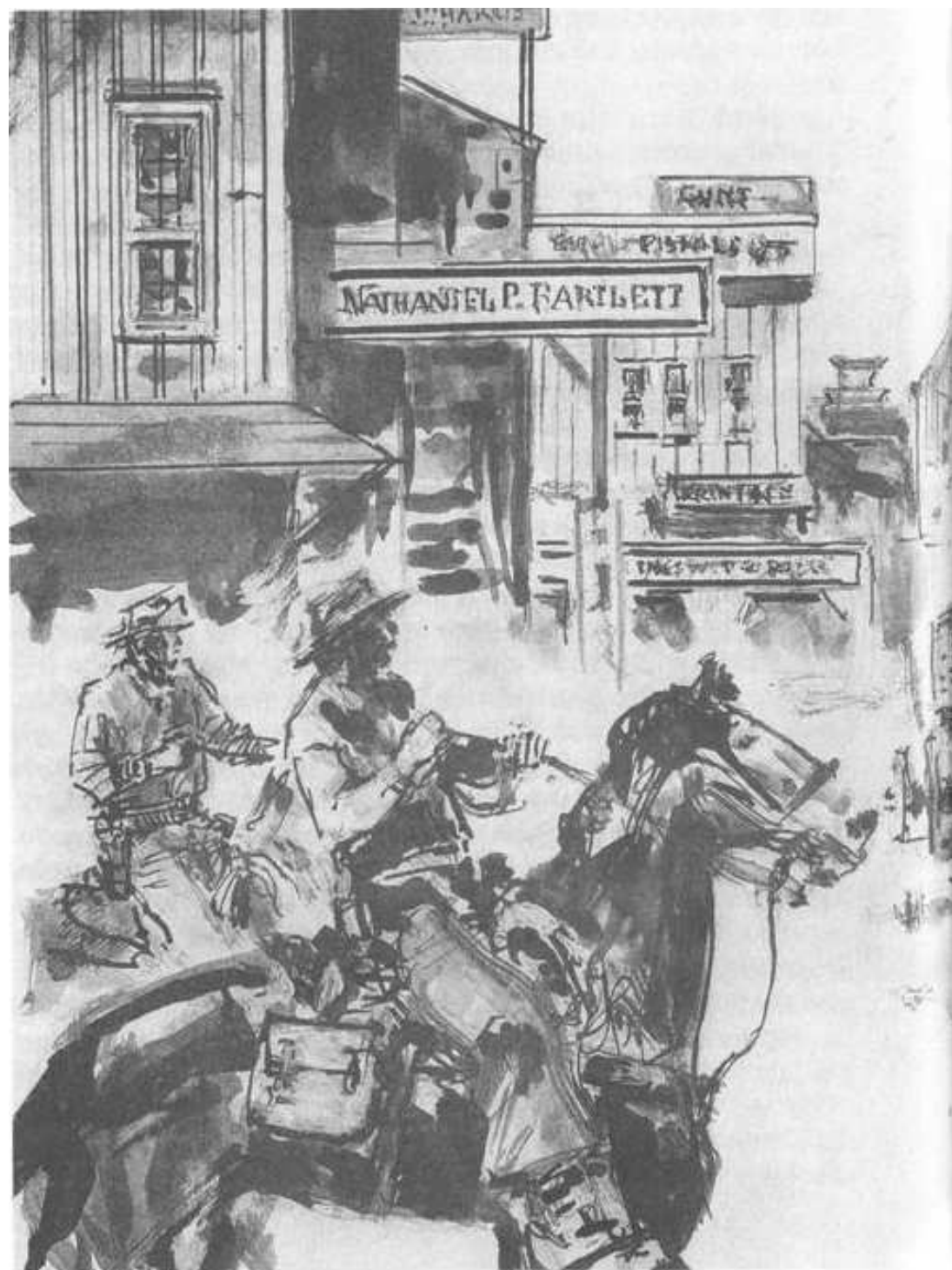
„To vím docela určitě,“ tvrdil Kemp. „Chci všechno co máte – jestli máte vůbec něco.“

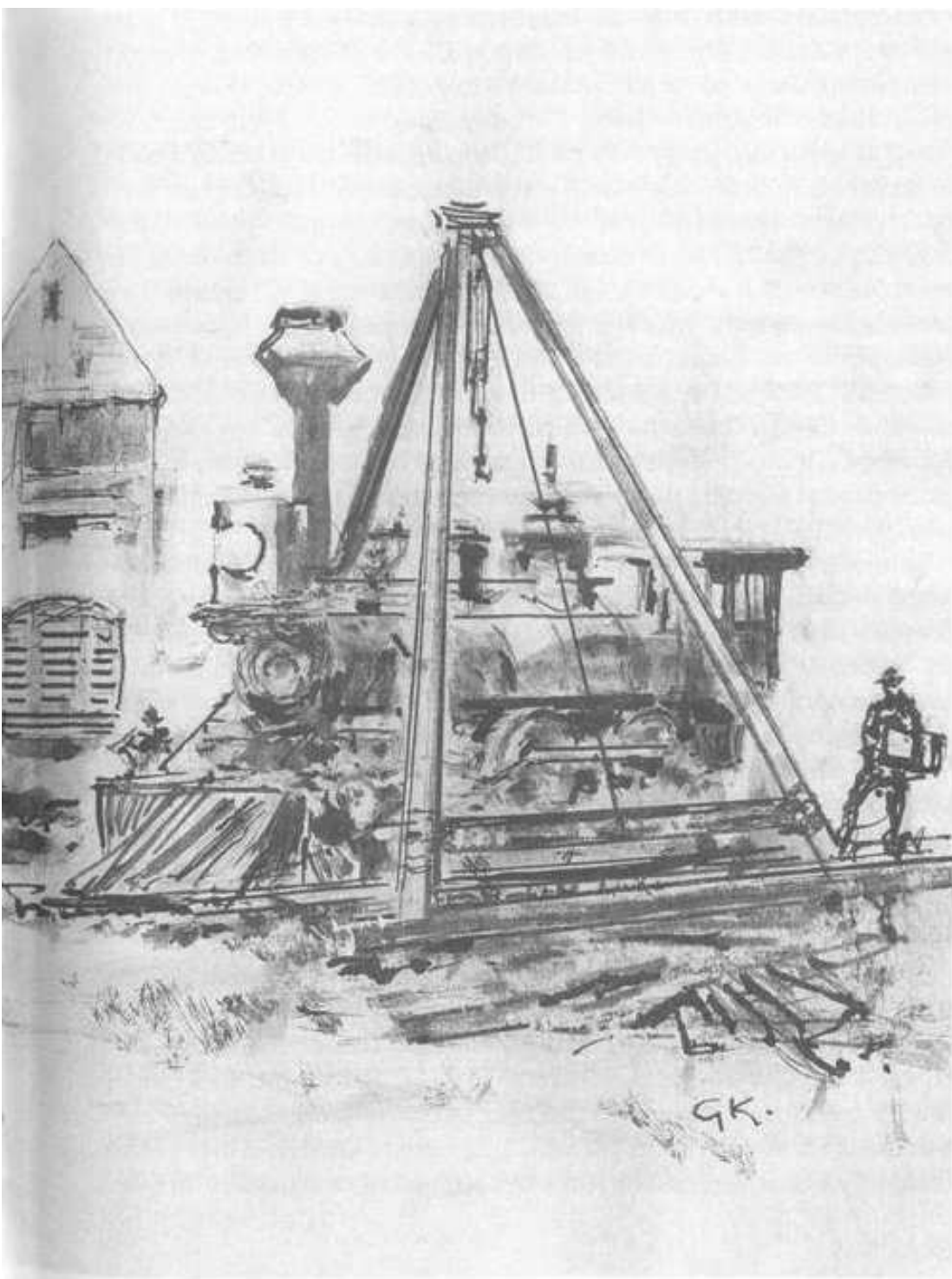
Nate se otočil a začal na policích přendávat věci, až vytáhl dosti plochou dřevěnou krabici, kterou zapáčením víka otevřel. Uvnitř bylo čtyřiadvacet nevysokých kulatých plechovek. „To dělá dvaasedmdesát dolarů,“ řekl.

„Hurá, ať žije Nate!“ vykřikl někdo. Byl to AI Foster, který stál ve dveřích a prásal svými tříbarevnými kšandami. „Kempe, ten tě chlapče srovná, kdy si vzpomene. Měl bys toho nechat.“

„Nechat?“ opáčil Kemp Ackley. „Teprve začínám.“ Stál a hladil si začínající strniště na bradě. Namířil na Nata prst, jako by to byl revolver. „Povím vám, co chci teď,“ řekl. „Chci takový ty nádherně pruhovaný kalhoty, jaký nosej šviháci na východě, když si vykračují po hlavní třídě a předváděj se dámám. K těm kalhotám chci šosatej kabát a kamaše s perlovejma knoflíčkama a – a –“

„Cylindr?“ zeptal se Nate.

„Jistě, cylindr,“ souhlasil Kemp. „A vycházkovou hůl se zlatou rukojetí a –“

„A já vám říkám,“ přerušil ho Nate hlasem, který prozrazoval, že svého času zažil všelicos a vždýcky a všude stál pevně na nohou. „Já vám říkám, že mám tady na skladě všechny ty věci a ještě jiné serepetičky, jaké si jen dokážete vymyslet. A říkám vám, že vám je nehodlám prodat. Vy ty věci nepotřebujete a vypadal byste v nich jako špatně vyřezanej svatej a ostatně, já už zavírám. A teď,“ prohlásil Nate se zablýsknutím v očích, „ještě vám řeknu, synu, že ve vaší povaze se projevují některé rysy, které mi připomínají, jaký jsem sám ve vašich letech býval blázen. Jestli mě necháte zaplatit pohoštění pro vaši společnost, do čehož počítám i ten kaviár a pak nasát nějaké to tekuté občerstvení, abychom dohonili, co jsme zameškali, tak potom vám ukážu, jak jsme o výplatě přeřvávali kojoty, když jsem dělal honáka krav tam dole na Cimarronu.“

Toho večera se South Licks zachvívalo v samotných základech. Někteří lidé začali datovat události podle té noci, co bylo před a co po ní. Ale to nejdůležitější, co se od ní datovalo, byla hra, kterou spolu ti dva, Nathaniel P. Bartlett a Kemp Ackley, hráli. Skoro každého by napadlo něco lepšího, než se pořád pokoušet dokázat Natovi, že ten jeho vývěsní štít nemluví pravdu, ale Kemp si nedal pokoj. Pokaždé, když přijel do města, to zkoušel znovu. Došlo to tak daleko, že když byl se svými honáky venku u dobytka, otočil najednou koně a zamířil do města a hoši věděli, že ho zase něco napadlo. Vzkročil do obchodu a řekl: „Pořád si stojíte za tím, co je na tý tabuli?“ a Nate odpověděl: „To je jasné jako den“ a Kemp vyklopil svoji novou objednávku. Někdy Nate tu věc měl, někdy neměl, ale objednávku přijal, aniž by hnul brvou a překvapivě rychleji obstaral. Jednou to byly pravé hodiny s kukačkou, dovezené ze Švýcarska. Nate vypátral jedny

v Chicagu, dostal je zvláštní expresní poštou a jezdec mu je přivezl do pěti dnů. Jindy to byla živá opička s kokosovými ořechy na krmení. Nata to stálo spoustu telegramů, ale na den za tři týdny tam měl jednu v kleci i s bedýnkou kokosových ořechů. Kemp si byl téměř jistý, že Nata konečně dostal, když tehdy vešel do krámu a řekl, že chce parní stroj, lokomotivu jaká jezdí po kolejích. Nat se na něho podíval a zeptal se: „Osmikolovou nebo desetikolovou?“ a Kemp musel něco říct, tak řekl: „Samozřejmě desetikolovou!“ Nate prohlásil, že tohle zvláštní zboží právě doprodal, ale že brzy nějakou dostane a za pět týdnů byla tady. Stála pevně na deseti kolech vzadu za obchodem. Koupil ji od dráhy a nabídl víc, než sami za ni zaplatili. Dal ji rozebrat a dopravit do South Licks na nákladních vozech a zase smontovat. Tentokrát Kemp musel zadlužit ranč, aby ten účet

vyrovnal. Dokázal prodat tu věc zpátky železnici za slušnou cenu, ale přesto něco prodělal a ještě musel zaplatit za dovoz.

Tohle by už mělo Kempa přibrzdit, ale on se jen ještě více zatvrdil. Pořád bez ustání přemýšlel a v tom svém mládeneckém domě na ranči nečinně posedával a zamyšleně hleděl do prázdna. Věděl, že musí přijít na něco zvláštního a zatraceně mazaného a konečně na to přišel. Čím víc na to myslel a zvažoval to ze všech možných hledisek, tím víc se mu ten nápad líbil. Plácal se rukama do stehů a vybuchoval v hlasitý smích. Osedlal koně a jel do města. Podíval se na vývěsní štít, znovu si přečetl co bylo na něm napsáno a zase se zasmál. Vzkročil do obchodu a zašklebil se na Nata. Mávnul rukou na vývěsní štít.

„Všechno?“ zeptal se.

„Všechno,“ odvětil Nate.

„Tak jo,“ řekl Kemp a s námahou potlačoval smích. „Jsem tady, abych si objednal manželku.“

Na okamžik, možná o něco déle, se Nate skutečně zarazil. Zíral na Kempa s trochu pootevřenými ústy. Potom mu zase hluboko v očích zajiskřilo, ale jeho tvář zůstala vážná. Lítostivě zavrtěl hlavou a dal se do řečnění. „Byl jsem tamhle a byl jsem leckde,“ začal, „a mezitím jsem byl skoro všude. Zažil jsem podivné věci a některé ještě podivnější, že by tomu jen blázen uvěřil. Nikdy mě ale nenapadlo, že se dožiju dne, kdy bílý muž zabývající se chovem dobytka, bude považovat ženu, nastávající paní svého domu a svého srdce, za obchodní položku, o které je možno se dohadovat přes pult majitele obchodu. Je pravda, že jsem slyšel, že v biblických dobách...“ Nate pokračoval v přednášce a Kemp se stále šklebil v přesvědčení, že to konečně Natovi natřel, a že se Nate jen tak vykrucuje a zdržuje hru, aby nemusel připustit, že prohrál na celé čáře.

„... a jednou nebo dvakrát jsem se dostal k indiánům,“ vyprávěl Nate dále, „o kterých někteří lidé tvrdili, že se dá u nich koupit žena. Ale vy nejste indián a myslím, že byste indiánku nechtěl.“ Kemp zavrtěl hlavou a stále potlačoval smích. Nate znenadání sáhl po tužce a po bloku objednávek a vyrazil ze sebe: „Nějaké zvláštní přání?“

Kemp se trochu polekal. Nemyslel na víc, než na to jak s úspěchem uplatnit svůj žert. Potom hlasitě vyprskl. Ten dobrák Nate na něho zkouší ušít nějakou boudu. „No jistě,“ řekl. „Rád bych ženu, která je dobře rostlá, aby byla tam kde má být, nahoře i dole, pěkně zaoblená, a aby dobytek, když se na ni podívá, se neplašil a – a –“

„Vlasy narudlé?“ otázal se Nate.

„No, proč ne, když myslíte,“ odvětil Kemp a byl z toho rozjařeností skoro bez sebe, jak jeho žert nabývá postupně na účinnosti. „Já mám

slabost pro narudlý vlasy. A rád bych ženu dost starou, aby si nedala něco namluvit, ale –“

„Co by si neměla dát namluvit?“ přerušil ho Nate.

„Že si má vzít takovýho neotesance jako jsem já,“ pokračoval Kemp, „ale pořád ještě dost mladou a ztřeštěnou, aby si na to troufla.“ Již nedokázal potlačovat svoji veselost a přerušoval svá slova výbuchy smíchu. „Ách, já vím – tohle zvláštní zboží –jste právě doprodal – ale až půjdu – příští týden kolem – nebo příští měsíc – nebo v příštím životě – tak toho bude dost. Houby s octem, teď jsem vás dostal – zatlačil jsem vás do kouta – jenom jste moc paličatej, abyste si to přiznal.“ Kemp se potácel po krámě, mával rukama a smíchy se mu podlamovala kolena. Musel se prostě o tu legraci podělit s ostatními, kteří ji ocení stejně jako jeho hoši a tak vyklopýtal ze dveří, vyškral se na koně a klusal na svůj ranč.

Dost velký kus cesty, takových čtyři – pět mil, to byla pro Kempa Ackleyho ta nejzábavnější projížďka, jakou kdy zažil. Vrtěl se v sedle a říkal si, že vezme své chlapce a vrátí se, aby to pořádně oslavil. Vychutnával předem, jak bude ten svůj příběh vyprávět. O Natovi, jak otevřel hubu a pak se vykrucoval a protahoval to a jak chtěl Nate na něho ušít boudu a jak to nakonec Natovi vytmavil. Potom však znenadání, ani dobře nevěděl proč, se mu celá ta věc přestala jevit tak šprýmovně. Začal vzpomínat. Vzpomněl si na takové věci jako doutníky po jednom a čtvrt dolaru, na hodiny s kukačkou, na opičku a na lokomotivu. Trhnutím obrátil koně a hnál se zpět do města. Zastavil před obchodem. Dveře byly pevně zavřené a visel na nich zámek. Po chodníku uviděl přicházet Ala Fostera.

„Nate?“ opáčil Foster, napnul své třibarevné šle a prásknul jimi, což v Kempovi vzbudilo jisté asociace. „Nate zavřel krám na několik dní. Chytil odpolední dostavník a odjel z města.“

V následujících týdnech kolovala po South Licks spousta řečí. Lidé věděli, že Nate odjel, aby sehnal něco co Kemp objednal, a protože se v té věci angažoval osobně, domnívali se, že to bude určitě pro něho pořádná fuška a začali uzavírat sázky, jestli to sežene. V ranči Kempa Ackleyho bylo v těch dnech naprosté ticho. Kemp posedával po domě a kousal si nehty. Každou chvíli vstal, běhal po místnosti a zkoušel se kopnout do zadku. Každý den posílal na otočku jednoho honáka do města, aby to tam oběhl, měl oči otevřené a dával pozor, kdy se Nate vrátí. Došlo to s ním tak daleko, že každý den při pohledu na honáka vracejícího se po cestě domů se chvěl, jako kdyby měl zimnici. Myslel na to, že ranč prodá nebo prostě odejde a s prodejem si nebude dělat starosti, zmizí v horách, aby se nemusel setkat s lidmi ve městě. Ještě nikdy však nezrušil sázku a nevyhýbal se dluhu a věděl, že tu hru bude muset dohrát do konce. Potom

jednou pozdě odpoledne jeden z jeho chlapců, kterému říkali Skimpy – Škudla, protože měl málo vlasů, uháněl rychle domů. Kemp pospíchal na verandu a čekal se svěřenou hlavou.

„Nate se vrátil,“ oznámil Skimpy.

Kemp zasténal. „Sám?“ zeptal se.

„Ne tak docela,“ formuloval podivně svou odpověď Skimpy. „Má ještě něco s sebou.“

„Něco?“ ptal se Kemp. „Je to živý?“

„Zdá se, že jo,“ mínil Skimpy. „Aspoň se to pohybovalo vlastní silou.“

Kemp zase zasténal. „Ženská?“ otázal se.

„To je víc než pravděpodobný,“ potvrdil Skimpy. „Ale nešlo to zjistit. Nate tomu navlíkl svůj dlouhý kabát a klobouk se závojem, aby se nepoznalo, kdo to je.“

Kemp se stal odborníkem v tom svém cvičení, kopal se do zadku přes celou verandu.

„Jemine, no ne!“ zvolal Skimpy se širokým úsměvem. „To je úplná akrobacie. Ale měl bys raději šetřit síly. Nate říkal, že doufá, že brzy uzavře důležité obchod. Dnes večer bude mít otevřeno a bude na tebe čekat.“

Toho večera přijel Kemp Ackley do South Licks, jako kdyby šel na popravu, pro kterou byl navržen jako hlavní představitel. Neustále myslel na šťastné dny volnosti, které patrně nechává za sebou. Neustával mít strašné vidiny, hrozivé představy, které by si bezcitní lidé mohli vyložit jako stvoření ženského rodu ve věku na vdávání. Jeho hoši měli dost zdravého rozumu a drželi se stranou, aby jejich úšklebky a polohlasem pronášené žertovné poznámky byly mimo dosah jeho vnímání. Ve městě slezl s koně, podíval se na ten vývěsní štít, který se leskl ve světle vycházejícího z okna obchodu a celý se otřásl. Vůbec mu nezvedlo náladu, když vstoupil a našel tam skoro všechny obyvatele ze South Licks, sedící a stojící na výhodných místech u pultů a na různých bednách. Ustrašeně se kolem sebe rozhlédl. V dohledu nebyla žádná žena, kterou by již neznal jako manželku zákonitě přisouzenou některému muži ze South Licks. Spatřil Nata sedícího klidně a v pohodě na jeho obvyklém místě, na vysoké stoličce za hlavním pultem. Povzdechl si. „No dobrá,“ řekl, „tady mě máte.“

„Tak jste tady,“ potvrdil Nate. Tvářil se vážně jako vždycky, ale hluboko v jeho očích to jiskřilo. „Zdá se mi ale,“ ujal se slova Nate, „že jste poněkud bledý na člověka, kterého potkalo takové štěstí. A nyní, než ukážu zboží, které jste uznal za vhodné si objednat mým prostřednictvím a s využitím služeb mého obchodu, rád bych vám pověděl, že abych byl s to vám vyhovět, mohl jsem si po celé dva týdny plíce vymluvit a vyhlášoval jsem vás za tak vynikajícího džentlmena a významného člena této obce, že

vaše vlastní matka by se rděla, kdyby tomu měla uvěřit. To všechno nevěželo z mé hlavy, to vy sám jste si sem s tím zaskočil a myslel jste snad, že to je báječný žert. Ale já nic co se týká tohoto mého obchodu za žert nepovažuji a vzal jsem tedy, co jste říkal, vážně a provádím to. Dostal jsem ono zboží, a abych se ujistil, že obřad s tím spojený proběhne správně, stal jsem se smírčím soudcem a obřad vykonám sám.“

Nate přistoupil ke dveřím, které vedly do jeho bytu a otevřel je. „Vám všem ze South Licks a zvláště vám, pane Ackley,“ pravil, „představuji svoji schovanku a neteř, slečnu Barbaru Bartlettovou, donedávna v Saint Louis a v některých městech na východě.“ A jak to starý Nate předtím ohlašoval, těmi dveřmi křepče prošla celá uzarděná, s pablesky světla hrajícího v narudlých vlasech, svěží, urostlá a mile vyhlížející mladá žena, jakou ještě v South Licks neviděli. Ženské v krámě pomlaskávaly, muži šoupali nohama a někteří zahvízdali. Kemp Ackley ustoupil několik kroků, jako by ho někdo praštil. Váhavě natáhl ruku, sňal klobouk s hlavy a na tváři se mu objevil matný úsměv. „Jak se máte, slečno,“ hlesl.

„Tak to pr,“ řekl Nate. „To se musí udělat pořádně.“ Pokynul Kempovi, aby přistoupil blíž a neteř Barbara stála celou tu dobu bez hnutí jako socha, jenom hluboko v očích jí to jiskřilo, jako starému Natovi. „Nezapomněl jsem na ta zvláštní přání,“ poznamenal Nate. „Nechci, abych musel někdy později poslouchat vaše stížnosti, že jsem něco vylíčil nesprávně. Říkal jste, že musí být dobře rostlá. Máte nějaké námitky k její postavě? Přistupte blíže a sáhněte si, jestli chcete.“

Kemp uskočil, jako by ho někdo kopl. „Ne, ne,“ řekl rychle. „Vypadá i odsud docela hezky.“

„Pěkně zaoblená, tam kde má být,“ pokračoval Nate. „Tak jste se vyjádřil. Zdá se vám, že s těmi křivkami je něco v nepořádku?“

„Podívejte se, Nate,“ začal Kemp. „Nemusíte to tak –“

„Jemine, no ne,“ řekl někdo vzadu. Byl to Skimpy a hubu měl od ucha k uchu. „Jestli se bojíš, Kempe, tak ustup, já to беру za tebe.“

„A teď se dobře dívejte,“ nedal se rušit Nate. „Máte nějaké sebemenší podezření, že by tahle tvářička mohla plašit dobytek?“

„Do prkýnka,“ řekl Kemp. „Ještě vám to nestačí, jak se po mně vozíte? Copak si myslíte, že bych mohl mít nějaký námitky, když ta dáma stojí přede mnou a poslouchá? To jsou úplně zbytečný řeči. Doplatil jsem na vlastní hloupost a –“

„Ehm,“ ozvala se neteř Barbara. „Tak on si myslí, že na to doplatil, co? Já bych řekla, že tenhle zvláštní obchod má dvě stránky.“ Vykročila a začala Kempa obcházet. Kemp stál nehnutě, jako přimražený k podlaze,

jenom se natácel v bocích, aby na ni viděl. „Strýčku Nate,“ pravila, „tvrdil jsi, že je hezký. No, dejme tomu, že když se umyje, tak to zhruba souhlasí. Říkal jsi, že má pěkný ranč, a že to je muž, který se dokáže postarat o hezký domov. Nemůžu říct, že pro to nalézám, jak se tak na něj dívám, dostatek důkazů. Vypadá jako nemocné tele, které se poleká, když na něj někdo zabučí.“

Kemp se vymrštil. Také on se teď začervenal. Od té doby, co byl Nate mimo město, jeho nohy tak rychle nezapracovaly.

„Tak jako tele?“ řekl. „A nemocný? Vy jen zabučíte a já –“

„Bů,“ ozvala se neteř Barbara.

Kemp si pošoupl klobouk na stranu a vyrazil na ni. Nate skočil mezi ně. „Tak dost,“ zvolal. „Nekažte mi vy dva obchod jen proto, že jeden je paličák a druhý má nazrzlé vlasy. Toto je obchodní záležitost a jako takovou ji budete brát! Vymyká se značně pravidlům, protože v tomto případě zboží může odmítat a tak bude jen správné, když ten obchod bude oboustranný. Barbaro,“ otázal se starý Nate, „když ho teď vidíš a vzpomínáš si, co jsem ti o něm říkal, jsi pořád ještě svolná?“

„Hm,“ řekla neteř Barbara. „Vdát se za muže, který si myslí, že manželka je něco, co se dá naložit v krámě jako pytel mouky, je pravděpodobně dost riskantní.“ Dívala se na Kempa soustředěně a zpytavě a zdálo se, že jí činí potěšení vidět ho, jak se potí rozpaky. „Ale když uvážím, že čest naší rodiny závisí na tom tvém vývěsním štítě, strýčku Nate, myslím že to snad zkusím.“

„Tak tedy, Kempe,“ pravil Nate, „tady máte vaše zboží podle objednávky. Jaké je vaše stanovisko?“

„Kolik stojí?“ zeptal se Kemp. Hleděl na neteř Barbaru stejně soustředěně a zpytavě jako se předtím ona dívala na něho a zdálo se, že potěšeně zaznamenal, jak sebou při této otázce trhla.

„Nestojí nic,“ odpověděl Nate, „kromě vaší mládenecké svobody.“

„Dobrá,“ souhlasil Kemp. Nehodlal se nechat předstihnout nějakou ženskou. „Když vidím, že se v tý věci jedná i o moji čest, nezbyvá než takovou cenu zaplatit.“

Na podkladě těchto prohlášení je starý Nate oddal. Na stejném podkladě se oba dva chovali. Volně a nenuceně ke každému jinému, jenom vůči sobě ne. Tak tomu bylo po celý večer v restaurantu Ala Fostera, kde obyvatelé South Licks odklidili stoly a uspořádali taneční veselici. Na stejném podkladě odjeli za východu slunce ve vypůjčeném čtyřkoláku na ranč. Neteř Barbara seděla na jedné straně sedátka a Kemp daleko od ní na druhé straně, za sebou ve voze měli její velký kufr a Kempovi hoši jeli za nimi v bezpečné vzdálenosti, aby nebyli na doslech.

Starý Nate stál pod svým vývěsním štítem a díval se jak odjíždějí. „Asi jsem to tentokrát trochu přehnal,“ říkal si, „ale pořád se mi zdá, že to byl dobrý nápad. Jakmile budou jednou sami, už to nějak zvládnou. Kdybych byl jedním z nich, chtěl bych být jiný, chtěl bych se podobat tomu druhému.“

Když však Nate přišel za dva dny na návštěvu a viděl, že se chovají jako párek bojovných kohoutů, začaly v něm hlodat pochyby. Chodili kolem sebe ve střehu, připraveni seknout po sobě ostruhami kvůli každé maličkosti. Ani jeden se nedostal pořádně ke slovu, aby mu druhý do toho nesočil a nepřekroutil to. Nate u nich nezůstal dlouho, protože se tam necítil dobře. Ať se na to díval z jakékoli strany, věděl že byl nesporně odpovědný za to, že je dal dohromady a možná ten postup, jaký zvolil při jednání ve svém obchodě, byl příčinou jejich živější výměny názorů. Cítil, že by měl něco udělat, ale nic ho nenapadalo.

Natovy pochyby se nezmenšily, když v následujících dnech začaly do města pronikat různé pověsti. O Kempovi se říkalo, že zůstává v noclehárně s chlapci. O neteři Barbaře se povídalo, že je zalezlá v domě na ranči. Takové zprávy působily Natovi velké starosti. Nate si právě dával věci do pořádku, aby tam mohl zajet a podívat se co se dá dělat, když se neteř Barbara objevila ve dveřích obchodu. Byla celá rozčuchaná a zaprášená a bylo jí do breku. Počkala až Kemp s chlapci kamsi odjeli, z ohrady si opatrně vyvedla koně a uháněla do města.

„Strýčku Nate,“ vybuchla, „nechci tu dlouhonohou náhražku, kterou jsi mi hodil na krk za manžela. Když si ještě ke všemu pomyslím, že jsem od něj utekla, ale já už takhle nemůžu dál.“

Natovi jí bylo strašně líto, ale uvědomoval si, že Barbara je z dobrého Bartlettova rodu a usoudil, že si nemusí brát servítky a řekne to naplno.

„Tak ty by ses ho ráda zbavila, že?“

„No, já nevím,“ řekla a pláč měla na krajíčku. Několik slz vytrysklo a stékalo jí po zaprášených tvářích. „Tam venku, když se stará o celý ranč, a to je práce jakou muž jako je on zastane, zdá se mi, že je snad takový, jak jsi mi ho vyličil. Ale není to opravdový muž. Je jako kus pařezu. V něm je asi tolik citu, jako v některém tom jeho býkovi. Pokaždé když se ke mně přiblíží, zdá se, že nemá v hlavě nic jiného než ten bláznivý podivný obchod a jak jsi ho doběhl, a že si mě musel vzít.“

„Já bych jen rád věděl, jestli mu dáš vůbec příležitost, aby –“ začal Nate, ale musel rychle přestat, protože venku něco uviděl. Stačil ještě strčit svou neteř Barbaru do bytu za krámem, zavřít dveře a postavit se za pult, když pomalu a smutně vešel Kemp Ackley a ještě ve dveřích vrhl pohled zpátky na vývěsní štít.

„Nate,“ řekl Kemp, „když pomyslím na tu manželku, kterou jste mi hodil na krk, jak je zalezlá na ranči v domě a já se plížím na druhou stranu a objíždím to, aby nevěděla co dělám, tak se cítím dost bídně. Máte tam venku tu tabuli. Stojíte si pořád za tím, co je na ní napsáno?“

„Stojím, to je jasné jako den,“ potvrdil Nate a trochu ztuhl.

„Je tam ještě něco, čemu jsem dřív nevěnoval pozornost. Je tam ,Spokojenost zaručena.“

„Ta-a-k,“ vydechl Nate. „Tak vy nejste s tou transakcí spokojen?“ I Kempa mu bylo trochu líto, ale měl na paměti, že Kemp byl z podobného rodu jako Bartlettovi a usoudil, že si nemusí brát servítky a řekne to tentokrát také naplno.

„Chcete tedy zboží vrátit?“ otázal se.

„Jen tak hned nekvaltujte,“ mírnil ho Kemp. „Já si nestěžuju přímo na zboží jako takový. Naprosto odpovídá sjednaným podmínkám a teď, když jsem ji okoukl zblízka, dokonce je i předčí. Ale většinou se chová jak divoká kočka, která snáší život se mnou jen pro čest své rodiny. Nejsem už tak domejšlivej a drzej, jak jsem bejval. Nic na vás nechci. Jen bych chtěl vědět, jestli byste moh nějakým způsobem zaručit aspoň trochu tý spokojenosti.“

Nate se na Kempa dlouze zadíval. Potom mu v očích zajiskřilo. „Kempe,“ řekl, „kdybyste si u mě objednal větrný mlýn nebo sekačku na trávu nebo podobný takový stroj, dostal byste k němu návod, jak s ním zacházet a udržovat ho v dobrém stavu. Věnoval byste tomu návodu patřičnou pozornost?“

„To se ví, že jo,“ odpověděl Kemp. „To dá rozum.“

„Přesně a správně,“ pokračoval Nate. „Nuže, získal jste ode mě manželku. Zároveň s ní jsem vám měl dát nějaké poučení a na to jsem zapomněl. Počkejte chvílku, pokusím si vzpomenout, co v něm bylo.“ A milý Nate vytáhl kus papíru a své staré brko, chvílku okousával jeho konec, namočil je do inkoustu a začal něco čmárat. Skončil a podal papír přes pult Kempovi.

NÁVOD

jak učinit ženu stále šťastnou
a být šťastný s ní

Pravidlo 1: Říkej jí, že ji miluješ.

Pravidlo 2: Říkej jí, jak je hezká.

Pravidlo 3: Každý den vymysli tři nové způsoby, jak dodržet pravidlo 1.

Pravidlo 4: Každý den vymysli tři nové způsoby, jak dodržet pravidlo 2.

Pravidlo 5: To co říkáš, myslí pokaždé vážně.

„A teď,“ řekl Nate, „ted’ si prostě ten papír někam schovejte, ale nezapomeňte, co je na něm napsáno. A hlavně se okamžitě podle těch pravidel řiďte.“ Vzal Kempa za rameno, odvedl ho ke dveřím svého bytu, prostrčil jimi Kempa dovnitř a dveře zase zavřel. Chvilku stál a poslouchal a potom přikývl. Vrátil se za svůj pult, usadil se za ním na stoličku a dal se do prohlížení katalogů, aby si vybral nové zboží do svých polic. Zvedl hlavu, podíval se oknem na ten vývěsní štít a třpyt v jeho očích se jasně rozhořel. Nebude to tak dlouho trvat a bude mít nějaké praneteře a prasynovce, kteří budou jeho obchod navštěvovat a možná v pozdějších letech budou vzpomínat na jeho pronikavé vůně a na příjemné domácí prostředí.

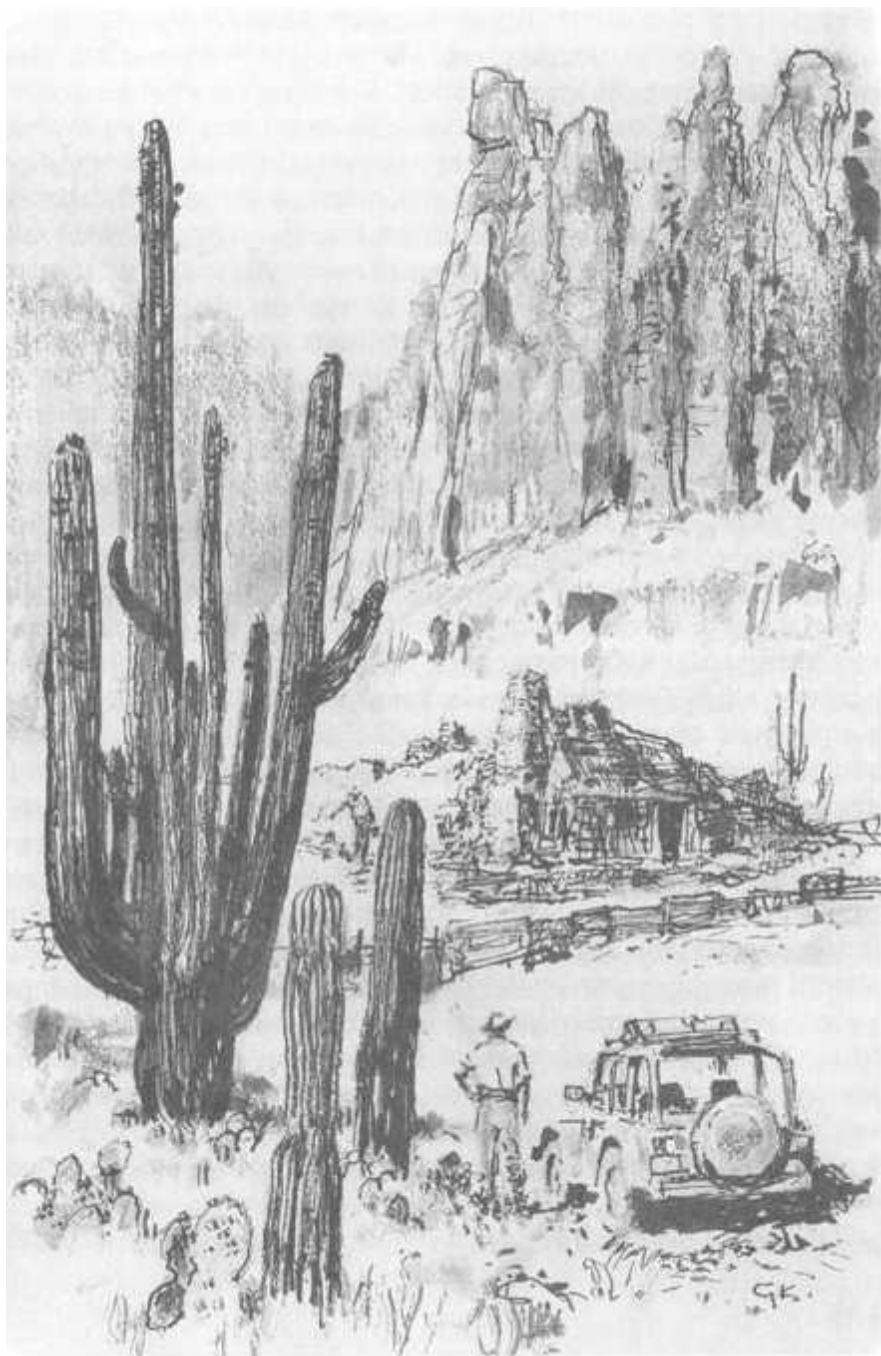
Pátý muž

NENÍ SNAD VŠECHNO složeno z atomů a ty pak z vířících drobtů energie a některé, jako vodík, mají složení jednoduché a jiné, jako uran, velmi komplikované, ve všech odstínech, od jednoduchého ke složitému? Nenarážejí tyto atomy, stále kmitající v plynech a klidnější v tuhých látkách, na sebe navzájem, nedotýkají se a nesetkávají, aby se často shlukly a smísily v nějakém kousku hmoty, hvězdy, planety, měsíce nebo meteoritu a putovaly až k nejzazším hranicím, kde všechno co je objevitelné a ověřitelné splývá s tajemstvím vesmíru? A nevysílá nějaký pohyb nebo napětí mezi atomy výron záření směřující ven a vytvářející účinky podle povahy stále k sobě lnoucích atomů? Jak to řekl Carlyle? „Dá se matematicky dokázat, že když hodím oblázkem, změním těžiště vesmíru.“

Podobně je to snad s lidmi, s jednotlivými atomy lidského společenství, uspořádanými od jednoduchých do složitých celků, od nepokojných k vyrovnanějším, narážejícími na sebe v tom chumlu zvaném společnost a civilizace. Důsledkem činnosti jednotlivce nebo skupiny jedinců je záření, sdělované od atomu k atomu, od člověka k člověku, v tom nádherném spletitém předivu bytí. A kdo může říci, kolik atomů ho dosáhne, než se rozplyne v tajuplném okolním vesmíru?

Je to samozřejmě poněkud nesmyslné. Tomu co říkám, nerozumíte. Kdo z nás vůbec někdy správně porozumí druhému, jaký je pravý smysl toho co říká nebo co skutečně dělá? Já sám tomu nerozumím. Já prostě jen vidím náznaky možného námětu, podnět přenášející se od člověka k člověku a snažím se jej zachytit těmito slovy. Snad to bude povídka, ale ne opravdová, spíše taková zpráva a něco k zamyšlení.

Mnoho lidí v tom jihozápadním městečku mi říkalo, že je blázen. Žil asi dvacet mil od města, v osamělé vyprahlé končině, na jedné dávno opuštěné zastávce dostavníků. Usadil se tam bez povolení, to místo mu nepatřilo a ani ho vlastnit nepotřeboval. Nikdo jiný to místo nechtěl, nikdo ho nechtěl za těch třicet let nebo kolik, co ho nová silnice nechávala mnoho mil stranou. Staral se o několik vyhublých krav a občas nějakou porazil a po starém, již téměř zapomenutém způsobu, sušil maso na slunci. Pěstoval také něco fazolí, paprik a jiné zeleniny a jednou za čas se objevil ve městě, obutý do mokasín vlastní výroby, aby utratil několik mincí za pár věcí, které nutně potřeboval.

Ano, říkali že starý Cal Kinney je blázen, ale takový neškodný. Blázen do té míry, že venku žil sám jen s ještěrkami, kojoty, s několika chřestýši a hubenými kravami. Blázen na ten způsob, že nemluvil, a když promluvil, nedávalo to smysl. Ale nikdy nikoho neotravoval, tak proč by mu někdo dělal potíže? Také udržoval v čistotě malý pramínek, který tu vytékal ze skály, což se kolikrát hodilo, když nějaký pošetilec putoval tím vyschlým krajem a zapomněl na zásobní polní láhev.

Nikdy přesně nevíte, co se v takovém případě může stát, zvláště ne na zdejší Jihozápadě, kde čas má téměř hmatatelný rozměr a kde minulost je součástí přítomnosti. Prach, který v prázdnu zdánlivě nicoty víříte nohama, se možná oddrolil ze španělských vepřovic, uhnětených ještě dříve než Otcové poutníci napjali plachty, nebo z indiánského zdiva, postaveného tisíc let před Kolumbem. Někdy se začne povídat o pokladu, objeví se pověst o ukrytém zlatu a stříbru. Mlčenlivý muž, zahleděný do staré mapy, kterou obvykle nějakým tajemným způsobem získal ze třetí, čtvrté nebo páté ruky, neustále kope a kope, tady a onde, na všech možných místech, podle toho jak jeho napjatá poblouzněná mysl nachází ve staré mapě nové souvislosti.

Tentokrát nebylo po nějakém pokladu ani stopy a žádné pověsti se v tomto ohledu v kraji nikdy nevyskytovaly. Naložil jsem do vozu spací pytel a něco zásob a vyjel jsem.

Za posledních dvacet let projel tou starou dostavníkovou cestou snad jeden nebo dva nákladní vozy. Těžko říct, ale staré koleje byly ještě celkem znatelné a dalo se podle nich projet, pokud vám nevadil pichlavý kaktus, drhnoucí občas o spodek vozu, a rychlé projíždění menšími vyschlými koryty zasypanými pískem. Poznal jsem, že jsem na místě, když jsem spatřil ten topol, jediný strom po dvaceti mílích, tak odlišný od několika zakrslých jalovců. V dolní části kmene byl široký jako sud, ale více než z poloviny byl mrtvý, se zubatě polámanými nejhořejšími větvemi. Z velké části to byla jen taková kostra stromu. Musel mít obrovskou soustavu kořenů, aby z té suché kotliny vysál trochu vlhkosti. Za ta léta možná potůček prýšící asi sto yardů nahoře na bočním svahu na úpatí zvrásněného červeného skaliska, vyčnívajícího ze země, stékající sem dolů, mu umožnil vzklíčit. Možná kdysi odváděli vodu potrubím, protože stanice byla poblíž toho stromu. Stavení, pravděpodobně jenom stáj pro výměnu koní a mul, vzalo za své, nezůstala ani zpráchnivělá prkna, ale obrysy kamenných základů byly ještě patrné.

Nechal jsem vůz stát u stromu a kráčel jsem po mírně se svažující stráni nahoru. Pramen se řinul čistým pískem z úpatí skály a stékal do malé záchytné nádrže uvnitř ze tří stran ohraničené ohrady, postavené ze starých

prken, pocházejících zřejmě z bývalé stáje. Přebytná voda se odváděla dřevěným žlábkem z ohrady do staré cínové vany zapuštěné v písku, sloužící jako kád' na vodu. Na pravé straně od ní, kousek dál od strmé skály v pozadí, byla zahrada obehnaná plotem, který byl zřejmě postaven s využitím každého zbylého kusu materiálu, jenž se nashromáždil na tom místě ještě z let, kdy tu bylo živo. Byly tam kusy rour a trámů, změř rezavého ostnatého drátu, části potřhaného drátěného pletiva, několik starých dveří položených na délku, okenní rámy beze skla, zprohýbané drátěnky z postelí a dokonce i starý sporák. Samotná zahrádka uvnitř této parodie na plot byla pěkná a účelná, srovnaná do roviny, uspořádaná do záhonků rozdělených zavlažovacími stružkami. Plotem byla prostrčená coulová trubka vycházející z hrazení kádě na vodu, která končila malým kohoutkem v hlavní zavlažovací strouze na konci zahrady.

Vzadu za zahradou byl srub, chatrč, bouda, říkejte si tomu jak chcete. Do čtverce nahodile a nakřivo stlučená věc, krytá kolem dokola starými prkny různé velikosti, upevněnými jak se dalo, na některých místech dvě nebo tři na sobě, aby se uzavřely škvíry. Odhadoval jsem, že to byl původně dobře postavený domek správce stanice, který se vlivem povětrnosti začal rozpadat a potom byl znovu slátán dohromady. Šel jsem k němu. Dveře byly otevřené, tak jsem nahlédl dovnitř. Stěny a střecha byly stejně zílíkované jako plot, ale byly celkem utěsněné. Vnitřek byl stejně uspořádaný a účelně zařízený jako zahrádka. Místnost měla dvě okna, jedno s neporušenými tabulkami, druhé opatřené drátěným pletivem se zavěšenou dřevěnou okenicí, kterou se dalo uzavřít. Stálo tam neuměle vyrobené dřevěné lůžko, pokryté několika starými dekami, dále stůl, jedna židle, podél stěny lavice a několik dlouhých polic. Na jedné byly zásoby, na druhé pár knížek, několik otlučených misek a petrolejová lampa. Vzadu v rohu stála kamínka na dřevo a vedle nich dvě bedny, jedna plná uschlého kravského trusu, druhá s kusy nasekaného jalovce.

Vystoupil jsem zase ze dveří a rozhlédl se. Za chatrčí byly dvě malé kůlny, nízké a důkladně postavené. Dveře měly zavřené, opatřené zrezavělými petlicemi. Řekl jsem si, že to je kůlna na nářadí a skladiště. Stranou za nimi byl ještě jeden malý hranatý domeček. Zřejmě záchod. Rozhlížel jsem se kolem. Nikde se nic nepohnulo. Na stinné straně jedné kůlny ležela dnem nahoru větší bedna, sloužící asi jako lavice. Posadil jsem se na ni a přehlížel celé hospodářství.

Zaslechl jsem jakési klínání, napřed slabě, potom jasněji. Od červené skály vyčnívající ze země a postupně přecházející do písčitého svahu se pomalu toporným krokem blížila vychrtlá stará kráva s monotónně klapajícím, lesku postrádajícím zvoncem, který jí visel na koženém

řemínku kolem krku. Za ní šly ještě další dvě. V patách za nimi běželo odrostlé tele. Přiběhlo v poněkud klopýtavém spěchu a zpomalilo, aby se zařadilo do vlekoucího se průvodu. Krávy šly přímo ke staré vaně.

Vzpomínám si, že jsem seděl na té obrácené bedně a divil jsem se, jak může někdo chovat krávy v takové vyschlé pustině, když jsem si uvědomil, že se na něho dívám. Byl u toho stromu, objevil se tam znenadání odnikud, stál klidně a nehybně, jako by tam byl odjakživa a díval se upřeně na můj vůz. Vypadal docela všedně, jako mnoho jiných lidí, které jsem viděl, až na to že obyčejní lidé se nedožívají často tak vysokého věku. I na tu vzdálenost se stáří projevovalo na obrysech postavy a na ochablém postoji a zároveň s tím však byla patrná nezničitelná, nestárnoucí, vitální odolnost. Byl obutý do mokasinů, o kterých jsem již slyšel, na sobě měl vybledlé, sražené džínsy, kolem pasu stažené provázkem, vyrudlou záplatovanou keprovou košili a na hlavě ošumělý mexický slaměný klobouk s roztrepeným okrajem. V zapadlých malých osadách na Jihovýchodě jsem podobně oblečených lidí viděl na tucty. Svým způsobem byl jen přirozenou součástí krajiny.

Přesto si vzpomínám, že mi nějaká maličkost připadala nepatřičná, něco nebylo jak má být. Byl hladce oholený. V takových případech mohou být vousy obvykle znamením či projevem nezávislosti, ale mohou také znamenat, že muž žijící o samotě nevidí žádný smysl v tom, aby se holil a jenom občas si vousy přistříhne. Tenhle byl hladce oholen.

Otočil se a šel po svahu ke srubu. V těch mokasínech se pohyboval docela svižně, nespěchal, ale bylo vidět, že stále dobře ví co dělá, a že je schopný to udělat. Nepozoroval jsem, že by se na mě podíval, ale věděl, že tam jsem a já věděl, že to ví. Vstoupil do srubu.

Tiše jsem seděl. V takových případech je začátek nejdůležitější etapou. Když začnete naléhat a budete se hlava nehlava drát kupředu, narazíte na neústupnost, podrážděnost a třeba i odmítnutí. Tak jen klidně sed'te, nechte věci ať se samy vyvíjejí a počkejte, až ten druhý něco udělá.

Objevil se ve dveřích, vyšel ven a posadil se na kus červeného balvanu, který tam byl jako schod přede dveřmi. Díval se dolů na můj vůz. Zdálo se, že ten vůz ho zajímá víc než já, a že skutečnost, jestli tam jsem či nejsem, sotva pohne s jeho lhostejností.

Tiše jsem seděl. Konečně otočil hlavu a podíval se na mě.

„Píšu povídku,“ řekl jsem, „která se odehrává v podobné krajině jako je tato. Napadlo mě, že vám snad nebude vadit, když tu pár dní zůstanu.“

Podíval se zase na vůz. Již jsem se vzdával naděje, že uslyším odpověď, když promluvil: „Nám to vadit nebude.“

Seděl jsem dál beze slova a rozebíral jsem si to. Myslel tím sebe a ty staré krávy?

Vstal. „S tím vozem musíte jít jinam,“ řekl. „Tam by se mu to nelíbilo.“ Zmizel ve srubu.

Tiše jsem seděl a poslouchal jak šramotí uvnitř u kamen. Byl jsem plný vzrušení. Něco se dělo. Musel jsem čekat a dát tomu volný průběh. Šel jsem k vozu, nastartoval a zajel s ním za ty dvě kůlny. Začal jsem z něj vytahovat věci k táboření.

Uplynuly dva dny a poznal jsem, že nezáleží na tom co je ve dne. Důležité byly noci.

Od svých zvyků se neuchyloval. Byl přesný jako hodinky. Ráno dlouho spal nebo aspoň ležel na svém lůžku. Myslím že musel, protože v noci toho moc nenaspal. Mohl si užívat pohodlí skoro celé dopoledne, než slunce začalo pálit do chatrné střechy a zahřívát srub, protože vycházelo za skálou a muselo se dostat hodně nahoru, než objevilo srub ve stínu skály. Připravil si dobrou snídani, aspoň co do množství, protože s vařením oběda se neobtěžoval. Zbytek dopoledne se v něčem vrtal, procházel celé své hospodářství, hrál si s něčím, o čem si myslel, že potřebuje opravit, očistit nebo dát do pořádku. Brzy odpoledne někam vyrazil a byl pryč asi tři hodiny. Neodcházel jako člověk, který jde někam na určité místo za určitým cílem. Prostě odešel. Nic si s sebou nebral a nic nepřinesl. Jenom si krátil dlouhou chvíli.

Když se vrátil, věnoval se své zahradě. První odpoledne to opomenul, protože moje přítomnost a můj vůz, který tam stál, ho poněkud vyvedly z míry. Další den již zase pokračoval ve svém navyklém koloběhu. Práci na zahradě střídal, jedno odpoledne plel a trochu okopával, podruhé zavlažoval a zaléval. Potom se odebral do srubu a zabýval se večerí a později, když se smrákalo, rozsvítil lampu a usadil se u ní s některou svou knížkou. Den uplynul. Ve srubu nebyly žádné hodiny a on neměl ani hodinky, ale dokázal si čas odměřit, jako kdyby měl v hlavě uložený nějaký chronometr.

Jak říkám, dva dny a měl jsem jasno. Neušlo mi ani, co se děje v noci.

Tu první noc, když se úplně setmělo a já se rozhodoval, jestli mám spát na spacím pytli nebo v něm, slyšel jsem ho jak ve srubu chodí. Zhasil lampu, přišel ke dveřím, vyšel ven a posadil se na zápraží. Měsíc, který byl skoro v úplňku, se začal ukazovat nad skálou a stoupal nad ní, ale on byl ve stínu skály i srubu a já nemohl rozpoznat, co tam dělá. Dával jsem pozor a poslouchal. Nic se nepohnulo a nic nebylo slyšet. Jenom tam tak seděl. Nakonec mě přemohl spánek. Probudil jsem se náhle o několik hodin

později, jak jsem podle svých hodinek zjistil a on tam stále ještě byl. Měsíc svítil již vysoko a já ho viděl úplně jasně. Seděl tam a díval se k tomu starému stromu. Znovu jsem usnul, a když jsem se za několik hodin probudil, ucítil jsem možná ten pohyb, právě se protahoval a vcházel do srubu.

Následující noc, když jsem ho poprvé celý den pozoroval, jsem byl přesvědčen, že dodrží svůj rozvrh. Nestalo se tak. Lampa stále hořela a on pořád četl. Tiše jsem ležel a čas ubíhal, až lampa zhasla a on přišel zase ke dveřím a sedl si na zápraží. Podíval jsem se na hodinky. Bylo něco po deváté, asi o hodinu později než minulou noc. Zůstal jsem chvíli vzhůru, než jsem dostal uspokojující odpověď.

Další noc, po plných dvou dnech pozorování, jsem věděl, že mám pravdu. Zhasne lampu a posadí se přede dveřmi brzy po desáté. Učinil tak. Měsíc, nyní již téměř zcela v úplňku, se začal ukazovat vzadu nad skálou a posílal své matné světlo po svahu dolů k tomu stromu.

Po celou tu dobu mi nevěnoval více pozornosti, než těm svým kravám, na které se podíval jednou ráno a jednou večer, aby viděl jestli jsou na místě a ještě naživu. Jeho nezáměr byl naprostý. Dělal dojem, že by tam takových jako já mohly být celé desítky, lidé všeho druhu, rozptýlených v nejbližším okolí, ale on by byl stále sám, šel by si svou cestou, žil by jak byl zvyklý, ponořený jen sám do sebe.

Bylo to druhého dne pozdě odpoledne, kdy mně svítlo. Lidé jsou lidé a člověk je člověk. Vždycky si uvědomujeme částí svých smyslů existenci druhých nebo jiného člověka a instinktivně, možná neuvědoměle, jim vycházíme vstříc. Je to nevykořenitelné volání lidského rodu. Byl na konci zahrady u trubky vedoucí od kádě na vodu a právě otvíral kohoutek, aby vpustil vodu do hlavní zavlažovací strouhy. Viděl mě, jak sedím u kůlny na té obrácené bedně. Viděl, že se na něj dívám. Zvedl ruku, aby upoutal mou pozornost. Obrátil se, překročil ten legrační plot na jednom místě, kde byl nízký a šel k jednomu sloupu ohrady u kádě, natáhl ruku a zvedl něco, čeho jsem si dříve nevšiml, s hřebíku. Byla to stará cínová naběračka. Zvedl ji do výše, pověsil zase na hřebík a vrátil se přes plot ke svému zavlažování.

Rovnal jsem si to v hlavě. Nejenže si uvědomoval mou přítomnost, ale všiml si i toho co dělám. A nebyl jsem mu protivný. Možná skutečnost, že jsem tam zůstal, navozovala u něho náznak pocitu společenství. Viděl mě při mých četných vycházkách, že se zastavuji u kádě, abych se napil čerstvé a chladné vody přitékající ze skály. Neušlo mu, že si na to přináším svůj cínový pohárek a vracím se s ním zase do svého tábora.

Ráno jsem provedl svůj vlastní manévr. Vzpomněl jsem si na něco, co jsem viděl první den, když jsem si prohlížel srub. Na polici se zásobami stála malá nádobka zpola naplněná kávovou sedlinou. Když někdo strádá kávovou sedlinu, činí tak jen z jednoho důvodu: aby ji znovu použil. Počkal jsem, až mi zvuky uvnitř srubu prozradily, že začal jeho denní rozvrh a až vyšel s velkým kbelíkem a vydal se k prameni pro svoji ranní zásobu čerstvé vody. Vklouzl jsem do srubu a postavil na stůl novou, ještě nenačatou jednolibrovou plechovku kávy, vyklouzl zase ven a posadil se na bednu u kůlny.

Přišel zpátky, prohýbaje se pod tíhou vědra. Patrně mě vůbec ještě nazaznamenal a vešel dovnitř. Plechovka s kávou vyletěla ze dveří, otáčela se ve vzduchu, dopadla do prachu a kutálela se kousek po stráni dolů. Čekal jsem. Stál ve dveřích, na mě se ani nepodíval a hleděl na plechovku. Čas ubíhal. Šel dolů, sebral plechovku a vrátil se do srubu. Čas dále ubíhal. Objevil se ve dveřích a podíval se přímo na mě. „Na stole jsou dva šálky,“ řekl.

To byl začátek. Seděl jsem uvnitř na lavici, upíjel kávu a on seděl na židli a snídal. Blázen? Nevypadal na to. Osobitý, výstřední, tvrdohlavý, to ano. Jestli jste řekli něco, co ho nezajímalo, co se ho netýkalo, tak si vás prostě nevšímal. Jako byste nic neřekl. Chtěl-li mlčet, tak mlčel. Když se mu zachtělo mluvit, tak mluvil. Byl to nepřerušovaný, neuspěchaný proud slov, který budil dojem, že jej může zastavit jen nějaká katastrofa. Vyvolal jsem takovou záplavu, když jsem si přitáhl knihu ležící na stole, abych si přečetl její titul. Byla to stará učebnice geologie. Začal mluvit a během následujících deseti až patnácti minut mi bez jediné přestávky učinil přednášku o geologické historii Jihozápadu obecně a této specifické oblasti zvláště. Hovořil o té červené skále vystupující za srubem ze země, jako kdyby znal celý její život. Odhadoval kdy vznikla, jak se utvářela, ve které geologické epoše, načrtl jak byla dlouho pohřbena pod usazeninami vnitrozemského moře, jak se znovu vynořila při pohybech zemské kůry a po mnoho tisíciletí byla vystavena erozi.

Zarazil se a podíval se na mě, jako kdybych snad byl sám nějaký geologický vzorek. „Jestli tu hledáte nějaký nerostný poklad,“ prohodil, „tak jste blázen.“

Chytil jsem se příležitosti. „Jediný poklad, který hledám,“ řekl jsem, „je ten, který můžete vyjádřit slovy. Hledám příběh.“

Zvedl se ze židle. Sebral těch několik misek a začal je oplachovat ve vědru. Již jsem pro něho neexistoval. Vyšel kolem mě ze srubu a začal svůj ranní okruh.

Brzy odpoledne jsem učinil další pokus. Čekal jsem na místě, kde skála přecházela do písčitého svahu, až si podle plánu vyšel na odpolední procházku. Dal jsem se do chůze po jeho boku. Nezarazil se, ani nezpomalil a nevěnoval mi žádnou pozornost. Náhle se zastavil a podíval se na mě. Pokud jsem na té všední, staré, hladce oholené tváři mohl rozpoznat nějaký výraz, zdál se být pobaven. „Myslíte,“ otázal se, „že mám v těch horách nějaký opuštěný důl? Nebo kdybych ho měl, že bych vás k němu dovedl?“

„Ne,“ řekl jsem, „myslím, že si jen tak krátíte dlouhou chvíli.“

Trochu přikývl, aspoň se mi to zdálo, a zase vykročil a já šel s ním. Došlo k jednomu z těch nevysvětlitelných nepatrných posunů. Nešel jsem vedle něho, šel jsem s ním.

Vzal mě s sebou několik mil. Jeho staré nohy se pohybovaly svižně a s elánem. Jen jsme se tak potulovali, aspoň každému kdo by nás pozoroval by to tak připadalo, ale rozpoznával jsem známky stezky, patrně vyšlapané nesčetnými kroky jeho vlastnoručně zhotovených mokašínů. Bylo na něm vidět, že tudy nešel poprvé. Tudy a hned zase jinudy, vybíral níže položená místa, zašel širokým obloukem do kopců, které vlastně nebyly skutečné kopce, ale zbytky pokřivených výběžků nad původní úrovní země, které tu teď stály bizarní a znetvořené mezi strmě vyhloubenými vyschlými koryty a miniaturními kaňony. Na Jihozápadě je mnoho takových obnažených, rozrytých neúrodných oblastí, kde se z barvy, neplodnosti a holých kostí země rodí krása a znepokojující pocit, že pronikáme k pramenům nejtajnějších tajemství. Měl svou vlastní rezervaci, která nebyla jeho a přece mu patřila, protože v ní nebylo nic hmatatelně obchodně využitelného, co by přivábilo lidi a všechen ten mor osídlování a využitkování kraje. Jednou se zdržel, aby mě upozornil na několik úlomků, které mi připadaly trochu zvláštní. „Zkamenělé dřevo,“ prohodil. „Trias.“ A dal se do další přednášky, která nebyla tentokrát ani tak přednáškou, jako spíše úvahou, zda tato oblast měla kdysi před miliony lety čistě tropický ráz s hustými dešťovými srážkami, nebo jestli byla v nížinách zásobována vodou stékající neustále z jiných míst. Zase se zastavil, aby ukázal na zajíce, který prchal před námi ve vyschlém korytu. A zase spustil, tentokrát to byl monolog o zajících, kteří jsou příkladem dokonalého přizpůsobení se životním podmínkám tohoto zvláštního kraje, v této zvláštní geologické době.

Byl jsem s ním, ano, ale nikam jsem se nedostal. Neodvažoval jsem se příliš ozývat, abych jeho povídání usměrňoval. Několikrát jsem se nadechl, ale nikdy jsem nepromluvil. Pochopil jsem jenom, že patří k lidem, kteří

dokáží podat vědecký výklad a sám jsem toho dost věděl, abych poznal, že to je člověk, který si čte v těch svých několika starých knížkách a dokáže to uplatnit na všem, co vidí při svých vycházkách.

Prošli jsme jeho okruhem a vrátili se přesně včas v době, kdy se krávy a tele přicházely napít. Dělal něco na zahradě a já se jen díval. Věděl jsem, že kdybych se pokusil o něčem začít, byl by to jen signál k přednášce o rostlinách a přizpůsobivosti černobílých bobů, které zabíraly půlku zahrady, na suchou půdu. Nakonec jsem odešel a posadil se na tu obrácenou bednu. Konečně přišel ke srubu a vešel dovnitř. Napadlo mě, že vezmu pár věcí z vozu a navrhnu, abychom povečeřeli spolu, ale pak jsem tu myšlenku zavrhl. To že zapomněl na mě a na moji plechovku s kávou, nebylo od něho záměrné. Byl jen znovu sám v sobě, ve svém nitru, osamocený. Stíny se pomalu měnily v noční tmu.

Tu noc porušil svůj obvyklý program. Nebylo to vlastně jeho porušení, spíše naplnění. To jenom mně se tehdy zdálo, že jej porušil.

V pravý čas jsem ležel tiše na spacím pytli a dával jsem pozor. Bylo něco po jedenácté hodině. Ty hodiny v jeho hlavě cvakly, nebo ho pošťouchly či rýply nebo co vlastně ve skutečnosti udělaly a on sfoukl lampu, šel ke dveřím a posadil se na zápraží. Pěkně kulatý měsíc jasně svítil a stoupal po obloze, přes kterou pluly roztodivné tvary obláčků. Byl ve stínu skály a srubu, ale já věděl co dělá. Seděl a díval se upřeně směrem k tomu starému stromu.

Vzpomínám, že jsem si říkal, že snad nemám hodiny v hlavě, ale věděl jsem dost, abych mohl říci, co dělá každou z těch čtyřiařdvaceti hodin. Měl jsem ty jeho zvyky odpozorované a spočítané. Potřeboval jsem jen poznat, co se za nimi skrývá, co se honí v té staré hlavě, když posedává na prahu dveří. Upadl jsem do spánku při myšlenkách jaký tah učinit příští den a čas ubíhal. Probudil jsem se a uvědomil si, že se něco změnilo.

Měsíc byl již vysoko a prostor přede dveřmi byl zaplaven měkkým světlem. Nebyl tam. Zvedl jsem se a opatrně a tiše jsem zvolna kráčel podél první kůlny. Byl venku na volném prostranství a směřoval ke starému stromu. Pohyboval se pomalu a obezřetně jako člověk, který sleduje něco tajného nebo velmi nebezpečného. Díval jsem se co je před ním. Nebylo nic vidět, kolem dokola nic nebylo. Tuto okolnost bych chtěl zdůraznit. Nebylo nic v dohledu. Naprosto nic. Jenom ten ponurý, jakoby kostlivci se podobající strom stál tiše a nehybně pod svahem.

Přidal do kroku a začal spěchat. Potom se dal do běhu. Znenadání se zastavil těsně u stromu a díval se nahoru do těch holých větví a všude v jeho nejbližším okolí. Hlava mu poklesla a stál tiše, tak tiše jako ten strom.

Zdalo se mi, že jak tam tak nehybně stál, že se nějak zmenšil a celým svým postojem zestárl. Nakonec se otočil a vracel se pomalu do srubu. Byl to jen unavený stařec malé postavy, opuštěný a osamocený ve svém nitru. Měl jsem zřetelný dojem, že kdybych vystoupil z úkrytu, že by na mě hleděl a neviděl by mě. Vešel pomalu do srubu a slyšel jsem jak jeho lůžko trochu zapraskalo, když do něj uléhal.

Kdyby nás dva někdo pozoroval, musel by říci, že se ráno nic nezměnilo, noc jako by neexistovala. Byl stejný jako dříve, neodchyloval se od zaběhlého pořádku, který dodržoval se stejným nezničitelným svěžím elánem. Stal jsem se jeho součástí, byl jsem do něho přibrán s ohledem na společně prožitý předešlý den. Seděl jsem uvnitř na lavici a pil kávu, zatímco on snídal. Naslouchal jsem další přednášce, která se týkala pravděpodobné historie jedné indiánské vesnice, jejíž trosky někde v horách se daly, jak tvrdil, ještě rozeznat. Odpoledne jsme se opět vydali na jeho okružní vycházku. Poslouchal jsem monolog o nějakých zkamenělinách z pliocénu a ještě jeden o hlouposti povídaček, že stepní psouni, prérijní sovy a chřestýši žijí ve společných norách.

Opakoval se předešlý den. Vycítil jsem však určitý rozdíl. Pod tím všedním trvalým zevnějškem člověka, který nemá nic na práci, bylo určité napětí a slabý náznak úzkosti a zlé předtuchy. Stal se vůči mně otevřenější a byl ochoten mi více o sobě povědět. Dověděl jsem se, že je rodákem z Missouri, a že kdysi navštěvoval nějakou venkovskou vysokou školu s úmyslem stát se kazatelem a na západ původně odjel kvůli svému zdraví. Řekl mi také, že do tohoto kraje přišel teprve před sedmi roky, vyspravil tu starou chatrč a usadil se v ní bez povolení. Byl jsem trochu zklamán. Nezapadalo to do mých představ. Domníval jsem se, že tu žil ještě v době, kdy tudy jezdily dostavníky. Na chvíli jsem měl hloupý pocit, že tu zbytečně marním čas.

Tento pocit mě přiměl k tomu, že jsem ho postrčil. Právě jsme přišli na to místo. „Ten příběh co píšete, si celý vymýšlíte?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděl jsem. „Ne proto že chci, ale protože musím. Na takovém místě by se ty věci měly odehrát. Ale zřejmě k ničemu nedošlo.“ Potom jsem udeřil přímo. „Nebo se tu něco stalo?“

Podíval se mi do očí. Viděl jsem to. Něco se skrývalo v té staré hlavě, za tou obyčejnou starou tvář. Otočil se a šel ke svým zavlažovacím strouhám, jako kdybych přestal existovat. Ale poznal jsem to. Chystal se promluvit. Zbývalo mi jen čekat a nechat věcem ještě chvíli volný průběh. Nevěděl jsem jen, že se vše brzy a hodně změní.

Kdybych tohle nepsal, ale četl, řekl bych že to je příliš načasované, uhlazené, příliš na míru šité tradiční vyprávění. Půlnoc je v takových přibězích hodinou duchů, nejistou váhavou prodlevou mezi jedním naplněným a následujícím dnem, kdy všechno co je tajuplné, nadpřirozené a mystické má dosáhnout svého vyvrcholení. To je samozřejmě nesmysl. Půlnoc je pouze okamžik určený lidmi, takový zářez v dohodnutých čtyřiašedesáti hodinách, které člověk stanovil, aby pro sebe rozdělil tok času. A tento okamžik není ani obecně platný. Mění se přibližně o jednu hodinu každých tisíc mil na pásu kolem zeměkoule. Pro vesmír, v němž je člověk nekonečně malou částíčkou, nemá půlnoc v těch ostatních okamžicích období temnoty žádný význam, vždyť ta tma je jen důsledkem odvrácení části povrchu země od slunce.

Proč by skutečnost nemohla napodobit smyšlený příběh? Skutečnost v tomto případě byla výslednicí logicky po sobě jdoucích událostí. Jeho noční bdění ovlivňoval měsíc. Měsíc ve své současné fázi vycházel každou noc přibližně o hodinu později. První noc mého zdejšího pobytu vyšel chvíli po osmé hodině. Potom v devět... v deset... v jedenáct. A teď v dvanáct. O půlnoci. Na jednom kraji se začínal zplošťovat, ubýval.

Pokud jste měli tu trpělivost a sledovali mě až sem, uvědomujete si to prostředí a okolnosti. Osamělé místo v liduprázdné vyprahlé krajině, kde kdysi došlo ke krátkému rozmachu tehdy obvyklé činnosti, kdy přijížděly dostavníky a vyměňovala se spřežení. Od té doby to místo bylo i se svým životem ponecháno osudu a v tlaku dopředu se deroucího tak zvaného pokroku zapomenuto. Starý muž, který tam žil ve dne svůj jednotvárný život, bděl po nocích. A já jsem se tam vnutil, slídl a strkal do všeho nos a ospravedlňoval to slídění a čmouchání hledáním námětu pro povídku, abych lépe porozuměl nekonečnému počtu různých cest, kterými my, lidské bytosti, jakýsi hmyz zamořující, jak říká Cabell, povrch jedné z menších planet, se vypořádáváme s osudovým dilematem života.

Půlnoc. Půlnoc v tom zvláštním časovém pásmu, podle údaje na mých hodinkách i podle měsíce, který vycházel za výběžkem staré skály. Zhasl lampu, šel ke dveřím a posadil se na schod přede dveřmi. Ležel jsem tiše na spacím pytli, věděl jsem o něm a to mi nedalo spát. Zvedl jsem se a opatrně se sunul podle stěny první kůlny. Byl venku na prostranství, v měsíčním světle za dvojitým stínem skály a srubu a šel směrem ke starému stromu. Nebylo nutné se dívat co je před ním, ale podíval jsem se. Nebylo tam nic. Naprosto nic.

Šel rychleji, začal pospíchat. Nakonec běžel. Jeho starý traslavý hlas se naléhavě zvedal téměř tichým ovzduším. „Johnny!“ volal. „Počkej!

Počkej!“ Zakopl a upadl dopředu, téměř u paty stromu. Viděl jsem jak zaťatou rukou tluče do země a potom ztichl.

Vyšel jsem na volné prostranství a kráčel k němu. Když jsem přišel blíže, překulil se a shrbeně se posadil. Podíval se na mě, ale pochybuji, že mě viděl. Pokoušel se vstát, nakonec se mu to povedlo a zamířil zase ke srubu. Napadal na pravou nohu. Šel jsem těsně vedle něho, natáhl jsem ruku, abych ho podpíral. Opřel se o mě celou vahou a řekl bych, že mě svým tělem vnímal, ale myšlenkově určitě ne. Společně jsme došli do srubu, pomohl jsem mu klesnout na kraj lůžka a sám jsem se posadil na lavici u protější stěny. Okny vnikal dovnitř dostatek měkkého měsíčního světla, abych rozeznal jak tam sedí.

Oba jsme mlčeli, ale cítil jsem, že o mně ví. Byl vděčný za to, že je tu člověk, který umí mlčet, a že je tam prostě s ním.

Slyšel jsem jak se zhluboka nadechl a pomalu vydechoval. „Něco se tu stalo,“ ozval se.

„Ano,“ souhlasil jsem. „Byli tu lidé, tak se muselo něco stát.“

„Nebylo jich mnoho,“ řekl. „Jen dva. Obvykle jeden a někdy dva. Jednu noc jich bylo víc.“

Čekal jsem. Nakonec mi začal vyprávět. Nebyla to ta jeho obvyklá přednáška, ale pomalé, rozvážné, naprosto objektivní, prosté konstatování faktů.

Byl jeden člověk jménem Johnny Yeager, míšenec, napůl Čeroký, který zabloudil z Indiánského teritoria na Jihozápad se svým malým vybavením jako povozník. Byl to klidný, schopný muž, který netrpěl touhou po penězích, chtěl jen žít a užívat života po svém. Nebál se tvrdé práce a se svými mulami a dvěma vozy dopravoval zásoby do některých předsunutých osamocených vojenských pevností. Mezi jednotlivými jízdami, když měl v kapse dost peněz, s nimiž pro svou potřebu vystačil, rád dělal pochody na dlouhé vzdálenosti nebo se povaloval na nějakém místě, kde měl přátele a užíval jihozápadního slunce. Občas dosti dlouho trávil čas na dostavníkové stanici u starého topolu, který byl tehdy v plné síle a sloužil jako orientační bod. Znal se se správcem stanice, se zástupcem společnosti, jak ho společnost sama laskavě jmenovala, a ti dva si spolu dobře rozuměli. Johnny Yeager se potloukal kolem stanice a učinil jí svým stanovištěm při dlouhých vyjíždkách po okolí, a když přijel dostavník, pustil se energicky do práce a pomáhal s výměnou koňského spřežení. Byl dobrý ve všem, co se týkalo koní. Rád spal venku. Nejraději spal na ploché střeše stáje. Říkal, že má celé nebe pro sebe a přitom ho pěkně ovívá větřík.

Byl ještě jeden muž jménem Mills, rovněž povozník, kterému však nepřálo štěstí nebo možná mu smůlu přinášela jeho vznětlivost, a byla příčinou, že neuspěl v podnikání a nakonec přišel i o svůj provozní majetek. Johnny Yeager ho vzal s sebou na jednu cestu jako kočího. Johnny již měl v té době jednoho vozku, ale Mills ho otravoval, aby mu dal práci a tak ho Johnny přijal. Venku na té osamělé cestě začal Mills dělat potíže. Měl své vlastní představy jak zacházet s mulami. Nerad přijímal příkazy od indiána, i když to byl poloviční indián. Možná se také v duchu zabýval svým neúspěchem. Někde na cestě se rozvzteklil, vytáhl revolver a začal po Johnnym střílet. Udělal chybu, že to zkoušel na takového člověka jako byl Johnny. Ten skočil do druhého vozu, vytrhl pušku uloženou pod vázacím lanem a provrtal Millsovi čelo. Druhý vozka to všechno viděl a při vyšetřování svědčil podle pravdy a Johnny byl zproštěn viny.

Byl ještě další muž, který se také jmenoval Mills, byl to bratr a ten přišel odněkud z jihu. Začal roztrušovat, že by se bílí lidé měli stydět, když takového zatraceného zlodějského indiána, který vraždil, nechají běžet. Jednou v noci Mills a ještě tři další vyjeli do pustiny, uvázali koně a připlížili se ke stanici. Správce stanice si uvědomil, že se něco děje, teprve

když byli ve srubu. Jeden z nich ho vzbudil, vrazil mu hlaveň revolveru do žeber a zeptal se: „Kde je Yeager?“ Správce byl omámený spánkem a v tom okamžiku viděl jen ten revolver na žebrech. „Spí na střeše stáje,“ řekl.

Donutíli správce, aby vstal a šel s nimi a tiše se přikradli ke stáji. Jeden mu držel při každém kroku revolver za zády. Krčili se těsně u stěny stáje pod přečnávající střechou. „Dobrá,“ šeptal Mills. „Zavolej ho dolů. Jestli ho budeš varovat, je po tobě.“

Správce neměl na vybranou. Hlaveň revolveru se mu zarývala do zad. Pokusil se, aby jeho hlas zněl nevzrušeně. Zavolal: „Johnny!“

Slyšeli, že muž na střeše se pohnul, patrně se posadil. „Johnny,“ opakoval správce. „Pojď na chvíli dolů.“

Johnny přišel na okraj střechy. Posadil se tak, že mu nohy visely dolů, odrazil se, a když doskočil, ostatní tři se na něho vrhli. Všichni se váleli po zemi a nakonec ho přemohli a postavili na nohy. Stále se ještě rval, až když tam uviděl stát správce a za ním ještě jednoho, přestal se vzpírat a upřeně na něho hleděl. Potom odvrátil pohled a klidně nechal ty tři, aby ho odvedli dolů k tomu stromu. Dva ho drželi za ruce a třetí šel do stáje, aby přinesl provaz. U stromu udělali oprátku, kterou mu navlékli na krk a chystali se přehodit druhý konec přes první silnou větev asi dvanáct stop nad nimi, když Johnny promluvil.

„Nebojím se smrti,“ řekl. „Ukážu vám, jak to dělá chlap.“ Odstrčil ty dva, kteří ho drželi. Nechali ho jít, ale stáli u něho a hlídali ho. Přistoupil ke kmeni stromu a po pahýlech větví, přidržuje se drsné kůry, vylezl nahoru s provazem visícím u krku a posadil se na tu silnou větev. Provaz táhl od svého krku a koncem jej uvázal kolem větve. „Tohle si zapamatujte,“ promluvil. „Já vás znám, každého z vás. Jestli je na zemi něco takového jako duchové, tak to udělám. Udělám vám všem ze života peklo, dokud nezemřete.“ Pak se odrazil od větve a padl přímo dolů, kde ho neúprosně sevřela smyčka provazu.

Správce udělal, co se dalo. Odvezl Johnnyho tělo do města a uspořádal důstojný pohřeb. Věděl, že Johnny má v Indiánském teritoriu sestru. Prodal Johnnyho výstroj a vybavení a utržené peníze jí poslal. Šel za šerifem a na základě přísežné žaloby vymohl vydání zatykačů. Šerif se chabě pokoušel něco vyšetřit, ale ti čtyři si navzájem prokazovali alibi, přivolali za svědky ochotné přátele a vyšetřování skončilo výrokem: smrt z rukou neznámých osob. Správce ve snaze vyvolat nějaký zásah začal být na obtíž, až mu lidé řekli, aby s tím přestal, nač prý tolik rozruchu kvůli zabití nějakého indiána. Dal výpověď a někam zmizel.

Seděli jsme spolu ve vyspravovaném srubu a on zase mlčel. Čekal jsem. Věděl jsem co řekne, co musí říct. Myslím, že byste se chovali stejně.

Zavrtěl se na okraji lůžka a pozvedl trochu hlavu. „Já jsem byl tím správcem,“ řekl.

Čekal jsem. Věděl jsem, že všechno co mi pověděl je teprve začátek, pozadí příběhu, a že se dostal přes to nejhorší.

„Moje chyba byla,“ pokračoval, „že jsem jim řekl, že je na střeše. Okamžikem, kdy jsem to prozradil, bylo všechno nevyhnutelné. Muselo se to stát.“

Čekal jsem. „Johnny by tu chybu neudělal, Johnny by byl rázem vzhůru a ve střehu. Nějak by to zvládl. Nevěděl, co se stalo, ale i kdyby to věděl, nedával by mi vinu. On ví, že jsem tenkrát spával tvrdě, a že mi chvíli trvalo než jsem se opravdu probral. On ví, že mi to myslí pomalu. Ví, že nejsem žádný hrdina. Věděl to všechno od začátku a přece byl můj přítel.“

Čekal jsem. Začal vyprávět a pověděl to po svém.

„Lidé si myslí, že jsem blázen,“ řekl. „Možná jsem. Nebo třeba blázni jsou oni. Nevím a nestarám se o to. Vím jen co vím. Trvalo mi dlouho, než jsem tomu uvěřil a než jsem si to srovnal v hlavě.“

Dal na lůžku tenké ruce za sebe a opřel se o ně. „Ten Mills,“ pravil, „ten bratr, byl první. Jen o tři léta později. Byl v horách Sacramenta jako zlatokop. Jeho soumar se vrátil bez něho. Výprava, která po něm pátrala, našla zbytky jeho těla na dně rokle hluboké čtyřicet stop. Tenkrát nepršelo a stopy byly stále zřetelné. Tábořil na výšině nad srázem několik set stop. Někdy, pravděpodobně v noci, vstal a začal utíkat. Proč by to člověk dělal, pokud by neběžel za něčím nebo před něčím? Ale žádné jiné stopy tam nebyly, kromě stop soumara na místě, kde byl uvázán. Nakonec se utrhl a putoval domů. Mills v noci utíkal a přepadl...“

„Potom ten Skinner. Po pěti letech. Měl nějaké znalosti o lékárnictví a vedle obchodního střediska ve městě si otevřel lékárnou. Začal trpět bolestmi hlavy, většinou v noci a nemohl spát. Býval to silný a velký člověk a potom stále hubnul, chodil sehnutý a vypadal ustaraně. Na ty bolesti hlavy začal brát všechny možné pilulky a prášky. Jeho manželka vyprávěla, že jednou v noci vstal, při chůzi klopýtal, šel do krámu, aby se dal nějak dohromady a popadl špatnou lahvičku nebo pikslu nebo nějakou jinou nádobku. Někteří říkali, že to byla sebevražda. Oficiálně se tvrdilo, že to byla nešťastná náhoda...“

„Tak to byli tedy dva. Můžete říct, že to byla náhoda. To jsem si taky říkal, když jsem o tom uslyšel. Nebo jsem se pokoušel si to namluvit...“

„Pak tu byl ten Cramer. Měl ve městě hospodu, ale prodal ji a odstěhoval se. Občas jsem o něm uslyšel. Nevím čím byl předtím, ale teď byl člověk,

který nedoznal klidu, pořád to zkoušel někde jinde, pořád se stěhoval. Někde se usadil a vypadalo to, že se mu daří. Pak začal pít a rozhazovat peníze, načež prodal všechno co měl bez ohledu na skutečnou cenu a odstěhoval se. Uběhlo devět let a dlouho jsem o něm neslyšel. Dělal jsem pomocníka několika geologům, kteří v Caballo Mountains studovali geologické vrstvy. Když jsem sbíral dříví na oheň k přípravě jídla, zahlédl jsem časopis, který tam nechal nějaký lovec nebo kdo. Necítil jsem, že by foukal vítr a přesto se několik stránek zatřepetalo, takže jsem je nemohl přehlédnout. Zvedl jsem ho, obrátil pár stránek a uviděl jsem Cramera. Byl na fotografii ještě s několika lidmi. Přečetl jsem si titulky pod fotografií a jméno souhlasilo. Byl u ní taky článek. Mnoho o něm nepsali, ale stačilo to. Byl několik let nahoře v Montaně jako průvodce loveckých výprav. Skupina, kterou tentokrát doprovázel se dostala do neočekávané sněhové bouře. Nebylo to asi tak hrozné, protože zbytek výpravy, který se ani v kraji nevyznal, z toho se zdravím vyvázl. Ale Cramer se od nich nějak odtrhl a už se neukázal. Našli ho později úplně zmrzlého, skoro pohřbeného pod sněhem. Byl skrčený mezi skalami, jako by se před něčím skrýval...“

„Tak to byli tři. V té době jsem pochopil, že se musím něco dovědět o Nordykovi. Nenašel jsem po něm ani stopy. Vedl ve městě jídelnu otevřenou i v noci, ale před časem ji prodal a zmizel. Nějakou dobu jsem pracoval a našetřil si trochu peněz a pak jsem vyrazil, abych ho našel, nebo se o něm něco dověděl. Říkal jsem si, že to je hloupost, ale přesto jsem věděl, přímo cítil, že na jeho stopu narazím. Byla to jen otázka času. Bylo to už pět, skoro šest let a uvědomil jsem si, že směřuji stále na sever a na východ. Pokaždé jsem si zase něco vydělal a znovu vyrazil dál, jako by mi nějaké tušení určovalo směr. Byl jsem nahoře v Nebrasce, ve východní Nebrasce, v jednom tamějším městečku. Pátral jsem po tom jménu a opět jsem ztrácel naději. Seděl jsem na lavičce v takovém parčíku u tržiště. Poletoval tam kus novin a nakonec se zachytil přímo vedle mě v křoví. Zvedl jsem ho. Okraje byly potřhané a byl to jen malý kus novin, ale jeden článek byl celý. Někaký politik žádal vyšetřování v určitých institucích. Stěžoval si, že jsou špatně řízené. Zabýval se záležitostmi, kterou označoval jako Nordykův případ...“

„Měl jsem tedy jméno. Ty noviny byly z Lincolnu. Jel jsem do Lincolnu a zašel do veřejné knihovny, kde jsem prohlédl stará čísla těch novin. Našel jsem všechno nebo skoro všechno, co jsem potřeboval. Stalo se to před několika týdny. Ten Nordyke, křestní jméno a iniciálka rodového jména souhlasily, byl na základě výpovědi své manželky a příbuzných svěřen do péče ústavu pro choromyslné. Již dost dlouho ho trápily ošklivé noční můry a stále se to zhoršovalo. Spal či spíše pokoušel se spát sám v místnosti za

zamčenými dveřmi a zavřenými okny. Potom dokonce ta okna zatloukl prkny a nakonec míval záchvaty i ve dne. Schovával se kolem domu a skákal na každého, kdo se náhodou přiblížil a začal na někoho volat, aby přinesl provaz. Tak ho odvezli do toho blázince. Museli mu navléct svěrací kazajku. Nebyl tam ani dva dny, když vzal prostěradlo, roztrhal ho na proužky, které svázal dohromady a oběsil se...“

Znovu jsme seděli a mlčeli. Čekal jsem.

„Víte,“ řekl, „věděl jsem, co musím udělat. Musel jsem s ním mluvit. Nějaký čas jsem se tam bez cíle potuloval, trochu jsem pracoval a čekal, až jsem pochopil, že za mnou neprijde. Žádným způsobem jsem se s ním nemohl setkat. Tak jsem přišel sem.“

Odmlčel se. Mlčel tak dlouho, že jsem musel začít sám. „A byl tady,“ řekl jsem.

„Ovšemže tu byl,“ potvrdil mou domněnku. „Kde jinde by byl? Ještě to neskončilo. Tu noc neviděl jen čtyři muže, bylo jich pět. Ale vždycky jednal čestně a byl můj přítel a nebude mě trápit. Musím s ním mluvit. A on mi k tomu nedává příležitost. Stále se mě straní. Odepisuje mě, jak to udělal tu noc, když se na mě jen jednou podíval a to bylo všechno. Můžu ho zastihnout jen tehdy, když přijde a chvíli posedí na větvi toho stromu. Myslím, že to musí udělat. Je to takový obřad, kterému se musí podrobit. A udělá to jen tehdy, když všechno bude tak jako tenkrát, v létě a za měsíčního úplňku.“

Ve srubu se tak setmělo, že jsem ho stěží rozeznával. Byl jenom stínem v šeru. Slyšel jsem však, jak si povzdechl. „Pokusím se o to zase za měsíc,“ poznamenal.

Přestal hovořit, tak jsem ho trochu pobídl. „Opravdu ho vidíte?“ otázel jsem se.

„Nevím to určitě,“ odvětil. „Někdy ho vidím a pak si zase nejsem jistý. To není důležité. Vím, kdy tam je. Cítím to, jako tehdy v noci ve chvíli, kdy byl nahoře na té větvi. Ale když přijdu dolů, tak se rozplyne. Prostě odejde. Odepsal mě...“

Přestal mluvit. To nebylo pouhé odmlčení. Přestal hovořit. Snad si myslel, že již všechno řekl a patrně tomu tak bylo. Všechny části příběhu byly jasné a srozumitelné, stačilo jen spojit je k sobě. Chtěl jsem ale mít jistotu. „Co to je,“ zeptal jsem se, „co mu musíte říct?“

Cítil jsem v tom šeru, že se na mě dívá, trochu popuzeně a trochu s lítostí, že se tak hloupě ptám. „Musím mu říct,“ odpověděl, „že mi za zády drželi revolver.“

Ležel jsem venku v šedavém příšeří před úsvitem na spacím pytli a věděl jsem, že je v té staré záplatované chatrči natažený na svém lůžku. Až se měsíc ve svém věčném koloběhu zase vyhoupne nad obzor, nepříhodi se nic nového. Pokud se něco stane, bude to jen opakování toho, co tu již bylo. Již mě tu nic nedrželo a strávil jsem na tom výletu více času než jsem si mohl dovolit. Za několik hodin odjedu.

Viděl jsem to všechno vcelku. Domníval jsem se, že v tom vidím jakýsi vzorek událostí, jaké se nám stávají a probíhají kolem nás, mezi tím hmyzem zamořujícím povrch jedné menší planety. Začalo to pohybem, zachvěním, které k sobě svedlo jednotlivé dva atomy člověčenstva, Johnny Yeagera a muže jménem Mills. Nebyl to vlastně začátek, protože pohyb nikdy není začátkem, pouze změnou v nekonečně složitém procesu. Ten pohyb byl výslednicí všech pohybů dřívějších, které ty dva atomy vykonaly a toho, jak se chovaly za celou dobu své existence. Byl to však alespoň začátek, jako výchozí bod pro jednotlivou a oddělenou událost. Ten pohyb, ten popud vyzařující ven, byl sdělen bratrovi, druhému Millsovi a jeho prostřednictvím třem dalším mužům, Skinnerovi, Cramerovi a Nordykovi a reakce těch čtyř pohltila dalšího, správce Cala Kinneyho, tehdy ještě dosti mladého muže a nyní starce ležícího tam na tom lůžku. Počáteční pohyb a jeho důsledek, zastřelení prvního Millse a pověšení Yeagera, byl již dávno za námi, byl vykonán a ukončen jako zjistitelný pohyb. Ale v myslích těch čtyř mužů i toho pátého zůstala silná pohnutka. Po celá léta měla, a důkazy tomu nasvědčovaly, že měla, silný vliv na životy těch čtyř. Stále neodbytně vězela i v mysli toho pátého, ovlivňovala ho a rozhodovala o celém jeho bytí.

Usnul jsem s uspokojením, které někdy přichází, když během usínání cítíte, že jste něco pochopili, že jste se zmocnili něčeho životně důležitého, co se rozvine ve velkou hodnotu, jestliže na tom začnete pracovat.

Ave světle pozdního dopoledne, když jsem ukládal své věci do vozu, jsem o tom nijak nepřemýšlel, protože jsem ze zkušenosti věděl, že takové chápání věcí, takové představy jsou prchavé a zřídka kdy ob stojí při reálném posouzení ve střízlivém denním světle. Musíte je nechat kvasit a uležet někde v koutku své mysli, kterou dnešní psychologové tak rádi zkoumají a potom jim dát vystoupit v jejich podstatě, až nabudou pevných obrysů.

Byl vzhůru a šťoural se v něčem jako každé dopoledne a ke mně se choval zase lhostejně. Počínal si, jako kdyby mi nic neřekl, jako kdyby té noci nebylo. Snad litoval, že mi to vyprávěl. Nijak nenaznačil, že si se mnou vypije kávu. Nebo třeba mě viděl, že balím a nechťl obtěžovat. Ano, byl to takový neškodný blázen. Chtěl jsem mu však potřást rukou. Dal mi co jsem hledal a chtěl jsem mu věnovat něco na oplátku.

Šel jsem do srubu a postavil se před něj. Zastavil se a pohlédl na mě. Napráhl jsem pravici a on ji přijal. V tom krátkém stisku jsem cítil svěží neutuchající životní sílu. „Uměl číst?“ zeptal jsem se.

Zaváhal. Viděl jsem v jeho starých očích, že si vzpomíná a zdráhavě přijímá skutečnost, že se se mnou podělil o své vzpomínky. „Samozřejmě, že uměl číst,“ odpověděl.

„Nebude na vás čekat,“ řekl jsem. „Nemůžete mu nic povědět. Můžete mu ale napsat zprávu a připevnit ji na ten strom.“

Upřeně na mě hleděl. Nakonec maličko přikývl. Aspoň mi to tak připadalo. Otočil jsem se a šel jsem ke svému vozu. Když jsem odjížděl, stále se ještě za mnou díval.

Tak tady máte tu zprávu. Zbývá jen se nad tím zamyslet. Zbývá to vzhledem k tomu, že jsem si tenkrát neuvědomil, že podnět vyslaný počátečním pohybem, zabití Millse Johnnym Yeagerem, stále ještě vyzařuje ven a ustavičně působí na okolní atomy, na každého podle jeho povahy.

Tvrdím to, protože když jsem se to dověděl, vyvolalo ono sdělení účinek odpovídající složení jednoho atomu, který nese mé jméno...

Nemohu tu povídku napsat. Kvasila a ležela v koutku mé mysli a nikdy nevystoupila ve své podstatě v pevných obrysech. Dospěl jsem k názoru, že vím proč. Neměl jsem ji celou. Nebyla ukončená. Býval tu a stále tu ještě byl pátý muž.

Nakonec jsem se do toho jihozápadního městečka vrátil. Zaslechl jsem něco, co snad přinášelo zakončení toho příběhu. Asi za měsíc potom co jsem odejel, se objevil ve městě a našel kupce na svoje krávy a tele, odjel s kupcem ven, pomohl mu přihnát dobytek, přivezl si těch pár svých věcí a usadil se v opuštěné chatrči na kraji města. Již nebyl bláznivý, nijak se jako blázen neprojevoval. Nebyl ničím, byl jen takový další starý otrapa, který se potuloval po městě a nic nedělal. Opíjel se do stavu lhotejné otupělosti, provázené přihlouplým úsměvem a zdlouhavě rozprávěl o starých časech s každým, kdo mu byl ochoten naslouchat. Když mu došly peníze, loudil pití a potřebné jídlo na lidech v místních hostincích, a když ho majitelé podniků nakonec nevypouštěli dovnitř, vyžebraval na turistech všechno, co se mu od nich podařilo vymámit. Asi za šest měsíců se stalo, že klopýtal za čtvrtákem, který mu dal nějaký turista, a který mu vypadl z ruky a zakutálel se do vozovky. Zakopl o vlastní nohu a padl přímo pod rychle jedoucí velký mezistátní autobus.

A tak skončil příběh o Johnnym Yeagerovi a muži jménem Mills, o dalších čtyřech mužích i o tom pátém. Takový má konec. Ale podnět

vyslaný tím pohybem, ta samotná událost, která se stala začátkem sledu dějů, ta neskončila. Pokračuje a stále vyzaruje ven. Trvá ve mně, v mé mysli, musím o ní přemýšlet. Reagoval jsem na ni, zasahoval do ní, postrčil jsem starého Cala Kinneyho tím nápadem, který vedl k jeho konci. Vím tak jistě, jako kdybych tam byl, že asi za měsíc po mém odchodu se objevil na tom starém stromě připíchnutý nebo nějak připevněný kus papíru, lepenky či snad prkénka a starý Cal Kinney zhasl lampu, vstal od své knihy a posadil se na práh té vyspravované chatrče. A vím, jako kdyby mi to sám řekl, že když v měsíčním světle hlídal ten strom, jeho stará mysl našla odpověď na otázku, kterou sama přivedla k životu. Ať již byla moje pohnutka jakákoli, její důsledek byl, jak teď vidím, stejně nevyhnutelný, jako následek jeho chyby, když prozradil, že Johnny Yeager spí na střeše stáje.

Jeden starý muž žil sám a přece ne úplně sám v opuštěné dostavníkové stanici, ve vyprahlé strašidelně krásné pustině Jihozápadu, kde čas má téměř hmatatelný rozměr, kde minulost je součástí přítomnosti a život si razí cestu prachem tisíciletí. Ano, byl to blázen, pokud tomu slovu přikládáte nějaký smysl. Byl však nepochybně nezávislý jedinec, zvláštní podivín, celý člověk, atom člověčenstva, s cílem a určením, které udávalo směr jeho bytí. Změní snad nezbytnou rovnováhu, která se dá předpokládat v životě takového člověka skutečnost, že jeho cíl a určení se může většinou ostatních lidí zdát směšné, neskutečné a klamné? Zasáhl jsem do jeho života. Tímto mým zásahem ztratil ten člověk svůj cíl a určení. Stal se jedním z těch bezúčelně se vláčejících starých otrapů, které snášíme jen s velkým sebezapřením, a jejichž rozloučení s životem, obvykle následkem nějaké nehody, přijímají kolemjdoucí s potlačovaným ulehčením.

Bylo snad také chybou, že jsem do toho zasáhl? Měl jsem předpokládat pravděpodobný výsledek, místo abych prostě podlehl citům a okamžitému nápadu jednoho atomu, který nese mé jméno? Dá se můj zásah považovat za součást odedávného zápasu mezi dobrem a zlem, mezi tím co je správné a co je špatné? Nevím, nedokážu na to s určitostí odpovědět. Vím však, že podnět vyvolaný již dávno Johnnym Yeagerem a mužem jménem Mills stále existuje, že na mě zapůsobil, a že ovlivňuje, i když jen mírně, můj postoj a můj vztah ke všem ostatním atomům člověčenstva, s nimiž se setkávám.

A stále vyzaruje ven. Jestliže jste mě sledovali až sem, zapůsobil, byť jen při krátkém zamyšlení a rozjímání, i na vás.

Sůl země

STARÝ CLYDE FOSKINS podojil tu svou jednu starou krávu a vyhnal ji ven na oplocenou pastvinu za stodolou, kde zbylo pár chomáčů zimou konzervované trávy. Nalil mléko z dížky přes síto do jiného kbelíku. Vynesl ho ven ke studni a začal vytahovat provaz visící ve stinné hloubce, až se objevila velká skleněná nádoba, se které kapala voda. Opatrně odšrouboval uzávěr a naplnil nádobu mlékem z kbelíku. Uzávěr zase pečlivě pevně zašrouboval a ponořil nádobu do vody. Díval se za ní dolů a popotahoval nosem přes svůj visící knír. „To je nad všechny ledničky,“ prohodil. „V létě se tam všechno udrží studený a v zimě studna chrání před mrazem.“

Sebral kbelík, šel k prasečímu chlívku vedle stodoly a vylil zbytek mléka do oplechovaného žlabu. Díval se, jak starý vepř a dvě nemotorné prasnice odstrkávají jeden druhého a tlačí se ke korytu. „Divná práce,“ řekl. „Z jednoho zvířete to vytáhneš a jinýmu to vrátíš.“ Odnесl prázdný kbelík do stodoly, a pověsil jej s tím prvním na jejich místo, na hřebíky zaražené do trámu nad hlavou. Zastavil se, rozhlédl se po zšeřelém vnitřku a nakrčil nos. „Cejtím plesnivinu. Potřebuje to vyvětrat.“ Opřel se do širokých starých vrat, závěsy při tom pohybu zaskřípaly, křídla vrat se rozevřela a ranní slunce proniklo otvorem dovnitř.

Starý Clyde Foskins se postavil do širokých vrat a díval se přes rozjezděný dvůr na hnědé pole za ním, již dávno zbavené posledních trsů trávy a na koně hned za ohrazením, který stál tiše a nehybně, jako součást hnědé země, jež se rozprostírala až k poboženým strouhám, vedoucím ke vzdáleným kopcům. Vychrtlý stáří, s kostmi trčícími pod svraskalou kůží, stál kůň na čtyřech ztuhlých nohách, jako by ho podpírali. Velká hlava mu svou vahou visela dolů a skoro se dotýkala země. Starý Clyde přes svůj knír ostře a pronikavě hvízdal. Kůň zastříhal ušima, zvedl hlavu o několik palců, zastavil se a zase ji pomalu sklonil. Clyde se vrátil do stodoly a stáhl vidlemi z nízkého seníku seno. Nabral je do náruče, šel s ním ven přes dvůr a hodil je přes hrazení hned vedle velké hlavy. „Hrom do toho!“ zvolal. „Ukaž trochu života. Aspoň se nažer.“ Kůň pohnul hlavou, natáhl krk a nabral do huby trochu sena, ani ne tak z hladu, jako z navyklé poslušnosti učinit, co se po něm žádá. Jeho velké čelisti se pohybovaly v pomalém

rytmu a zpracovávaly seno opotřebovanými dásněmi a několika zbývajícími zuby.

Starý Clyde pleskl rukama na vrchní břevno a prohlížel si koně od roztřepeného ocasu až k šedivějícím chlupům na čumáku. „Ty teda moc pěkně nevypadáš,“ řekl. „Nejlíp hodit tě vranám jako návnadu, co jinýho s tebou. Možná že ani ty vrány by tě nechtěly.“ Kuň k němu obrátil oči až se v nich ukázalo bělmo a Clyde znovu plácl rukama na břevno. „Nedělej si starosti. Hnedlinko začnem orat, to je jednou jistý, ale ty to dělat nebudeš. Opatřím si jinýho koně. Možná dva, aby dokázali to, na co jsi stačil sám.“ Hladil rukama zábradlí, díval se na ně a chvílku viděl nezřetelně, protože se mu zamžily oči. „Tahal jsi za deset jiných,“ vzdychl. Opřel se o zábradlí a napřímil ramena. „Dostaneš společnost. To tě trochu povzbudí.“ Podrážděně zasupěl nad sebou i nad koněm. „Ne, ty společnost nepotřebuješ, už jsi starej.“ Obrátil se a kráčel přes vyježděné koleje na dvoře k malé zadní verandě tichého třípokojevého domku. „Jako já,“ dodal.

Sluneční paprsky dopadající kuchyňským oknem dospěly ke škvíře mezi prkny na podlaze a to znamenalo, že se přiblížila druhá hodina odpolední. Starý Clyde seděl u kuchyňského stolu, obracel stránky nového týdeníku a usrkoval z posledního šálku ohřáté kávy, napůl s mlékem, jak to měl rád, kterou si nalil z konvice uvařené k obědu. Mísy na polici nad kredencem v rohu jemně zachřestily. Zvedl hlavu a podíval se z okna. Napřed slyšel dusot kopyt, pak uviděl spřežení malých, rychle běžících klusáků a nakonec malý kočár, prohýbající se pod vahou jeho dvou statných synů, který zastavil na trávníku vedle domu. V návalu dychtivosti náhle vstal, přitiskl tvář k oknu a pak zase klesl zpět na židli. „Hrom do toho,“ ulevil si. „Oba dva najednou. To už něco znamená.“ Znovu se vztyčil, tentokrát již pomalu, kráčel ke dveřím a otevřel je, aby syny přivítal. „Dobrý odpoledne, Ede. Tobě taky Merte. Najděte si židle. Za chvílku bude hrnec čerstvý kávy.“

„Teď ne, otče.“ Ed Foskins, kterému klusáci patřili, s hladkou a svěží tváří, ruměný od dobrého bydlá, se díval na svého mladšího bratra, který spěchal k nejbližší židli a složil na ni své objemné tělo. „Co je, Merte? To tě ta cesta tak zmohla? Ty už nevydržíš ani to co já.“ Zavřel dveře, postavil se k nim zády a obrátil se na starého Clyde. „Na kávu není čas, otče. Musím být zpátky v bance než zavrou. A tady Mert by neměl být dlouho pryč z obchodu. Ale bůhví, kdy bychom zase měli příležitost se sem dostat. Chceme s tebou mluvit.“

Starý Clyde ustupoval přes celou místnost, až ucítil před sebou pevnou oporu stolu. S pocitem trapnosti si uvědomoval, že je neoholený, že má na

nohou ztvrdlé těžké pracovní boty a na sobě špinavé montérky a záplatovanou flanelovou košili. Díval se na své syny, z jednoho na druhého. Ve svých městských oblecích vypadali elegantně a úctyhodně a v Clydovi jako vždy zápasila hrdost s lítostí. „Tak jen do toho, spust’te,“ vyzval je.

Mert se v židli zavrtěl a usadil se pohodlněji. „Mluvit bude Ed. Ale já s ním úplně souhlasím. Má to logiku a je to správný.“

„Tak tedy,“ Ed Foskins, dobrý a pohotový řečník se rozjel na plné obrátky. „Nechtěli jsme na tebe naléhat hned po pohřbu a tak vůbec. Ale už je to šest měsíců, co jsme matku pohřbili.“

„Šest měsíců a čtyři dny,“ přerušil ho starý Clyde.

„Správně. A čtyři dny. Ale nemůžeš dál žít tady venku tak sám. Není to normální a nemá to smysl. Na staré zbankrotované farmě, která –“

„Není zbankrotovaná!“ Hlas starého Clyda se chvěl rozhořčením. „Loni jsem měl dobrou úrodu kukuřice, že? Pšenice byla taky pěkná. Zaplatil jsem půjčku na osivo a ještě mi zbylo. Měl bys to vědět, jsi v bance.“

„No dobrá, ano, skutečnější zaplatil. To je právě ono. V tom to vězí. Nemá smysl, aby člověk pracoval, když nemusí. Už jsi své udělal. Já i Mert si dobře pamatujeme, že jsi pracoval, když jsme byli ještě malí kluci. Pořád a bez ustání, nebralo to konce. A teď už to nemáš zapotřebí. Díval jsem se dnes ráno znovu na tvůj účet. Máš tam dobré dva tisíce. S tím co dostaneš za tuhle farmu, což nebude mnoho, ale já ti pomůžu, aby tě neošidili, měl bys dost na pohodlný život ve městě na – prostě, na tak dlouho –“

„Jen to řekni!“ Hlas starého Clyda se opět zachvěl. „Na tu chvíli, která mi ještě zbývá, chceš říct. Víím, že to už nebude na dlouho. Jsem váš otec, ale jsem tak starej, že bych mohl bejt vaším dědečkem, ženil jsem se zatraceně pozdě.“ Slova mu plynula z úst a nedokázal je zastavit. „Možná proto, že se nám nedařilo tak dobře, jste utekli odsud do města tak rychle, jak to jen šlo. Oba dva. Snad už jsem byl moc starej na to, abych vám byl otcem, jakýho jste si přáli. No ale, vy jste taky nebyli zrovna synové, jaký jsem si představoval. Když jste odešli, musel jsem se starat, aby to nějak klapalo. Většinou jsem musel dělat všechno sám. A stačil jsem to, nemůžete říct, že ne. Teď jsem ovšem starší, ale nebojím se toho.“ Sunul se podle stolu a kolem rohu a klesl na židli, která tam stála. Strčil třesoucím se prstem do poloprázdného hrnku s kávou. „Hrom do toho! Nechci se rozčilovat. Co se o mě najednou tolik staráte? Proč mě nenecháte, abych se staral sám o sebe?“

Mert Foskins rozhoupal své masivní tělo a předklonil se na židli. „Vidíš, Ede? Pořád ten starej bojovnej kohout. Už jsem to říkal Flossii několikrát. Chtěl bych, aby se přestěhoval k nám. Připlatil by něco na stravu jako

výpomoc a to by bylo všechno. Dětem by to taky prospělo, ona je jen kazí –“

„Sklapni, Merte,“ nařídil Ed Foskins, který jako starší měl již od dětství hlavní slovo. Zhluboka se nadechl. „Otče, nepochopil jsi to správně. Nehodláme tě k ničemu nutit. Chceme pro tebe jen to dobré. V dnešní době lidé žijí klidněji. To co děláš postrádá smyslu, v zimě jakoby odpočívat a potom, jakmile půda změkne, aby se dalo orat, pracovat od slunka do tmy. Snad to mělo smysl, když to bývala jediná cesta jak přežít. Dnes se žije jinak. Jak si myslíš, že se cítím já s Mertem, když se nám ve městě dobře daří a ty tu venku žiješ, jako kdybys neměl ani niklák?“ Ed Foskins viděl, že starému Clydovi ztuhla tvář. „Počkej, otče. Určitě je těžké ti něco takového říkat, ale já to musím říct. Já s Mertem jsme taky zestárlí a dokážeme teď víc než dřív. Kdybys tak těžce nepracoval, nebyli bychom tam kde jsme. Není mnoho lidí, kteří by po padesátce dokázali to co ty, ještě k tomu se ženou a dvěma malými dětmi, když jsi musel začínat s prázdnými rukama na kusu neúrodné, státem přidělené půdy. Vychoval jsi nás a spustil jsi kravál, když jsme odešli, ale pomáhal jsi nám při našich začátkách ve městě, jak jsi jen mohl a teď jsi s prací skončil a je na čase, abys toho nechal a žil v pohodě. Já a Mert –“

Starý Clyde ho přestal poslouchat. Zvedl hlavu a myslel na těch uplynulých dvacet let. „Měl jsem koně,“ řekl.

Podíval se z okna přes kočár a lesknoucí se mladé klusáky, na velké vychrtlé tělo za plotem, toporně a nehybně stojící na čtyřech nohách se svěšenou hlavou. „Ještě ho pořád mám.“

Mertova židle zavržala, jak se na ní napřímil. „Chceš říct, že ta hromádka kostí tam venku je starej Mark? Myslel jsem, že je už dávno po něm. Musí mu být přes třicet let.“

„Osmadvacet,“ odvětil Clyde. „U mě byl dvacet pět let a dvacet pět let dělal všechno, co jsem po něm chtěl.“ Clyde svěsil hlavu a hleděl na hrnek s kávou. „V každém případě skoro pětadvacet.“

„Chceš říct,“ ozval se Ed Foskins překvapeně, „chceš říct, že jsi zamýšlel dál farmařit s tím starým koněm?“

„To ne!“ Starý Clyde postavil hrnek kávy se zařinčením na talířek. Podíval se na Eda trochu omluvně a trochu vzdorovitě. „S tímhle koněm ne. Ten si už svoje odpracoval. Loni na podzim mi jednoho dne vysadil a já jsem to na něm už nějaký čas pozoroval. Počítám, že si obstarám jinýho. Možná celý spřežení. Herb Calloway nedaleko města má několik na prodej.“ Chopil se hrnku, dopil zbytek kávy a utřel si knír. „Ne, pane, ten kůň už nebude pracovat. Vysloužil si svůj odpočinek. Dostane do sytosti

nažrat a bude jen tak lenošit a mít se dobře a –“ Starý Clyde se zarazil, polekán vlastními slovy.

„Správně!“ Ed Foskins se chopil příležitosti. „Takhle to přesně myslíme. Ty si taky zasloužíš svůj odpočinek. Budeš se jen tak procházet a mít se dobře a necháš mě a Marilyn nebo Merta a Flossie nebo asi střídavě oba, abychom se o tebe starali a dohlédli, aby ses dobře najedl. Přestaneš pracovat a budeš dělat jen co se ti líbí a nic jiného. Sám jsi to řekl. Zasloužíš si to.“

Starý Clyde se chytil vlastními slovy do pasti a tentokrát nenacházel žádnou odpověď. Náhle si uvědomil, co dosud skrýval i sám před sebou, tu únavu hluboko v sobě, přání mít klid, jako to velké vychrtlé tělo venku u plotu, které tam stojí s hlavou u země a nic nedělá. „Nevím,“ promluvil, „poslední dobou se mi občas všechno plete. Nikdy jsem nedokázal srovnat si věci rychle v hlavě jako ty, Ede.“ Schoulil se na židli a cítil, jak se ho zmocňuje únava. „Jsem vám jenom na obtíž.“

„Snad ano. A co na tom?“ Ed Foskins, hlavní buřič, v podstatě čestný člověk, se při vzpomínce usmál. „Já s Mertem jsme byli na obtíž tobě. Teď se to obrátilo a je to jen spravedlivé.“

„Ne,“ řekl Clyde. „To nemůžu udělat. Je tu ten kůň –“

Mertova židle znovu zavržala. „Starej Mark? Toho vezmeme s sebou. Za mým domem je pole. Nájem nebude tak vysokoje.“

„Tak dobře,“ řekl Ed rychle. „Ujednáno. Takhle by se to dalo udělat, zvykneš si. Nejprve se asi nastěhuješ k Mertovi. Můj nový dům není ještě dokončený a Mert má teď právě víc místností. Potřebuješ trochu času, aby sis na tu myšlenku přivykl. Pravděpodobně to provedeme příští týden v pondělí. Pošlu sem vůz...“

Starý Clyde Foskins stál na své malé zadní verandě a díval se, jak kočár couvá, otáčí se a vyjíždí z trávníku na cestu. Bolelo ho v krku, měl sevřené hrdlo, nemohl ani polknout. „Nenapadlo mě, že to berou takhle,“ řekl. Díval se, jak se kočár v dálce zmenšuje a za první terénní vlnou mizí z dohledu. „Snad má Ed pravdu.“

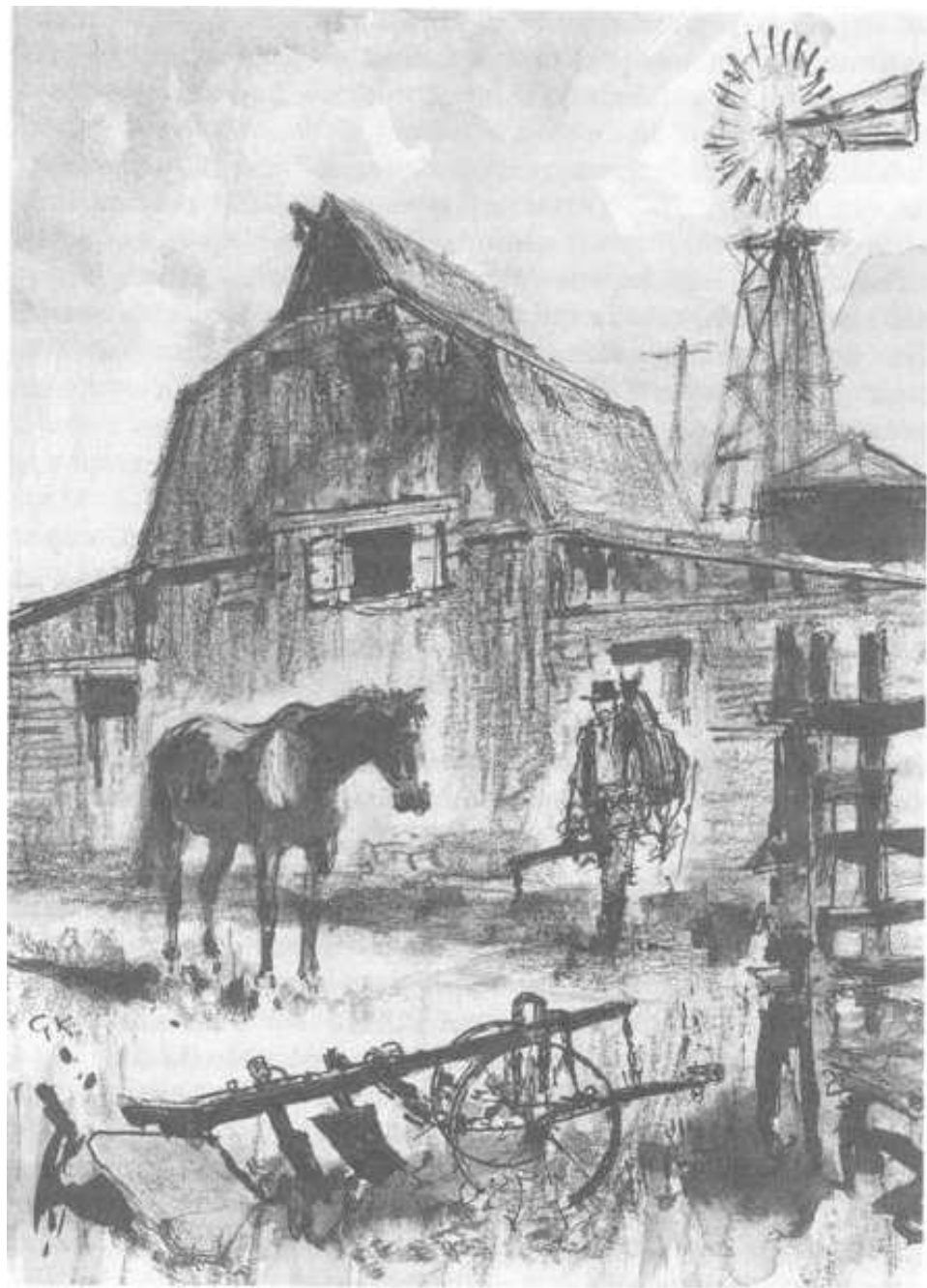
Možná měl pravdu od začátku. Určitě jedná správně. “ Na vrcholu druhého kopce spatřil kočár, jako malou pohybující se skvrnu, která směřovala k městu, až za vrškem zmizela. Pomalu se otočil a podíval se na své staré stavení s kůlnami, na ploty mezi poli, které se nakláněly v neurovnaných řadách. „Je to trochu zanedbaný. Potřebuje to spoustu oprav. Nemá cenu se tím teď zabývat.“

Voda na sporáku byla horká, z vědra, které se na zrezivělém hořáku zachvívalo, stoupala pára. Starý Clyde ulil trochu vody do dřezu a umýval nádoby od snídaně s minimálním vynaložením mycích prostředků a úsilí. Sáhl si rukou na bradu a ucítil strnisko. „Hrom do toho,“ řekl. „To už bude tejdén nebo deset dní, co jsem se naposled holil. Přijde čas a budou chtít, abych se hodil do parády. Musím si to nacvičit.“ Nalil vodu do umyvadla a položil ho na poličku u okna ve výši prsou. Hrabal se v rohu v kredenci, až našel zbytek štetky a staré pravítko. Položil je ještě s malým čtverhranným zrcátkem na poličku vedle umyvadla a dal se do práce na svém vousu. Napínal volnou kůži pod bradou, aby vyrovnal záhyby a žiletkou zarovnával štetiny. „Je to zbytečná práce,“ poznamenal. „Nejpřirozenější věc na světě je, když si mužskej nechá narůst fousy. Bez toho bych se necítil jako mužskej. Musím je hned trochu zkrátit.“ Znovu zašátral v kredenci, vytáhl staré nůžky, vrátil se k poličce a začal si zastříhávat knír. „Musím to zušlechtit. V tomhle houští by si mohli ptáci stavět hnízdo.“ Náhle ustoupil a zadíval se upřeně na sebe do zrcátka. „Mluvím sám se sebou. Jak dlouho to už dělám?“ Pokrčil rameny, chytil pytlík od mouky, který mu sloužil jako ručník a energicky si třel tvář. „Každopádně je to moje věc a nikomu do toho nic není.“ Hodil pytlík od mouky na stůl. „Ale bude. Příští pondělí musím odtud.“

Zvedal ruku, aby sebral věci na poličce, když koutkem oka zachytil oknem pohyb. Poodstoupil stranou, aby lépe viděl. Venku na poli, hned za plotem se pohybovalo to velké vychrtlé tělo. Starý kuň s hlavou vzhůru věřil a pokud mu stáří dovolovalo, kráčel strnule a nemotorně podél plotu. Došel k bráně proti stodole, zastavil se a díval se přes bránu. Obrátil se a šel zpátky ke známému místu proti domu, kde odpočíval, obrátil se a znovu se vydal na cestu podél plotu.

Starý Clyde ho se zdviženým obočím pozoroval. „To se podívejme, jak se nese,“ řekl. „To dělá to jaro.“ Vyšel ven na malou zadní verandu a také nasál vzduch. Stále vanoucí vítr byl silný a chladný, ale nesl v sobě stále se opakující věčný příslib. Zhluboka se nadechl. „Je to tady. Sníh se ztratil před třema týdny. Pole jsou nacucaný. Kdo bude chtít něco pěstovat, musí začít orat.“ Tíše povzdechl. „Já to nebudu. Je to pěkný, že mě to už nečeká. Když budu chtít, můžu celej den sedět doma.“

Uvnitř u kamen nasával starý Clyde do sebe teplo a začal listovat v hromadě zemědělských novin a vyhledával články, které si již dlouho chtěl přečíst, ale nikdy se k tomu nedostal. Četl pomalu, občas sledoval řádky tupým ukazováčkem, mumlal si slova pro sebe a souhlasil nebo nesouhlasil s tím co četl. Slunce pomalu postupovalo po kuchyňské podlaze a Clyde posunoval židli zároveň s ním. Venku foukal vítr, přinášel své dávné

poselství, slunce svítilo a starý kůň stál nehybně na svém místě proti domu se svěšenou hlavou. Občas ji zvedl, zavětril a s větrem v zádech, který mu čechral dlouhou zimní srst, kráčel pomalu a neohrabaně podél plotu, aby se podíval přes bránu naproti stodole, obrátil se a šel zpět.

Starý Clyde se zavrtěl na židli. Náhle odhodil noviny, které držel v ruce. „Musím s tím začít, nemá cenu to odkládat.“ Šel k zaprášenému telefonu na přední stěně místnosti, sejmul sluchátko a zatočil kličkou po straně. Ohlásil své číslo, chvilku počkal a potom jako vždy zavolal, s ústy přímo na sluchátko. „Paní Callowayová? Tady Clyde Foskins, u silnice. Řekněte Herbovi, že mám na prodej krávu a nějaký prasata. Řekněte mu, aby přijel hned po obědě neboje prodám někomu jinému.“

Herb Calloway dokončil zajišťování zadních dveří svého velkého nákladního vozu. Vylezl na kozlík, zamával vesele na rozloučenou a mlaskl na dvojspřeží vykrmených mladých tahounů, kteří ochotně vyjeli na silnici. Starý Clyde se díval, jak se vůz otáčí a vydává se na cestu. Slunce hřálo tak teple, že se s nepokrytou hlavou usadil ve starém kabátě na okraji zadní verandy, aby to vychutnal. Tiše se pro sebe zasmál. „Tihle mladí už neumějí smlouvat. Dostal jsem o jedenáct dolarů víc než jsem čekal, že v nejlepším případě dostanu.“

Venku na poli, hned za plotem, se starý kůň se zvednutou hlavou otočil a díval se na mladé spřežení, které jelo kolem. Obrátil se a začal svou cestu podél plotu, dokonce se dal do pomalého klusu. Zastavil se u brány proti stodole a díval se přes plot. Starý Clyde se na něho pozorně zahleděl a obočí mu cukalo. „Pročpak se tak ohromně zajímáš o tu stodolu? Je tam seno, jestli máš chuť.“ Odstoupil kousek, aby viděl přímo na stodolu a spatřil jedno křídlo velkých vrat kývat se ve větru. Dřevo v horní části bylo zpuchřelé a závěsy se vytrhávaly. „Jo, vypadá to dost špatně,“ povzdechl si. „Nechci se hádat, že budu litovat až opustím tohle starý zchátralý hospodářství, kde se všechno rozpadá.“ Nadechl se a dlouze vydechoval. „Bude to moc pěkný nemuset se celý čas o nic starat. Pokud mi to vůbec připadalo jako starost. Teď mi připadá, že jenom dřepím na zadku.“

Seděl na slunci a pozoroval starého koně, jak jde podle plotu, chvilku čeká, obrátí se, jde nahoru k bráně, znovu se otočí a opakuje tento manévr pořád dokola. „Hrom do toho!“ vyskočil. „Jestli si chceš zacvičit, proč bys měl běhat jenom kolem plotu? Na běhání máš celý pole.“

Studený vítr stále vanul, ale s mírností, která jeho kousavost otupovala. Pohrával si s okraji uvolněných opotřebovaných šindelů, které Clyde znovu přibíjel na střechu stodoly. Ranní slunce ho hřálo do zad. Připevnil poslední

šindel a lezl kousek po kousku pomalu jako krab po střeše dolů k žebříku. Sestupoval při čel po příčli, pohyboval se zvolna, počítal každý krok jako člověk, který ví, že jeho svaly ztratily svoji energii, a že je musí namáhat opatrně, jen pokud mu síla dovolí a rozdělit si jejich výkon na celou práci. Na zemi se protahoval a trhal sebou při každém píchnutí v zádech. Podíval se nahoru na žebřík. „No prosím,“ prohodil, „to jsem si vydělal k té ceně padesát dolarů navíc.“

Prošel širokými vraty a pověsil kladivo na stěnu mezi dva hřebíky. Stál ve vratech a díval se na velké vyzábblé tělo na poli, které neustále pomalu přecházelo podél plotu, zastavovalo se a znovu se vracelo a zapadalo stále hlouběji do vyšlapané cestičky. Náhle se v něm probudil hněv, nevěděl kde se vzal a Clyde vykřikl: „Tak dost, co to do tebe vjelo?“

Starý kůň zase došel k bráně proti stodole. Díval se na něho přes dvůr. Zvedl velkou přední nohu a hrábnul jí po nejnižším břevnu ohrady. Ozvalo se slabé prasknutí a ze dřeva odlétly malé třísky. Starý Clyde se na to upřeně zadíval a při tom pohledu v něm hněv slábl.

Šel k bráně a starý kůň zvedl hlavu výše, tiše zafuněl a přitiskl se hrudí na první břevno. „Marku,“ oslovil ho, „Marku, ty chceš ven, hochu? A proč, ke všem sakrům?“ Pociťl v hlavě podivnou lehkost a prázdnotu. Vykročil, stěží si vědom toho co dělá. Kůň ustoupil a Clyde tahal za klády hrazení, až mu spadly k nohám. Starý kůň se zvednutou hlavou, zhluboka dýchaje, je překročil a prošel kolem něho. Namířil si to rovnou ke stodole a vraty vešel dovnitř. Clyde šel za ním. Zastavil se u vchodu a díval se na koně, jak tam stojí a bez hnutí trpělivě čeká u police s postrojem. Cítil, že se v něm zase rozhořívá zlost a naplňuje ho trpkostí. „Tak ty si myslíš, že na to ještě stačíš! Já ti ukážu! Neutáhneš to ani deset stop!“ Třesoucími se prsty popadl ve spěchu uzdu s dlouhými otežemi, visícími na kolíku a vmáčkl čekajícímu koni narezlé udidlo mezi čelisti. Chopil se postroje a přehodil ho přes velké kostnaté tělo. Při zapínání zápolil s přezkami a nadával, že je při tom spěchu tak neobratný. Vzal oteže, plácl silně volnými konci koně přes zadek, otočil ho a zacouval s ním ke pluhu, který ležel ve stodole na podlaze. Trhal postraňkami dokud se mu nepodařilo je připnout a stále si přitom něco mumlal do vousů. Znovu se chopil oteží a švihl volnými konci. „Tak se hni! Já ti ukážu, to budeš vidět!“

Se vztyčenou hlavou a s nastraženými ušima se starý kůň pohnul, pluh zarachotil po hrubých prknech podlahy a Clyde kráčel vedle něj. Vyjeli ze stodoly a pokračovali dál kolem prasečího chlívků a prázdné pastviny k rozlehlému poli vzadu, kde podle zbytků kukuřičných stvolů byly znatelné staré brázdy, zarostlé povadlým plevelem a trávou. Starý Clyde stále ještě zlostně volal, ale byl v tom nádech bláznivé výzvy. „Hrom do toho! Neříkal

jsem ti to? Jsi moc starej! Nemá to smysl! Počkej až se dostaneš na pole! Počkej až se pluh zakousne do země! Pak se ukáže!“

Trhnul opratěmi a starý kůň se zastavil a opřel se trochu do postroje, aby postraňky zůstaly napjaté. Rychle, s jistotou získanou dlouhým zvykem, svázal konce opratí k sobě a přehodil si smyčku přes hlavu a kolem ramen. Clyde se sehnul, uchopil rukojeti pluhu a zápasil s nimi dokud pluh nestál rovně, připravený k práci. „Tak do toho!“ zařval. „Pořádně zaber! To tě naučí!“ Starý kůň projevil snahu jít kupředu a jak se pohnul, Clyde zatáhl za rukojeti, aby rádló směřovalo do země. Rádló do ní vjelo hladce a s jistotou, tahem se vyrovnalo a zastavilo se na tvrdé spodní vrstvě půdy. Slyšel jak starý kůň sípavě oddechuje, viděl jak se mu žebra pod zhrublou kůží napínají a jak se rozpraskaná kopyta zarývají do země – a tu se pluh pohnul pomalu a váhavě vpřed, zastavil se a znovu popojel a již se nezastavil a od rozhonu pluhu se odklápěla čistá půda a zůstávala ležet jako tmavnoucí stuha u čerstvé brázdy vedle jeho těžce krácejících nohou.

Pomalu, nejspíš, ale stále kupředu, soustředěni s nesmírnou vážností, kůň a muž s pluhem, zarývajícím se mezi nimi do země se plazili celou délkou do šíře a dále se prostírajícího pole.

Na druhém konci se zastavili a starý Clyde otočil hlavu, aby se podíval na brázdu za sebou. „Hrom do toho,“ pronesl tiše. „Rovná jak podle šňůry.“ Trhl hlavou zpět a rychle vytáhl pluh ze země, protože starý kůň ztěžka dýchaje, se dal zase do pohybu. Clyde velkým obloukem pluh obrátil a připravil ho na zpáteční cestu polem. Zápasil s pluhem, aby ho včas otočil. Udržoval ho ve svislé poloze a rychle se opřel do rukojetí, aby neztratil dopředný pohyb a rádló zajelo do země, vyrovnalo se a od něj se začala odvíjet nová brázda. A znenadání již nebyl starý muž, který orá již mnohokrát zoranou půdu a plahočí se za starým vychrtlým koněm, jenž zápasí o každý další krok, a jehož staré kosti vyčnívají pod svaštělou kůží. Byl mužem, který měl ještě pevná kolena a vykračoval si za velkým mladým koněm, dobře krmeným a svalnatým, lesklým od potu, který s nesmírnou námahou napínal velkou hlavu stále vpřed, jak pluh v hloubce ukrajoval změt' propletených kořenů porostu panenské prerie. „Jupí!“ zaječel. „Jen do toho, Marku, ty kluku jeden! Víím, co lidi říkají. Ten Foskins je zatracenej blázen. Ten to nikdy nedokáže. Musel by mít voly nebo čtyřspřeží koní, aby tu zem rozryl. Já je nemám. Mám ale tebe, hochu! My jim ukážeme!“ Dělal dlouhé kroky, kladl nohy pevně vedle brázdy a kráčel za obrovitým mladým Markem, za tím neúnavným nezdolným srdcem, pohánějícím mohutné svaly, táhnoucí pluh nekonečnou vzdorující zemí stále kupředu. Táhl tak spolu celé dny, týdny a měsíce a jejich pot byl po dlouhá léta solí země.

Starý Clyde Foskins si uvědomil, že zůstal stát, a že svírá rukojeti pluhu tak pevně, až ho bolí prsty. Pluh se zastavil. Starý kůň před ním se potácel na svých čtyřech ztuhlých nohách, jeho tělem probíhalo chvění a dech mu ostře hvízdal v hrdle. Velká hlava mu klesala stále níže a velké vychrtlé tělo se hroutilo a naklánělo dopředu a na stranu, až padlo k zemi. Jeho váha strhla postroj a převrátila pluh.

Clyde mu opatrně přetáhl zmotané otěže přes hlavu a hodil je na zem. Obešel tiše ležící tělo a podíval se dolů. Otevřené oči zíraly, ale nebylo v nich života. Tiše stál a dlouho hleděl se sklopenýma očima k zemi. „To bude chtít pořádně velkou jámu,“ řekl nakonec. Zvedl hlavu a podíval se na čerstvé brázdy. „Myslím, že tamhle na rohu pole to bude nejlepší. Patří zrovna tak jemu jako mně.“ Stál zamlkle a díval se do dálky. Zvedl mozolnatou ruku a přejel si jí přes oči, aby si pročistil zvlhlý zrak. „Ano,“ řekl souhlasně. „Ano, on měl pravdu. Takhle se to má dělat.“

Pomalů, aniž by se zastavoval, opustil pole, minul prázdné pastvisko, kráčel kolem prázdného prasečího chlívků přes dvůr na malou zadní verandu a vešel do domu. Šel rovnou k zaprášenému telefonu na přední stěně místnosti, sejmul sluchátko a zatočil klíčkou. Ohlásil své číslo a čekal. Přitiskl sluchátko k ústům a zakřičel: „Paní Callowayová? Řekněte Herbovi, že ho brzy navštívím. Chci se s ním domluvit o páru koní.“

Přitáhl si starý kabát újeji kolem těla a vyšel na verandu. Uslyšel za zády zvonit telefon. Třikrát, to bylo pro něho. „Ať to vyzvání třeba celej den,“ zabručel. „Nemám čas na dohadování. Je jaro, musím orat.“ Obešel dům a vyšel na cestu. „To spřežení, co tu měl včera Herb. Ti dva by na to spolu stačili. Možná že i tu krávu odkoupím zpátky. Dávala vždycky dobrý mlíko.“ Kráčel pomalu a vytrvale po cestě vzhůru.

JACK SCHAEFER

PÁTÝ MUŽ

Edice Velká řada číslo 27.

Překlad Oldřich Vidlák.

Ilustrace Gustav Krum.

Obálku navrhl s použitím ilustrace

Gustava Kruma Jan Henke.

V roce 2000 vydalo nakladatelství

Toužimský & Moravec,

Pod lázní 12, Praha 4,

jako svou 719. (149.) publikaci.

Vydání první.

Tisk Těšínské papírny, spol. s r. o Český Těšín.

Doporučená cena 169 Kč

